Méhes György

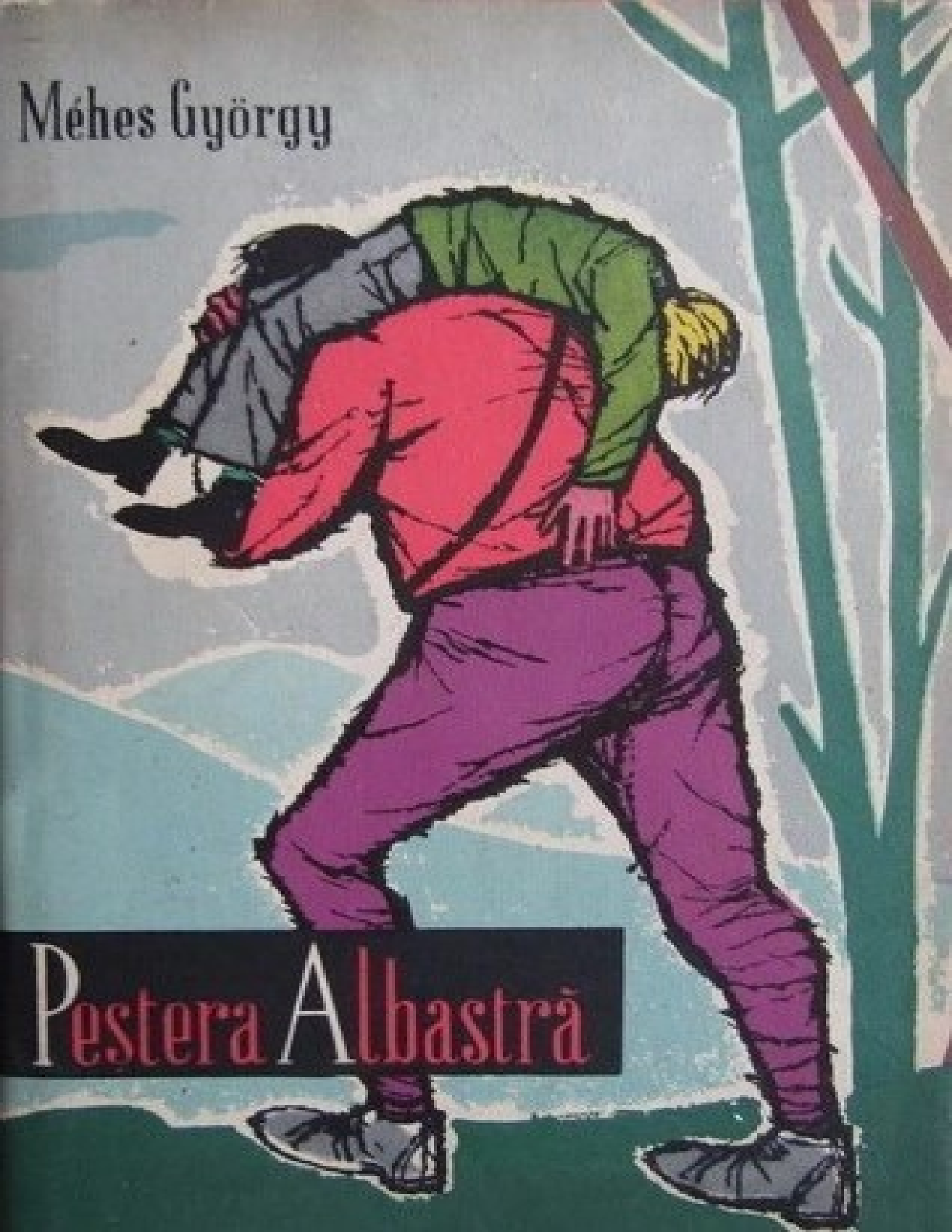

Peștera Albastră

COLECȚIA CUTEZĂTORII

MÉHES GYÖRGY

PEȘTERA ALBASTRĂ

Versiunea digitală 1.0 – decembrie 2022

Realizată după volumul apărut la Editura Tineretului, București, 1958

Traducere: Kati și Mihnea Fuiorescu
Coperta: Val Munteanu

O AVENTURĂ LA ORIZONT

Ședeam cocoțat în vârful gardului și-mi era urât, deși în timpul vacanței, pe care o așteptasem cu atâta nerăbdare, n-ar fi trebuit să mă plictisesc.

Dar, deh! cine poate să știe de unde sare iepurele…

Dimineața se scursese în liniște; lucrasem tot timpul la motorul acela cu Zoli și cu Feri. Era aproape de prânz, când Zoli îmi spuse deodată:

— Dintr-asta, mă băiatule, n-o să iasă niciodată motor de barcă.

— Și de ce n-ar ieși? se înfurie Feri.

— Fiindcă, fără scule, prostim treaba de pomană.

La auzul acestor vorbe, m-am dus numaidecât în magazia de scule a tatei, am scos un burghiu și am început să sfredelesc. A mers destul de bine la început, dar odată s-a încăpățânat sfredelul să mai găurească și, până să vină tăticul, mâncasem capul la trei burghie. Ce a urmat după aceea, poate să întrebe doar cine nu-l cunoaște pe tata, lăcătușul de vagoane la căile ferate, Györbiró Anton. E destul să vă spun că nu m-am mai dus nici la scăldat, nici la pescuit.

Motor de barcă mi-a trebuit mie? Și, zău, că de la început am presimțit eu că n-o să iasă bine. Cine poate să facă motor din niște cutii de conserve, din sârmă și alte vechituri? Poate să fie el și cel mai mare inventator, și tot n-o să reușească. Dar firoscosul ăsta de Gergely Feri ne-a bătut la cap zile de-a rândul c-o să coborâm cu barca noastră cu motor tot lungul râului și n-o să ne oprim până la mare… Îl știam noi că-i place să toarne la palavre. Cine a mai pomenit să te plimbi de capul tău, în timp de război, cu o barcă cu motor! Dar ne-a tocat la cap atâta, până ne-a făcut și nouă poftă.

Și ne-am apucat de lucru.

Așa pățește cine nu-și alege bine prietenii.

Se zice că lucrurile mici trădează firea omului. La școală, Gergely ăsta își ciugulea, în fiecare dimineață, gustarea de jur-împrejur, ca nu cumva să fie nevoie s-o împartă cu altcineva. Și pe deasupra mai și minte! Dăunăzi s-a lăudat că unchiul lui e amiral și că ei au un vapor al lor special, pe care o să ajungă și el stegar.

Un mincinos nerușinat, un pezevenghi.

Acum însă se scaldă și nici nu-i pasă că eu stau pe gard și-mi vine să-mi dau sufletul de urât ce-mi este. Și nicăieri un suflet de om, nicăieri o ființă omenească cu care să stai de vorbă. Nimic deosebit, nimic interesant, nimic care să-ți facă inima să tresară…

Mă uitai pe cer… măcar acolo de s-ar întâmpla ceva, dacă tot pământul e pustiu.

Ce-ar fi de exemplu… de exemplu, dacă ar apare pe cer un avion? Motorul ar începe să scoată fum, aripile s-ar bălăbăni, apoi… aterizare forțată. Da, chiar aici, în grădina noastră. Ar distruge pomii? Nu-i nimic: o aterizare forțată face. Eu aș sări imediat, aș smulge ușa avionului și, ridicându-i pe umeri, aș scoate pe rând pasagerii leșinați și pilotul, din cabina în flăcări. Până să vină oamenii în ajutor, aș stinge focul și aș salva și avionul. Grădina are un aspect îngrozitor, totul e pârlit de foc, ramurile pomilor sunt rupte, vreo trei-patru s-au frânt de mijloc. Deci: în primul rând aș salva pilotul, pasagerii și avionul. Conducătorul echipajului, un vestit descoperitor al regiunilor polare, vrea să-mi dea bani mulți, mulți, dar eu refuz.

— Domnule, i-aș spune eu, ceea ce am făcut n-am făcut pentru bani.

Gestul meu nobil îl mișcă pe cercetătorul polar, care-mi strânge mâna cu căldură. A doua zi, ne apucăm să reparăm motorul. Mai bine-zis, în primul rând eu, iar ei mă acceptă ca pilot secund.

N-aveam răbdare să mă gândesc pe îndelete, până la capăt, câte se vor întâmpla cu mine până voi învăța să conduc avionul. M-am grăbit să ajung la sfârșit, când renumitul explorator al polului îmi face cadou avionul.

Banii i-am refuzat eu, dar avionul e altceva, acesta poate fi primit: când îți dă cineva bani să-ți cumperi un stilou, fără îndoială că refuzi, dar dacă-ți dă cadou stiloul, poți să-l bagi liniștit în buzunar.

Acum, că avionul e al meu, îi fac câteva reparații, îi mai aduc unele îmbunătățiri și bat cu el recordul mondial de înălțime și viteză.

De aici urmează o faimă mondială. Mă duc să fac demonstrații cu avionul în toate țările. Peste tot sunt sărbătorit, ziarele din lumea întreagă îmi publică fotografia, dedesubtul căreia stă scris:

GYÖRBIRÓ LASZLO
căpitan pilot
cel mai bun aviator din lume

Aici ajunsesem când, deodată, cât ai clipi din ochi, totul s-a terminat. Adică, să mă exprim mai exact, se sfârșise cu visul meu.

Și asta s-a întâmplat cam așa:

La colțul străzii a apărut un om. S-a oprit și s-a uitat împrejur. Era un bărbat cărunt, cu fața uscățivă, destul de înalt și spătos. La prima vedere i-ai

fi dat 40-45 de ani. Ținea în mână o geantă groasă și-mi dădeam seama că trebuie să fie grea, fiindcă îl trăgea de umăr în jos. A stat o clipă de parcă n-ar fi știut încotro s-o apuce, apoi a pornit-o spre mine. Dar pășea atât de curios… ca și cum ar fi fost orb. Nu se clătina, dar se mișca tare nesigur.

Ceea ce atrăgea însă și mai mult atenția, era sângele care i se prelingea de la tâmplă într-o dâră groasă, neagră. Cu toate că-și apăsa o batistă pe obraz, era fără folos, căci se muiase toată din pricina sângelui care începuse să-i picure acum și pe haina-i bej, de doc.

Am simțit numaidecât că aici e rost de ceva teribil. Am sărit de pe gard drept în fața lui. Dar străinul, fără să aștepte o vorbă măcar, s-a întors brusc și a luat-o la fugă, împleticindu-se. Pentru o clipă m-am speriat: ce l-o fi apucat pe ăsta? Dar m-am și repezit pe urmele lui, l-am ajuns la iuțeală și am strigat:

— S-a întâmplat ceva? N-aș putea să vă ajut?

Străinul s-a oprit și s-a întors nesigur spre mine, ducându-și repede batista din nou la obraz. Clipea din ochi la fel ca bunică-mea, care, cu ochelarii pe nas, de-abia bănuiește cine stă în fața ei, atât e de mioapă.

Și-a apropiat fața de mine, de era să ne ciocnim nas în nas.

Acum înțelegeam: omul acesta de-abia vedea.

Străinul, cu fața plină de sânge, s-a gândit o clipă, apoi a spus cu oarecare sfială:

— Scuză-mă, dar m-ai zăpăcit de tot… Trebuie să înțelegi că era cât pe-aci să-mi sari drept în cap.

S-a aplecat din nou cât mai mult spre mine:

— Știi… nu văd prea bine. Și asta mă necăjește mult. Dacă nu te superi, cum te cheamă?

— Sunt Györbiró Laszlo.

— Și tu… hm… ca să zic așa… băiețaș… știi, nu te prea văd…

Mi-a sărit țandăra. Băiețaș… totdeauna sunt subestimat. I-am răspuns apăsat:

— Eu nu sunt un băiețaș! Acum trec într-a patra de liceu!

— Oh, scuză-mă… Păi sigur că nu mai ești copil… Zi, dragă Laszlo, vrei să-mi dai ajutor cu adevărat?

— Dați geanta încoace.

Străinul însă făcu repede semn că nu, parcă i-ar fi fost frică să nu i-o iau.

— Nu, geanta stă bine aici. Dar dacă m-ai conduce undeva, unde… am… mi-aș putea spăla rana… m-aș putea aranja puțin… Dacă ar fi posibil…

Oh! astea sunt fleacuri! Și el le numește ajutor?

— Poftiți, poftiți. Asta de aici e grădina noastră; după colț e poarta. Uitați, colo!

Străinul strâmbă din gură: poate că încerca să zâmbească.

— Din păcate, nu văd nimic, deoarece, hm… mi s-au spart ochelarii!

Își duse mâna la obrazul plin de sânge.

— M-am rănit la tâmplă. Te rog să mă conduci.

L-am luat de mână și am pornit-o cu el, încet, cu băgare de seamă, așa cum îl conduce un băiat din strada vecină pe bunică-su orb. Omul meu însă m-a smucit odată de mână și a țipat cu nerăbdare:

— Hai, mișcă-te!

Apoi, cu oarecare blândețe, a adăugat:

— Adică, vreau să zic… am putea merge ceva mai repede. Și mă împingea înainte… O fi avut el motivele lui să fie nervos, dar și eu mi-am ieșit din fire.

Noroc că în timpul acesta trecusem colțul și intrasem pe poartă.

M-a izbit mireasma florilor.

— Flori… câte flori… a șoptit străinul și din tonul lui simțeai că se gândește la altceva.

— Sunt destule, i-am răspuns eu, ducându-l până în fața pridvorului și aducându-i un scaun.

— Luați loc, o clipă, până-l anunț pe tata.

Musafirul a dat din cap, dar nu s-a așezat pe scaun. Am fugit repede în dos, în atelierul cu scule.

— Tată, a venit un domn.

Tata n-a spus nimic, doar o sprânceană i-a săltat în sus. De obicei, așa este el. Uneori, nu scoate o vorbă zile întregi; apoi vorbește, glumește și, cu totul pe neașteptate, se închide iar în tăcere. Mama Iluș spune că așa s-a schimbat numai de când a murit mămica.

Și azi, tata avea o zi din acelea tăcute. Noi însă ne obișnuisem cu el și înțelegeam de ce ridică din sprâncene. De data asta, sprânceana înălțată voia să spună cam așa: „Un domn? Ce fel de domn? Ce caută la noi, ce vrea?” Așa că i-am explicat:

— A pățit un accident și m-a rugat să-l ajutăm. Îi curge sânge, i s-au spart și ochelarii, e aproape complet orb. Se poate să fi căzut pe undeva, dar nu știu sigur ce s-a întâmplat cu el.

Mi-era frică nițel. Tatii nu-i prea plac străinii. A trecut abia o săptămână de când m-a luat deoparte și mi-a spus:

— Ascultă, Lați, băiete! Vara asta o să fie cam greu pentru noi. Hitler cu ai lui sunt pe ducă; dar destul de tari pentru a pustii încă. Ferește-te! Ține-ți gura! Știi că în jurul nostru, al muncitorilor, dau târcoale, deseori, detectivii: caută comuniști. Ești băiat destul de mare, înțelegi ce vreau să-ți spun?

N-am răspuns nimic, am dat doar din cap.

— Fii prevăzător: nu sta de vorbă cu străinii și fii atent ce vorbești, chiar și față de cunoscuți.

Acestea mi le spusese tata. Și acum, la câteva zile numai, i-am adus pe cap străinul ăsta. Dar ce era să fac? De astă dată, însă, tata n-a zis nimic, nu m-a certat; și-a șters doar mâinile și a venit.

Străinul trebuie să fi auzit scârțâitul pașilor pe pietriș fiindcă s-a întors spre noi și a întins mâna spre tata, așa la nimereală.

— Scuzați-mă… că dau buzna aici, așa, străin, necunoscut. Sunt profesorul Kolozsvári Gábor.

Tata i-a luat mâna și i-a scuturat-o.

— Numele meu e Györbiró Aron. Nu ne deranjați deloc. Ce s-a întâmplat, mă rog, cu domnul profesor?

Mie mi-a făcut cu ochiul și s-a uitat apoi spre fântână. Am sărit numaidecât și am adus repede o găleată cu apă. Între timp tata adusese din casă un lighean, săpun și prosop. Când am venit cu apa, profesorul tocmai spunea:

— În fond, e o nimica toată, dar e neplăcut. M-am împiedicat, am căzut și mi-am spart ochelarii, iar cioburile mi-au tăiat obrazul.

Și-a scos încet haina, apoi și-a suflecat mânecile cămășii ca să se apuce de spălat.

— Și ochelarii pe care-i port au douăsprezece dioptrii. Fără ei sunt un neputincios. În halul ăsta m-am întâlnit cu fiul dumitale; a fost drăguț și m-a adus aici. Încă odată, vă rog să mă scuzați.

În câteva minute se schimbase aproape cu totul, sau cel puțin așa mi s-a părut mie. Îi povestea, calm, tatei accidentul și nu mai avea nici urmă din nerăbdarea nervoasă cu care, mai adineauri, mă împingea pe stradă.

Dar cum s-a petrecut, atât de brusc, această schimbare în starea lui?

Lăsa să-i curgă încet apa pe obraz. Și tata, căruia se vede că profesorul nu-i făcuse o impresie proastă, răspundea cu o bunăvoință neobișnuită.

— Hai, nu te mai gândi, domnule profesor. E un fleac. Îi punem niţel iod şi gata.

Au spălat rana, constatând că e doar cât degetul cel mic, i-au turnat iod, i-au pus un plasture şi când totul a fost gata, tata i-a spus:

— Poftiţi în casă.

A deschis uşa şi l-a invitat pe musafir să intre.

— Fumaţi, domnule profesor?

— Daţi-mi voie… şi profesorul a dus mâna la buzunar după tabacheră.

Eu îi urmăream toate mişcările. Profesorul a scos o tabacheră grea, de argint.

— Ce lucru frumos, a spus tata, căruia i-a plăcut totdeauna să lucreze cu metale. În timpul liber făcea tot felul de obiecte de aramă: brichete, tabachere, sfeşnice.

Profesorul i-a întins tabachera.

— Da, într-adevăr, e frumoasă. Colegii mi-au făcut-o cadou de ziua mea.

Tata a luat tabachera, care avea aplicat un model fin de frunze, a învârtit-o între degete şi, în cupa unui model înflorat, a văzut la mijloc două litere înlănţuite.

Ce nume a spus profesorul? Kolozsvári Gábor. Dar de ce i s-a dăruit unuia care are monograma K. G. o tabacheră cu iniţialele T. K.? Să fi declarat străinul un nume fals? Dacă-i aşa, neîndemânarea lui l-a trădat. Cine o fi ăsta? Profesor cu adevărat? Aşa, după exterior, este simpatic.

Sub masca indiferenţei, tata nu arată niciodată ceea ce-l preocupă: aşa că eu n-am bănuit nimic, deşi îl cunosc destul de bine.

A început să vorbească amical.

— Domnul profesor predă aici, la liceu?

— Da’ de unde! Aici am venit să mă odihnesc, să schimb aerul, din cauza nervilor. Dar cui nu-i distruge nervii războiul ăsta?

Tata încuviinţă din cap.

— Asta aşa e. Multe belele a adus războiul.

Apoi, ca şi cum s-ar fi răzgândit, deodată a început să vorbească de altceva. De pildă, despre aerul de aici:

— Da, aerul, într-adevăr, e bun. Şi ce predă domnul profesor?

— Matematica. Sunt profesor de matematică.

Şi eu, care sperasem o aventură grozavă, când l-am zărit pe acest străin cu faţa plină de sânge… Când colo? Un profesor de matematică care s-a poticnit, a căzut şi i s-au spart ochelarii. Asta-i tot. Îmi venea să plâng de

ciudă. „Păi cum, pe lumea asta nu se întâmplă niciodată ceva mai interesant? Ceva care să-ți dea fiori prin șira spinării?”

Mă revoltam împotriva soartei. Dar dacă aș fi putut citi viitorul, dacă aș fi știut ce mă așteaptă în zilele ce vor veni, atunci nu m-aș mai fi plâns.

Dar cum nu pot privi în viitor, vedeam în fața mea un bărbat spălat, cu un plasture lipit de tâmplă, care ședea și fuma împreună cu tata. Într-o singură clipă, totul a devenit cenușiu, plictisitor. Pe cine ar putea să-l intereseze un profesor de matematică? Avem și noi la școală chiar doi dintr-ăștia, n-ar mai fi fost…

SPOVEDANIA STRĂINULUI

Terminaseră de fumat. Profesorul de matematică s-a ridicat, dar parcă-i venea greu să părăsească fotoliul. A făcut câțiva pași. Se clătina și a trebuit să se sprijine de masă.

Am sărit amândoi lângă el.

— Zău, îmi pare rău… mormăi el. Desigur, hemoragia.

— Să faceți bine să vă culcați și să vă odihniți… porunci tata.

L-am dus pe canapea. Profesorul era tare palid. S-a lăsat pe spate. A închis ochii. De-abia mai respira. Părea să-și fi pierdut, deodată, toate puterile. Desigur că încercase să se țină tare și până acum, dar cu mare greutate.

Tata a venit cu o sticlă și cu un păhărel.

— Țuică… face bine.

Rănitul s-a ridicat într-un cot.

— Zău… mi-e rușine, a mormăit.

— Hai, luați, vă rog. Am să beau și eu.

Am mai adus un păhărel, a turnat, au ciocnit.

— Sănătate! Acum închide ochii, domnule profesor, și odihnește-te. Ce-o mai fi, om vedea pe urmă.

Eu am ieșit din cameră.

— Stai aici și păzește-l, mi-a șoptit tata și s-a dus în magazia cu scule.

M-am așezat pe un scaun de bucătărie și am citit pentru a patra oară – dacă-mi aduc bine aminte – *Căpitanul Hatteras* de Jules Verne. Între timp, alungam muștele ce-mi bâzâiau în jurul nasului.

Din când în când mă uitam prin cameră. Străinul sta întins, nemișcat, cu un braț atârnându-i în jos. Probabil adormise sau își pierduse cunoștința. Această din urmă posibilitate nu tăgăduiesc că mi-ar fi plăcut cel mai mult. Să leșini e ceva care nu se întâmplă în fiecare zi. La noi, în familie, nu leșină nimeni niciodată: nici tata, nici eu, nici Erzsike. Doar pe mama Iluș o auzi deseori: „Acuș leșin!”, dar se mulțumește și ea cu vorba numai. Eu, până acum, n-am văzut decât o singură dată leșinând o artistă pe scenă; dar și ea a țipat, apoi s-a rostogolit, așa că era să ne prăpădim de râs cu toții. Atunci însă a fost numai o farsă. Dar dacă acum profesorul ăsta Kolozsvári leșină cu adevărat, înseamnă că nu e el un om chiar atât de plictisitor.

Tocmai mă pregăteam să-l examinez mai de aproape, când s-a deschis poarta, soneria a început să zbârnâie și a apărut mama Iluș.

Cum să explic eu cuiva, care n-o cunoaște, cum e mama Iluș? Dacă zic că nu se poate preciza de e mai mult lată decât înaltă, n-am spus decât că e foarte grasă. Dar atâta nu-i destul, deoarece mai trebuie adăugat că e cea mai bună și mai limbută mătușă de pe lume. Nu ne e mamă, dar e ca și cum ne-ar fi. Tanti Iluș e sora tatei și s-a mutat la noi când a murit mămica, pe care nu o mai ținem minte, fiindcă eram mici de tot atunci.

Din când în când, o privesc în fotografie cum își apleacă fața pe umărul tatii, care e îmbrăcat în uniformă de ceferist.

Mama Iluș a intrat în bucătărie și mi-am dat seama că dacă mai întârzia un minut, o lovea damblaua.

De cum a intrat, s-a prăbușit pe un scaun, cu fața roșie ca para focului, s-a descălțat repede și a început să-și facă vânt cu batista.

— Îmi vine să leșin de căldură. Doamna Blazsek zice că numai nemții provoacă zăduful ăsta, în mod artificial. În felul ăsta cred ei că vor respinge pe ruși, fiindcă rușii nu suportă căldura. La ei e totdeauna frig, în Siberia aia.

A venit și tata; de-acum încolo mama Iluș își îndreaptă spre el torentul ei de cuvinte:

— Știi unde am fost? Ai să te superi: la doamna Blazsek. Dar dă-mi voie, mi-e prietenă din copilărie și acum, că după atâția ani s-a reîntors acasă, nu-mi poți pretinde să nu vorbesc cu ei. Se poate să n-o salut pe stradă? De ce? Fiindcă bărbatu-său e plutonier major de jandarmi? Zău, nu-i frumos din partea ta că nu vrei să vii niciodată la ei. Blazsek a și făcut aluzie că el nu înțelege, că poate nu-ți convine compania lui, sau ai ceva împotriva jandarmeriei.

— Cum? Lupul vrea să se împrietenească cu mielul? Cu mine vrea să ciocnească majorul Blazsek? se strâmbă tata, fără să zâmbească.

— Eu am văzut om și mai miel ca tine.

Tata-mi făcea acum semn cu ochiul, înveselit de replica mamei Iluș.

Și chiar așa; nu e el prea blând. Dimpotrivă, unii l-au socotit de-a dreptul periculos. Și erau chiar cu mine-n clasă trei băieți, cărora părinții le-au interzis să se joace cu mine. Unul e băiatul notarului șef, al doilea e al unui ofițer, iar tatăl celui de al treilea a fost subdirector la bancă.

Ăsta din urmă, un băiat roz la față și frumos, mi-a și spus-o de la obraz:

— Fiindcă ai un tată „așa”…

„Așa”… cum? Am ridicat din umeri și i-am întors spatele colegului cel gras. N-am să mă omor deloc dacă el nu vrea să fie prieten cu mine.

Înțelesesem bine: pe tata l-au dat afară de la calea ferată, în timpul grevei din 1933, și era cât p-aci să-l și închidă. De atunci avea el o faimă „așa”.

Și uite acum că domnul plutonier major ar dori să se împrietenească cu el.

— Hm… hm, continua tata să zâmbească tot atât de ciudat. Se schimbă vremurile. Simt asta acum și ciolanele lui Blazsek.

A mai mormăit el ceva despre jandarmi, dar mama Iluș l-a copleșit de data asta cu reproșurile; ba-i mai atrăgea și atenția că are doi copii și trebuie să se păzească.

Dar tata glumea:

— Acum a venit vremea să se păzească ei.

O clipă numai, căci din nou s-a desferecat moara.

Îți venea amețeala ascultând-o pe tanti Iluș cum își revărsa cuvintele pe nerăsuflate. Noi, ce-i drept, ne-am obișnuit cu iureșul ăsta, fiindcă am avut parte de el de mai multe ori pe zi, însă trebuie să recunosc că, de fiecare dată, ne fermeca pur și simplu.

Desigur, mama Iluș știe bine că tata îi urăște pe jandarmi din fundul sufletului și i-a înjurat pân’ s-a săturat. Mai curând s-ar lăsa prins și închis decât să se înhăiteze cu domnul major Blazsek.

Dar tot ce spusese ea până acum nu era decât o scurtă introducere la ceea ce a urmat.

Mama Iluș continua să depene firul vorbelor și, între timp, ochii ei mici, de pasăre, înfundați în fața-i pufoasă săreau de colo până colo, de la tata la mine și înapoi.

— Dar eu nu-mi reneg prietena din cauza mofturilor tale. M-a chemat de nu știu câte zeci de ori. Acum, în sfârșit, m-am dus la Blazsek. Etelka m-a primit cum nici nu mă așteptam. A trimis numaidecât după înghețată și până să ne-o aducă ne-am distrat pe socoteala lui Blazsek, care sforăia în camera de alături. E ceva îngrozitor… Eu n-aș putea să dorm lângă un astfel de om.

Și… cum mâncam noi înghețata de zmeură, deodată se ivește un jandarm; unul din ăia voinici, mustăcioși, tineri. Stă drepți și întreabă pe Etelka de Blazsek. Zice Etelka: „Intră Kerekes și-l trezește; dar să știi că de obicei se supără grozav în asemenea situații”. Mustăciosul cel frumos răspunde tot din poziția de drepți: „Trebuie, stimată coniță”. Apoi bate la ușă. „Intră fără grijă, Kerekes, zice Etelka, degeaba ciocănești. Poți să tragi și cu pistolul la urechea lui. Scutură-l bine și stropește-l cu apă”. Totdeauna a fost o ființă veselă Etelka.

Și a intrat jandarmul cu mustață frumoasă și după puțin timp a încetat sforăitul. Din vorba lor am înțeles doar atât: că a evadat, nu știu de unde, un fel de spion; că au sosit niște domni nemți, au pus în stare de alarmă jandarmeria și poliția, care trebuie să-l caute pe fugar. Atunci Etelka s-a ridicat și s-a dus să închidă ușa. Blazsek s-a îmbrăcat cât ai clipi din ochi și a plecat pe fugă. M-a salutat în treacăt, deși totdeauna îmi sărută mâna. E un om foarte politicos.

Tanti Iluș răsuflă odată, dar nu ne-a lăsat timp să intervenim și noi, ci continuă:

— Când am trecut apoi de-a lungul căii Brutarilor și pe strada Morii, închipuiți-vă că oamenii se plimbau ca de obicei…

Aici s-a oprit brusc, ca un robinet pe care-l închizi în plin. A holbat ochii spre ușa camerii și a dus mâna la gură. În ușă, palid, cu un plasture aplicat pe frunte, stătea străinul.

Acum, pentru prima dată, după foarte multă vreme, s-a întâmplat ca mamei Iluș să-i sece izvorul cuvintelor. Ședea mută, cu ochii țaglă la profesor și se încălța mașinal.

— Scuzați, zise profesorul, puțin încurcat. Eu plec acum. Mulțumesc pentru ajutorul dat, domnule Györbiró.

Tata îl cercetă un timp cu privirea pe străin; se vedea că e încă nehotărât, nu știa dacă trebuie să spună sau nu ceea ce mocnea în el. În sfârșit, se apropie de profesorul Kolozsvári și-i spuse:

— Aș vrea să vorbesc cu dumneata între patru ochi. Și fără a mai aștepta răspunsul profesorului, îl trase cu el în camera alăturată, închizând cu grijă ușa după ei.

— Da’ ăsta cine mai e? Ce s-a întâmplat aici? auzeam încă întrebările mamei Iluș. Dar n-am răspuns, fiindcă ieșisem afară și alergam spre magazia cu scule, care se afla în dosul casei.

— Așa… între patru ochi… bolboroseam eu. Am fost bun ca să-l aduc aici; am fost bun să scot apă și să-l păzesc când dormea; dar când chestiunea începe să devină interesantă, atunci… între patru ochi.

În ăst timp ajunsesem la ușa deschisă a magaziei cu scule. M-am strecurat încet înăuntru și am tras și mai încet ușa după mine. S-a făcut întuneric. Mirosul de fier ruginit și de talaș îmi irită nasul. Tocmai lângă mine, în perete, era agățată o haină unsuroasă: halatul de lucru al tatii.

M-am lipit de peretele care despărțea magazia de cameră. Era un perete de scândură și dacă lipești bine urechea, poți să auzi fiecare cuvânt, ca și

cum ai fi în cameră. Și dacă te așezi într-un anumit loc, poți să-i și vezi pe cei dinăuntru. Mai demult, când eram mic, scobisem o gaură în scândură. Când mama Iluș bârfea acolo cu prietenele ei, eu trăgeam cu urechea și a doua zi îi turnam tot ce vorbiseră ele cu o zi înainte. Săraca mama Iluș! Credea că la mijloc e-o vrăjitorie și data următoare, închidea toate ferestrele și se uita pe sub dulap. Dar degeaba, că a doua zi îi spuneam iar tot ce vorbiseră.

Mă uitam acum prin gaura aia secretă. Tata și străinul ședeau acolo, în niște fotolii vechi. Vedeam profilul fiecăruia. Auzeam destul de clar vocea adâncă a tatii:

— Nu vreau să mă amestec în treburile dumitale; nu sunt polițist, dar trebuie să știu cine ești…

S-a oprit… poate în așteptarea unui răspuns, dar profesorul tăcea mai departe. Pe cât puteam eu să văd, ședea încovoiat.

Așa că tata continuă:

— Nu te întreb cum te cheamă. N-ai decât să fii Kolozsvári Gábor. Nu mă interesează.

Străinul se holbă o clipă la tata, apoi i se oglindi pe față o hotărâre desperată.

— Nu sunt Kolozsvári Gábor. Am să-ți spun cum mă cheamă; dar te rog să crezi că acesta este numele meu adevărat. Sunt inginerul Tatár Kálmán. Desigur, nu ești obligat să mă crezi.

M-am ridicat în vârful picioarelor, ca să pot vedea mai bine.

Inginer… E mult mai interesant ca un profesor de matematică… Începea să-mi placă acest inginer Tatár. Dar de ce să se dea cineva drept profesor de matematică, dacă nu e neapărat nevoie?

— Inginer Tatár? pronunță tata încet. Bine. Să rămânem înțeleși: te cred. Și acum să continui. Dumneata ai ajuns, dintr-un motiv oarecare, într-o situație dificilă.

— Situație dificilă… Dacă ar fi numai atât! Uite, domnule Györbiró, trebuie să fiu cu cineva sincer, căci altminteri nu pot spera să obțin niciun ajutor. Simt că dumneata ești un om cinstit. Ți-o spun deschid: am căzut într-o cursă, crede-mă. Sunt omul cel mai pașnic din lume și cu toate acestea sunt hărțuit ca un tâlhar de drumul mare.

Glasul i se încălzea din ce în ce. Se vedea cum izbucnește din el toată spaima înăbușită până acum. Repetă fraza rostită mai înainte:

— Mă urmăresc ca pe un tâlhar! Cu toate că nici n-am jefuit, nici n-am omorât. Ei vor să mă jefuiască pe mine. Înțelegi?

— Nu înțeleg deloc.

Inginerul îl apucă pe tata de mână.

— Stai să-ți explic totul. Nu sunt spion. Știi, am auzit discuția pe care ai avut-o cu stimata dumitale soție.

— Nu e soția mea; mi-e soră.

Să mori de râs, nu altceva: a luat-o drept nevastă pe mama Iluș. Mi-am dus repede palma la gură, ca să nu mă dau de gol. Și tata a adăugat:

— Deci, domnul inginer e urmărit. Asta o înțeleg. Dar până nu știu motivul, nu pot să spun dacă te pot ajuta sau nu. Să nu-mi iei asta în nume de rău.

Inginerul Tatár s-a ridicat în picioare.

— Să nu fiu înțeles greșit. Nu vreau să rămân aici. Dacă m-ar găsi aici, ați avea neplăceri. Ce zic eu neplăceri? Ați intra în mare bucluc.

Tata îl privea cu severitate, ca un profesor examinator.

— Aștept explicația, domnule inginer.

— Și eu vreau acest lucru. Deci ascultă-mă.

Ei, în sfârșit, acum cel puțin am să aflu ceva! M-am lipit atât de tare de perete, încât era cât p-aci să-l dărâm. Tatár Kálmán a deschis servieta, a scotocit în ea, apoi a scos ceva. Era un fel de creion foarte lung și gros. Îl întinse tatei.

— Poftim.

Tata examina, învârtea, pipăia creionul ăla.

— Oțel, spune în sfârșit.

— Chiar așa. Ia vino acum la fereastră.

Na! Acum nu mai vedeam nimic. De aceea am ciulit și mai mult urechile.

— Vezi? îl trag în lungul geamului. Așaa… Ia uită-te!

După o scurtă pauză am auzit din nou vocea tatei:

— Hm! e mai tare ca sticla…

— E mai tare și ca diamantul!

Se putea deslușI bine în glasul lui Tatár Kálmán o nuanță de mândrie.

Au plecat de la fereastră și, din fericire, și-au reluat locurile de mai înainte. Tata dădea din cap; se vedea că-l preocupă bucățica aceea de oțel.

— Iar acum privește, rosti inginerul. Fără nicio sforțare a îndoit în arc bastonașul de oțel.

L-a ținut așa câteva secunde, apoi i-a dat drumul de la un capăt. Bastonașul de oțel reveni imediat la forma de mai înainte. Tata a luat și el bețișorul de oțel în mână și a repetat de câteva ori aceeași figură. Între timp mormăia:

— Hm… e un adevărat arc…

— Sigur că da. În plus, e rezistent la acizi și la căldură. Noi l-am botezat oțel-diamant.

Cu o mișcare scurtă a pus bastonul de oțel la loc în servietă, apoi a continuat:

— Pentru asta mă fugăresc. În linii mari, acesta este oțelul cel mai bun pe care l-a realizat până acum tehnologia metalelor. Este o farsă ciudată a soartei că el n-a fost produs în vreuna din marile uzine, ci în micul meu laborator. Întâmplarea oarbă m-a ajutat! Meritul meu este cel mult acela de a fi recunoscut la timp posibilitatea lui și de a fi elaborat procedeul.

Eu abia mai puteam să stau pe loc. Oțel-diamant… Ce n-aș fi dat să-l pot lua și eu în mână măcar pentru o clipă!

— Înțeleg, vorbea acum tata. Asta le-ar trebui lor, oțelul-diamant.

Tata respira atâta liniște și forță, încât oricine ar fi stat de vorbă cu el – fie el oricât de agitat – s-ar fi potolit imediat, simțindu-se și el puternic. Și cred că atâta timp cât ar asculta de tata, nu i s-ar putea întâmpla niciun rău.

Sunt absolut sigur că și inginerul Tatár, în momentul acela, avea același simțământ.

— Nu glumesc, spuse potolit acum inginerul.

Tata nu i-a răspuns imediat. Am înțeles că-și cântărește fiecare vorbă. În fine, a spus doar atât:

— Dumneata, domnule inginer, ai nevoie de ajutor.

Tatár a făcut cu mâna un gest, puțin obosit și puțin ironic.

— De ajutor? Azi, oamenii nu se mai ajută unii pe alții. Tuturor le e frică. Fiecare ține mai mult la pielea lui. Nici eu n-aș face altfel.

Tata privea drept înainte. Fața îi era înlemnită. Mâna nu i se mai clintea. Era ca o stană de piatră. Bănuiam că ezită, chibzuiește și aș fi vrut să strig de acolo de unde eram: „Hai! dă-i drumul, ce te mai gândești! E limpede: inginerul Tatár trebuie ajutat!”

— Sigur, sigur, propria-i piele, rosti apoi răspicat tata.

Nu și-a încheiat gândul și s-a afundat iar în tăcere. Fumează. Trec așa minute multe. În sfârșit, își stinge țigara strivind-o, ridică capul și rostește liniștit, simplu, doar atât:

— Am să încerc să te scot eu din oraș.

Scaunul lui Tatár trosnește sub el.

— Nu. E destul dacă-mi spui încotro s-o apuc. Nu pot primi din partea nimănui să-și asume un asemenea risc. De dragul meu, un om necunoscut…

Recunosc că vorbește înțelept, dar undeva, în adâncul inimii, simt că totuși n-are dreptate.

Pândesc răspunsul tatii.

— Singur n-ai reușit să te strecori niciodată. De altfel… nu mai contează că am fost străini până acum. Te urmăresc oameni, care mie… În fine, pe care eu… Dușmanii dumitale sunt și dușmanii mei.

— Dumneata ești comunist?

— Nu sunt comunist. Dar ăștia care te fugăresc sunt fasciști.

— Atâta-i de ajuns pentru dumneata?

— Pentru dumneata nu?

— Situația mea e alta. Pe mine vor să mă jefuiască. Dar dumneata de ce te bagi? Știu că sunt oameni care sunt gata să treacă prin foc și prin apă… Dar aceia fac politică. Nu te înțeleg.

— Ai dreptate. La încredere numai cu încredere se răspunde. Dacă vrei să știi, fac asta fiindcă pe mine m-au jefuit de mult. În 1933 m-au dat afară de la căile ferate fiindcă sunt muncitor și ungur. Cine m-au dat afară? Fasciștii. În ’40 au venit ungurii. I-am așteptat? Sigur că i-am așteptat cu lacrimi de bucurie, cu flori. A venit dreptatea! Așa am crezut și eu împreună cu mulți alții. Dar nu m-au primit înapoi la căile ferate. Cine? Un director szálasyst. Fiindcă, după el, eram un bolșevic, un agitator periculos și simbriaș al valahilor, bineînțeles. Și tot ce vrei. Dar dacă aș fi intrat în partidul szálasyst atunci, nu-i așa? ar fi considerat ca o dovadă de… Și așa mai departe, o jumătate de oră. Să turbezi, și nimic altceva! N-am vrut să mă vând. De aceea am revenit la căile ferate abia în 1943. Când mână tineretul pe front, ca pe vite la tăiere, atunci sunt și eu bun de ceva. Omoară, înșală, mint, târăsc oamenii la pieire, vor să schilodească lumea întreagă. Nu e așa?

— Ba da.

— Și domnul inginer mă mai întreabă de ce o fac? Uite de asta!

Rareori l-am văzut pe tata ieșindu-și din fire ca acum. S-a sculat, s-a dus până la fereastră, s-a întors înapoi la inginerul Tatár, care ședea pe scaun. Vorbea din nou cu felul lui obișnuit, calm.

— Plecăm chiar în seara asta.

Nu, asta nu se mai poate suporta! Simțeam că sunt ca o clopotniță și în cap îmi trag clopotele cele mari, patru-cinci deodată. Dar nu era decât sângele care-mi zvâcnea în creier din cauza emoției.

Să-l strecori din oraș pe inginerul Tatár pe sub nasul polițiștilor și al detectivilor… asta zic și eu! Pe loc mi-au venit niște idei, care mai de care. De pildă: îl deghizăm în cerșetor bătrân și orb. Îi lipim o barbă și prin oraș îl conduc eu. Da' de unde luăm la repezeală o barbă falsă?

Sau mai bine îl travestim în babă, cu rochiile mamei Iluș, îi punem pe cap o perucă de vată și gata! Nu-l mai recunoaște nici propriul său frate. Asta n-ar fi rău! Dar un bărbat nu se poate face de râs, travestindu-se în femeie. Sau… ia stai! Și mai bine: atragem aici, la noi, un jandarm, sau un polițist, îi tragem un pumn zdravăn, îl legăm și-l îmbrăcăm pe inginer cu uniforma lui. Așa o să plece fluierând Tatár Kálmán, urmăritul. Ba o să-l mai și salute.

Dar ce ne facem, pe urmă, cu polițistul dezbrăcat?

Nici nu mai știu câte mi-au trecut prin minte… La urmă am ajuns să mă gândesc că-i mai bine să facem rost de o mașină. Îl bag la spate pe inginerul Tatár, învârtesc repede manivela și gata, înainte! Cu stânga conduc, iar cu dreapta trag în toate părțile. O să vadă toată lumea cum o s-o tulească ca potârnichile jandarmii din drumul nostru.

Ajuns aici cu socotelile mele, m-am ciupit zdravăn de braț. Hei, Lați, nu mai visa! Asta-i treabă serioasă! Acum e timpul să arăți dacă ești cu adevărat bun de ceva, sau numai te lauzi în gând.

Discuția nu mă mai interesa acum: aflasem ce era mai important. Cum am intrat, așa m-am furișat afară din magazia cu scule și am fugit în grădină, printre tufele de coacăze. M-am lungit pe burtă, culegeam coacăze și în timpul ăsta îmi băteam capul. Cele mai bune idei mie-mi vin când mănânc.

Înfulecam, înfulecam și goneam păcătoșii de țânțari, care în timpul căldurii se strâng cu sutele pe sub tufe. Și deodată, așa cum se luminează noaptea de fulgerul care despică întunericul, am știut ce trebuie să fac ca să nu rămân pe dinafară în aventura asta.

M-am ridicat, am mai ciugulit, în fugă, câteva boabe de coacăze și am luat-o din loc. Drept e că nu mă simțeam eu prea sigur, totuși m-am dus.

În bucătărie n-am dat nicio atenție mamei Iluș, care mă întreba unde am fost până atunci și, fără să bat la ușă, am intrat în cameră peste ei.

Și tata, și inginerul s-au răsucit deodată spre mine. Inginerul clipea nesigur, dar ochii tatii scânteiau atât tare sub sprâncenele-i încruntate, încât, de n-ar fi fost hotărârea luată, zău că nu știu dacă aș fi îndrăznit să crâcnesc măcar.

Eram decis, însă, orice s-ar fi întâmplat.

M-am dus drept la tata și i-am spus:

— Tăticule, nu mint; spun așa cum e.

Și am înghițit în sec de era să mă înec.

— …mărturisesc: am tras cu urechea. Eu știu acum numele acestui domn și de ce e urmărit.

Tata a săltat scurt o sprânceană, parcă s-ar fi răstit la mine: ei și? Până aici vorbisem foarte sigur de mine; dar deodată mi-a pierit această încredere.

— Tată, te rog, te rog frumos, vreau să dau și eu ajutor. Pe cuvântul meu că tot anul am să mă silesc să am numai note foarte bune la matematică; dar de data asta, acum, o singură dată, dați-mi voie să merg și eu cu voi.

Mă rugam atât de duios, că s-ar fi înmuiat și o stâncă. Dar tata e mai stâncă decât toate stâncile când a luat o hotărâre. Iar acum părea să fie și în toane rele. După ce am încasat un ghiont în spinare, m-a dat afară. Dar mă speriasem degeaba. Mi-a făcut semn, spunând:

— Vino-ncoa'!

Mi-a pus mâna pe umăr și m-a privit drept în ochi. Ochii tatei sunt plini de bunătate chiar și atunci când vrea să pară supărat. Frica m-a lăsat numaidecât. Vedeam cum i se îmblânzesc treptat, treptat trăsăturile. Apoi a dat încet din cap.

— Bine, Lați, e frumos din partea ta că vrei să ne dai ajutor. Încet, încet poți fi luat și tu drept om mare. Ai să ne ajuți.

M-a cuprins o simțire ciudată. Îmi venea să plâng și în același timp simțeam cum cresc mare.

— Pot să merg și eu?… a izbucnit bucuria din mine.

Tata clătină din cap.

— Asta nu. Nu pot să te bag în primejdie. De altfel, e destul că sunt eu împreună cu domnul inginer. Tu rămâi aici, ca singurul bărbat în casă. Gândește-te la Erzsike și la mama Iluș.

Pe cât de mare crescusem mai adineauri, pe atât de mic mă simțeam acum. Mi-ar fi făcut tare bine să pot plânge. Dar dacă a zis tata că nu, așa rămâne. Era zadarnic să mă mai rog de el.

FUGA

Să tot fi trecut vreo trei ceasuri până când am ajuns acasă. Pe tata l-am găsit în bucătărie; tocmai își pregătea echipamentul de pescuit, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat în după-amiaza aceea. Pe inginerul Tatár nu l-am văzut nicăieri. Am vrut eu să întreb, dar m-am oprit la timp.

De ce să pun întrebări inutile? Halal de conspiratorul acela care dă drumul la gură cu prima ocazie! De fapt, ar fi cazul să inventăm un limbaj secret pe care să-l înțelegem numai noi trei: tata, inginerul Tatár și cu mine. Grozav ar fi ca nimeni în toată lumea asta să nu priceapă cuvintele noastre. Acum, de exemplu, am putea vorbi chiar și despre oțelul-diamant și nimeni n-ar ști despre ce e vorba.

Nu sunt sigur însă dacă inginerul Tatár și tata ar fi dispuși să învețe o limbă secretă. Tatei nu îndrăznesc să-i pomenesc de asta; mi-ar răspunde, desigur, să învăț mai degrabă nemțește.

Așa că m-am mulțumit să dau raportul:

— La pod sunt postați doi jandarmi; la încrucișarea străzii Morii stă un polițist. M-am dus apoi până la șosea, cum mi-ai spus. Și la vamă sunt doi polițiști și legitimează pe toți care ies din oraș. Pe cei care intră îi lasă în pace. Pe urmă am fugit până la Calvaria. Și acolo am găsit jandarmi.

Dus pe gânduri, tata încerca undița să vadă cât e de rezistentă.

— Deci: toate ieșirile sunt controlate, rosti el rar. Dar în oraș?

— În oraș n-am văzut nimic.

Din grădină a apărut mama Iluș.

— În oraș? s-a amestecat ea numaidecât în vorbă. Iarăși te duci în oraș? Perfect, chiar vream să te rog dragă Lațika, să te duci să iei și pâinea.

Am vrut să răspund că mie, care de astă-seară sunt singurul bărbat în familie și ca atare voi fi capul familiei, nu mi se potrivește o muncă inferioară cum este ridicarea pâinii pe cartelă; dar m-am răzgândit. Mama Iluș era prea aproape și palma ei are o iuțeală cum nu-ți poți închipui.

Așa că am luat plasa și am plecat la băcanul Madaras și m-am așezat la coadă.

Ce vorbește lumea la coadă? Unul spunea despre szálasyști că iar fac tot felul de porcării prin Budapesta; alții înjurau guvernul din cauza scumpetei. Vorbeau oamenii ca să-și ușureze inima.

Băcănie… de ce s-o fi numind prăvăliile astea băcănii, dacă nu găsești în ele nimic, afară de praf de curățat, ceai de mușețel și surogat de cafea!

Deodată au amuțit cu toții. Mă uit să văd ce este? Ce s-a întâmplat? Intrase Kassai, detectivul ăla cu fața buhăită, care-și poartă nasul pe sus. Își rotea în jur năsoiul și se uita la oameni ca o lipitoare. Dar și oamenii… Clipeau și se uitau la el ca la unul care le-ar suge sângele. Fiindcă, deși nu e la noi decât de doi ani, toți îl cunosc ca pe un cal breaz. A intrat în prăvălie, cu mersul lui legănat, și a început să-i treacă în revistă pe cei care așteptau pâinea, când deodată cineva a dat drumul la un oftat lung. Dar așa din rărunchi, să iasă toată amărăciunea.

Kassai, ca un copoi, numaidecât a ridicat capul și mai sus. S-a apropiat de respectivul, și-a scos pălăria și l-a întrebat politicos:

— Ați binevoit să spuneți ceva?

Cel care oftase era străin; până atunci nu-l mai văzusem niciodată. Și a răspuns tot așa de liniștit:

— Am binevoit doar să oftez.

— Aha! Și de ce, mă rog?

— Din cauza căldurii.

Să-l fi văzut pe Kassai cum îi scăpărau ochii, ca la un motan.

— A… așa… din cauza căldurii…

— Sigur, fiindcă după cum vedeți, pe aici, pe la noi, e foarte cald.

Era un om în vârstă, slab, cu ochelari, și vorbea cu o mină atât de nevinovată, ca unul care nu știe să numere nici până la trei. Ceilalți îi tot făceau semn, din spatele detectivului, să se ferească și să nu dea drumul la vorbă; dar necunoscutul se făcea că n-aude, nu vede. Vorbea înainte, nevinovat:

— E o căldură insuportabilă… dar, eu cred că o să vină o căldură și mai mare. Și în căldura aceea, pe mulți din acei care acum se răcoresc la umbră o să-i treacă nădușelile. Mă înțelegeți?

— Sigur, sigur! Continuați! E foarte interesant, încercă să ironizeze Kassai.

— Păi sigur că e interesant! Și eu mai cred că din cauza căldurii ăsteia, unii au înnebunit de-a binelea. Au făcut insolație, sau dracu' știe ce-și închipuie că-s ei; dar, de fapt, au rămas tot niște nătărăi, cum erau și mai înainte. Însă eu, și ca mine mulți alții, suntem de părere că cel mai bun lucru ar fi ca ăstora să li se pună cămașa de forță, fiindcă sunt mai răi ca nebunii: ei reprezintă un adevărat pericol.

Bătrânul acela cu ochelari nu mai explica acum doar pentru Kassai, ci pentru întreg magazinul, adresându-se când unuia, când altuia. Se făcuse o

tăcere de mormânt; nimeni nu mai sufla. Aducea vorba atât de bine, și-i dădea mereu cu căldura și iar căldura, încât toți au înțeles perfect de bine că pe Hitler și pe szálasyștii noștri o să-i treacă nădușelile.

Cum era de așteptat, asta a plăcut mult femeilor care stăteau la coadă, dar nu și lui Kassai. Detectivul se făcuse roșu ca racul.

— Observ că dumneavoastră faceți politică, spuse el pe un ton amenințător.

— Da' de unde politică? Eu vorbesc de vreme!

— Ei, ca să ne putem spune pe îndelete ce avem de spus, dumneata, amice, vii cu mine la căpitănie. Sunt detectiv, nu sunt lovit la cap cum îți închipui dumneata. Am înțeles eu bine unde vrei să bați. Dar să iei notă că noi nu admitem ațâțări.

Între timp se produsese în magazin o învălmășeală atât de mare, că nu poate fi descrisă. Omul acela striga că el e medic, că n-a spus nimic suspect și că nu merge pentru nimic în lume. Lua martor toată prăvălia că nu a rostit un singur cuvânt despre politică. Țipa și Kassai; iar femeile care umpluseră prăvălia îi întrerupeau și urlau, furioase c-au trebuit să aștepte atâta după pâine.

Kassai l-a luat pe omul acela de braț și nu știu cum – fără să vrea sau cu intenție, l-a izbit în femei. Ele l-au îmbrâncit înapoi. Și atunci au început să zbiere; au dat tejgheaua la o parte, un borcan cu castraveți s-a răsturnat. Băcanul Madaras a început să urle. Femeile au apucat fiecare câte un castravete și au început să-l bombardeze pe Kassai.

Detectivul căuta să iasă din prăvălie; eu însă — zău că spun drept, nici acum nu înțeleg cum am fost eu în stare să fac așa ceva – i-am pus piedică și el a căzut ca un sac de făină. Din păcate, m-a tras și pe mine jos cu el și așa, lungiți pe podea, m-a apucat de gât.

— Te-am agățat! Trădătorule! mugea el.

Nu mai aveam încotro. I-am tras un picior în burtă de l-am făcut să-mi dea drumul. Așa îi trebuia. De ce m-a făcut trădător? Cineva m-a ajutat să mă ridic și mi-a șoptit la ureche:

— Șterge-o, băiețaș…

Am zbughit-o prin ușa prăvăliei și am luat-o la sănătoasa. Tocmai la timp, fiindcă, de după colț, veneau în fugă polițiștii. Cum am trecut de colț, am și luat-o pe strada noastră, fiindcă sentimentului plăcut de glorie îi luaseră acum locul niște remușcări îngrozitoare.

Cine dracu' m-a pus? Tocmai acum, când îi ajutam inginerului să fugă cu oțelul-diamant? Am eu vreun pic de minte? Și a rămas și pâinea acolo…

Dar dacă neisprăvitul ăla de Kassai merita să fie trântit în nas, cine era să-i pună piedică? În prăvălie nu erau decât niște babe, și ele nu sunt bune de așa ceva.

Născoceam tot felul de scuze, deși îmi dădeam seama că făcusem o porcărie. Dacă mă recunoaște detectivul? Niciodată nu poți să știi ce-i în stare să facă un om dintr-ăștia. Într-o jumătate de oră te pomenești cu el la noi acasă, intră și-l găsește pe tata.

Cred că la gândul acesta am îngălbenit, fiindcă, abia intrat pe poartă, mama Iluș a țipat:

— Isuse Cristoase! Ce-i cu tine, Lați?

Încet, cu pași măsurați, am urcat scara și m-am dus drept la tata. Să trec sub tăcere isprava din magazinul lui Madaras? Nu pot să tac. M-am oprit deci în fața tatii și, dintr-o singură suflare, i-am spus tot, cu capul în piept, făcându-mi de lucru cu ciucurii feții de masă. Când am terminat, am rămas țeapăn. În spate auzeam răsuflarea șuierând de spaimă a mamei Iluș. Era a doua oară, în aceeași zi, că nu-și mai găsea cuvintele.

Demult luase sfârșit mărturisirea mea și încă tăceam cu toții.

În sfârșit, tata se hotărî să vorbească:

— Ai făcut o mare prostie. Mă mir de tine, Lați. Ne-ai băgat pe toți în belea.

A suspinat.

— Ce să fac cu tine acum? Nu pot avea o clipă de liniște din cauza ta. Unde ai învățat tu să te porți așa?

Nu mai puteam suporta să stau cu capul în piept. Mi-am ridicat fruntea cu încăpățânare:

— De la tine am învățat. N-ai spus tu domnului inginer Tatár că trebuie să ne luptăm cu fasciștii până la moarte? Chiar dacă o să mă ridice și o să mă bage la pușcărie și o să mă bată… eu tot așa o să le spun.

Sprânceana furioasă a tatii se destindea încet…

— Hm… păi… tu și cu mine nu suntem totuna… E nițică deosebire între noi. Oricum… ești un copil… te dă afară din liceu… școala de corecție… poate să urmeze ceva și mai rău… Lupta… lupta las-o pe noi.

Mama Iluș a început să plângă.

— Lațica al meu, Lațica al meu, gemea chinuită… te ridică poliția…

Tatei i s-au încruntat din nou sprâncenele.

— Atâtea belele dintr-odată… Și-acum doar chestia asta mai lipsea. Laț, ești un copil fără pic de minte.

Mama Iluș i-a dat drumul, cu sughițuri:

— Ce o să se întâmple acum?… Ce o să se aleagă acum de tine, Lațica dragă! Vai, dumnezeule…

A sărit în sus.

— Mă duc la Etelka, mai înainte mi-a fost cea mai bună prietenă. O s-o rog să vorbească cu bărbat-su să mușamalizeze afacerea.

De data asta s-a înfuriat tata: a trântit cu pumnul în masă.

— N-ai să te duci! Prefer să-l iau cu mine.

Mama Iluș se îneca de plâns.

— Dacă-l las aici, îl zdrobește Kassai.

Mi s-a adresat apoi mie, abia stăpânindu-și mânia.

— Ai să vii cu mine! Dar să te prind cumva că îndrăznești să te miști fără voia mea și o să vezi tu ce pățești atunci.

Uraa! plec.

Bineînțeles, jubilam doar în sinea mea. Tot a fost bine că i-am pus piedică detectivului Kassai. Mi-am dat seama că, de fapt, tata nu-i chiar atât de supărat, cât mai degrabă e îngrijorat de soarta mea.

Când s-a mai potolit din plâns mama Iluș, tata a reluat aproape complet liniștit:

— Așadar, urmăritorii circulă prin oraș. Desigur, îl caută pe inginerul Tatár. Ce crezi, o să-l găsească?

Asta m-a întrebat pe mine, și pe mine m-a luat cu cald.

— Nu, niciodată!

Tata m-a bătut ușor pe umăr:

— Nu fi atât de înflăcărat, Laț. Nu-i nevoie să tragi sabia numaidecât.

*

Am plecat noaptea, pe la unsprezece. Am așteptat mai întâi să se ascundă luna după nori. Grădina se învăluise într-o umbră tuciurie.

Tata îi spusese mamei Iluș:

— Tu, Iluș, nu știi nimic, n-ai văzut nimic și, mai ales, să nu vorbești cu nimeni.

Ea, săraca, ne-a bătut pe spate:

— Numai să nu vă amestecați în ceva necurat. Tata i-a făcut un semn de încurajare; eu m-am înmuiat nițel și am sărutat-o.

Tata mi-a agățat în spate desaga de pescuit, plină cu de-ale mâncării; el ținea în mână undița și cu rucsacul în spinare a mormăit:

— Poate că au să facă percheziție…

Ce furios îi scăpăra privirea mamei Iluș!

— N-au decât să facă!

Ne-am privit, am zâmbit, ne-am înțeles.

Până le-o da prin cap detectivilor să-l caute la noi, cine știe pe unde o să fie Tatár Kálmán…

Am ieșit în curte. Era liniște, și dinspre straturile cu flori venea un parfum de te amețea. Grădina noastră e așa de frumoasă, că cine intră în curte se oprește dintru început și pe urmă nu se mai poate urni cu una, cu două din loc. Zambile multe, garoafe multe, trandafiri… aproape că nu mai au loc în straturi. Zidurile casei și gardul sunt îmbrăcate cu viță. Vara aia, mai ales, vița era încărcată cu ciorchini grei și tata spunea mereu că vom avea un cules ca niciodată. Zâmbea însă atât de misterios când vorbea așa, că nu știai precis la ce se gândește: la vie, sau la altceva. Tatii îi place foarte mult să dădăcească florile, iar mama Iluș spune mereu că grădina asta e singura ei bucurie, fiindcă noi, adică Erzsika și cu mine, nu facem decât s-o amărâm. Dar ea zice așa numai ca să ne atingă pe noi la coarda simțitoare. Fără rezultat însă, pentru că noi știm jocul.

Oare de ce parfumul florilor e mult mai puternic noaptea? Am vrut să-l întreb pe tata, dar m-am răzgândit și am tăcut. Acum e vorba de lucruri mult mai importante decât mirosul florilor.

Pășeam încet printre haracii de fasole și tufele de coacăze. Tata se oprea din când în când și trăgea cu urechea. Cerceta dacă nu e ceva suspect prin apropiere. Dar nu se auzea nimic, afară de orăcăitul îndepărtat al broaștelor și țârâitul neîntrerupt al greierilor. Dar dacă faci apel la imaginație, atunci tresari la toate zgomotele care vin de peste tot în același timp. Ce a fost acest suspin? S-au atins în vânt două ramuri înfrunzite, sau cineva, care pândește, a desfăcut ramurile? Țop, țop… dintr-acolo se apropie cineva pe tălpi de catifea… dar s-ar putea să fie și un arici, care scormonește prin frunzele uscate.

Apoi, ca la un semnal magic, se face liniște. Greierii tac, broaștele se ascund în baltă, până și vântul adoarme. De unde, de ce această tăcere de mormânt? Ți se strânge inima. Poate că acum se furișează tot mai aproape, tot mai aproape, monstrul acela fără cap și fără trup, care, în copilărie, ne făcea să fugim de camerele pline de întuneric.

Dar nu! Gonesc din mine aceste închipuiri fără rost.

Nu există monștri și nu e niciun pericol. E numai tăcere, pace și liniște.

Coborâm acum de vale printre pomi. Câte unul ne mângâie fața și ne stropește cu o rouă foarte fină. În sfârșit, ajungem la claia de fân. Tata se uită din nou în jur, mai adastă o clipă, apoi tușește de trei ori. S-a auzit un foșnet de fân; claia se mișcă. De pe una din laturi cade o grămadă mare. Din claie iese Tatár Kálmán. Se scutură de paie.

— N-aș fi crezut că am să ajung la cei patruzeci de ani ai mei să mă ascund într-o claie de fân.

În glasul lui nu era niciun pic de ciudă. Simțeam că-i place chiar situația aceasta. De altfel, nu m-aș mira deloc să fie așa, fiindcă eu nu cunosc o plăcere mai mare decât aceea de a te tăvăli prin fân.

Tata mi-a făcut semn și am luat-o grăbit înainte, așa cum ne înțelesesem. La gard m-am oprit o clipă și am dat la o parte cele două scânduri desprinse din cuie. M-am strecurat mai departe ca să cercetez. Ei doi veneau mai în urmă. Tata îl conducea pe inginer, ținându-l de mână, de-a lungul grădinii lui Kapeller, printre pomi.

Bineînțeles, nu știam decât eu și tata că afacerea nu e chiar atât de simplă. Bătrânul Kapeller, de când a ieșit la pensie de la Controlul financiar, nu se mai ocupă decât de grădina lui. Și ca unul adevărat de la finanțe, nu vede decât hoți peste tot locul. Noaptea nu se culcă, ci, bătrân, cu picioarele umflate, fiindu-i greu să se miște, se instalează pe cerdac într-un jilț și pândește hoții. Ca să nu se plictisească, și-aduce lângă el, într-o căldare cu gheață pisată, sticle cu apă minerală și vin. Erau ei unii vecini care susțineau că el s-a făcut pândar numai de dragul vinului. Dar asta nu era adevărat. Încărcată cu alice mari cât bobul, o pușcă îi stătea la dispoziție; iar jos, printre pomi, alergau într-una Dolly și Molly, niște prepelicari dresați.

Domnul Kapeller avea un plan simplu. Câinii încep să latre, înhață hoțul, iar el se duce și trage în el. E adevărat că domnul Kapeller nu a reușit până acum niciodată să prindă un singur hoț la poame, dar asta nu din cauză că planul lui ar fi fost greșit, ci pentru că hoții așteptau mai întâi ca domnul Kapeller, istovit de pândă, să adoarmă în zori și câinii să se retragă în cușcile lor. Și abia atunci îi jumuleau pomii.

Dar adevărat sau nu, asta nu e acum de niciun folos.

Acum, dacă Dolly și Molly dau alarmă, Kapeller vine fuga încoace; n-o să tragă el, dar planul nostru s-a dus pe gârlă. De aceea am luat-o eu înainte, fluierând încetișor, când în dreapta când în stânga.

— Dollyka, Mollyka…

Și au venit. Ce bine că mă împrietenisem, încă de anul trecut, cu ei… Săreau pe mine, mă lingeau pe obraz… să înnebunească și mai multe nu de atâta dragoste! Îi mângâiam, îi scărpinam după ureche… Mârâiau satisfăcuți; de-abia se auzeau.

Domnul Kapeller își putea lua liniștit șprițul pe cerdac. Și eu scărpinam de zor prepelicarii. După asta se înnebunește orice câine: se culcă și nu-i mai pasă chiar dacă hoții i-ar fura cotețul.

De fapt, însă, eu nu pot să sufăr câinii. Sunt niște bestii pline de respect, ca niște sclavi. Ia orice dulău, chiar unul cu colți de mistreț, și vezi-l cum se târăște pe burtă în fața stăpânului, cum dă ochii peste cap, doar-doar o căpăta un os. Să nu mi se mai vorbească mie despre fidelitatea câinilor! Uite! Dolly și Molly habar nu mai au de nenea Kapeller; acum eu sunt totul pentru ei.

Tocmai pe când făceam aceste reflecții, lucrurile s-au schimbat din nou. Simțeam cum li se încordează câinilor toți mușchii. Din gâtlej le ieșea un mârâit adânc, răutăcios.

— Sâsst… Molly… Dolly… fiți cuminți… Na… Ce vă prostiți? Eu sunt aici, cu voi… Molly… Dolly… na!

Îi țineam strâns de zgardă. O clipă numai și vor începe să latre… Și atunci, nu mai e nimic de făcut. Cei doi câini smuceau cu furie din ce în ce mai mare spre locul pe unde coborau tata și inginerul, de-a lungul grădinii lui Kapeller.

Ce să fac? M-am prefăcut că mi-e rău și m-am lăsat jos pe iarbă. Atât a fost de ajuns ca să-i lase în plata Domnului pe tata și pe inginer. Erau cu ochii la mine, nu înțelegeau ce s-a întâmplat. Mă miroseau nervoși. În timpul ăsta, eu am scos din buzunar un cârnat de cal, l-am rupt în două și l-am vârât sub botul câinilor. Din clipa aceea, au uitat totul. Ce le mai păsa lor de străinii care pătrunseseră în grădina stăpânului și la care trebuiau să se dea cu colții lor ascuțiți, chiar de-ar fi fost să fie uciși… Nu! Pe Dolly și pe Molly nu-i mai interesa decât cârnatul de cal și persoana mea, de la care așteptau acum altă bucată. Ar fi trecut prin foc, numai să capete din bunătatea de cârnat; ceea ce nu face decât să dovedească odată mai mult că și într-un câine poate zace un suflet slab, nestatornic.

Bineînțeles că atunci nu am făcut atâta filosofie, ci am pornit-o frumușel încet în urma tatii. Din când în când, mai aruncam câte o bucățică, ba lui

Molly, ba lui Dolly, iar ei veneau cuminți după mine. Și ar fi mers așa până la sfârșitul pământului, numai cârnatul să fi ținut îndestul.

Din fericire, între timp am ajuns la gardul de cătină și m-am strecurat în curtea distileriei de spirt; deslușeam la colțul clădirii dărăpănate două umbre șterse. Nu puteau fi decât ei.

— Dolly… Molly! Se îmbulzeau în mine, dând din coadă.

— Na!

Am aruncat cât am putut mai departe, printre pomi, ultima bucată de cârnat. Cele două javre, șop… după ea!

I-am ajuns pe tata și pe inginer.

— Totul e-n regulă! am raportat în șoaptă, dar milităreşte.

Pentru o clipă, am simțit așezându-mi-se pe cap mâna caldă a tatei.

— Bine, Lați! Poți să mergi mai departe.

Așa pustie cum arăta, curtea plină de ciulini și de lobodă înaltă de un metru a fabricii de spirt părea hidoasă. Doar o cărăruie de pescari șerpuia spre mal. Pe aici, zău că n-aveam nevoie de lampă sau de ghid. Cunoșteam fiecare colțișor, fiecare smoc de urzici, fiecare frunză de lobodă. Păi, n-am petrecut noi atâția ani aici, jucându-ne de-a v-ați ascunselea? N-am aranjat noi aici, în podul plin de păianjeni al fabricii de spirt, sălașul nostru cu intenția să dezgropăm toate comorile și să cumpărăm o corabie cu care să plutim spre Africa?

Desigur, astea erau copilării vechi, de cel puțin un an și jumătate… Dar pot să treacă ani… nu uiți copilăria și-n suflet mai dăinuie nostalgia ascunzișurilor de odinioară…

O luasem spre malul râului. Odinioară, pe vremea când fabrica de spirt funcționa, aici se adunau peștii, venind de departe, la resturi. După pești, pescarii. Nicăieri nu s-au prins atâția crapi și somni ca-n căldarea din dosul fabricii. S-au prins chiar somni de câte zece kilograme. Dar de când nu mai funcționează fabrica, au dispărut și peștii; doar printre pescari mai trăiește credința că ăsta e un loc bun de pescuit.

Am ajuns la mal.

M-a izbit mirosul de apă, atât de drag tuturor pescarilor… Și era atât de bine, de odihnitor, să auzi clipocitul liniștit al apei…

În lumina slabă a stelelor, de-abia se bănuia spinarea lenește a apei mari, ce licărea ici și colo. Dar eu, care cunoșteam bine acest cot al râului, m-am orientat ușor și de data asta.

Masa neagră de dincolo de apă, care îți pare un zmeu gata să se arunce asupra ta sau niște urși ridicați în două labe, nu e altceva decât un șir adormit de sălcii, care-și moaie rădăcinile în apă.

Ăsta din fața mea pare un paznic adormit, cu toate că, știu eu bine, nu e decât butucul unui stejar stingher.

Desigur, dacă ai lăsa frica să pună acum stăpânire pe tine, ai vedea în orice tufiș o stafie sau – în legătură cu noi – un jandarm gata să sară.

Liniște, liniște! Nu te teme, Lați, că nu te prinde huhurezul cu ciocul de aramă. Totuși, am pipăit copacul. M-am liniștit cu adevărat doar când i-am simțit scoarța lui aspră. Fiindcă, ce e sigur nu-i minciună, nu-i așa?

M-am uitat în jur: pe unde o fi barca? Tata mi-a explicat lămurit: e legată de salcia cea bătrână. Dar în bezna asta nu-ți mai vezi nici vârful nasului. Am pipăit în dreapta, am pipăit în stânga: nimic. M-am sprijinit pe o cracă de salcie și m-am aplecat înainte.

O trosnitură, apoi sunetul apei când e plesnită cu ceva. Eram până la brâu în apă. Și cine era de vină? Dar n-are rost. Acum degeaba m-aș văieta. Dar fiindcă tot eram în apă, în lipsă de altceva mai bun, m-am apucat să caut barca. Cu brațele în lături, bălăceam în toate părțile.

Deodată… parcă aud un zdrăngănit de lanț… O fi lanțul bărcii!

Acum sunt sigur. Dar la început mă zăpăcisem. Apa împrăștie sunetul, vântul îl aduce înapoi și la un moment dat parc-ar zdrăngăni lanțuri în toate părțile. Încotro s-o iau acum după lanț? Dintr-o parte aud parcă și cum scârțâie inelul bărcii. Înaintez într-acolo și mă căznesc să nu pierd direcția, cu toate că apa mă târăște destul de puternic.

Nu m-am înșelat. Am lanțul în mână, îl strâng bine și încep să trag. Lanțul nu cedează însă. Îl sucesc, îl smucesc: degeaba!

Ce s-o fi întâmplat? Să nu fie lanțul bărcii? N-am altceva de făcut: înaintez, ținându-mă de lanț. Asta e măcar ceva sigur. Apa îmi vine acum până la piept. Păi sigur, partea asta de sub salcie a fost săpată de curent.

Înaintez de-a lungul. Piciorul caută să se sprijine pe rădăcini lunecoase. Pe aici e plin de raci… De nu mi s-ar agăța vreunul de degetul piciorului…

Gata!… Am ajuns la pupa bărcii; mă țin bine de ea – nu se mișcă. O smucesc odată, încerc s-o clatin… dar parc-ar fi bătută în cuie. Stau așa, smuncind-o, și pierd din ce în ce speranța…

Ce să fac? Apuc de marginea bărcii, mă trag în sus… sunt în ea. Vâslele zac la locul lor. Pipăi barca de jur-împrejur: n-a umblat nimeni pe aici, nimic nu lipsește.

Se vede că apa a împins barca încoace și pupa i s-a împotmolit pe sub vreun butuc de salcie aplecat peste apă. Noroc că e numai atât.

De acum, totul e simplu. Ridic una din vâsle, o fixez de butuc și împing cu toată puterea. Barca se clatină la început, apoi plutește liberă. Orăcăi de trei ori: tare. Ăsta e semnalul: totul e în regulă, inginerul Tatár poate să vină.

N-au trecut nici cinci minute și stăm toți trei în barcă. Aranjăm totul cum e mai bine: inginerul Tatár se grămădește pe fundul bărcii, tata se așază la rame și eu la cârmă. Totul s-a făcut pe tăcute și de la câțiva pași nu ne-ar fi auzit nimeni, că de văzut… tufă.

Din când în când, simt mâna tatei, cum mă împinge ușor mai la o parte. Ne aranjează pe toți: el e doar șeful expediției, căpitanul corăbiei noastre.

Încolo, cred că am face exact impresia unora care se pregătesc să meargă la pescuit.

Acum ar trebui aprins felinarul la pupa bărcii; în timpul nopții așa e regula, ca să nu se ciocnească bărcile. Nouă însă nu ne arde de așa ceva. Întunericul e nădejdea noastră, numai așa poate om reuși să ne strecurăm prin cordonul de jandarmi și polițiști, care au încercuit orașul.

Tata îmi șoptește să dezleg lanțul. S-a făcut. Barca se clatină o dată, apoi e luată de curentul apei. Plutește, saltă încet în sus și-n jos pe valurile ce se leagănă liniștite, apoi o ia în cârcă un curent ascuns și începe s-o ducă.

Strâng cârma din răsputeri, cu toate că habar n-am ce trebuie să fac pe întunericul ăsta. Și sus, deasupra noastră, pe cerul nesfârșit, clipesc stelele, parcă mi-ar face cu ochiul: nu te teme, Györbiró Lați! Noi vă păzim!

Nu zic nu, e bună încurajarea asta, dar un pic de lumină mai mult n-ar strica. Holbez ochii în noapte. Bănuiesc de o parte și de alta sălciile cum alunecă pe malul apei. Pe ici-colo, lucește slab câta o clădire albă și înaintează spre apă. Ferestre luminate nu se prea văd, pe la noi lumea se culcă devreme.

Tata se proptește în rame. Înfundă vâslele în apă, fără zgomot, trage încet, regulat și totuși cu multă putere – barca zboară – și când le scoate, răsucește așa fel pala vâslei, încât apa se scurge de pe ea, abia auzindu-se.

Plutim ca o corabie-fantomă.

Am ajuns în partea de răsărit a orașului. Se vede până aici cadranul luminat al ceasului de la primărie.

E douăsprezece și jumătate? Cât de repede trece vremea! Credeam că a trecut doar o jumătate de oră de când am pornit la drum.

Din două părți se apleacă asupra noastră copacii grădinii publice. Dinspre ronduri năvălește miros de flori; acum înfloresc trandafirii aceia cu mireasma sălbatică.

Salcia plângătoare ne mângâie fața. În acest loc, unde din cauza arborilor umbra stăpânește și ziua, cursul apei se domolește de tot, de parcă ar fi obosit, sau i-ar fi lene. Gârla se transformă într-o adevărată apă stătătoare, un lac adânc și larg.

Încă o jumătate de oră și am trecut de podul cel mare de fier, iar de acolo înainte… e liberă calea.

Tata ridică brusc vâslele și lasă barca să plutească liberă.

Simt că e foarte atent la ceva. De undeva, din depărtare, se aude un zumzet ușor, ușor… Zgomotul ăsta seamănă cu acela al unei muște prinsă între două geamuri.

Poate trece o mașină sau o motocicletă pe pod? Nu! Zadarnic ar vrea imaginația să caute o scăpare. Din jos, de după cotul cel mare al râului, străbate o lumină. Bănuiam ce e. Eu am înlemnit, dar tata știe ce are de făcut. Acum nu-i mai pasă dacă se aud loviturile de vâsle; trage din răsputeri, ca să ieșim la mal.

Coborâm și noi?

Nu îndrăznesc să întreb.

Nici nu mai e nevoie. Știu acum.

Scumpele mele sălcii plângătoare! Crengile, frunzele voastre aplecate mătură apa, de parcă s-ar așterne peste ea o perdea deasă verde-deschis.

Tata îndreaptă tocmai într-acolo barca.

Ne strecurăm pe sub crengi, barca se împotmolește; apucăm de crengi, de rădăcini și tragem barca la mal, ne lipim de el.

Este singura șansă ca să nu fim observați.

Era și timpul s-o ștergem, fiindcă zumzetul încet de motor se prefăcea treptat-treptat într-un duruit puternic și întunericul era spintecat de o dâră de lumină. Cine-i iese în cale nu trebuie să aibă nimic de ascuns.

Acum s-a lămurit: barca cu motor a poliției cercetează râul. E obișnuitul control de noapte sau o patrulă specială, destinată chiar inginerului Tatár?

Mă uit la el cu coada ochiului. Reflectorul bărcii cu motor împrăștie atâta lumină, încât îl văd destul de bine la față. Stă puțin aplecat, dar privește liniștit, nemișcat, spre lumină.

Se vede că e un om cumsecade.

Barca poliției aleargă de colo până colo, parc-ar vrea să miroasă fiecare val, sau să învețe cum se scrie pe apă litera S.

Ne lăsăm jos în barcă și nu mai mișcă nimeni. În față am umerii lați ai tatei și asta mă liniștește oarecum. Simt că nu mi s-ar putea întâmpla nimic rău cât timp este el aici.

Barca cu motor se apropie mereu; reflectorul mătură apa de la dreapta la stânga, apoi de la stânga la dreapta. Nu s-ar putea strecura neobservată nici măcar o urmă de țânțar.

Îi vedem bine pe cei doi polițiști la prora bărcii. Au arma în bandulieră. Cercetează în toate părțile. Îmi clănțăne dinții și de frig, că nu mi s-au uscat încă hainele, dar mai mult de frică.

Acu-i acu!… Barca poliției a ajuns aproape în rând cu noi și lumina reflectorului se apropie din ce în ce mai mult. Ne-a ajuns. Dâra orbitoare se odihnește deasupra noastră.

Închid ochii, dar și așa lumina roșie îmi mai răzbate prin pleoape și mă-nțeapă cu mii de ace.

Stăruie deasupra noastră lumina ucigător de puternică… De când? Și barca se tot apropie. Încep să le disting și glasul celor din barcă.

Dar ce? A explodat o bombă? Deodată totul se schimbă. De undeva, din stânga, bătând apa cu aripile lor desfăcute, înaintează o armată întreagă de gâște îngrozite. Le crește Marton Pișta, grădinarul parcului. Lumina le-a speriat și ele înaintează drept spre barcă, umplând văzduhul cu țipătul lor asurzitor.

Până acum îmi plăcea friptura de gâscă, dar de acum înainte pasărea asta o să-mi fie sfântă. La fel cu gâștele Capitoliului care-au salvat pe romani, ne-au salvat și ele pe noi, abătând atenția patrulei de polițiști.

Barca cu motor pufăi mai departe și în jurul nostru se făcu beznă. Un întuneric binefăcător. Dâra de lumină cerceta acum în spatele nostru.

Nu ne-au văzut! Scumpele mele sălcii bătrâne și stolul de gâște ne-au apărat, ne-au acoperit. Adineauri am fost nedrept. Cât trăiesc de-acum încolo, n-am să venerez numai gâștele, am să iubesc și sălciile plângătoare.

Am respirat adânc; mi se luase o piatră de pe inimă.

Mă întorc. Barca cu motor luminează acum malul opus. Când cade asupra lor lumina de argint a farurilor, copacii și tufele parcă sar înainte unul câte unul și apoi se prăbușesc din nou în beznă.

— Hei, cum aș mai fuma acum o țigară, aud vocea șoptită a lui Tatár Kálmán.

— Acum… mormăie tata și simt în vocea lui emoția, acum poți să fumezi și cu luleaua.

Mai așteptăm puțin. Motorul se aude tot mai slab, în depărtare. Nu i se mai vede nici lumina. A amuțit de tot.

— Împinge-o, Lați! mă trezește glasul vesel al tatei și eu împing zdravăn barca. Din nou ne-a luat curentul pe apa deschisă larg și tata se proptește în rame.

Puteam fi cam la 300-400 de metri de podul de fier, unde după-amiază stăteau de pază santinelele. Acum, noaptea, e sigur că au dublat paza, dar noi trebuie să încercăm să trecem pe sub pod.

Barca plutește încet, lin. Cât o fi oare ceasul? De aici nu se mai vede turnul primăriei, dar la răsărit parc-ar începe cerul să pălească încet, încet de tot.

Se luminează de ziuă sau mi se pare mie? Ar fi bine să ne grăbim. Dacă ne apucă dimineața pe apă, am putea păți ceva. Dar nu e nevoie de grabă. Zburăm printre malurile betonate, care devin din ce în ce mai drepte.

Măsor în gând metru cu metru. Colo jos, departe, e ceva ca o linie uriașă, întunecată: e podul de fier, ultimul obstacol.

Ar fi grozav dacă în locul acestei bărci rablagite am avea un cuirasat mic, mic de tot. De trei persoane. Blindajul, bineînțeles, din oțel-diamant. Atunci n-ar mai trebui să ne ascundem, să ne temem de nimic. Am ieși în mijlocul râului, am aprinde luminile, am arbora marele pavoaz pe catarg, un pavilion cu cap de mort, ceea ce n-ar însemna că suntem pirați, ci „moarte fasciștilor”. Ei ar trage, desigur, dar ar putea să tragă și cu tunurile, căci cuirasatul din oțel-diamant le-ar da cu tifla. Am lua-o din loc pe nesimțite, iar ei ar holba ochii, văzând că pe noi nu ne pot atinge gloanțele.

Cu toate astea, nu mă plâng, nu e rău nici așa. Dacă ești destul de isteț și cu sânge rece – cum suntem de pildă noi doi, tata și cu mine – te poți strecura de oriunde.

Încă zece-cincisprezece minute și le putem da și noi cu tifla urmăritorilor. Să umble apoi prin oraș după inginerul Tatár. Dacă totul merge bine, o să-i găsească doar urmele.

Vrând parcă să-mi contrazică cuvintele, în aceeași clipă răsună în spatele nostru motorul bărcii, în care se afla poliția și razele reflectorului trecură deasupra apei.

Păi sigur! asta-i o figură veche la ei; opresc motorul și se lasă în jos cu lumina stinsă, ca la momentul potrivit să pună motorul în funcțiune, să

aprindă reflectorul și să pună mâna pe cei care se credeau scăpați.

Sunt la vreo două sute de metri de noi.

În față, în spate, râul e drept ca o săgeată.

Dau drumul la cârmă. S-a terminat cu noi, ne-au prins! Nu, oriunde m-aș uita, nu există scăpare. Malul înalt de beton răsfrânge puternic huruitul motorului.

Dar tata nu-și pierde cumpătul. Se apleacă spre Tatár și-l întreabă:

— Știi să înoți?

— Desigur.

— Atunci, în apă!

— Dar…

— Nici un dar! Repede! Dincolo de pod mai înoți o bucată bună, apoi, acolo unde cotește râul, ieși pe malul drept.

Tatár își smulge într-o clipă haina, pantofii și se rostogolește peste marginea bărcii; apa bolborosește și el își face vânt. Pe cât se poate vedea pe întuneric, înoată cu mișcări puternice și lungi.

Simt pe umăr mâna tatei.

— Curaj, Lați! Să nu te arăți alarmat.

— Nu, răspund, și strâng mâna.

— Așază-te la rame și întoarce barca.

Pe când eu mă execut, el ascunde lucrurile inginerului Tatár sub o bancă.

Era ultima clipă pe care o mai puteam folosi.

Barca poliției ne-a zărit și se năpustește cu farul țintă asupra noastră. Din nou mă acoperă valul de lumină; dau drumul unei vâsle și duc repede o mână la ochi.

Motorul țăcăne furios, prora bărcii răscolește apa. E lângă noi. Cât p-aci să ne răstoarne, dar în ultima clipă cotește înainte, descrie un arc mic, trece de partea cealaltă și doi polițiști apucă hotărâți marginea bărcii noastre.

Țevile puștilor sunt îndreptate spre noi.

— Ce căutați pe aici? răsună un glas aspru.

— Ce-ar putea căuta omul pe apă? aud vocea liniștită a tatei. Pescuim.

— Acum, noaptea?

Nu-l văd la față pe cel cate întreabă, e o umbră neagră, însă după forma mantalei pare să fie ofițer.

— Pentru crap, acum e timpul cel mai bun, răspunde tata, păstrându-și mereu același ton liniștit, aproape glumeț. Este pe aici un hoț mare, un crap bătrân, îl pândesc de trei ani. Odată mi s-a și agățat de cârlig; dar mi s-a

rupt undița și, mă credeți sau nu, a luat-o cu el. A tras-o în adânc. Am crezut, în clipa aceea, că mor de ciudă. Să scapi asemenea pește, odată ce pusesem mâna pe el! M-am jurat să-l prind chiar de-o fi să mă înec.

Tata se jură cu atâta convingere, explică cu atâta pasiune cazul crapului bătrân, cum numai un pescar de meserie o poate face.

— Bine, bine, tăticule, spuse ofițerul de poliție. Acum nu e vorba despre crap. Actele în regulă? Karpati, controlează.

— Sigur! De bună seamă că sunt în regulă! Eu, cu stimă raportez, nu plec nicăieri fără acte. Să vadă autoritățile imediat cu cine au de-a face, dacă-i om cinstit sau nu. Sari, Lați, băiete, unu, doi! Scoate legitimația asta, e colo în haină.

Am înțeles eu de ce îndrugă tata verzi și uscate; câștigă timp, ca inginerul Tatár să poată ajunge cât mai departe.

Ei, aici dau și eu o mână de ajutor! M-am apucat cu o grabă prefăcută să caut; dar în primul rând am căzut. M-am întins cât sunt de lung în barcă, m-am ridicat speriat în picioare. Am dat un adevărat spectacol. Scena pe care am prezentat-o polițiștilor s-ar fi putut numi: „băiețelul cuviincios pe marea furtunoasă”, fiindcă mă tot împiedicam și mă prosteam în barcă, de parcă valuri uriașe s-ar fi jucat cu „vaporul” nostru. În sfârșit, am dat de haine, dar din prima clipă am împins mai înăuntru carnetul cu scoarțele tari și am continuat să cotrobăiesc mai înfocat. În timpul ăsta, barca cu motorul potolit ne trăgea, frumușel, alene în sus. Să ne tragă cât mai departe. Mie și tatei nu ne pare rău nici de vâsle, nici de brațele noastre. Merită scăparea inginerului Tatár câțiva stropi de sudoare.

Ca să nu se plictisească polițiștii, tata le povestea mai departe despre crap.

— Fiindcă e un crap din ăia, mă rog, de care n-a mai pomenit lumea. E șmecher! Ăsta e singurul cuvânt potrivit. Aș pune pariu că mă cunoaște. Dar și eu pe el! Totdeauna iese la vânătoare pe vremea asta, bestia bătrână.

Ofițerul însă l-a întrerupt.

— Adineauri unde erați? Cum de nu v-am văzut noi acum un sfert de oră, când ne-am dus în susul apei?

Mi s-a tăiat răsuflarea. Ce o să răspundă tata? Dar el a răspuns pe un ton atât de sincer și de vesel, ca unul care chiar că n-are nimic de ascuns.

— Nici nu puteați să mă vedeți, mă rog cu respect, căci suntem doar de zece minute pe apă. Ne-am și uitat după barca cu motor când ați luat-o în sus; chiar atunci am dezlegat noi barca. Apoi întorcându-se repede spre

mine: Hei, Laţi, ce-ai adormit? Vezi că te trezesc eu cu o labă! Tot n-ai găsit actele alea? Cât vrei să-l mai ţii pe domnul căpitan?

Niciodată n-a vorbit tata cu mine pe un ton ca ăsta, dar am înţeles că şi această prefăcută grabă nu urmăreşte decât tot să prostească pe poliţişti.

Am scos legitimaţia şi am dat-o tatii, adică am vrut să i-o dau, fiindcă am scăpat-o tot dinadins – şi din nou a trecut jumătate de minut până am reuşit s-o scot, scormonind tot fundul bărcii. Apoi am predat-o tatei; el s-a ridicat în barca care se clătina, a păşit legănându-se în lungul ei şi a întins-o ofiţerului de poliţie.

Acesta o examină, apoi se uită la tata care tocmai aprindea o ţigară.

— Dumneata eşti lăcătuş de vagoane?

Tata îşi scoase repede ţigara din gură.

— Da, la ordinele dumneavoastră, lăcătuş de vagoane.

Parcă eram la teatru.

— Poftim actele.

Încerc să fac socoteala pe unde o fi ajuns acum inginerul Tatár. De pod a trecut cu siguranţă. Sunt convins că şi tata se gândeşte tot la asta.

— Dar ascultă, continuă ofiţerul şi vocea îi deveni acum rece ca gheaţa, te sfătuiesc să nu mai ieşi noaptea la pescuit.

— Noaptea? Doar se ivesc zorile… şi crapul…

Într-adevăr, la orizont apărea o dungă galben-verzuie.

Ofiţerul deveni deodată foarte sever:

— Să taci când vorbesc eu! Îţi poruncesc deci să nu mai umbli noaptea la pescuit. E război. Să stai acasă, dacă eşti ungur cinstit şi nu vrei să fii bănuit. Ai înţeles?

M-aşteptam dintr-o clipă într-alta ca tata să-i dea una-n cap cu lopata. Parcă-l şi auzeam scrâşnind din dinţi. Să tot fi trecut timp cât o bătaie de inimă – dar mie mi s-a părut nesfârşit de lung – când îi aud glasul.

— Desigur, am înţeles.

Bănuiesc ce luptă a trebuit să dea în sinea lui ca să asculte de judecată şi nu de pornirile lui răscolite.

Cele două bărci, a noastră şi cea cu motor, se mai legănau una lângă alta. O cizmă făcu vânt bărcii noastre, de era cât p-aci să ne răstoarne. Apoi motorul a început să duduie şi barca poliţiei a făcut un arc larg, trăgând în urma ei o brazdă lucioasă.

Porneşte în jos… în sus?

Acum totul depinde de asta!

Dacă pornesc în jos, după câteva minute au și pus mâna pe Tatár Kálmán.

Ofițerul – îi vedeam bine umbra – făcu semn și spuse ceva cârmaciului; motorul a urlat scurt și au pornit-o în goană… în sus, în contra curentului apei.

Uraa!

Inginerul Tatár e salvat!

Aș fi vrut să țip de bucurie, dar am rămas liniștit pe bancă; tata își fuma calm țigara, iar cu cealaltă mână ținea undița.

Curentul apei ne ducea încet în jos. Când motorul s-a depărtat bine, tata a aruncat mucul de țigară.

Am așteptat să văd ce-o să spună… Izbucnește acum furia din el?

Dar se întâmplă cu totul altceva: izbucni într-un hohot de râs.

— Lua-i-ar dracu, mormăi apoi ca pentru sine, ascunzându-și cu greu bucuria. În zăpăceala aia am și uitat de cârlig.

Ridică undița și în lumina slabă a zorilor văzui că ața atârnă goală. Păi, n-are cârlig, iar mie nu-mi vine să cred că polițiștii au putut să înghită una ca asta. Auzi tu, să pescuiești crapul fără cârlig!

Dar nu-i nimic, bine c-am scăpat.

Tata apucă amândouă vâslele și începe să tragă, lăsând la o parte toate grijile.

După puțin timp plutim din nou printre zidurile strâmte de beton. Ajungem la pod.

Suntem opriți din nou. Ne fac semn cu țeava puștii să tragem la mal, dar nu e decât o formalitate. Jandarmul, plictisit, cască și aruncă doar o privire pe legitimația tatei. Au văzut ei bine că pe noi ne-a legitimat adineauri barca cu motor. Putem pleca mai departe.

N-așteptăm să ne spună de două ori. Ne luăm politicos rămas bun de la domnii jandarmi, zburăm pe sub pod și vâslim mai departe cu lovituri domoale, sigure.

Cât de mult aș vrea să vorbesc acum, să discut toate cele întâmplate, dar știu că n-a sosit încă ceasul.

Ei, dar măcar de aș putea cânta. Când am fost ultima oară la Cluj, cineva cânta în opera *„Hunyadi Laszio”*:

„A murit intrigantul, s-a potolit cearta cea hidoasă,

Regele și neamul mulți ani să trăiască.”

Dar regi nu mai sunt și tata spune mereu că speră să nici nu mai fie, fiindcă lui nu-i plac regii nici în cărți; deci, nici cântecul ăsta nu și-ar avea

locul aici.

Așadar, tac.

Acum e destul de răcoare. Deasupra apei trece un fior de dimineață. Pe cer au pălit stelele și întreg firmamentul e incendiat de lumina zorilor.

N-am dormit deloc toată noaptea, dar nu sunt obosit niciun pic. Mă simt vioi ca un păstrăv.

— Fii atent la malul drept, îmi face semn tata.

— Da, da, am înțeles. „Cercetați apa, de pe punte, în direcția vântului. Drept înainte, cu 16 noduri pe oră!”

Bineînțeles, astea nu le spun decât în gând, fiindcă tatii nu-i place când mă prostesc așa, în limbaj marinăresc.

Tare mult aș vrea să am acum o lunetă din acelea cum au numai marinarii adevărați. O, Doamne! cu marinarii se întâmplă lucruri minunate! Să presupun că în față, printre valuri, s-ar ivi o insulă misterioasă. Eu aș fi pe puntea de comandă. Deodată ar apărea la mal un naufragiat, cu barba pân-la brâu, ne-ar face semne cu un steag, rupt dintr-o zdreanță: ajutor! Salvați-mă! În jurul lui, sălbăticiuni domesticite; wapiti și zebre și, dacă-i posibil, și o girafă blândă, blândă de tot. Eu aș conduce corabia într-acolo, aș da contrapresiune, o jumătate de întoarcere! Aș arunca ancora, apoi cu una din bărci m-aș duce chiar eu după naufragiat, care ar sta plângând în genunchi în nisipul de pe plajă și m-ar aștepta pe mine, căpitanul fregatei cu pânze și cu trei catarge. Eu l-aș îmbrățișa emoționat: Fii binevenit din nou printre oameni, prietene naufragiat!

Dar…

Naufragiatul cu barba mare, căpitanul de fregată, luneta și insula pustie, totul au dispărut într-o clipă.

Cârmim repede la mal. Acum se poate vedea destul de bine. Mă apuc de o tufă de alun și sar pe mal. Tata ține barca. Îmi face semn din ochi: „caută-l”.

Malul înalt e numai tufiș des. Cum să-l găsesc aici pe Tatár Kálmán, dacă nu pot să strig?

Deodată însă mi-a venit o idee grozavă. Am să orăcăi! Dacă atunci când ședeam în barcă acesta era semnalul, de ce n-ar fi și acum tot ăsta? Și dacă la nimic altceva nu mă pricep, la orăcăit nu mă întrece nici dracul! Dacă-i dau drumul odată, îmi răspund toate broaștele: oac!… oac! E ceva verificat.

Mă furișez printre tufe și din când în când orăcăi. Am trecut de-a binelea de cotitură și tot niciun răspuns. Ce s-o fi întâmplat? De prins, nu l-au prins,

e sigur. Cine să-l prindă? Să fi trecut, înotând, de cotitură? Dar oricât de chior ar fi cineva, atâta tot observă, că râul face un cot.

Nu, e imposibil, trebuie să fie pe aici, pe undeva. Mă gândesc că nu-mi mai rămâne altceva de făcut decât să mă întorc, când de după un tufiș se aude un orăcăit tremurat.

Dar ce orăcăit! Mai degrabă un behăit… asta e, da, behăit! Mai orăcăi odată tare și alerg într-acolo.

E el, inginerul Tatár!

Dar… în ce hal e săracul! Cred că nimeni pe lume, nici chiar maică-sa nu l-ar recunoaște pe inginerul Tatár de ieri după-amiază în acest nenorocit care tremură, cu părul răvășit, ud leoarcă, pipăind cu piciorul gol, grijuliu, locul din fața lui… S-arată atât de neputincios, ca un plod.

— Am tras pe sfoară poliția, îi șoptesc eu fericit.

Nu răspunde, zâmbește doar, obosit. Se cunoaște că face apel la toată energia ce i-a mai rămas ca nu cumva să cadă.

În sfârșit, ajungem la barcă. Îl ajutăm pe Tatár să se urce.

— Unde e servieta mea…? îi e prima întrebare.

— E aici, învelită în haină, răspunde, cu glas în aparență indiferent, tata.

Dar mie îmi vine să sar în sus.

— Isuse Cristoase! Servieta! Cum de nu m-am gândit la asta! Și a fost tot timpul acolo, cu noi. Păi sigur! Unde ar fi putut să fie? Inginerul Tatár nu putea să înoate cu servieta în dinți… Dacă le-ar fi trăsnit prin cap ălora de la poliție să percheziționeze barca…

Am o senzație ca atunci când, după ce ai aruncat țigara din gură, afli că ai fumat-o stând pe un butoi cu dinamită.

Inginerul își ia servieta în primire și-o strânge nervos cu mâinile.

Am impresia că nu-i pe lume putere care să-i smulgă oțelul-diamant. Curios, dar acest om, ce pare istovit, e plin de putere – se simte.

Cred că din adâncul sufletului izvorăște acest curaj. Oricum ar fi, Tatár Kálmán e un om minunat, fără îndoială. Se pare însă că și-a adus aminte de ceva, fiindcă i se adresează vesel tatei:

— Cum stăm cu pipa aceea? Mi-ai promis că dacă scăpăm, atunci…

Tata bagă mâna în buzunar și scoate o pungă cu tutun și o pipă. Zâmbește și el. I le dă inginerului. Învăluiți în fumul pipei, plutim în jos, pe râul scăldat în lumina zorilor.

CEEA CE TREBUIE SĂ RĂMÂNĂ UN SECRET

Împăcat cu soarta lui, inginerul Tatár nu-și fumase nici pe jumătate pipa, când am coborât. Am tras barca la mal și am lăsat-o printre tufe, acoperită de iarbă și crengi. Apoi am luat-o în sus pe coastă.

Curând am ajuns la vii. Între timp se luminase de tot.

„A răsărit soarele, soare al bătăliei înverșunate” – frântura asta de vers îmi tot umblă prin cap, dar n-aș fi putut spune nici cine l-a scris, nici unde l-am citit.

Ba nu… Știu acum! Nici nu sună așa versul acela, ci…

„Dregelu-n ruină doarme printre nori,

Soarele în scapăt fruntea-i aurește”[1]

Da, sigur, așa e bine. Însă aici și acum nu se potrivește, fiindcă soarele de-abia își începe drumul lui zilnic și noi am trecut de lupta înverșunată.

Soarele s-a ridicat aprins, rotund și uriaș de după dealul viilor. Minunat a fost răsăritul acela. Cu picături de rouă strălucind pe ciorchinii umflați, în cântecul păsărilor. Întreaga natură, pământul și cerul, parcă se spălase pe față – și dacă la anul domnul profesor de literatură Bicskey ne-ar da la „maghiară” să descriem frumusețea norilor, păi eu n-aș face decât să evoc dimineața asta din vii și sigur că n-ar întrece nimeni lucrarea mea.

Dealul era greu de urcat și eu abia așteptam să ajungem în via bunicului.

Bunicul este așa cum trebuie să fie un bunic. Cu barba albă ca zăpada, zâmbește aproape totdeauna și dă nepoților mere frumoase, roșii, și struguri, și nuci… Mai înainte a fost și el ceferist, dar a ieșit demult la pensie. De când țin eu minte, nu s-a dus niciodată în oraș.

— Mie-mi prieste mai bine printre pomii și albinele mele, că nu fac rău nimănui.

Asta o spunea zâmbind bunicul, dar eu știu că el nu glumește.

Când am ajuns transpirați leoarcă în vârful dealului, el săpa în vie. Era un om înțelept, știa numaidecât ce-i trebuie drumețului; a adus lapte, miere, unt, apoi a completat masa cu mere roșii de vară, prune cărnoase și nuci timpurii.

N-a întrebat nimic și nici nu s-a mirat. Își mângâia doar barba argintie și încuviința din cap. Dar atunci când l-a întrebat tata dacă poate ascunde pentru câteva zile pe inginerul Tatár, a răspuns:

— Am să-l ascund tot acolo unde te-am ascuns și pe tine când te căutau ăia în timpul grevei.

— O să fie bine.

După ce ne-am potolit foamea, ne-am dichisit nițel, apoi ne-am întins pe fânul proaspăt cosit. Am tăcut o bucată de vreme, privind în vale râul argintiu care șerpuia și mai încolo orașul unde acum îl caută ei, disperați, pe inginerul Tatár.

În spatele nostru, dincolo de vii, se înălțau culmile munților îmbrăcați în păduri de nepătruns.

Era atât de plăcut să poți privi de aici, din patul de fân și din umbra pomilor rotați… Până și tata a început să fluiere încet. Când s-a oprit, inginerul Tatár și-a ridicat capul și a spus:

— V-am povestit încă de ieri după-amiază unele lucruri din viața mea. Aș vrea să cunoașteți și evenimentele ce le-au precedat. V-ați pus doar pielea în joc pentru mine. Dacă n-aveți nimic împotrivă, vă povestesc mai departe…

Amândoi ne-am întors spre el… O clipă m-am temut ca nu cumva tata să nu fie curios, dar din fericire i-a răspuns lui Tatár Kálmán că-i ascultă cu interes povestea. Ce bine-mi pare că acum nu mai trebuie să trag cu urechea din magazia de scule, ci pot sta laolaltă cu ei, bărbat între bărbați!

Inginerul își umplu pe îndelete luleaua împrumutată de la tata, o aprinse și-i dădu drumul.

— Deci, ca s-o iau de la capăt: la începutul primăverii lui 1944 am isprăvit ultimile experiențe și analizele de control. S-a adeverit că noul aliaj de oțel e cel mai bun dintre câte fuseseră fabricate până atunci. Nu mai pomenesc greutățile nenumărate pe care le-am întâmpinat, că doar la noi, la Cluj, n-am avut la dispoziție niciun laborator ca lumea. Trebuia să alerg de colo până colo; săptămâni și luni am petrecut la diferite uzine mari, până am reușit să pun totul la punct. După ce-am terminat ultimele probe și contraprobe, am putut să închid în servietă manuscrisul cu descrierea tehnică a oțelului-diamant, împreună cu bastonașul acela scurt de oțel. Ultima probă și totodată prima dovadă.

Totul s-a făcut în cea mai mare taină. Despre munca noastră n-au știut decât câțiva prieteni ai mei, ingineri cu toții, precum și conducătorul uneia din marile uzine metalurgice.

Am hotărât ca deocamdată să nu publicăm rezultatul obținut. Naziștii erau pe ducă și nu era deloc de dorit să le dăm o armă nouă în mână, fiindcă era clar că din oțelul-diamant, care se putea produce ieftin, repede și ușor, ei ar fi fabricat tancuri și care blindate. Și cât de bine le-ar fi prins lor proiectilele din oțel-diamant! Or, acest lucru trebuia neapărat evitat. De

aceea am hotărât să păstrăm până la sfârșitul războiului secretul descoperirii, pe care s-o punem în slujba omenirii în perioada construcției pașnice.

Împreună cu mine, eram șase care știam despre existența oțelului-diamant, cu toate că procedeul de fabricație în întregime nu-l cunoșteam decât eu singur. Gândindu-mă la câte se puteau întâmpla, am distrus și lucrarea privind etapele principale ale fabricației și m-am bazat, exclusiv, pe memoria mea.

Îmi dau seama că asta a fost o greșeală, fiindcă în aceste vremuri de război, când bombardamentele sunt la ordinea zilei, pot fi și eu ucis, ceea ce ar însemna și pierderea descoperirii.

Dar eu nu m-am gândit la așa ceva. Am privit spre viitor cu atâta optimism! Am așteptat atâtea lucruri frumoase… Toate gândurile mele erau îndreptate spre alte mașini, unelte, vehicole fabricate din oțel-diamant, mai durabile ca cele de până acum și cu o capacitate mult crescută, așa că nu mi-am pus problema posibilității pierderii descoperirii, odată cu moartea mea.

Însuflețit de gândurile acestea, m-am întors la Cluj.

A doua zi după masă, pe la ora șase, mi-au făcut o vizită la domiciliu doi nemți de o politețe ireproșabilă. S-au recomandat: însărcinații concernului „Hermann Göring”. Mi-au făcut propunerea să le vând lor invenția. Înainte de a fi putut răspunde ceva – căci să neg nici nu putea fi vorba măcar, deoarece, din cauza surprizei, nu-mi găseam nici cuvintele – au împins un contract în fața mea.

E inutil să mai adaug ce sumă mi-au propus. E destul dacă spun atât: era o cifră respectabilă și, mai ales, în franci elvețieni.

În timp ce citeam contractul, am avut răgaz să-mi adun gândurile. Deci, unul din noi șase e trădător. Secretul nostru, păstrat cu atâta grijă, azi îl cunoaște și serviciul de spionaj industrial al lui Hitler și, pesemne, știu destul de multe, dacă îmi oferă o sumă așa de mare și pe deasupra și postul de inginer-șef al uzinei metalurgice, cu o leafă destul de respectabilă, chiar de la începutul fabricării oțelului-diamant.

Oferta era foarte ispititoare, dar eu nici nu mă gândeam s-o accept. Bineînțeles, nu doream ca acest lucru să-l știe și cei de la concernul Göring.

M-am prefăcut, deci, că oferta îmi face o deosebită cinste, apoi am început să mă târguiesc. În primul rând am pus condiția să intre cu mine toți cei cinci colaboratori ai mei.

Se pare că nemții prevăzuseră această obiecțiune, fiindcă mi-au acceptat propunerea fără discuție.

În sfârșit, am cerut un răgaz de o săptămână ca să studiez contractul împreună cu avocatul meu și să punem la punct amănuntele privind pe colaboratorii mei.

Li s-a părut cam mult o săptămână, dar până la urmă, totuși, s-au învoit. Se pare că aveau instrucțiuni să fie îngăduitori.

A doua zi am făcut rost de un buletin fals, pe numele de Kolozsvári Gábor; am adunat toți banii pe care îi aveam, am îndesat într-o servietă ceva îmbrăcăminte și descrierea oțelului-diamant și chiar în aceeași noapte am ieșit, ca și cum m-aș fi dus la plimbare, pe ușa din dos. Am plecat cu acceleratul de noapte și, cu toate că biletul era valabil pe o distanță mult mai mare, am coborât, la nimereală, aici, unde nu cunosc niciun suflet și eram sigur că nici pe mine nu mă cunoaște nimeni.

Am socotit că nemții mă vor căuta în primul rând la Budapesta, că unde ai putea să te ascunzi mai ușor ca într-un oraș mare? Tocmai de aceea am ales o localitate mică. Speram să pot petrece în liniște aici cele câteva săptămâni sau luni, până când naziștii vor trebui să se care de pe pământul nostru.

Am închiriat o cameră cu luna și m-am dat drept un profesor de matematică venit aici să schimbe aerul.

Din păcate, mi-au dat de urmă repede. Probabil că eram supravegheat și când m-am urcat în tren trebuie să fi călătorit cu mine și un agent de-al lor.

Ședeam în casă, la fereastră. Era după masă, o căldură înăbușitoare. Îl citeam pe Arany Iános, când s-a oprit în fața casei o mașină. Nu cred în niciun fel de presimțiri, dar mașina asta nu mi-a plăcut. Ce căuta ea aici, la ora aceea? M-am ridicat de pe scaun. Prin gard se putea vedea bine pe stradă. Din mașină au coborât doi inși. I-am recunoscut imediat. Erau oamenii concernului Göring. M-am apucat cu amândouă mâinile de scaun, simțind că-mi tremură picioarele.

— Ce o să urmeze acum? O să năvălească în casă, o să-mi proptească revolverul în piept, apoi mă amețesc cu cloroform, mă răpesc – cum scrie în romanele polițiste – și am să-mi revin pe undeva, prin Germania.

— Deh, știu eu! Ei au și mijloace mai subțiri. Poate intră frumos, scot pălăria, salută și cu un zâmbet obraznic își cer scuze că-l deranjează pe Herr Doktor. Eventual, fără răutate aparentă, amintesc de binecunoscutul fel de a fi distrat al profesorilor. Și scot din nou contractul.

— Ei, nu!

Mi-am revenit din amețeală. Zgomotul soneriei a spart liniștea coridorului. Asta m-a zgâlțâit și mai tare. M-am hotărât pe loc. Am plecat de la fereastră, m-am uitat prin cameră, apoi mi-am înșfăcat servieta, am alergat la geamul dinspre grădină, m-am urcat pe pervaz și am sărit în curte. Știam că mai este o ieșire prin grădină.

Sărind, însă, m-a izbit o cracă peste ochi, mi-a spart ochelarii și m-a rănit la tâmplă.

Totul s-a încețoșat înaintea mea, că doar port ochelari cu douăsprezece dioptrii. Am întins eu degrabă mâna după ei, dar era prea târziu: se spărseseră pe pietrișul grădinii.

În coridor se auzea tropăit de pași. Mergea gazda să deschidă.

Deși mai aveam niște ochelari de rezervă în dulap, nu mai aveam însă timp să mă întorc după ei. Ce era să fac? Am pornit, împleticindu-mă. Vedeam doar mult verde înaintea mea, dar, de bine, de rău, m-am orientat.

Am alergat în lungul cărării, am ieșit pe portița din dos și m-am oprit acolo, pe stradă, unde nu cunoșteam pe nimeni și nu puteam spera ajutor din partea nimănui.

— Ce o să se alegă acum de mine? Am pornit-o așa, orbește. Aveam o singură dorință: să fug, să nu las pe mâna acestor nemernici oțelul-diamant. Am cotit după primul colț și atunci soarta mea binevoitoare mi te-a adus în cale, prietene Lați.

Astea ni le-a povestit Tatár Kálmán, trântit pe fânul proaspăt cosit, și nu mai e nevoie să spun cu ce atenție l-am ascultat.

Când a terminat inginerul, tata, după ce a stat puțin pe gânduri, a întrebat:

— Acum, care e cel mai urgent lucru de făcut?

Și a răspuns singur:

— Să-l ajutăm pe domnul inginer să fugă mai departe. Aici, la taică-meu, poate fi în siguranță câteva zile, dar orașul e prea aproape. Trebuie să găsim o ascunzătoare mai bună, mai sigură.

— Păi… n-ar strica…

Tata continua să gândească cu voce tare:

— Dar e ceva și mai urgent: ochelarii.

— Mi-ar cam trebui…

— Dumneata, domnule inginer, fără ochelari ești complet lipsit de apărare. Deci, trebuie să punem mâna pe ochelarii dumitale. Unde ai spus că sunt ochelarii ăia de rezervă?

— Au rămas în dulap.

— Și anume unde?

— În dulapul din dreapta ferestrei, pe raftul de sus.

Tatár Kálmán a făcut imediat o schiță. Nu putea desena decât numai dacă-și băga nasul în hârtie.

Am studiat-o cu de-amănuntul, apoi inginerul a început să se scotocească prin buzunare.

— Uite aici și o rețetă de ochelari. S-ar putea cumpăra alții. Dar nu știu dacă se găsesc pe aicea asemenea lentile.

Ne-a dat bani și noi ne-am pregătit de drum. Începând din ziua aceea, tata trebuia să intre în schimbul de prânz. În timpul celor douăzeci și patru de ore, cât durează schimbul, inginerul Tatár va sta ascuns aici, la bunicul, iar noi vom încerca să-i facem rost de ochelarii lui lăsați acolo și dacă nu s-o putea, să-i cumpărăm unii noi.

Bunicul a ascultat cu interes povestea inginerului Tatár. Din când în când își mângâia barba și când să plecăm, a spus doar atât:

— Păi, să vă păziți. Șarpele nu uită pe cel ce i-a retezat coada.

— Îi tăiem noi capul, chiar de-ar fi nu șarpe, ci zmeu cu șapte capete, mă grozăveam eu, în timp ce bunicul zâmbea. Îi plăcea curajul meu. Totuși, m-a amenințat cu degetul.

— Ei, ei, faci tu pe grozavul, dar vezi să nu cazi în nas. Eu râdeam însă și-i făceam semne de bun rămas cu mâna.

Puțin obosiți, ce-i drept, dar plini de încredere, am pornit spre casă.

BĂTĂLIA PENTRU OCHELARI

Am ajuns la marginea orașului frânți, dar bine dispuși. Acum, la vamă, nu mai erau de pază jandarmi, ci soldați germani. Legitimau pe oricine ieșea.

Oamenii le întindeau actele, muți, cu o aversiune abia ascunsă și, după ce le erau înapoiate, nici măcar cei mai timizi nu salutau, ci plecau în drumul lor.

Ocupanții fasciști, îngâmfați și cruzi, nu erau iubiți pe la noi. De pildă, noi, la școală, hotărâsem, spre desperarea profesorului Bicskey, care preda maghiara și germana, să nu învățăm la germană chiar dacă ne jupoaie de vii și luăm insuficient pe capete. Și nici n-am învățat, ceea ce era o tâmpenie, fiindcă Goethe, Schiller și Heine nu sunt răspunzători de faptele lui Hitler.

Dar nouă nu ne păsa pe-atunci de așa ceva. Neamțu-i neamț, tot un drac – spuneam noi.

Din cele văzute am înțeles că ieșirea din oraș se face fără nicio dificultate din partea organelor de pază. De altfel, n-am văzut nimic deosebit, după cum era și de înțeles. Se vede că pisica cu clopoței nu prinde șoareci.

Mergeam agale spre casă – și mărturisesc că mă pregăteam să trag un pui de somn – când, la colțul străzii Sf. Spirit, în fața farmaciei, am zărit-o pe Erzsike, sora mea cea mică.

Stătea acolo cu rochița ei în pătrățele, cu șorțulețul alb și privea speriată în dreapta și în stânga. Când ne-a văzut, i s-a luminat fața, a pornit-o în fugă spre noi, dar s-a oprit brusc.

Ce-o fi pățit copilul ăsta?

Nici nu știu când am ajuns lângă ea și mă pregăteam să-i trag un ghiont – așa obișnuiam să-i amintesc de buna-cuviință – când, uitându-mă la ea, am văzut că era într-o stare de-ți venea să-i plângi de milă.

Ochii larg deschiși îi erau plini de lacrimi și colțul gurii îi tremura.

În răstimp, sosise și tata lângă noi și se apleca spre Erzsike.

— Tată, ferește-te, te-au căutat, tată… și pe nenea ăla… m-a trimis mama Iluș.

Lacrimile i-au umplut ochii și buza i s-a lăsat în jos. Degeaba, fetele nu știu decât să plângă.

Dar îmi trecuse tot somnul, toată oboseala.

Așadar, acum ne urmăresc și pe noi!

Trebuie să admitem că-și cunosc meseria. N-au trecut decât câteva ore și au și dat de urma noastră. Mult aș vrea să știu cum au procedat. Printre ei se

află, desigur, vreun detectiv renumit. Nu știu cum să exprim ce simțeam atunci. Eram nițel speriat, însă îmi plăcea că nu aveam de-a face cu un detectiv ca tâmpitul ăla de Kassai.

Așa că, de ce să mint, aveam mare chef să-mi măsor puterile cu un detectiv ca ăsta. O să vedem noi care pe care!

Tata a ezitat doar o singură clipă. Apoi a luat-o de mână pe Erzsike, pe care, după toate aparențele, a potolit-o liniștea tatei, și a pornit îndărăt pe strada Sf. Spirit, a luat-o de-a lungul șanțului morii și s-a dus drept spre strada Bastionului.

Știam acum unde mergem.

La nenea Kockás. Și nenea Kockás e ceferist, prieten bun cu tata. Iată-ne sosiți. Tata a tras de clopoțelul de la poartă. Nenea era la serviciu și am găsit-o doar pe tușa Kockás acasă. Tata a luat-o direct:

— Ascultă, Mari! Din cauza unor șnapani, ne caută nemții. Poți să ne faci loc până deseară?

Tușa Kockás – cum obișnuia ea să se laude – e o adevărată nevastă de mecanic de locomotivă. Nu i-a tresărit nici măcar o geană.

— Urcați-vă în pod. Scara e colo, în dosul bucătăriei de vară. Și nevinovata asta mică?

O îmbrățișă pe Erzsike, ea era fina răsfățată a tușichii Kockás, care n-avea copii.

— Nu, pe ea poți s-o dădăcești liniștită. Dar mai întâi, fetițo, se adresează tata lui Erzsike, aș vrea să ne povestești ce s-a întâmplat!

Erzsike n-are decât nouă ani, așa că n-a știut să povestească bine toate întâmplările, dar atât am putut înțelege din câte ne-a spus că azi dis-de-dimineață s-au oprit două mașini în fața casei noastre. Într-una erau nemți în uniformă și un ofițer de poliție, în cealaltă – niște civili. Au intrat în casă, au percheziționat totul și au coborât în grădină. Ofițerul de poliție țipa într-una și-l înjura pe tata. După câte spunea Erzsike, pomenea mereu de un crap și că-l învață el pe tata să prindă crapi, dar așa ca să nu mai uite cât o trăi.

Nu era greu de ghicit că ofițerul de poliție care înjura era acela din barca cu motor, care ne legitimase noaptea trecută. Civilii, desigur, erau oamenii concernului Göring.

Deci, s-a adunat toată gașca.

Mama Iluș – după spusele lui Erzsike – i-a înjurat de toți sfinții și n-a tăcut nici atunci când ofițerul a amenințat-o că o pune în lanțuri. După ce au plecat mașinile, au rămas acolo doi soldați nemți și doi civili. Doi s-au dus

în grădină, iar alți doi s-au instalat în cameră. Mamei Iluș nu i s-a dat voie să părăsească bucătăria. A ghicit că ăștia ne așteaptă pe noi și că afară, pe stradă, mai sunt încă oameni de-ai lor. De aceea, a trimis-o pe Erzsike după noi, bănuind că nu puteam veni decât dinspre strada Sf. Spirit. De o puștoaică ca ea, nu le păsa nemților. Erzsike s-a strecurat și ne aștepta de trei ceasuri; a crezut că nu mai venim, sau că ne-au și arestat pe drum.

Tata a mângâiat-o pe păr.

— Nu, Erzsike fetițo, nu ne-au prins și avem noi grijă nici să nu ne prindă. Tu să fii și de acum încolo fetica mea deșteaptă și curajoasă; du-te acasă și spune-i mamei Iluș că am ajuns cu bine aici, la nenea Kockás, și la noapte o să fugim din oraș.

Erzsike ne-a privit atât de serios, cât poate fi serios cineva care are un nas cârn ca al ei, ne-a sărutat pe amândoi și, în mod excepțional, am sărutat-o și eu. Apoi a luat-o spre casă.

Ne-am urcat și noi în pod.

— Acum ce-o să mai fie? am întrebat.

— O să fie c-o să tragem un pui de somn. Obosiți cum suntem, nu putem face altceva.

S-a întins pe paiele îngrămădite într-un colț și a închis ochii. Am făcut și eu la fel, dar eram convins că n-am să dorm niciun minut.

Când m-a trezit discuția dintre tata și nenea Kockás, amiaza era pe sfârșite.

Nenea Kockás e aproape de două ori cât tata și poate cuprinde cu palma o pâine întreagă; dar e tot atât de bun ca pâinea caldă.

Erau în toiul discuției când m-am trezit.

— De acolo, din casă, e imposibil să-i scoți. Stă de pază un soldat S.S.-ist.

— Nu ne rămâne altceva de făcut, răspunde tata îngrijorat, decât să facem o încercare cu rețeta.

— De n-ar fi un szálasyst atât de scârbos opticianul ăla, răspunse nenea Kockás îngrijorat. Dar n-avem ce face, trebuie să încercăm.

Am înțeles că e vorba despre ochelari!

Tata i-a dat fițuica aceea îngustă și banii; nenea Kockás s-a sculat și a plecat.

— Voi să stați pe loc! așa și-a luat rămas bun, în capul scării, nenea Kockás.

Să stăm locului când luptăm cu Gestapoul? Cine a mai auzit una ca asta?

Imediat mintea mea croise un plan: cu câte o mitralieră în fiecare mână, pe acoperișurile caselor, mă apropii de locuința noastră și atac fără să fiu observat. Îi acopăr cu o ploaie de gloanțe pe cei care fac de pază, o salvez pe mama Iluș, apoi ne urcăm cu toții în barca mea blindată și nu ne oprim până la mare. Ajunși acolo, ca și căpitanul Nemo…

— Nu ți-e foame? îmi retează tata visele.

Într-o secundă am uitat de căpitanul Nemo. Păi sigur că mi-era foame… Și încă cum…

— Hai să mergem! îmi făcu tata semn și coborârăm scara.

Tușa Kockás ne preparase un prânz minunat; ciorbă de fasole verde și clătite. Am mâncat cum i se cade unuia care trebuie să înfrunte, peste puțin timp, Gestapoul. Și omului acela cred că i se cuveneau cele șapte clătite!

Mi se pare c-am mai spus odată, dar acum s-a adeverit din nou; cele mai strașnice idei mie îmi vin când mănânc. Până să înfulec și a opta clătită, scornisem un plan, de-ar fi făcut cinste oricui. Îmi dădeam seama, însă, că tatei nu-i pot dezvălui planul meu, fiindcă, la sigur, nu m-ar lăsa să plec. A trebuit să fac o mutră nevinovată:

— Tată, pot să ies nițel pe stradă? Cui îi pasă de mine? Sunt copil. Mai observ și eu ceva. Da?

Tata s-a gândit puțin, apoi a aprobat:

— Nu zic nu, poți să iei seama în jur, dar cu multă băgare de seamă. Poate că te cunosc și pe tine, te urmăresc și-l băgăm în belea și pe nenea Kockás. Mai înainte de a te întoarce, cască ochii bine în jurul tău să vezi dacă nu cumva te urmărește cineva. Oprește-te în fața vitrinelor și privește prin geam în jurul tău. Mergi, apoi, mai departe și, în altă stradă, apleacă-te și fă-te că-ți legi șiretul la pantofi. Să nu-ți scape nimic neobservat! Numai dacă ești sigur, te întorci aici. M-ai înțeles? Ai să știi să te descurci singur?

Întrebarea asta am socotit-o atât de jignitoare, că n-am mai răspuns. Cine i-a stăpânit pe Dolly și pe Molly? Cine a găsit barca? Nu eu? Când ne-a legitimat poliția, n-am fost destul de șmecher în neîndemânarea mea?

Cum am ieșit pe poartă, am și luat-o la fugă. De-a dreptul la Zoli. Numai de l-aș găsi acasă… Am fluierat – aveam noi un semnal al nostru – și, deasupra gardului, a și apărut capul lui Zoli.

— Jucăm un fotbal cu nasturi? a întrebat, scurt, prietenul meu.

Fotbal cu nasturi? Pe ce lume trăiește Zoli? Când ești în luptă cu Gestapoul, n-ai timp de fotbal cu nasturi. Altă dată… cu multă plăcere, mai

ales că am o echipă de bumbi, cu un centru înaintaș, de-l bat pe Zoli când vreau. Dar acum? Acum când…

I-am făcut semn că nu.

— Păi atunci?

— Altceva mai grozav.

Zoli, însă, era indispus.

— Hm… Știu eu că toate fleacurile sunt grozave la tine.

— De data asta nu glumesc, pe cuvântul meu!

— S-aud!

— Nu se poate! Secret!

Secret? Asta a început să-l intereseze. A dat din cap și a luat-o înainte. Eu după el. Ne-am dus în fundul curții. Acolo era un nuc mare. Zoli s-a cățărat pe craca de jos, apoi a început să urce. Eu după el.

Aici era ascunzătoarea noastră. Îi ziceam cetatea Căpățânelor. De ce am numit-o așa, n-aș putea să spun, dar ne plăcea tare mult, la amândoi, această poreclă. De pe malul râului, făcusem rost de o căpățână albă de cal și o bătusem cu cuie în trunchi. Așa, cel puțin, nu putea să spună nimeni că n-avem o căpățână în cetate.

Dar nici n-avea cine să ne vorbească, fiindcă, afară de noi, nu știa nimeni de cetatea noastră; făcusem un jurământ care ne obliga să nu trădăm secretul cetății.

Aici, ne-am ascuns printre frunzele dese, ca să vorbim în taină, și eram siguri că dacă nu ne aud păsările, nimeni altul nu poate trage cu urechea.

A fost un mare noroc că eu i-am spus lui Zoli totul. Poate că n-am făcut bine, dar cu cine să fii sincer, dacă nu cu prietenul tău?

Zoli să-nnebunească și mai multe nu! Era să cadă de două ori din pom și mereu mă punea să jur că e adevărat ceea ce spun și că nu mint. Până la urmă m-am plictisit de atâtea cuvinte de onoare și i-am răspuns că, dacă nu crede, nu mai spun nimic și am să execut singur planul, pe care aș fi vrut să-l îndeplinesc cu el.

N-a fost nevoie de mai mult. Zoli tăcea ca la școală, când îl întreba la fizică legea lui Boyle-Mariotte. După ce i-am arătat întreg planul, n-a stat la îndoială nici o singură clipă. Ca un adevărat prieten, a spus doar atât:

— Aduc mingea.

Ne-am dat jos din pom. Zoli a intrat în casă și a adus o minge de fotbal nouă, galbenă, frumoasă. A adus-o, a mângâiat-o de câteva ori, apoi mi-a întins-o:

— Poftim!

Se vedea că e trist. Și asta era de înțeles, fiindcă se putea întâmpla foarte bine să pierdem mingea. Dar o cauză mare, cum era a noastră, merita sacrificiul micii mingi de fotbal, ba chiar una nouă, galbenă și frumoasă.

Zoli, în schimb, s-a purtat ca un prieten adevărat, ca un bărbat în toată firea. Mucius Scaevola și-a dat un braț, Dugonics Titus viața, Balló Zoli mingea de fotbal, care, pentru el, era un sacrificiu tot atât de mare.

Am pornit amândoi și cine ne-a văzut pe stradă, desigur, și-a zis: „Puștii ăștia doi se duc să joace fotbal”.

În sfârșit, am ajuns la gardul tușichii Venczel. Cine era tușa Venczel? Păi, ea era gazda inginerului Tatár.

Ne-am oprit lângă gard și am început să iscodim.

Pe cerdac, într-un jilț de nuiele, se lăfăia un soldat SS-ist. Era din ăia grașii și fiindcă asuda rău, își descheiase gulerul de la tunică; dar și așa tot îl mai putea lovi damblaua. Moțăia, ridicând din când în când capul ca să privească în jur cu ochi somnoroși.

Acolo, în spatele lui, era ușa de la camera inginerului Tatár.

De ce l-o fi pus tocmai aici? Cine știe? Doar nu și-or fi închipuind că inginerul o să se întoarcă! Sau ăștia se gândesc la toate?

Dar noi ce rost avea să ne batem capul?… Am înconjurat la repezeală casa și am ajuns la portița din dos, pe unde a șters-o, ieri după-amiază, Tatár Kálmán. Din fericire, portița era deschisă.

Am băgat capul și m-am uitat împrejur: nu mi s-a părut nimic suspect. I-am făcut cu ochiul lui Zoli, care venea în urma mea, și am intrat, pe vârful picioarelor, în curte.

Aici, nici urmă de pază, sau așa mi s-a părut. Am fi putut să mergem mai departe, dar ne-am oprit. Trebuie să te prefaci în umbră, în adiere de vânt, indiferent dacă n-ai în față decât un singur SS-ist, care gâfâie, de gras ce e, în fața ușii. Fiindcă poate că se preface numai și, pe sub genele-i lăsate, pândește inamicul ce se apropie. Poate că e chiar detectivul acela renumit, în persoană…

Totul e cu putință și niciodată nu ești destul de vigilent. Ne-am furișat de-a lungul cărării, apoi ne-am băgat printre răsadurile de roșii. Îmi închipui ce furioasă o să fie tușa Venczel când o să vadă grădina călcată în picioare, deși, zău că am umblat cu mare grijă… Dar dacă Zoli își sacrifică mingea, să nu-i pară nici ei rău de roșii, o să crească altele la anul, nu trebuie să facă prea multă gălăgie…

După răsadurile cu roșii, veneau tufe de liliac, tufe dese. Ne-am băgat în cea mai deasă. De aici puteam să vedem geamul de la camera inginerului Tatár.

Ne-am uitat unul la altul și eu i-am șoptit:

— Du-te, Zoli.

Zoli mi-a făcut cu ochiul și a șters-o de lângă mine.

Am ciulit urechile și calculam: acum a ieșit pe portița din dos a grădinii… auzisem scârțâitul pașilor; acum ocolește casa și iese în stradă…

Calculasem bine, fiindcă am și auzit fluieratul lui Zoli.

Deci, e gata, putem să începem.

Încă o clipă, să mă reculeg… Unu… doi… trei… Acum sunt stăpân pe mine.

Am ieșit din tufiș, am luat mingea și am aruncat-o cu toată puterea în geamul camerii inginerului Tatár. A fost o lovitură în plin; gol sigur! S-a auzit un zăngănit, înăuntru s-a răsturnat ceva, dar eu m-am tras numaidecât în tufiș și m-am făcut cât am putut de mic.

S-a auzit deschizându-se brusc o ușă înăuntru; un SS-ist s-a năpustit la geam, a scos afară țeava pistolului automat, apoi i-a apărut și capul, roșu, buhăit de somn. Eu eram doar la câțiva metri de el, ascuns în tufiș.

Soldatul s-a uitat în jur; se vedea că nu pricepe ce s-a întâmplat. S-a retras și, după câteva clipe, a apărut din nou la geam cu mingea în mână.

— Verflucht[2]… mârâia printre dinți și căuta să ghicească de unde a putut să vină mingea.

Din clipă în clipă trebuia să apară Zoli. Iată-l, nu m-a lăsat baltă. S-a deschis o ușă și în cameră s-a ivit Zoli.

Din tufiș vedeam totul ca dintr-o lojă.

Santinela s-a răsucit pe călcâie și a îndreptat automatul spre sărmanul Zoli.

— Was? Heraus mit dir![3] horcăia.

— Bitte, bitte… Ball… Geben sie[4]… se bâlbâia Zoli. Păi da, n-ar fi stricat să fi fost la școală nițel mai silitor la limba germană.

Îi tremura glasul. Mai târziu, Zoli se lăuda că jucase teatru, dar eu cred că atunci el nu s-a prefăcut. Ei, și ce? N-ai voie să-ți fie frică dacă un soldat SS-ist clănțăne, furios, cu automatul la tine?

— Ball… Ball… Geben Sie, Herr… bâlbâia mai departe Zoli și venea încet, de-a-ndaratelea, spre ușă.

— Was? Du Verfluchter![5] urla SS-istul și-l împingea afară din cameră.

Și Zoli a ieșit… Erau acum în prag și SS-istul îl împingea mereu pe Zoli, care-l tot ruga să-i dea mingea îndărăt.

— Geben Sie… Ball… Ball… Bitte… bitte…

Acum… Nu, asta n-a fost împușcătură. O ușă a fost trântită cu putere și o cizmă a izbit în ea. Acum sunt pe coridor… nu se mai aude decât o gălăgie confuză… Of! aud vaietele lui Zoli… sărmanul băiat…

Dar n-am vreme de pierdut cu compătimirile. Sar afară din tufiș, fac doi pași și sunt la geam. Bag mâna prin spărtură, mâna caută o clipă; la iuțeală am și găsit ivărul. Deschid amândouă geamurile… Mă apuc de pervaz… sunt sus… Mă dau jos încet și fuga la dulap. Mă opresc cât ai răsufla, ca să trag cu urechea.

Afară gălăgia n-a încetat. Săracul Zoli! Ce s-o fi întâmplat cu el? Am să aflu eu…

Apuc de ușa dulapului… Spre norocul meu, e deschisă, iar înăuntru – o harababură nemaipomenită; se cunoștea că acolo fusese scotocit.

— Pe raftul de sus, așa spusese Tatár Kálmán.

Raftul de sus e gol.

La repezeală scot ce mai era înăuntru… nu prea multe: ceva lenjerie numai. Pipăi fiecare bucată: nimic. Ochelarii nu sunt nicăieri. Mi se usucă gâtul de desperare.

Păi Zoli s-a lăsat bătut de pomană? Se pare că da.

Îmi dau seama că n-am prea mult timp de pierdut. SS-istul o să se întoarcă numaidecât și dacă mă prinde aici… Asta nu mai e glumă… trebuie să dispar repede.

Și cu toate acestea eu continui să scotocesc și, deodată, ce văd pe prichiciul cuptorului? Ochelarii! Zac acolo, în tocul deschis.

Sper că ăștia sunt ochelarii.

Îi ridic, mă uit prin ei… Dar parcă m-ar fi lovit cineva peste ochi: totul s-a tulburat înaintea mea. Atât de puternice sunt lentilele. Cu siguranță că ăștia sunt ochelarii cei cu douăsprezece dioptrii ai lui Tatár Kálmán.

Îi bag în buzunar, sar pe geam și dăi!… fug cât mă țin picioarele până la locul stabilit.

Mă uit în jur; Zoli, nicăieri. Bag mâna în buzunar, și când mâna alunecă pe tocul ochelarilor, mă liniștesc. Dar n-am timp să mă bucur prea mult de succes, fiindcă, la colț, a apărut Zoli.

Săracul de el! A fost caftit serios! îi curge sânge din nas și în jurul gurii are o umflătură vânătă.

Și dacă aș fi știut atunci, că odată ajuns acasă, l-a mai luat și tat-su în primire și a rupt nuiaua pe el, de n-a putut trei zile să stea decât pe burtă…

— Bătaia asta ți-am tras-o, Zoli băiete, ca să nu te mai bați; sau dacă tot ai să te bați, atunci tu să-l bați pe ăla, nu el pe tine, spre rușinea ta.

Of!… dacă Zoli ar fi putut să povestească… Dar mai bine a tăcut, a-nghițit-o și p-asta. Bătaia asta a doua a încasat-o seara. Acum, deocamdată, prietenul meu se văieta de prima, care, între noi fie spus, îi adusese mingea înapoi.

Și nemernicul ăla de SS-ist…

Alerg înaintea lui Zoli, îl iau de braț… El doar suspină, din când în când.

— Ei? mă-ntreabă el, cu mare greutate. De-abia se-nțelege ce spune, așa i s-a umflat gura de rău…

— Aici, în buzunarul meu…

Scot ochelarii din buzunar și i-i dau. Deschide tocul, se uită la ei, apoi se smiorcăie și-și șterge nasul și sângele ce i se prelinge pe bărbie.

— Atunci e în regulă… Mi-era frică să nu mă fi lăsat bătut degeaba.

*

Când m-am înapoiat, tata era în pod și părea îmbătrânit. Ajuns lângă el, m-a luat de umeri și m-a strâns la piept:

— Au arestat-o pe mama Iluș…

Am înțeles totul dintr-odată.

— Și Erzsike?

— E aici… s-a întors la Kockás. Ea ne-a adus vestea.

Tata și-a acoperit fața cu mâinile și a rămas așa multă vreme. Ce-o să se întâmple acum? Părea de neînchipuit s-o ridice pe mama Iluș… Nu-mi intra în cap c-au luat-o și au s-o chinuiască. De ce? Fiindcă nu l-a trădat pe tata și pe inginerul Tatár? Acum au să-nceapă s-o stoarcă… Am strâns pumnii și am pornit spre capul scării.

— Unde te duci? mă apucă de braț nenea Kockás, Abia atunci am observat că era și el acolo.

— Mă duc s-o eliberez pe mama Iluș, sau le spun să-i dea ei drumul și rămân eu în locul ei.

— O să vă ție acolo pe amândoi.

Scumpă mamă Iluș! Cum mi-am bătut joc de tine mai înainte… de câte ori am fost obraznic și te-am făcut să te superi din cauza mea…

Oh!… dacă aș fi știut atunci! Acum zaci într-un beci întunecos, în lanțuri și te chinuiește cu interogatoriul…

— Nu vă mai prostiți! aud vocea aspră a lui nenea Kockás. Lui Iluș o să-i dea drumul până la urmă, dacă văd că nici așa nu izbutesc să-l dibuiască pe Tatár. Mai bine gândiți-vă să nu pună mâna și pe voi!

Niciodată nu l-am văzut pe tata atât de abătut.

— Să fugim ca șobolanii… Și n-am aranjat nimic. Nici ochelarii nu i-am luat…

Nenea Kockás și-a desfăcut brațele lui enorme în lături.

— Ce să fac? Ăla e băcan, nu optician. Zice că nu ține asemenea ochelari, că de zece ani n-a mai căutat nimeni așa ceva. Mâine am să plec la oraș și am să-i comand acolo.

— E bine. De ochelari e absolută nevoie. Ce-o fi să fie…

Au suspinat amândoi.

Nu mai puteam să rabd. Am spus cu modestie, așa, în treacăt:

— Tată, eu am găsit niște ochelari.

— Cum? își ridică brusc, capul, tata. Unde i-ai găsit?

— La tușa Venczel, în camera inginerului Tatár.

S-au uitat la mine de parcă mi-ar fi crescut mustața, atunci, pe loc.

— Ce tot îndrugi tu?

N-am mai răspuns nimic și i-am pus ochelarii în mână.

— Hm… mârâi tata deodată, uitându-se când la mine, când la ochelari. A văzut că nu mințisem.

— Tu ai fost pe-acolo?

— Da. Ăștia sunt ochelarii domnului inginer.

— Hm… mormăi din nou și după câtva timp continuă: De fapt nu știu ce să fac cu tine… Să-ți cârpesc câteva, fiindcă ți-ai pus pielea la bătaie, sau…

Mă cam temeam de alegerea lui, dar spre norocul meu… mi-a strâns mâna.

Începea să mă ia în seamă, ca pe oamenii mari.

PĂDUREA TÂLHARILOR

De ce o fi botezat-o cu diminutivul Zsivanyka? Ăsta e un lucru pe care nimeni nu poate să-l explice, că doar e atât de mare, încât îți vine să crezi, urcându-i coastele, una după alta, că nu mai ajungi niciodată la capătul Zsivanykăi, al acestei păduri fără sfârșit. Cum, de altfel, nici nu ajungi… Fiindcă pădurea Tâlharilor, atunci când te aștepți mai puțin, deodată se sfârșește la Kopasz, la piciorul uriașului stâncos, sau, ca să întrebuințez un limbaj mai potrivit numelui ei haiducesc, se furișează, se ascunde printre alte păduri și ai crede că te mai strecori încă printre copacii ei, pe când, în realitate, ai lăsat-o demult în urmă și acum rătăcești cu totul prin alte păduri.

Dar noi mai aveam încă până la capătul ei, fiindcă de-abia de o jumătate de oră eram în ea. În față, tata, arăta calea; ultimul eu; la mijloc, Tatár Kálmán.

Cât de mult s-a schimbat acest om! Ieri la prânz, după ce ne strecurasem în cursul nopții prin cercul de pază al orașului, eram sus, în vie.

Mergea mai ușor ca seara trecută. La marginea orașului ne-am băgat în porumbiște și a trebuit să așteptăm să treacă patrula. N-a fost cine știe ce. Tropăiau din picioare ca bivolii și, pe deasupra, mai și fumau. Parc-ar fi dus un afiș-reclamă cu ei: „Allo, allo, atenție, suntem aici!” I-am lăsat să treacă pe îndelete. Apoi am pornit și noi de-a lungul zăplazului.

Se pare că te obișnuiești cu orice, chiar și cu faptul că ești urmărit.

Ne-am furișat așa, o bună bucată de drum. După aceea am făcut un înconjur mare și numai atunci am luat-o spre țelul nostru.

Drumul ăsta era destul de neplăcut: numai pietre, nisip și râpi. Pământ scârbos, fărâmicios al dracului și argilă peste tot; te apuci de ceva și până să te dumirești, ai și alunecat la fund, iar nasul și gura ți-s pline cu praf.

Totuși, nu m-am plâns. Poți să știi? Poate dau de urmele noastre. Până aici mai pot veni ei, dar printre pietre și râpi or să se încurce, e mai mult ca sigur.

Mersesem atâta pe jos de nu-mi mai simțeam picioarele. Câtă dreptate a avut tata când m-a pus să dorm! Am mers, am tot mers, soarele dogorea… Să mori de sete, dar apă, ioc. Munții ăștia din jurul orașului, cu râpi, sunt numai piatră, pe ei crește doar un fel de buruiană rezistentă, cu frunza roșie.

În sfârșit, am ajuns și la capătul acestui deșert pietros și ne-am îndreptat spre râu.

Pe la unsprezece am ajuns la locul unde ascunsesem barca în zorii zilei trecute.

Eram plini de praf și obosiți.

— N-ar strica o baie, nu-i așa, Lați?

Abia terminase tata și am și azvârlit de pe mine pantalonii, tricoul și m-am băgat în apă pân-la gât.

Adevărat că n-are pereche baia! În care alt pat poți sta culcat pe perini atât de moi? Dacă ești obosit, doar te arunci în apă și numaidecât ești sprinten ca păstrăvul. De când țin eu minte am fost nebun după apă, și odată plecat la scăldat, puteau să mă aștepte acasă mult și bine. Și acum m-aș fi zbenguit până-n seară, dar tata mi-a băgat mințile în cap. Nu m-am văicărit să mă mai lase măcar o jumătate de oră și am ieșit la mal.

Tata a făcut o legătură din lucrurile noastre și mi le-a dat în mână.

— Poți să treci înot cu ele? Le poți duce?

Le-am ridicat. Erau destul de grele, dar am făcut doar un semn din mână:

— De ce nu le-aș duce!

Dacă el trece cu rucsacul plin cu alimente, eu să nu pot duce legătura asta cu haine?

La mijlocul apei m-a luat curentul. Cu stânga țineam hainele ridicate deasupra capului, iar cu dreapta și cu amândouă picioarele înotam din răsputeri, dar – cel puțin așa mi s-a părut – apa tot m-a răsucit cum a vrut ea.

Dacă aș fi ascultat de inimă, aș fi strigat după tata, nu ca să mă salveze, ci aș fi vrut să scap măcar de haine, pentru un minut. Simțeam că le scap din mână și mă scufund și eu.

Dar slăbiciunea asta a durat doar câteva secunde. După câte știu, sportivii o numesc punct mort și dacă ai destulă voință și o învingi, atunci restul merge strună.

M-am gândit la asta, am strănutat apa din nas, am înotat mai departe. Și, într-adevăr, legătura nu mai era atât de grea, nici brațele și picioarele nu-mi mai amorțeau. Înotam acum destul de vioi.

Am vrut să trec râul în linie dreaptă, dar am ieșit la mal cu vreo două sute de metri mai jos.

Ce-are a face? Până la urmă, tot am reușit și apa mă înviorase – numai că gâfâiam puțin.

Dar nu era timp de odihnă!

Am tras hainele pe noi și am pornit-o din nou la drum. După numai zece minute de drum, ne era din nou la fel de cald; transpirasem atât de tare, de parcă nu făcusem baie niciodată.

Dinspre oraș am mai auzit foarte vag bătând clopotele de amiază, când am ajuns sus, pe deal. Bunicul dispăruse, nu-l vedeam nicăieri, iar inginerul Tatár ședea tot acolo, pe banca de piatră de sub părul cel bătrân și privea în gol. Brațele-i atârnau moarte, spinarea i se încovoiase, pe față i se citea descurajarea.

Oare câți ani să aibă omul acesta? Cel puțin cincizeci, sau și mai mult. Deși până acum îl credeam de cel mult patruzeci. Am urcat tăcuți cărarea și Tatár și-a ridicat privirea abia când, ajunși lângă el, l-am salutat.

La început fața i se schimonosise, apoi mi-a recunoscut glasul.

N-a întrebat nimic, ne-a strâns doar mâna. Tata mi-a făcut semn. Eu am scos din buzunarul dinafară al rucsacului ochelarii.

— Poftim!

Inginerului i s-a luminat fața în clipa când a simțit în mână tocul de metal.

— Ochelarii! a strigat și aproape îi tremura glasul.

I-a scos în grabă, i-a pus – și atunci a avut loc acea schimbare miraculoasă despre care am vorbit.

Da, nu pot spune decât așa: a întinerit. Parcă i s-au șters de pe față zece-cincisprezece ani. „Păi, inginerul ăsta Tatár n-are mai mult de treizeci și cinci” mă gândeam eu.

S-a îndreptat, a zâmbit, fața i s-a întins, puternică, și ne-a examinat atent, cu de-amănuntul, din cap până în picioare, ca și cum ne-ar fi văzut pentru prima oară. Și întrucâtva așa și era, fiindcă până acum ne clătinam în fața lui ca niște umbre palide.

Zâmbea din nou.

— Parcă am ieșit dintr-un nor de ceață. Sunt din nou om. Acum nu mă mai tem de ce o să urmeze.

Era tare simpatic, cu fața bronzată, cu cămașa boțită și cu mânecile suflecate.

A trebuit să-i povestim totul, din fir în păr.

N-a mulțumit, nu și-a arătat recunoștința, ci abia când ne-am ridicat să intrăm în căsuța bunicului, a venit lângă mine și m-a luat de după umăr.

Nu mint, sincer spun că mi-a părut bine.

Nu mult după aceea a venit și bunicul; am pregătit masa de prânz, i-am ajutat și noi, și ne-am săturat de-a binelea. Dar mie mi se închideau ochii de somn. Așa, pe jumătate adormit, am mai auzit cum tata și inginerul Tatár discutau cu bunicul despre un plan de drum; îmi dădeam seama că ar trebui să fiu și eu printre ei, că doar nu mai eram copil, ci tovarășul lor, dar nu mai puteam să mă țin pe picioare. Mi s-au închis ochii și m-am trezit abia când tata m-a zgâlțâit de umeri cu putere. Credeam că de-abia adormisem, dar când m-am dezmeticit mi-am dat seama că dormisem toată după-amiaza, seara și noaptea în șir. Dormisem paisprezece ore dar mi se păruse că nu dormisem decât o clipă.

Mi-era tare rușine că sunt ca o trestie și probabil că se și cunoștea pe fața mea acest lucru, fiindcă bunicul a început să mă consoleze, citându-mi din înțelepciunea poporului: „Să mănânci, să dormi, să bei, sunt necesare aceste trei”.

Eu cred, dar totuși mă supăra faptul că mă furase somnul ca pe un copil mic. Adevăratul bărbat doarme când are chef și se trezește când vrea el.

Tata și inginerul erau gata de plecare. Am înhățat și eu desaga pregătită și mi-am luat rămas bun de la bunicul.

Tatár Kálmán a mai întors odată capul înapoi, privind îndelung râul care șerpuia jos, în fundul văii aceleia largi de la picioarele noastre; nu se mai sătura, cred, nu atât de peisaj, cât mai ales de faptul că putea din nou să vadă.

Apoi, deodată, a pornit-o și el pe urmele tatei. Coboram acum printre pomi, furișându-ne pe marginea lanurilor de porumb și de floarea soarelui, apoi am luat-o drept spre pădurea Tâlharilor ce se întuneca tot mai mult.

Așadar, acesta este planul pe care l-au făcut ieri după-amiază, cât timp am dormit eu.

Strașnic plan! Odată om ar fi acela care ne-ar da de urmă în pădurea Tâlharilor. Undeva, departe, departe de orice casă omenească, ne clădim o colibă, sau, și mai bine ar fi, o săpăm în pământ, și o acoperim cu trunchiuri căzute și frunze uscate. După aceea n-au decât să vină SS-iștii și Gestapoul. Ei o să caute, o să răscolească peste tot și noi o să stăm comod sub pământ. Să umble ei mult și bine și tot n-o să ne găsească. Ce minunată o să fie viața în pădure! Mereu am dorit-o! În comparație cu ea, Robinson nu e nimic! O să săpăm capcane și o să prindem mistreți, poate chiar și urși. O să trăim cu friptură de mistreț: ursul nu-l tăiem, îl îmblânzim și când o să ne putem întoarce în oraș, iau ursul îmblânzit cu mine și ies cu el la plimbare în

fiecare după-masă, încât toți colegii – ce vorbesc eu – toată școala o să crape de necaz.

Pătrunsesem de-a binelea în desiș, când am început să mă gândesc unde am să țin ursul. Mama Iluș sigur că n-o să admită să doarmă în bucătărie – și ce-o să fac la iarnă? Se știe că atunci urșii hibernează, adică își fac somnul lor de iarnă. Hm… o să vedem asta mai târziu.

Am ajuns într-un fel de luminiș; mai erau și aici copaci, dar mari. În schimb, tufărișul crescuse atât de des, de încâlcit, că a durat un oarecare timp până am reușit să ne strecurăm prin el; era de parcă ne-am fi croit drumul prin jungla africană. Apoi, am intrat iar în pădurea cea mare. Se făcuse întuneric de tot și copacii erau atât de înalți, că de-abia le bănuiam vârfurile.

— Asta e junglă curată, spunea uitându-se împrejur inginerul Tatár.

— Da. Aici cred că nu s-a tăiat niciun copac până acum, răspunse tata. De fapt, aici începe, cu-adevărat pădurea Tâlharilor.

Ne-am așezat pe un trunchi căzut, să ne odihnim. Frumoase erau trunchiurile copacilor aliniate unele lângă altele, drepte, și sus cu coroană de frunziș atât de deasă, încât doar câte o rază de lumină putea să străbată până la noi. Era o liniște adâncă, rareori pătrundea până la noi fluieratul vreunei păsări sau duruitul ciocănitoarei. Dar parcă și astea făceau parte din liniștea cea mare!

De câte ori nu dorisem să fiu aici, în pădure, de câte ori nu plănuisem să cutreier acest desiș străvechi, dar până acum zadarnic, fiindcă tata nu mă lăsa. Spunea: „Pădurea Tâlharilor e un loc periculos, e mai bine s-o ocolești pe departe”. Iar acum m-a dus chiar el aici.

Dar o fi oare, într-adevăr, un loc atât de primejdios această pădure? Eu nu cred… Toate le-au născocit bătrânii, doar așa, ca să-i sperie pe copii.

Oricum ar fi însă, acum eram și eu aici, m-ascundeam, în sălbaticul și străvechiul desiș, unde pe vremuri, bande întregi de tâlhari pândeau drumețul. Din cauza aceasta avea pădurea un renume atât de prost.

Da, e cu adevărat un loc potrivit pentru hoți pădurea asta. N-am umblat până acum niciodată într-o pădure ca ea. Nici măcar în vis n-aș fi crezut că poate exista așa ceva. De pe copaci atârna o barbă de mușchi lungă de un metru, pe undeva prin apropiere se ascundea un pârău, căci noi nu-i auzeam decât clipocitul și, de o parte și de alta a cărării, se îndoiau ferigi înalte cât o pană de păun.

Deodată, tata s-a oprit și ne-a făcut semn:

— Sssst!

Se auzea ceva ca un lătrat. Poate că vin după noi, ne urmăresc cu câinii.

Nu, tata nu e neliniștit și ne face semn să-l urmăm în tăcere. Pășim cu mare grijă, să nu trosnească nici cel mai mic vreasc sub talpa noastră. Copacii ne înconjoară negri, prin nări simțim mirosul amar al frunzelor putrezite.

Oare câte milioane de frunze or fi căzând într-un an din copacii pădurii? Cred că asta n-ar putea s-o calculeze nici chiar profesorul nostru de matematică.

Tata dă la o parte frunzele uriașe de ferigă, desprinde sacul din spate cu mare grijă, să nu facă zgomot, îl pune jos. Noi ne așezăm bagajele alături.

Tata ne face semn și văd cum îi scapără ochii de bucurie.

— Căprioare… șoptește. Le așteptăm…

Ei, dacă am avea acum o pușcă, ne-am face rost de haine din piele de căprioară, ca trapperii din vestul sălbatic. Ar fi interesant, când m-aș duce cu haine originale, din vestul sălbatic, la școală.

…Tata se lasă în genunchi și se târăște așa printre ferigi. Eu, cu inginerul Tatár, îi imităm fiecare mișcare.

Ajungem la marginea unui mic luminiș. Acolo sunt căprioarele. La început, de-abia le vedem, atât de mult se afundă în strălucirea mătăsoasă a ierbii coapte. Niciodată n-am văzut o iarbă atât de înaltă și de grasă ca asta. Poți să înoți în ea. Și căprioarelor li se vede doar capul. Răsar când ici, când colo și se cheamă una pe alta cu un mehăit scurt.

Acum însă parcă ar vrea să se arate; se duc în partea mai liberă a luminișului și apar una după alta din iarba înaltă. Să tot fie vreo cincisprezece, dar e greu să le numeri, fiindcă se mișcă mereu. Ele nici nu bănuiesc că le pândesc ochi de om. Cele mai multe pasc; doar una se întinde la umbră și-și ridică plină de grație capul. Botișorul negru îi lucește umed și ochii îi sunt și mai negri. Câțiva iezi aleargă zbenguindu-se, se fugăresc prin iarbă. Sunt atât de gingași că nu m-aș sătura să-i privesc până la noapte.

— Pe ei am vrut eu să-i împușc! Lua-i-ar dracu’ pe toți trapperii din vestul sălbatic, cu hainele lor din piele de căprioară cu tot! Mi-ajunge mie și o haină obișnuită, țesută în casă sau cumpărată din târg.

Deodată toate căprioarele încremenesc. O fi dat vreuna semnalul de alarmă? Chiar să fi dat, noi n-am observat nimic; niciunul din noi nu s-a mișcat și ne ținem până și răsuflarea.

Stau ca niște statui, țepene, apoi, parc-ar fi căzut un trăsnet, o iau la goană. Nu mai zărim decât licărind câteva pete maron și albe, iar în urechi ne răsună tropăitul copitelor ce se îndepărtează, foșnetul de frunze și scârțâitul crengilor.

Turma fuge.

Vreau să mă ridic, dar tata îmi face semn să aștept.

Aștept deci. De ce, nu știu nici eu!

Încet de tot, se desface fără zgomot una din tufele ce stau mai la o parte.

Un bot lung… ochi ce scot scântei… pieptarul îi strălucește alb… vulpe. Din cauza ei s-au speriat căprioarele.

Vulpea așteaptă câtva timp; apoi când vede că s-au împrăștiat căprioarele iese din tufiș și adulmecă cu nasul ridicat.

Un animal uriaș. Deși acum, vara, e timpul năpârlitului, coada îi fâlfâie ca un steag victorios. A înghițit însă chiulul, friptura sperată a luat-o din loc.

Cumătră vulpe nu e însă făcută să se lase bătută cu una, cu două. Adulmecă încoace și încolo prin luminiș. Cine știe ce mirosuri îi aduce botul sensibil, poate că „descifrează” cu mirosul ei și faptul că au scormonit pe aici, azi noapte, mistreții, după care un dihor a alergat peste pajiște și abia la urmă au venit căprioarele. Din toate astea noi n-am simțit nimic, mirosul nostru e slab, dar, vulpea, ca și câinele de vânătoare, știe tot. Așa spune tata.

Păi dacă asta ar fi adevărat, de ce nu ne-a simțit și pe noi? Se mișcă ca și cum ar fi cu totul singură. Mai adulmecă un timp acolo, prin luminiș, apoi apare pe partea cealaltă, pe urmele căprioarelor dispărute. Probabil că mai speră să le ajungă din urmă.

Traversăm și noi luminișul, urmând cărarea ce șerpuiește spre munte; când am ajuns la locul fixat, se lăsase noaptea.

Ținta noastră era casa lui nea Tudor pădurarul.

Tudor Lungu e cel mai bun prieten al tatei. Ce fel de om e? La noi acasă, dacă voiam să spunem de cineva că a crescut prea înalt, atunci nu spuneam că e înalt cât un turn, ci că poate e mai înalt decât nea Tudor Lungu. Mai puternic însă decât el, nu spuneam nimănui, fiindcă despre puterea grozavă a lui nea Tudor Lungu circulau în familie zvonuri ca din basme.

Dacă aceste zvonuri despre nea Tudor, care se luptă cu urșii și omoară mistrețul cu un pumn, erau întru totul adevărate – nu știu, căci le răspândea mai ales mama Iluș; dar eu credeam în ele și mi-l închipuiam un fel de uriaș care strâmbă lemne și sfarmă piatră.

Nu se poate închipui bucuria care domnea la noi de câte ori venea el. Venea rar, cel mult o dată, de două ori pe an, când avea câte ceva de cumpărat; lua o dată pentru tot anul sare, praf de pușcă, câteodată vreo pătură sau niște cizme. Atunci, însă, ne aducea lucruri minunate. O colivie sculptată dintr-o singură bucată de lemn, cu o veveriță înăuntru, sau un baston cu capul împodobit cu flori tăiate artistic. În fiecare an altceva, mult mai frumos decât ne așteptam.

Casa lui era pitulată în fundul pădurii, la poalele stâncilor și în mijlocul copacilor înalți, încât de-abia o puteai zări. Nu era văruită, nu era ridicată din cărămizi și nici din lut, ci din bârne așezate unele peste altele și prinse în cuie. Nici măcar de scoarță nu erau curățate. Pe pat, mușchi uscat, acoperit doar cu o cergă și toate lucrurile făcute, cu măiestrie, din lemn sau scoarță și iască.

Un loc mai bun ca acesta nici nu puteam găsi. Dacă e vreun loc pe lume unde Gestapoul și SS-ul nu l-ar găsi pe inginerul Tatár, apoi ăsta e cu siguranță.

I-a și plăcut, de altfel, la nea Tudor. Înconjura vesel casa și nu-și mai lua ochii de la ea.

Dar aveai și ce să privești. Mai întâi mobila. Lada avea o broască cu secret, alcătuită de el singur, pe care n-o putea deschide decât nea Tudor. Cum a făcut-o, nu ne-a spus. Când îl descoseam, zâmbea numai. Dar o arăta cu plăcere. Apăsa ca pe un buton pe latura lăzii, o frunză sau un rozmarin sculptat, fiindcă își împodobea mobila mai ales cu rozmarin, și capacul se deschidea fără zgomot. Cred că dacă nea Tudor ar fi învățat carte, ar fi ajuns un inginer renumit, un inventator ca Tatár Kálmán. Toți strămoșii lui însă au fost ciobani în vârful muntelui; tatăl, bunicul, și așa a rămas și el aici, în pădure.

Locuia singur în casa aceea din bârne. Lavițele, masa, patul – toate erau croite pe măsura lui. Din pricina asta noi ne-am simțit în casa lui ca niște copii.

Tata – cu toate că nu e un om mărunt – de-abia a reușit să se așeze pe laviță, iar picioarele nu-i atingeau pământul.

Era deci o casă ciudată, dar nea Tudor e gazda cea mai primitoare. L-am trezit din somn, fiindcă el, după cum ne spunea, mai bine doarme ziua și hoinărește noaptea. Ne-a îmbrățișat pe amândoi. Am crezut că mă pierd în brațele lui. S-a mirat cât de mare am crescut, apoi a schimbat câteva vorbe cu inginerul Tatár.

Tata i-a povestit totul, pe scurt.

— Și aici vreți să vă ascundeți? Dacă credeți că aici ați intrat sub șorțul sfintei Maria, vă înșelați. Alaltăieri mi-au trimis un ordin de concentrare, mânca-i-ar bubeșnița. Bineînțeles, mă cheamă la detașamentul de muncă.

Râdea amar și arăta un bilet pe masă.

— Un valah împuțit ca mine nu e bun să meargă decât la muncă… dar n-am să slugăresc eu cu lopata și nici cu securea. Aveți noroc că ați venit acum, pentru că peste o zi, două – o întind. Apoi n-au decât să mă caute prin pădure.

Când a văzut nea Tudor că inginerului Tatár i se înăspresc trăsăturile, îi puse mâna lui enormă pe braț.

— Nu, să nu crezi că mă sfădesc cu toți ungurii, numai cu „domnii” ăștia unguri.

— Nu, desigur! N-am, într-adevăr, niciun motiv să-i apăr pe domnii ăștia unguri, cum i-ai numit dumneata, pe aceia care m-ar da și pe mine pe mâna nemților…

— Nemții… n-au decât să vină nemții… Ăia… mormăi nea Tudor și-și lăsă încet pumnii pe masă.

N-aș vrea deloc să fiu în pielea celui asupra căruia s-ar abate pumnii ăștia.

Pentru noi, însă, el era un prieten. Și palma aia uriașă ne-a mestecat o mămăliguță care mi-a plăcut ca nici o altă mâncare de când trăiesc, deși brânza era cam iute.

Ne-am ospătat de minune, ne-am aranjat puțin și ne-am instalat pentru noapte. Dar nu ne venea deloc să dormim.

Își poate oricine închipui: picasem drept în mijlocul pădurii Tâlharilor, în pădurea vestiților hoți de munte despre care babele vorbesc până și azi atâtea. În inima muntelui, sub stânci – așa spun babele care știu totul – se mai află și azi cetatea hoților plină de comori și la o masă de aur benchetuiesc hoții. Cine-i copilul norocului îi poate vedea, fiindcă de câte ori e lună plină se despică stânca și poate lua din comoară cât poate căra în spinare: dar să nu se uite îndărăt, că se preface în stană de piatră.

Multe vorbe de-astea, povești pentru adormit copii, circulă despre pădurea Tâlharilor, dar s-au întâmplat aici și lucruri adevărate.

Luna strălucea puternic și eu mă suceam și nu puteam să dorm. Mă gândeam mereu la cetele de hoți. Și m-am gândit atâta până când am adormit. Și în somn toată noaptea m-am luptat cu hoții.

Dar când s-a luminat și m-am trezit, uitasem totul.

DE CAPUL MEU

Ce zile minunate au urmat! Parcă eram în altă lume: nu erau alarme, nu ne urmărea Gestapoul, nu se vorbea nimic despre război.

— Am o senzație ciudată, unică, parcă s-ar fi oprit minutarele tuturor ceasurilor – spunea inginerul Tatár, care ne-a mărturisit că el savurează din plin aceste zile. Ani de-a rândul mi-am petrecut concediile făcând experiențe în laborator; acum am și eu dreptul la un pic de odihnă.

Inginerul se schimbase de tot; se mișca vioi, tinerește și râdea fără grijă.

Se întindea mereu.

— Niciodată nu m-am simțit atât de bine ca acum: mușchii parcă-mi sunt unși, iar nervii îmi sunt odihniți.

Își punea palma pe jumătatea stângă a frunții:

— Aici mi se cuibărise de ani de zile o durere neobișnuită, surdă; nu-mi trecea cu niciun fel de medicamente. Iar acum parcă mi-a luat-o cu mâna.

Pe el îl pasiona pescuitul, pe mine oțelul-diamant. L-am rugat atâta, până mi-a dat și mie vergeaua de oțel, pe care o ținea numai în servietă.

Tăiam aerul cu ea, apoi îl priveam pe inginerul Tatár și nu mi-l puteam închipui în niciun fel pe omul acesta ca descoperitor al minunăției din mâna mea.

Am început să-l descos, dar el a râs și a făcut doar un semn disprețuitor cu mâna.

— Acum nu, acum nimic. După război…

Eu însă aș fi vrut să știu încă de pe acum cât mai mult despre cel mai bun oțel din lume.

— Să-ți spun ceva, Lați – îmi respingea inginerul Tatár atacurile. Silește-te la învățătură, fii sârguincios și atunci ai să ajungi și tu acolo unde se fabrică oțelul-diamant. Până atunci o să se facă pace.

N-aveam încotro. M-am resemnat, deoarece nu se putea ajunge la oțelul-diamant decât prin învățătură și cărți.

Și așa trecea zi după zi.

Cu inginerul Tatár și cu tata umblam tot timpul prin pădure. Inginerul ne înnebunea cu pescuitul păstrăvilor.

Cu o undiță făcută dintr-o nuia de alun, umbla ceasuri întregi, neobosit, pe mâlul pâraielor. Nu-i păsa nici de tufele cu spini, nici de urzici: numai să poată prinde ceva.

Nu mă mir, și eu sunt la fel, numai că eu am pescuit de când mă țin minte. Dar nu se potrivește pescuitul peștilor borțoși din râurile lenețe, unde lași ața să atârne în apă, cu pescuitul păstrăvilor. Ăsta e regele peștilor!

Oi fi tu șiret, dar el e și mai șiret decât tine. De sub o piatră mare apa spumegă, apoi curge liniștită: peste ea se apleacă copaci întunecați, musculițele dansează, în apă cad mulți fluturi, gândaci… Locurile astea le preferă păstrăvii. Iar tu, fără să-ți pese de urzici sau de tufe, te târăști peste tot, oricum ar fi vremea. Arunci undița în vârtej, ca apa s-o tragă în jos, și pândești, dar să ai ochi buni de tot, o străfulgerare și păstrăvul a dispărut. El nu se agață imediat: întâi gustă din momeală, dar pescarul începător de-abia își stăpânește bucuria, smucește undița și în cârlig nu s-a prins nimic.

Așa era și inginerul Tatár la început. Doar o dată să fi tras vârtejul apei de undița lui și el o și smucea afară. Apoi se mira că n-a prins nimic. Am cutreierat malurile timp de trei zile; trei zile a privit, din ce în ce mai galben de invidie, cum eu scoteam peștii unul după altul. Au fost zile când eu prindeam și zece, iar el niciunul.

Dar după aceea i-a zâmbit și lui norocul. A patra zi, spre seară, când ne pregăteam să ne întoarcem acasă, inginerul Tatár îmi spuse că el mai încearcă.

— Uite tocmai acolo…

Arăta spre un copac căzut peste apă. Pe sub el, apa curgea liniștită, neagră. S-a dus acolo, a trecut, legănându-se, de-a lungul trunchiului acoperit cu mușchi și a aruncat undița. În aceeași clipă a și smucit-o.

Am vrut să-i strig să nu se grăbească, să lase cârligul să înoate cu pluta liniștit, dar glasul mi s-a oprit în gât. S-a oprit, ca peste câteva clipe să-mi revină mai clar. Am strigat din răsputeri, am aruncat desaga, undița și am alergat printre urzici, fiindcă acolo azvârlise inginerul Tatár ceva argintiu, care se zvârcolea. Nu era decât o fulgerare prin aer, dar părea foarte mare.

Am alergat acolo; peștele se zvârcolea sălbatic, sărea să ajungă îndărăt în apă. Dar cum să ajungă? Odată pe mâinile mele, nu mai era scăpare. Nici măcar în mâini nu l-am luat, m-am trântit de-a dreptul peste el și a trebuit să vină și tata ca să-l putem lovi în cap.

De când sunt n-am văzut un păstrăv cât ăsta de mare! Era lung cât brațul meu. Și uriașul ăsta a fost prins tocmai de un începător, când sunt de față doi pescari vechi: tata și cu mine.

Începătorul, adică inginerul Tatár, mai stătea încă pe trunchiul acoperit cu mușchi. Nu-i venea să creadă ce vedea. În sfârșit, a venit lângă noi. A

ridicat peștele, l-a cântărit în mână, și-a șters fruntea, apoi a izbucnit în râs.

— Vai… nici când am turnat primul oțel-diamant n-am fost mai emoționat ca acuma.

Acasă, el a prăjit peștele și ni l-a servit la masă, în tigaia încinsă. Se tot văieta:

— Ce păcat că nu se găsește băutură. Mare poftă aș avea să fac un chef.

Zile întregi am petrecut ca-n paradis, acolo sus, la nea Tudor, și dacă din când în când gândul nu mi-ar fi fost chinuit de necazul ce dăduse peste mama Iluș, aceasta ar fi fost cea mai frumoasă vacanță din viața mea.

Amintirea ei punea tot mai mult stăpânire pe mine; o vedeam și în somn cum stă în lanțuri, în fundul unui beci întunecat, și în jurul ei aleargă șobolanii.

Mă deșteptam și nu mai puteam să dorm până dimineața, cu toate că altădată puneam seara capul pe pernă și până-n zori nu mă mai trezeam decât dacă auzeam deșteptătorul, ceea ce se întâmpla destul de rar.

Stam trântit pe priciul cu fân și mă holbam în întuneric. În timpul acesta, se vede că oftam, fiindcă am auzit glasul tatii:

— De ce oftezi, Lați?

Vasăzică, nici el nu poate să doarmă. Oare din aceeași cauză? I-am răspuns încet:

— Mama Iluș…

Tata a tăcut multă vreme și când, într-un târziu, a vorbit, am simțit în glasul lui o amărăciune înăbușită.

— Acum nu putem face nimic pentru ea. Orice încercare am face, i-am înrăutăți doar situația. Mă gândesc mult la asta, dar cel mai cuminte lucru este să nu ne mișcăm. Poate că i-au și dat drumul. Și-au dat seama că nu știe nimic despre noi.

N-am răspuns. Ce-aș fi putut răspunde la asta? Adică… aș fi putut spune ceva, dar n-am spus… e mai bine dacă le țin pentru mine. De fapt, nici eu nu știam încă bine ce voiam; gândurile îmi roiau în cap, neclare. Am închis ochii, am încercat să dorm, dar n-am reușit. Curând mi-am dat seama că tata adormise, răsufla adânc, liniștit. Dar eu tot nu puteam să dorm. Mă gândeam c-ar fi mai bine să mă scol.

Am și făcut-o; și așa cum eram, doar cu cămașa pe mine, am ieșit în cerdac. Afară era frig. La naiba! Aici e munte și noaptea îngheață aerul de-ți clănțăne dinții.

M-am furișat înapoi, mi-am luat pe nesimțite hainele, afară m-am îmbrăcat și m-am urcat pe pălimarul prispei. Nea Tudor îl împodobise cu tot felul de flori: lalele, busuioc, rozmarin… Dar acum îmi erau indiferente înfloriturile lui nea Tudor, atât mi-era sufletul de muncit. Cu toate că eu, zău, nu sunt un papă-lapte care miorlăie la orice supărare… Dar puteam eu să fiu liniștit știind-o pe mama Iluș la închisoare? Păi, ce fel de oameni sunt ăia care închid o babă săracă, nevinovată?

Dacă pățește ceva, dacă-i smulg un singur fir de păr, îi omor până la unul. Dacă e nevoie, merg și până la sfârșitul pământului și-i caut. Dar de ce să zac aici fără să fac nimic? Fiindcă a zis tata așa? De ce nu e voie, de ce e interzis? Eu știu foarte bine cine e tata și nu cred să mai fie un alt om atât de minunat pe lume ca el; dar sunt lucruri pe care le vede și el la fel ca și ceilalți oameni. Fiindcă ei, bătrânii, nu văd peste tot decât primejdie. Cu asta n-aș vrea să spun, pentru nimic în lume, că tata ar fi un laș. Nu, tata-i curajos. Dar uneori își muncește mintea prea mult.

Pe când eu… să luăm cazul ochelarilor… Nu-i așa că nenea Kockás nu putea să facă rost de ei? Și eu am putut! N-am întrebat nici atunci nimic: m-am hotărât și am pornit la treabă.

M-am dat jos de pe pălimar și tot șovăind în mine, am coborât scările…

Dacă s-a putut atunci… de ce nu s-ar putea și acum? Așa e!

Acum o iau din loc!

Cu ideea asta în cap am și plecat. Adică… aș fi plecat, fiindcă la poartă ceva m-a făcut să mă întorc. Vezi că nu pot pleca fără să las o explicație. Am rupt, deci, o filă din carnețelul de buzunar, de la începutul lui ianuarie, că de ianuarie și februarie tot n-o să mai am nevoie, și am scris următoarea scrisoare:

Tată!

Știu că ai să fii puțin supărat, dar a trebuit să plec, ca să aflu ce s-a întâmplat cu mama Iluș. Fiți foarte liniștiți, mâine seară am să fiu aici, fără nicio îndoială. Cel mult am să întârzii o zi, dar să nu vă neliniștiți nici atunci. Am eu grijă de mine și o să vă aduc vești noi.

Lați

Am prins-o cu o crenguță de ușă. Dimineața, când s-or scula, or s-o vadă ei imediat.

De undeva, din fundul curții, un cocoș chema zorile cu un cucurigu răsunător. Chiar să vină, nu-i plăcut s-o iei prin pădure pe întunericul ăsta.

Am rotit privirea prin cerdac; în cui atârna securea cu gură de aramă a lui nea Tudor. Am ridicat-o, am încercat s-o mânui. Era cam grea. Totuși, dacă s-ar întâmpla să fie nevoie, aș putea lovi și eu cu ea.

Dar de ce să fie nevoie?

Se luminase, cerul era curat de tot, dar aici sus, pe munte, soarele se arată mai târziu. N-am mai așteptat: cu o bucată de pâine și una de brânză în desagă și cu securea pe umăr, am luat-o pe drumul din pădure.

Din spatele meu țâșniră razele galbene ale soarelui, în vârful fiecărui ac de brad strălucea o picătură de cristal. Parcă s-ar fi născut atunci lumea în zorile acestea proaspete, mai proaspete ca orice pe lume.

De pretutindeni se auzea cântec de păsări; aerul era scuturat de triluri, parcă toate ar fi avut ceva de comunicat și fiecare voia s-o ia înaintea celeilalte.

Mai târziu însă s-a întunecat: după zorile strălucitoare, a urmat o dimineață mohorâtă.

Îmi pierise tot cheful. Copacii, înainte în flăcări, verzi-aurii, s-au întunecat, s-au înnegrit; pe cer, unde rareori se vedeau nori printre copaci, acum se adunau mulți și negri, promițând fulgere și tunete. Dar asta nu m-a înspăimântat, m-am dus mai departe.

Am mers o bucată, apoi m-am oprit.

Oare n-ar fi mai bine să fac calea-ntoarsă? Dacă aș fi soldat, m-ar împușca acum, ca dezertor. Locul meu e alături de inginerul Tatár. În felul ăsta apăr eu oțelul-diamant?

M-am așezat pe un butuc. Mă sleise de tot lupta cu mine însumi.

Să mă întorc? Dacă aș apare acum, tata ar crede cu siguranță că m-am speriat în pădure, cu toate că nu mi-e niciun pic de frică.

Cred că de felul meu sunt foarte curajos. Asta, sigur, nu e un merit al meu, așa m-am născut. Dar tocmai din cauza asta nu mă pot întoarce. Sunt curajos și totuși ar crede că am devenit laș. Acest lucru nu l-aș putea suporta.

Deci: înainte!

M-am ridicat de pe butuc și am mers mai departe.

Nu vreau să întârzii povestind cum și în ce fel am ajuns până jos, important e că nu s-a întâmplat nimic neobișnuit. O dată, totuși am auzit un urlet în pădure; nu era prea departe de mine, și destul de îngrozitor. Atunci m-am cățărat într-un copac, care tot mai oferă siguranță. Însă cum urletul nu s-a mai repetat, m-am dat jos și am plecat mai departe. Am întins pasul și

era în jurul prânzului când am zărit via. Până aici se împrăștiaseră norii și soarele apăruse din nou.

După aceea totul a mers repede. Am făcut alergând drumul până la bunicul, care-și tămăduia pomii, în cap cu o pălărie mare de paie și într-o cămașă numai petece.

— Ce se aude prin oraș? am dat eu buzna peste el. Ce e cu mama Iluș? Sărut mâna!

Abia după ce terminasem cu întrebările mi-am adus aminte că nu l-am salutat.

Bunicul a clătinat din cap, văzând lipsa mea de respect, dar n-a vrut să mă chinuiască și mi-a răspuns zâmbind:

— Lui Iluș i-au dat drumul. E acasă.

L-am îmbrățișat pe bunicul și l-am acoperit cu sărutări, de fericit ce eram.

— Mama Iluș e liberă! A mințit visul. Nu-s nici lanțuri și nici șobolani!

Aș fi luat-o imediat la fugă, dar bunicul m-a și înhățat.

— Stai locului! Întâi mănânci, apoi povestești totul, pe urmă te odihnești oleacă și de-abia după aceia poți să te întorci.

Bunicul a scos tot ce avea la îndemână. Mi-a adus ouă jumări și fructe, miere și urdă.

Acum eram, într-adevăr, pus bine la punct în ceea ce privește stomacul. Pâinea și brânza pe care le luasem cu mine se terminaseră demult.

Bunicul ședea lângă mine, proptit de masa cea mare de piatră, zâmbea în barba lui albă și privea cum dispar toate în gura mea nesățioasă.

Doar când m-a văzut săturat până-n gât m-a întrebat:

— Dar tat-tu nu ți-a spus nimic pentru mine?

— Pentru dumneata? Hm… poate că m-am și roșit un pic, dar că am înghițit în sec e sigur. Apoi am început: Tata trimite vorbă că suntem bine mersi și-l salută pe bunicul, rugându-l să-i spună mamii Iluș că noi suntem sănătoși și pe ea o sărutăm.

Ei, am scos-o la capăt, slavă Domnului, și cu vorbăria asta goală.

Bunicul însă n-a observat nimic și a încuviințat din cap.

După ce am terminat, a început să vorbească el. A spus că în ultimile zile a văzut de mai multe ori niște străini căscând gura pe aici. Unul s-a apropiat de el, i-a cerut un foc și a început să sporovăiască: despre vreme, că ce cald e și multe de-al de astea. Apoi a lăudat via. Spunea că și lui îi plac viile, de aceea o privește așa.

— Am bănuit numaidecât că ăsta e un om din cei nu tocmai buni la suflet și adulmecă urmele voastre. Și ce m-am gândit? Vino, prietene. L-am poftit politicos și i-am arătat totul. Am observat însă numaidecât că nu mai văzuse vie în viața lui. N-a știut să facă deosebire nici măcar între vița de Delevar și cea de Muscat. Dar eu l-am lăsat să facă pe cunoscătorul. Mormăia numai, dar în timpul ăsta își băga nasul peste tot: s-a uitat până și în casă.

— Cum arăta?

— Ca unul din ăia buhăiții, cu ochi care înțeapă.

— O fi fost detectivul Kassai, bunicule.

— N-are importantă; abia după un ceas am scăpat de el. Asta să i-o spui lui tat-tu. E bine s-o știe.

După aceea, oricât m-am împotrivit, bunicul m-a silit să mă culc. Dar eram atât de plin de bucurie, că n-am reușit să dorm. Am stat întins acolo, pe iarbă, o bună bucată de vreme. De aici priveam noi odinioară, cu tata și cu inginerul Tatár, valea, râul șerpuind și orașul. Am privit atâta timp în depărtare ceața ce strălucea peste oraș, până când această ceață argintie a învăluit totul – sau ca să fiu sincer: am adormit. După-amiaza fierbinte era în toi, când m-am trezit de înțepăturile muștelor. M-am întins tare și am sărit în picioare.

O să fie seară adâncă atunci când o să ajung înapoi la coliba lui nea Tudor. Pentru o clipă m-a ispitit gândul dacă n-ar fi mai bine să aștept până dimineața și să pornesc în zori. M-am scuturat însă repede de gândul acesta.

— „Ce-i asta? Ți-e frică noaptea în pădure? Te papă poate bufnița cu ciocul de aramă?” așa mă certam singur și-mi băteam joc de mine, dar în timpul ăsta mă pregăteam de plecare.

Bunicul însă a declarat hotărât că nu mă lasă să plec. O să vie furtuna curând, se simte după căldura asta mare. Când m-am încăpățânat, a început să strige și, până la urmă n-am avut ce face.

De fapt, avea dreptate. N-a trecut mult și cerul s-a acoperit de nori grei, negri… Un trăsnet după altul despica cerul și ploaia turna cu găleata. Să asurzim, nu altceva, de tunete.

Păi, e adevărat că n-ar fi prea plăcut acum în pădure. E bine așa cum e și, în primul rând, nimeni nu poate să spună că am rămas de frică. L-am ascultat pe bunicul și oricum am lua-o, ascultarea e lăudabilă.

Seara am mâncat bine și am dormit și mai bine. A doua zi, în zori, mi-am luat rămas bun de la bunicul și, vesel, am luat-o sprinten la picior, spre

pădure. Fluierând, aplecându-mă la cotituri când în dreapta, când în stânga, am alergat la vale ca o mașină de curse.

Pentru o fărâmă de clipă mi s-a părut că zăresc o față de om după un tufiș. Am frânat cu amândouă picioarele și m-am uitat îndărăt. Mă înșelasem: tufișul era gol.

Am alergat mai departe. Ca și cum ploaia de ieri n-ar fi fost nimic, drumul era prăfuit sub picioarele mele și numai în pădure mai stăruia o răcoare umedă. Dar nici aici pentru mult timp. Către prânz se ridicau aburi ca fumul, soarele înghițea umiditatea și mă opream tot mai des să mă odihnesc. Drumul îndărăt mi se părea mult mai lung. Trebuia să urc și căldura mare mă moleșea.

Până la urmă m-am plictisit de drumul care cotea încoace și încolo. Piedicile însă trebuiesc luate în piept, nu ocolite. Am părăsit cărarea care cotea spre stânga și am luat-o drept spre coastă. Era atât de dreaptă, că mă cățăram din copac în copac și, nu după mult timp, mi-a părut rău că părăsisem drumul sigur. Deodată, însă, mi-am dat seama că nu mai știu încotro s-o apuc. M-am zbătut două-trei ore în șir, mă cățăram în sus, făcând cinci pași înainte și doi înapoi, și muntele tot nu voia să se termine.

Se prea poate că pe-aici să fie drumul mai scurt; când am ajuns sus, îmi tremurau picioarele și plămânii suflau gata să plesnească. Dar izbutisem. Eram sus. M-am întins pe frunzele uscate, m-am odihnit până mi-am revenit puțin, apoi am luat-o pe creastă. Am dat de un fir de apă, m-am spălat și am băut zdravăn. Era atât de rece, că mi-au înghețat dinții, dar m-am înviorat. Cam pe la asfințit s-a mai potolit zăpușeala, așa că am pornit sprinten și ambițios din nou spre ținta mea.

Îmi trecuse îndoiala că aș fi greșit drumul. Una din cotituri și alături mărul pădureț, strâmb, schilodit de trăsnet, nu puteau fi confundate. Casa lui nea Tudor putea fi cel mult la un sfert de oră.

Am grăbit pasul, alergam aproape și, făcând pâlnie la gură cu amândouă mâinile, strigam într-una:

„Hallo!… Hallo!…”

Răspuns, însă, nu venea. Se vede că nu se întorseseră încă de la pescuit, sau poate sunt atât de supărați pe mine, că nici nu vor să-mi răspundă. Mi s-a strâns un pic stomacul. Ce o să zică tata? O s-o pățesc, e sigur; deși, zău că am fugit doar pentru mama Iluș și aduc numai vești bune. Am început să alerg. Uite, acolo se și vede casa.

Am ajuns; mai strig odată „hallo”, dar răspuns nu primesc nici acum. Din două sărituri sunt pe cerdac, apăs pe clanță, ușa se deschide brusc. Intru în cameră: întuneric beznă.

În aceeași clipă primesc din spate lovituri în cap. Mă clatin și cad buimac în brațele cuiva.

Restul se petrece și mai repede. Încerc să mă smulg, dar mă plesnesc în față, îmi dau peste ceafă, mă strivesc la pământ. Gura mi se umple de praf, de murdărie. Degeaba lovesc, dau din picioare, gem: nu e nicio scăpare. Cineva m-apasă cu genunchii, încât mi-e imposibil să respir, simt că-mi plesnește pieptul. Îmi înnoadă o sfoară peste încheieturi, trage de ea fără milă; dacă n-aș fi atât de ametit, aș urla de durere. Așa însă rabd năucit și deodată sunt smucit în sus.

Pătura de la fereastră e dată jos, ușa se deschide larg. Lumina inundă camera și se răsfrânge pe cozoroace. Uniforme nemțești, gri-albăstrui, și pe gulere strălucesc două fulgere în unghiuri paralele… SS. Insigna SS!

Am căzut pe mâna SS-ului! Sunt cinci sau șase. Mă privesc de parcă n-aș fi om, ci vreo insectă periculoasă. Un flăcău se ridică de lângă perete, vine în fața mea și râde. Gura îi e plină numai cu dinți de aur. De unde o fi luat atâția dinți de aur? E frumos, blond, îmbujorat, ochi albaștri și e tânăr de tot.

Deodată ridică mâna și-mi arde o palmă. Cad în genunchi și-mi țâșnește sângele pe nas. Din spate mi se smucesc legăturile, sunt din nou în picioare. Mi se îndeasă o cârpă în gură și sunt scos afară, Sunt ținut zdravăn din ambele părți și totuși mă împiedic, atât sunt de năucit! Sunt dus în spatele colibii.

„Mă împușcă!” îmi fulgeră bănuiala prin cap, pentru o clipă.

Nu, deschid ușa acelei vizuini pe care o săpase nea Tudor în coastă și sunt îmbrâncit înăuntru.

Apoi intră unul din SS, se așază pe un butuc, își sprijină pistolul automat pe genunchi și prin semiîntunericul ce stăpânește aici, văd că privirea-i rece, albastră stăruie asupra mea.

Zac acolo, pe pământul rece, umed, legat cu frânghii și mă chinui, ros de gânduri negre: ce s-o fi întâmplat cu tata și cu ceilalți? I-au prins, i-au omorât?

Și nu e cine să-mi spună, nu e nimeni pe care să-l întreb. Pe ăsta cu ochi reci ca gheața? Numai să fac o mișcare și el îndreaptă numaidecât automatul spre mine.

Ceasurile trec. Încet se mistuie și lumina ce se mai strecura până acum prin crăpăturile ușii de scânduri.

E întuneric beznă acum, nu se aude niciun zgomot, doar respirația liniștită, sănătoasă, a SS-istului.

Cred că era pe la miezul nopții, când cineva de afară se auzi rostind încet:

— Willibald!

— Ja… răspunde gutural paznicul meu.

Apoi încep să vorbească. N-au discutat nicio jumătate de minut, că Willibald mă smucește să mă ridic și mă târăște înapoi, în colibă.

Acolo arde doar o singură lampă cu gaz și asta îmi face ochii să scapere.

— Hai, vorbește! se repede cineva la mine.

Fără să vreau, întorc capul: în spatele meu stă detectivul Kassai.

Păi și el e aici?

— Vorbește sau te zdrobesc! Unde e tat-tu? Unde e Tatár?

Parcă cineva mi-ar fi strâns inima în pumni și i-ar fi dat drumul brusc… Deci pe tata și pe ceilalți nu i-au prins! De asta înghit eu palme și îmbrânceli…

Aș vrea să țip de bucurie, dar nu sunt atât de nebun să mă dau de gol. Stau așa nemișcat, întors spre Kassai, și tac.

— Hai, latră odată!

Dau din cap cu îndărătnicie. Detectivul pornește spre mine cu pași grei, cu pumnul ridicat. Închid ochii. Simt că n-aș putea suporta lovitura asta cu ochii deschiși.

— Nein, nein…! aud dintr-o parte și pumnul întârzie.

Deschid ochii. Desigur, a vorbit omul acela slab, cu fața ca de lemn, care stă lângă masă. După haine și după argintul epoleților, se cunoaște că e mai mare în grad decât ceilalți.

Într-adevăr, un SS-ist intră în cameră, strigă „Heil Hitler” cu brațul întins, apoi raportează cu voce sacadată. Cel cu fața de lemn încuviințează mut din cap și soldatul iese. Comandantul – așa cred eu cel puțin – se întoarce acum spre Kassai și-i spune ceva. Ce bine ar fi să înțeleg nemțește… Detectivul îmi face semn.

— Stai jos! și cu piciorul trage un scaun.

Mă așez, n-are rost să mă împotrivesc. Comandantul face din nou un semn. Flăcăul blond, cu dinții de aur, care m-a pălmuit adineauri, scoate baioneta de la centură și se apropie de mine. Fără să vreau, mă trag înapoi.

Ce vrea cu spanga? El însă și-arată din nou dinții de aur, duce mâna la spatele meu și-mi taie legăturile. Apoi mă bate ușor cu laba peste obraz.

Nu înțeleg deloc: la început m-au bătut, m-au pălmuit, iar acum…?

— Ascultă, puștiule!

Ăsta e din nou Kassai, căruia, pesemne, nu-i place că SS-iștii din cameră se uită cu toții prietenoși la mine. Comandantul cu fața de cal zâmbește chiar. Dar ce-mi pasă mie de ce gândește Kassai. Principalul e că mi s-au tăiat legăturile. Încep să-mi frec încheieturile amorțite.

— Auzi, domnul Scharführer spune că-ți dă drumul. Ce zici de asta?

Inima-mi bate tare, mă mir cum nu sare de la locul ei. S-ar putea ca asta să mi se citească pe față, fiindcă cei din cameră, afară de Kassai, râd cu toții în gura mare.

Detectivul continuă mohorât:

— Deși ești un tâlhar, cu tat-tu împreună.

În fond, de ce sunt înjurați SS-iștii? Kassai ăsta e mult mai nemernic.

— Na, e totuna – continuă detectivul. Domnul Scharführer te-a grațiat. Mulțumește-i. Te întreabă: vrei să-l salvezi și pe tat-tu?

Se apropie de mine atât de mult, că-i simt respirația împuțită de tutun.

— Vrei? Păi sigur că vrei! Ar trebui să fii înecat dacă nu l-ai scoate pe tat-tu din încurcătură. Nu-i așa?

Încuviințez: așa e. De altfel, cu asta n-am trădat nimic încă.

Scharführerului i se luminează fața din nou.

— Brav… brav… spune și e imposibil să nu-i descifrezi în glas o mare bunăvoință.

— Părerea domnului Scharführer e că voi doi, tu și cu taică-tău, v-ați încurcat fără nicio vină în porcăria asta. N-ați știut pe cine ajutați. Ați știut sau nu?

În loc de răspuns, ridic obosit din umeri. Se pare că și asta-i place comandantului, fiindcă dă din cap și o ia de la început:

— Brav… brav…

— Voi nu știți că acest Tatár Kálmán e un răufăcător periculos, care a furat o invenție importantă. Pentru asta îl căutăm. Răufăcător, spion, hoț. Știi tu ce-i aia trădător?

Îmi stă pe limbă răspunsul: sigur că știu. Trădători sunt găinarii ca dumneata, domnule detectiv Kassai. Dar, bineînțeles, înghit în mine răspunsul.

— Domnul Scharführer promite că dacă spui frumos tot și arăți unde s-a ascuns Tatár, acest spion și trădător periculos, atunci garantează că tu, împreună cu tat-tu, puteți pleca acasă nevătămați.

Scharführerul aprobă din nou zâmbind.

— Ja… Ja…

Aș fi crezut toate astea, dacă aș fi fost slab de înger. Dar o jumătate de secundă mi-a fost de ajuns ca să înțeleg totul. Cum să fie spion inginerul Tatár? Nu arată așa spionii. Și cum să-i dea drumul tatii? Lor le trebuie invenția, oțelul-diamant. A spus-o înainte inginerul Tatár.

— Ei, răspunzi odată?

— Nu știu unde sunt. Eu i-am lăsat aici. Habar n-am unde au dispărut.

Privirea lui Kassai pătrunde în mine ca un cuțit. Dar îi înfrunt privirea: și dacă m-ar omorî, tot n-aș spune.

Acum discută iarăși între ei, nemțește. Văd că Scharführerul se întunecă la față, apoi face un semn. Kassai mă apucă de braț și mă smucește de pe scaun. S-a terminat, i-am pierdut bunăvoința…

— Domnul Scharführer spune că te spânzură dacă nu vorbești.

Răspund acum, dar plin de desperare:

— Dar zău că nu știu, pe cuvântul meu!

— Na, na, nu striga! Uiți în fața cui te găsești?

Flăcăul blond și frumos scoate o frânghie din sacul de merinde. Cu o mișcare înceată îi face un laț – toate astea chiar sub nasul meu – apoi prinde frânghia de grindă.

— Spune, unde se ascunde nemernicul ăla de Tatár și poți să pleci acasă. Unu, doi!

Oricât aș încerca să mă stăpânesc, nu reușesc; încep să tremur. Tot corpul îmi dârdâie. Ce să răspund? Nici nu încerc. Strâng tare din fălci, să nu-mi clănțăne dinții.

Comandantul face însă semn că nu și îi spune, din nou, ceva lui Kassai.

— Domnul Scharführer e prea bun cu tine, nu te spânzură. Spune că nu spânzură copii. El e boier.

Se apropie și-mi scoate lațul de după gât. SS-istul cu dinții de aur se întoarce plictisit la locul lui. Stau năucit, parcă m-ar ciocăni cineva drept în creier. Tremuratul acela neplăcut mă cuprinde din nou. Nu mai am încotro: trebuie să mă sprijin de masă.

Cineva îmi întinde un pahar cu apă. Beau lacom, cu ochii închiși. Kassai mă apucă de umeri:

— Ia ascultă, puștiule! Domnul Scharführer spune că te lasă să te gândești până mâine dimineață; dar atunci să vorbești, dumnezeii mă-tii, că de nu, eu te spânzur. Ai înțeles?

Mă îmbrâncește și eu pornesc, cu pași nesiguri, afară.

— Halt! mă ajunge din spate glasul Scharführer-ului.

Tot mă spânzură mă cuprinde groaza și sunt gata să mă încordez, să sar afară pe ușă.

Dar nu! Scharführerul zâmbește din nou, prietenos, se ridică și vine spre mine. Bagă mâna în buzunar și-mi întinde o bucată de ciocolată, învelită în staniol; apoi spune ceva, dar eu nu înțeleg. SS-istul, care stă la ușă, se dă la o parte și sunt scos afară, în noapte. Cobor încet scările cerdacului. Sorb în mine minunata lume liberă, șuieratul vântului, mirosul frunzișului, al pământului umed, fâlfâitul păsărilor de noapte, stelele ce scapără deasupra mea… Mai privesc încă odată îndărăt, spre Scharführer, care stă în ușă, spre Kassai, care se ascunde în spatele lui, apoi mă duc spre bârlog. În urma mea pășește SS-istul.

Să mă gândesc până dimineață? Aici… n-am la ce.

SS-istul deschide ușa bârlogului, mă îmbrâncește înăuntru și închide ușa după mine. De data asta el nu intră; rămâne de pază afară.

E liniște și în liniște pâlpâie din nou gândurile. E ceva de nesuportat… Și așa o să mă chinuiesc până-n zori…

E liniște, nici SS-istul nu se mai mișcă din fața ușii. Se pare că și ăia, acolo înăuntru, în casă, dorm sau îl așteaptă pe tata și pe ceilalți.

Santinela cască lung, apoi liniștea se așterne din nou. Dar acum, nu știu nici eu de ce, încep deodată să fiu foarte atent… S-a întâmplat ceva pe afară? Nu, nimic… doar santinela s-a mișcat din loc. S-a dat un pas mai încolo. Sau, totuși?

Un geamăt surd, înăbușit, apoi un scârțâit încet…

Cine o fi?

Ușa se deschide numaidecât… Apare o umbră uriașă în deschizătură. Mă căsnesc să nu urlu de bucurie.

— Nene Tudor, nene Tudor!

Abia șoptește:

— Ești aici, Lați?

— Aici, îi răspund, tot atât de încet.

— Poți să mergi?

— Nu cred…

Intră. Simt cum îmi taie frânghia cu care sunt legat. Apoi se apleacă și, la lumina stelelor, văd cum cotrobăie pe lângă trupul santinelei, trântită la pământ… Păi sigur, îi ia automatul, apoi, fără să scoată un cuvânt, mă ia în cârcă; dar se întoarce, după aceea.

— Ia stai – mormăie aproape vesel – că doar n-om lăsa aici desaga asta cu grenade de mână…

Plecăm. Nea Tudor se furișează printre tufe, repede, dar nu pripit.

ÎN URMĂRIRE

Ce bun, ce liniștitor era întunericul care ne ocrotea! Aproape că nu se vedea; doar pe fondul umbrit al cerului apărea, din când în când, câte un copac negru.

De ani de zile, îmi aduc aminte, doream o aventură. De câte ori n-am și visat că sunt luat de iureșul unor adevărate evenimente și, în pericol de a fi ucis, eu mă descurc onorabil. Am căutat să-mi închipuiesc cât de mare trebuie să te simți când lupți cu niște dușmani haini și înduri tot soiul de încercări și chinuri… Acum nu simțeam niciunul din sentimentele descrise de autori. Mă cuprindea o hotărâre din ce în ce mai dârză, ca atunci când simți că ți se întărește sufletul și parcă îmbătrânești. Până acum aventura noastră mi se păruse a fi o glumă, ca la cinema, când stai comod pe scaun și urmărești luptele eroului, ronțăind covrigi.

Dar palmele pe care le încasasem mai înainte de la SS-iști m-au chemat la realitate.

În timpul ăsta, nea Tudor, cu mine în spinare, urca în sus pe munte, cu pași mari, dar cu atâta ușurință, parcă ar fi dus o păpușă. Ne afundam tot mai adânc în desiș: ramuri mă izbeau peste ochi, roua cădea din plin, peste mine. Înaintam, din ce în ce mai repede, spre copacii care, treptat, se îndeseau.

Mă dusese o bună bucată de timp, când s-a oprit și m-a lăsat jos. S-a aplecat spre mine:

— Cum te simți?

— Mai bine, mult mai bine. Acum cred că pot să merg și singur.

M-a frecat la încheieturi și la glezne.

Sigur că am gemut, fiindcă legăturile mă răniseră de-a binelea, dar după aceea am simțit că sângele începe să-mi circule mai repede.

Mi-a pus în mână o ploscă cu țuică. Am tras o dușcă. Dintr-odată m-am înfierbântat. M-am sculat în picioare și am simțit că nu mai am nimic. Acum însă a vorbit nea Tudor:

— Pe unde ai hoinărit, hei? Te aștept de ieri de la prânz.

Pornind mai departe, am început să vorbesc foarte repede. Și câte erau de spus… Bârlogul, interogatoriul și cum am ajuns acolo… Desigur, dacă nu scurtam drumul și aș fi venit pe cărarea cunoscută, aș fi putut scăpa de palmele SS-iștilor, că doar nea Tudor mă aștepta ascuns la marginea potecii.

N-am uitat să spun că mama Iluș a scăpat. Sunt sigur că am vorbit fără șir și repezit, dar nea Tudor a înțeles totul.

— Cu tata și cu inginerul ce e? Unde sunt? m-am repezit eu la nea Tudor, după ce-i spusesem, dintr-o singură suflare, tot ce era mai important.

— Taică-tu? Să știi că taică-tu te omoară în bătaie… Nu l-am văzut niciodată așa de înfuriat.

Acum, însă, nu m-am speriat. Cum o să mă omoare în bătaie? Cel mult o să-mi tragă o palmă-două. O să-mi prindă bine palmele astea, după cele încasate de la SS-iști.

— Du-mă repede acolo, nea Tudore!

— Păi într-acolo și mergem. Dar stai nițel, omul trăiește și cu mintea. SS-iștii s-au luat după noi. Și dacă, venind pe urmele noastre, găsesc drumul la ei… ce crezi, o să ne mulțumească tat-tu?

Neprevederea e mama tuturor relelor. Asta am tradus-o, anul trecut, din autorii latini, la școală – poate din Cicero – dar nu i-am înțeles tâlcul decât acum.

Am sărit în picioare și am tras cu urechea în liniștea pădurii. Poate aud lătratul copoilor. Nimic încă. Nea Tudor s-a ridicat și el.

— Să mergem. Poți?

— Pot.

Nea Tudor a dat crăcile la o parte și a intrat în lăstăriș. Dacă și până acum era întuneric, aci s-a făcut beznă curată. Se pare că mergem pe poteca vânatului; eu, în orice caz, nu am văzut nimic și dacă nea Tudor nu m-ar fi ținut de mână, aș fi mers cu greu, chiar pipăind drumul. El însă înainta cu pași repezi, siguri. Are ochi de pisică, vede și pe întuneric, sau cunoaște prea bine drumul… nu știu.

Cărarea ducea, după un răstimp, pe malul râului. De departe am auzit zgomotul apei. Se luminase, copacii erau mai rari și cerul era senin.

Nea Tudor, fără a mai sta la gânduri, a intrat în apă și m-a tras și pe mine cu el. Apa era groaznic de rece. În prima clipă, când mi-a intrat în pantofi, am simțit cum mi se taie amândouă picioarele de la gleznă. Am căutat să ajung, cât mai repede, la malul celălalt. Nenea Tudor, însă, m-a oprit. Din cauza zgomotului apei, a trebuit să strige:

— Rămânem în apă. Așa, câinii lor o să ne piardă urma.

La asta nu m-am gândit. Prin apă nu trece mirosul…

Alunecam pe pietrele umede, mă împiedicam, pe jumătate orb, în apa înghețată… câteodată credeam că nu mai pot.

Cât să fi mers așa? Deodată nea Tudor a ieșit la mal și s-a așezat jos.

— Freacă-ți picioarele…

Gâfâiam de atâta încordare, mă încălzisem. Am stors apa din ciorapi, i-am pus din nou și, încheindu-mă la pantofi, am întrebat:

— Unde e tata și inginerul?

— Răbdare, în curând ai să afli… Am avut noroc. Ieri dimineață hotărâsem să ne mutăm într-un ascunziș mai bun. Am luat ce era mai de seamă și am plecat. Eu m-am întors în zori să te aștept pe tine și să te aduc la noi. Adevărul e, tâlharule, că n-am vrut să te las singur cu taică-tu. Ți-o spun: ferește-te de palma lui. Când am ajuns la bojdeuca mea, hitleriștii erau acolo. Numai că eu n-am dat buzna în brațele lor.

Am roșit, dar cred că nea Tudor n-a observat nimic și a continuat așa:

— Pe noi ne așteptați? mă gândii. Păi n-aveți decât! Și am pornit-o în așteptarea ta. Dar tu, desigur, ai scurtat…

S-a ridicat de jos.

— Poți să mergi?

— Pot.

Am băgat mâna în buzunar. Am simțit ceva turtit și tare. Ciocolata Scharführerului! Am scos-o iute și am zvârlit-o, furios, printre tufăriș. S-o mănânce el…

Am luat-o repede după nea Tudor.

De fapt, eram încă destul de obosit, dar ce fel de flăcău e acela care nu poate să meargă ceva mai multișor pe jos? Și dacă n-o să mai fie nevoie să trec prin apă, o să fie chiar ușor.

După nădușeală, acum mă treceau fiorii. Se stârnise un vânt rece de dimineață și cerul se luminase. Eram sus, pe coastă. Din depărtare se mai zărea acoperișul casei lui nea Tudor. Din toate părțile se aplecau coaste împădurite. La picioarele noastre, râul alerga gălăgios în vale.

Tar noi am pornit-o în sus.

ÎN RÂPA DRACULUI

Muntele era din ce în ce mai prăpăstios. Umblam prin locuri pe unde nu mă adusese încă niciodată, până acum, nea Tudor. Pădurea rămânea în urmă, ne înconjura numai tufișul: măcieș, zmeură, mure – toate înțepau, te trăgeau. De câte ori călcam, de atâtea ori se înfunda pământul sub picioarele noastre și se rostogoleau bucăți de stâncă.

Cu cât ne urcam mai sus, cu atât se îngreuna drumul. Ne-am încurcat în lăstăriș și nu mai puteam înainta decât din tufă în tufă, ținându-ne mereu de ele. Mi-am muncit capul să aflu ce-o fi vrând nea Tudor de m-a adus pe coasta asta care se ridică drept spre cer?

Tot așa îi momește și pe urmăritori? Pe drumuri greșite?

Dacă am fi fost în excursie, n-aș fi putut dori ceva mai frumos. Jos, sub noi și cam în spate, desișul pădurii Tâlharilor, iar aici, de jur-împrejur, stânci uriașe răsărind din trupul muntelui ca niște colți imenși, sau ca niște jucării împrăștiate de un uriaș furios. Deasupra noastră, cerul de un albastru limpede, cuprinzător și nesfârșit. Nu te-ai fi săturat privindu-le…

Și ne-am tot dus, drum nesfârșit, dar culmea nu voia cu niciun chip să se predea, se înălța parcă mai sus cu fiecare pas al nostru. Până la urmă, însă, tot am ajuns.

M-am întins pe iarba pitică, deasă, care acoperea culmea. Nu-mi păsa de vântul care tăia ca un cuțit. M-am odihnit: fiecare bucățică din mine dorea liniște. Nea Tudor a dus palma la ochi și a cercetat îndelung valea. Deodată a întins mâna:

— Acolo…

M-am ridicat în genunchi și m-am uitat încotro arătase. Mărunte figuri omenești se mișcau pe coastă. Am numărat, la repezeală, patru. Urmăritorii! Sunt în urma noastră cam la un kilometru și ceva.

Totul a durat doar un minut, apoi au dispărut, parcă i-ar fi înghițit pământul.

— Mai poți, frate?

Am făcut semn că mai pot și cu greu m-am ridicat iarăși în picioare. Am început să coborâm; coasta asta parcă era mai prăpăstioasă, mai plină de tufiș și scaieți ca cealaltă.

N-are a face!

Se cunoștea că nea Tudor e adevărat om de la munte! Cobora de minune, târându-se și nimeni n-ar fi crezut că un trup uriaș ca al lui ar putea să fie

atât de mlădios. Mereu mă grăbea:

— Mai repede, mai repede!

„Dar și așa abia mai pot!” mă gândeam eu. Mă împiedicam tot mai des și nu-mi mai păsa deloc dacă vreo cracă îmi rupea haina sau mă zgâria. Curios, oricât eram de obosit, creierul totuși lucra sprinten și întrebările se înghesuiau una după alta.

Unde ne ducem! Știu SS-iștii că i-am văzut? Draci sunt ăștia, nu oameni! Să fi mers și prin râu și tot ne dădeau de urmă.

Nea Tudor o luă acum la stânga, în lungul șelei, în povârniș. Am ajuns pe un loc plin de hârtoape și pietre. Îmi tot băteam capul: ce o fi plănuit nea Tudor? Căci pe el îl întrebam degeaba. Râdea și spunea doar atât:

— Ai să vezi tu acum.

Poate că vrea să se bată singur cu ei și i-aruncă în prăpastie, ca eroii de la Eger pe turci. După primul, a urmat al doilea munte, apoi al treilea. Mă gândeam cu desperare că la drumul ăsta nu mai pot să rezist. Totuși am rezistat.

Adevărat, amețeam câteodată, dar atunci mă apucam repede de un tufiș sau de o stâncă. Ne-am cățărat, am coborât de pe un munte în vale, apoi din nou sus, pe munte. Trăgeam după noi pe SS-iști, care ba apăreau, ba dispăreau, dar se apropiau tot mai mult de noi. Au ajuns la o bătaie de pușcă, dar încă n-au tras niciun foc. Voiau să ne prindă de vii. Erau siguri de izbândă, erau siguri că ei o să suporte mai bine ca noi urcușul.

Deocamdată voiau să ne scoată sufletul. Au să reușească oare? Cine știe! Decorul devenea din ce în ce mai sălbatic. Pădurea se întuneca departe, în urma noastră. Mai sus eram înconjurați numai de stânci. Stânci galbene cu colțurile sparte.

Nea Tudor se oprea din când în când și se uita în urmă, după urmăritori, dar n-au mai apărut. Să ne fi pierdut urma? N-am îndrăznit să sper asta; poate că erau mai degrabă prudenți.

Așa că n-am încetinit pasul.

Eu n-am mai văzut asemenea locuri fără pic de viață. Niciun fir de iarbă, niciun tufiș, nici măcar furnici nu umblau pe stânci. Peste tot doar stânci fierbinți, în culori neobișnuite. Printre pietre de-abia puteai înainta și puteai să tot alegi locul să-ți sprijini mâna, că tot te rănea muchea ascuțită a stâncii.

Nea Tudor însă era neobosit. Mă îmbărbăta tot mai vesel:

— Mai repede, Lați! Dă-i drumul!

Păi da… e ușor de spus. Dar ce te faci dacă picioarele nu mai pot? Am mers mai departe, aproape mort de oboseală. Până la urmă a venit și clipa când am căzut în genunchi, apoi m-am lungit la pământ. Toți mușchii mi s-au împietrit, prinși în cârcee: nu puteam nici măcar să mă mișc. Asta au așteptat SS-iștii și iată! au calculat bine. Ei au fost mai tari, eu mai slab.

Nea Tudor însă nu cunoștea iertare. M-a frecat pe tot corpul, apoi m-a ridicat în picioare. M-a luat de mână, m-a dus, m-a tras după el, m-a ridicat din stâncă în stâncă, dar degeaba: ne mișcăm tot mai încet. Eu ajunsesem într-o stare de epuizare completă. Pur și simplu nu mă mai ascultau picioarele, inima, plămânii și, după puțin timp, m-am prăvălit din nou la pământ, sleit, gâfâind.

Nea Tudor s-a aplecat peste mine.

— Ei, bătrânele… curaj.

Dar nu curajul îmi lipsea…

— Du-te, nea Tudore… lasă-mă aici.

Fără să răspundă, m-a luat în brațe, m-a aruncat pe umeri ca pe un sac cu grâu și a pornit.

— Nea Tudore… nea Tudore, lasă-mă jos…

Rușinea îmi gonea sângele în obraji. Să fiu dus ca un plod sau ca un rănit?

— Cred că aș suporta drumul. Zău, dă-mă jos, nea Tudore…! imploram eu. Dar el nici nu mi-a răspuns, ci urca mai departe, în sus. Oricum însă, așa, cu o povară pe umeri, oricât de uriașă îi era puterea, se mișca și el mai greu.

Era un drum primejdios. Muntele se prefăcuse într-un zid de stâncă, ce părea de netrecut. Într-un loc era ruginiu, în altul albastru, iar mai încolo gălbui, de parcă l-ar fi ars cine știe ce pârjol.

Totul era nemișcat, mort, doar sus, pe cer, roteau niște vulturi, locuitorii acestei țări de piatră. Și pe undeva, în urma noastră, veneau urmăritorii.

Se părea că toate potecile se înfundaseră. Nea Tudor, totuși, se îndrepta chiar într-acolo, și când am ajuns la piciorul stâncii, a luat-o la dreapta și căuta să înainteze înconjurând zidul. Aici, drumul era mult mai ușor, puteam să înaintăm fără greutate. Nea Tudor m-a și dat jos. Eram gata să cotim pe după zidul de stâncă, acolo unde se termina într-un pinten enorm, înălțat spre cer. Doar 10-15 pași dacă ne mai despărțeau de muchea pintenului când, din urma noastră, au pârâit împușcături și a trebuit să ne trântim la pământ.

Urmăritorii puteau să fie la vreo 150-200 metri. Ne ajunseseră, deci, din urmă. Degeaba… nici nea Tudor nu mai putea. Ne-am ascuns, acolo, printre stânci. Focurile au încetat și s-a făcut liniște pentru un moment; doar vântul, ce lua cu asalt pintenul de stâncă, ne vuia în urechi.

Nu mai îndrăzneam nici să respir. Ce o să urmeze acum? M-am uitat la nea Tudor. Observa încordat, aplecat înainte. La picioarele noastre se desfăcea o pantă stâncoasă, relativ netedă; mai jos, alte stânci aspre, aruncate unele peste altele. Pe acolo, pe undeva, sunt SS-iștii. Poate așteaptă să…

N-am putut termina firul gândului, fiindcă s-a auzit un lătrat de câini și-am și văzut niște copoi uriași sărind de după stânci. Se cățărau adulmecând pietrele. Apoi s-au ridicat două făpturi în uniformă, s-au tras spre zidul de stâncă, au strigat ceva la câini și au luat-o în sus. Cei patru câini lupi erau acum la vreo 10-15 metri înaintea lor.

„S-a sfârșit!” mi-a fulgerat prin minte.

În clipa următoare nea Tudor a sărit și s-a proptit în stânca ce ne servea de adăpost.

L-au nimerit?! Am sărit și eu.

Nu l-a nimerit niciun foc, dar tot trupul îi tremură de atâta sforțare; fața încet, încet i se învinețește…

Câinii se apropie lătrând… Am înțeles… de ce se luptă nea Tudor cu stâncă uriașă.

El e mai tare!

Blocul de piatră întâi se clatină abia vizibil, apoi se întoarce pe loc și cade, rostogolindu-se cu un zgomot surd, târând cu el un nor de praf și de pietriș. Tot mai repede, sare, deodată se desface în două, în trei și pornește mai repede, în jos.

Se aude scheunat, urlet de câini. Văd cum un SS-ist ridică amândouă mâinile în aer și încearcă să se dea la o parte, îngrozit; un câine se dă peste cap, alunecă, se rostogolește, încearcă să scape, dar l-acoperă praful ce se ridică.

Nea Tudor mă smucește și alergăm după pintenul de piatră. Dar deodată mă opresc. După zidul de stâncă se deschide o prăpastie adâncă la picioarele noastre, ca și cum muntele s-ar fi despicat în două și acum ar căsca gura să ne înghită. Stâncile își îndreaptă în sus colții înspăimântători.

Un decor impresionant, dar totodată o regiune pustie, moartă. Poate peisajele din lună să mai fie la fel.

Doar râpa Dracului poate fi așa, îmi trece prin minte. Aici, la picioarele mele, se cască prăpastia. Pare fără fund, întunecoasă, de parcă în adâncul ei n-ar fi pătruns niciodată lumina soarelui. În prăpastie vuiește înfricoșător pârâul.

Stăm încremeniți o clipă, apoi nea Tudor mă smucește spre dânsul.

— Mișcă-te, Lați!

Am dat fuga. Deși n-am înțeles ce vrea nea Tudor, m-am supus. Situația însă părea și mai departe desperată, căci din urma noastră puteau răsări oricând SS-iștii.

Nu sunt ei făcuți să zacă la infinit acolo, pe coastă, iar noi nu puteam spera să-i fi târât pe toți stânca în căderea ei vijelioasă. Unde ne-am putea refugia? Deasupra noastră, un zid drept, dedesubt, o prăpastie căscată, înapoia noastră SS-iștii, iar în față o cărare îngustă în stâncă. Nu poate fi decât o speranță înșelătoare înaintarea cu o sută sau cu două sute de metri pe cărare, fiindcă după aceea trebuie să apară SS-iștii și o rafală de mitralieră ne cumințește pe veci.

Dar n-aveam de ales, așa că am alergat în urma lui nea Tudor.

El s-a oprit deodată, brusc. Parcă ar fi căutat cu ochii un loc sigur; apoi s-a lăsat în genunchi și a început să se târască în jos, sprijinindu-se într-o piatră cu suprafața aspră. Mi-a făcut semn, apoi m-a susținut cu mâna și m-am lăsat după el. Am privit însă în jos fără să vreau și am văzut adâncul sub mine. Atârnam, agățat doar de vârful picioarelor și de mâini. Mi s-a răscolit stomacul, degetele nu mai puteau să strângă, eram gata, gata să dau drumul stâncii.

— Nene Tudor…! am șoptit sleit.

Din fericire m-a prins în ultimul moment.

Să fi tot parcurs, târându-ne astfel, vreo douăzeci de metri; pipăiam locul numai cu mâinile și picioarele, ca să ne sprijinim. Am coborât pe firul unei ape, apoi ne-am strecurat printr-o crăpătură ce abia se vedea și am ajuns sub un balcon gros de piatră. Zidul de stâncă se apleca deasupra noastră ca o streașină uriașă și de sus nu ne putea vedea nimeni.

Asta a fost deci planul lui nea Tudor!

Ce-i drept, e o ascunzătoare grozavă! Aici nu ne poate descoperi și deocamdată suntem în siguranță.

Dar ce fel de siguranță e asta, când deasupra capului, la 20 de metri numai, e dușmanul gata de orice?

De sus, însă, deocamdată, nu se auzea nimic.

Or fi ajuns oare la prăpastie?

Dacă da, desigur că nu înțeleg ce s-o fi întâmplat cu noi: ne-a înghițit pământul.

Dar s-a auzit un strigăt. Deci sunt aici! Se putea distinge bine ropotul pașilor, scârțâitul cizmelor pe pietriș, parcă ar fi fost cu un etaj deasupra noastră.

Stăteau chiar deasupra capului nostru, poate se sfătuiau, apoi i-am auzit bine cum încep să coboare.

Nea Tudor a dat jos după umeri automatul, l-a examinat, apoi l-a pus din nou pe umăr. S-a uitat la mine, a zâmbit un pic și mi-a făcut din cap un semn de încurajare:

— Ți-e frică?

Am dat cu energie din cap. Și zău că nu-mi era frică, dar eram foarte agitat, ca atunci când dai un examen și ți se strânge stomacul, dar capul ți-e limpede ca niciodată.

Și cu mine s-a întâmplat exact așa. Nea Tudor poate a înțeles asta după expresia mea, fiindcă a dat din cap:

— E bine, frățioare, dar ia seama: greul de-abia acum începe. Ne lăsăm jos, în prăpastie.

— Și tata?

— Ajungem la ei, n-ai nicio grijă. Era nevoie de un ocol mic, din cauza ăstora.

Mi-a făcut cu ochiul și a pornit-o în jos, ascunzându-se printre stânci. Nu se vedea la el nicio urmă de teamă. Era greu coborâșul, dar nici pe departe atât de greu cum mi-l imaginasem eu. Cineva tăiase un fel de scări în zidul de stâncă, astupase cu câteva blocuri de piatră locurile mai primejdioase, așa că cu un pic de atenție, am ajuns jos. Era un adevărat drum secret aici; nimeni, afară de cine cunoștea locurile, nu-l putea găsi. Pe vremuri aveau de-astea și haiducii care trăiau în mlaștini, în mocirle, și pășeau din mușuroi în mușuroi ca pe o stradă pavată. Dar pe cel care nu cunoștea cărările haiducilor, îl înghițea mlaștina. Asta știu sigur că așa era, fiindcă mi-a povestit-o bunicul.

Oare cine o fi făcut drumul ăsta? Cine avea nevoie de calea spre râpa Dracului?

Poate că nea Tudor ar fi putut să-mi spună, dar nu-l puteam întreba. Nu era timp de întrebări.

Cu cât coboram mai adânc, cu atât mă simțeam mai liniștit, fiindcă eram mai departe de urmăritori.

— Ssst! m-a oprit nea Tudor.

Cu tot vuietul pârâului ce gonea pe fundul prăpastiei, puteai auzi bine lătratul câinilor. Am auzit apoi strigăte, a urmat o împușcătură, după aceea s-a făcut liniște, ca după puțin să izbucnească și mai tare gălăgia.

Lătratul a devenit tot mai ascuțit.

— Sunt pe urmele noastre, spuse nea Tudor, dar n-am simțit nicio neliniște în glasul lui. Mai poți?

— Pot, am răspuns și am putut, într-adevăr. Am coborât mai departe.

Lătratul a devenit mai puternic. M-am întors, am văzut figuri omenești venind de-a bușilea în jos, pe cărarea secretă ce duce în prăpastie. Ne-au găsit urmele și acum vin cu câinii.

Aș fi vrut să alerg; mi se părea că ei și sunt aici, că se năpustesc asupra mea și copoii sălbatici îmi sfâșie gâtlejul.

— Nea Tudore… vin! am izbucnit.

Mi-a zâmbit.

— Nu-i nimic. De-acum pot veni. Curaj, frățioare.

În sfârșit, am ajuns în fundul prăpastiei. Între zidurile de stâncă ce se aplecau unul spre altul, mai domnea și acum, la prânz, o umbră mohorâtă. Ne înconjura o umezeală rece. Apa râului părea neagră. Se zice că n-are nici pește. Nouă, însă, în clipa aceea, nu ne păsa nici de pești, nici de frig. Ne bucuram că-i umbră; așa măcar puteam fi văzuți mai greu de sus.

Ce avans om fi având? Nicio jumătate de oră, și de aici, din râpa Dracului, unde dăm? O fi vreo scăpare de aici, vreo ieșire? În ce o fi sperând nea Tudor? Că el trebuie să știe mai bine ca mine că această prăpastie n-are ieșire; cele două stânci, după vreo 150 metri, se unesc și rămâne doar atâta loc între ele, cât să poată pătrunde apa râului și să se prăbușească în adânc. Acolo, pe căderea aia, nu poate să coboare nicio ființă omenească. De aici, poți scăpa doar cu avionul, cu helicopterul, care se înalță vertical.

În timpul acesta, împiedicându-ne la tot pasul, mergeam mai departe spre capătul prăpastiei. Un timp a trebuit să trecem apa rece ca gheața, ocolind stâncile și târându-ne ca melcii, deși aș fi vrut să zbor.

SS-iștii se lăsau, unul câte unul, în jos, pe coastă; erau trei, dacă i-am numărat eu bine. În față un câine care mirosea drumul. Din timp în timp mai slobozeau câte o rafală. Asta, însă, nu ne făcea să ne neliniștim. Știam

că, în această umbră, cel mult din greșeală ar fi putut să ne nimerească vreun glonț de-al lor, dintre cele care pârâiau bezmetic încoace și încolo, printre stânci.

Mai târziu, ne-au ținut aproape sub foc continuu. Chiar dacă nu trebuia să ne temem că ne vor nimeri, totuși nu ne puteam mișca decât pe furiș, ceea ce ne încetinea peste măsură înaintarea.

Rafală după rafală pârâia în jurul nostru și oricât ne-am căznit noi să ne folosim de pauze, urmăritorii noștri micșorau tot mai mult distanța.

*

— Ne ajung din urmă, nea Tudore! izbucnii eu.

Eram cât p-aci să urlu de frică și nerăbdare: Pentru dumnezeu, trebuie să facem ceva! Dar nu, nea Tudor privește înapoi destul de liniștit.

— Ne ajung, am repetat eu și l-am tras de cot.

S-a răstit la mine:

— Ți-am mai spus să nu-ți fie frică. Curaj! Lasă-i să vină!

Și SS-iștii veneau. Se furișau din stâncă în stâncă. Când aici, când colo, apăreau, strecurându-se, umbre întunecate. Lătratul scurt al câinilor dovedea că distanța dintre noi și ei scădea mereu.

Dar de ce nu face ceva nea Tudor? Știe doar că ne așteaptă o soartă mai groaznică decât orice închipuire, dacă încăpem pe mâna ăstora.

Din fericire, deocamdată ne adăpostesc stâncile. La stânga, pârâul: aici, lângă cascadă, i s-a întărit atât de tare vuietul, că de-abia ne mai înțelegem ce vorbim.

Urmăritorii au dispărut, parcă i-ar fi înghițit râul sau prăpastia.

Nea Tudor mi-a tras un ghiont, ca și cum ar fi vrut să-mi spună: acum să fii cu luare-aminte!

Mă uitam în umbră atent, cu ochii holbați. Deodată am simțit că nea Tudor e lângă mine și i-am auzit glasul.

— Te mai ține curajul?

Am ridicat capul sus: să fiu al dracului dacă nu!

— Ascultă, frățioare. Acum ne târâm îndărăt. Acolo, după stânca aia mare și neagră, găsești o peșteră. Tu ia-o înainte. Mă aștepți la gura peșterii. Dar să nu care cumva să intri înăuntru. Ai înțeles?

Mi-a strâns mâna ca să mă încurajeze.

M-am lipit de stâncă și, cu grijă, frecându-mă cu burta de pământul vârtos, m-am târât înapoi după stânca cea neagră. Totul era așa cum spusese

nea Tudor: în fața mea se căsca o peșteră. Ne ascundem în peșteră? Păi, de aici ne scot cu fumul, ca pe șobolani!

Din față, dinspre adăpostul nostru, se auzea lătrat de câini și împușcături. Se vede că SS-iștii ajunseseră acolo.

Mi s-a strâns inima. Dar nu s-a întâmplat nimic. Nea Tudor fugea de-a-ndaratelea, îndoit din șale.

A răsuflat odată tare, parcă s-ar fi scuturat de o povară grea, apoi m-a apucat de mână și m-a tras în peșteră. După patru-cinci pași s-a aplecat și a cotit, apoi a început să coboare în galerie. Pătrunsesem într-un întuneric beznă.

Afară pârâiau într-una mitralierele. Se vede că n-au observat încă fuga noastră.

În mâna lui nea Tudor s-a aprins un chibrit; ridicându-l în sus, a luminat o scobitură în zid. A scos de acolo o ramură de brad unsă cu smoală și a aprins-o.

— Urcă-te-n spinarea mea – îmi făcu semn.

Am roșit.

— Pot și așa. Nu sunt atât de slăbit.

— Urcă-te, dacă-ți spun. Vrei să ne prindă aici?

Totul mi s-a părut foarte ciudat, dar azi, ieri și alaltăieri, mi s-au întâmplat atâtea lucruri neobișnuite, încât, până la urmă, m-am supus.

Nea Tudor se apleacă și eu, cu un zâmbet silit, mă urc în spinarea lui, ca un copil care se joacă cu taică-su de-a „di, călușule”.

Pornește cu pași siguri, dar nu prea repede. Observ că ține torța în față, exact la înălțimea capului. Peștera se lățește întrucâtva; umbra noastră dublă se răsfrânge pe niște ziduri galben-cafenii, crăpate. Parcă am fi uriașul care a pornit-o pe drumul comorilor.

De afară pătrund până la noi, răsunând, urlete sălbatice și lătrat de câini. Or fi descoperit dispariția noastră, sau poate au găsit intrarea în peșteră.

Un miros de sulf mă înecă și-mi irită mereu gâtlejul. Mă ustură. Trebuie să tușesc.

Lătrând furios, un câine aleargă după noi prin galerie. Nea Tudor se oprește o clipă, se întoarce și luminează cu făclia. De după o cotitură apare copoiul. Dar curios: nu mai latră. Îi curg balele, se clatină, apoi se prăvălește încet, întinzându-se la pământ, și doar picioarele îi mai tremură. S-a sfârșit…

După el, al doilea câine. Acesta e ceva mai rezistent. Sare peste primul, dar parcă i s-ar fi sleit și lui toate puterile: se rostogolește și nu se mai mișcă.

Ce-i asta? Vrăjitorie?

Nea Tudor înaintează cu băgare de seamă. Nu vorbește nimic, doar merge, merge mai departe, în galeria al cărei tavan se lasă tot mai jos, încât acum trebuie să-mi aplec capul.

Pe nea Tudor îl apucă un acces de tuse, pieptul i se ridică și coboară, și eu însumi simt că-mi pleznesc plămânii… Îmi vâjâie capul, parcă ar trage clopotele mari de Paște. Nici de văzut nu mai văd bine , stâncile se acoperă cu foc… încep să danseze. Mâinile și picioarele le simt sleite. Încet-încet, încep să alunec într-un fel de nămol moale.

Apoi, nu-mi mai aduc aminte de nimic.

LANȚUL ÎNCEPE SĂ SE STRÂNGĂ

Mi-am întrerupt povestirea acolo unde mi-am pierdut cunoștința. Această stare de inconștiență a durat aproape trei zile. N-am știut că tata, împreună cu ceilalți, m-au ridicat pe o targă improvizată la repezeală din crăci și m-au dus prin luminișuri și prin desiș de pădure, într-o vale îngustă. Acolo au împletit deasupra mea un cort, din frunziș. Bineînțeles, n-am știut nici când a plecat nea Tudor Lungu și a umblat mai mult de o jumătate de zi, culegând tot felul de ierburi, scoarțe, rădăcini. În acest timp, tata a săpat în pământ o groapă pentru foc, au fiert într-un căzănel rădăcinile și ierburile tăiate mărunt, până s-au făcut o zeamă galben-închisă, amară ca fierea.

Amestecul acesta amar l-au turnat în mine, descleștându-mi dinții cu forța.

Cât timp a fiert doctoria, unul din ei gonea mereu fumul, ca să nu ne trădeze.

Săracii, cu adevărat că nu aveau o situație prea roză. Pe de o parte trebuiau să mă păzească pe mine, care mă zvârcoleam într-un soi de febră nervoasă și-i strigam într-una pe SS-iști, iar pe de altă parte trebuiau să facă mereu de pază, căci se puteau aștepta ca vânătorii de oameni să dea oricând peste ei. Și pe deasupra, mai trebuiau să se îngrijească și de ale mâncării, fiindcă proviziile cu care veniseră tata și inginerul Tatár trebuiau mânuite cu multă economie.

Dar de ce alimente puteam dispune noi? Culegeam ciuperci, iar nea Tudor descoperise o scorbură cu albine sălbatice, pe care au afumat-o, și astfel mâncarea a devenit ceva mai variată.

Desigur, nu mai e nevoie să spun că am mâncat mure și zmeură pe săturate.

Era o dimineață splendidă, cu soare, când m-am ridicat în capul oaselor pe culcușul improvizat și am cerut de mâncare.

Grozav mi-a plăcut ciorba fierbinte, pe care mi-a întins-o inginerul Tatár. Clipea vesel și a stat pe vine, lângă mine, până am mâncat tot.

— După cum văd, nu mai ai nimic. Cine poate să mănânce așa, ca tine…

În loc de răspuns, m-am întins pe spate din toate puterile și am simțit că renasc cu adevărat. Nu mai aveam nimic. Ce rol a avut aici doctoria lui nea Tudor nu știu, dar simțeam că toți mușchii îmi sunt ca niște arcuri întinse, gata să plesnească.

— Vrei să te scoli? m-a întrebat inginerul.

— De ce nu? Și m-am sculat. Unde e tata? Dar nenea Tudor?

— Bucură-te că nu-l vezi. Știi cât de supărat e taică-tău…

M-am speriat nițel. Furia tatii nu era glumă.

— N-aș fi crezut că omul acesta liniștit, tatăl tău, se poate înfuria așa de cumplit, povestea Tatár Kálmán. Tremura de mânie când a găsit biletul tău prins pe ușă.

Mi-a trecut un fior prin șira spinării.

— A vrut să plece numaidecât după tine. Dar după îndelungate argumentări l-am convins că n-are rost. De fapt, nici eu nu știu pe unde naiba ai umblat. Ce s-a întâmplat cu tine?

Deodată m-a cuprins slăbiciunea și m-aș fi dorit din nou întins în culcușul meu. Acolo mă simțeam întrucâtva apărat de furia tatii.

— O să vă povestesc, am gemut buimăcit și am căutat să mă fac cât mai mic.

— Bine. Atunci o să povestești mai târziu. Noi, după fuga ta, am împachetat toate proviziile, păturile, hainele calde și ne-am instalat tabăra aici, dincolo de râpa Dracului, în colțul acesta ascuns al pădurii. Tudor s-a întors chiar în aceeași noapte să te aducă cu el.

— Dar eu, în schimb, nu venisem pe drumul cunoscut… și la bojdeucă mă așteptau SS-iștii.

— Așa e. Iar restul îl știu.

Tiii… Ce-o să pățesc acum… Tata nu m-a bătut în viața lui, să strige la mine nu obișnuia, dar de privirea lui aspră, de unele cuvinte ale lui, aveam mai multă frică ca de bastonul sau nuiaua cu care s-ar fi năpustit asupra mea. Uneori doream chiar mai bine să mă bată.

Vă puteți închipui în ce stare sufletească eram când i-am auzit pașii apropiindu-se.

De după copaci a apărut într-adevăr tata. Venea cu pași repezi, aducea pe umăr o legătură de surcele. A aruncat lemnele jos și a venit la mine.

— Ți-e mai bine?

— Mai bine, am gemut și c-a să fiu mai sigur, mă căzneam să par cât mai bolnav.

S-a așezat lângă mine și a spus fără nicio urmă de asprime:

— E de prisos, nu-i așa, să-ți spun ce mare prostie ai făcut…

N-am putut decât să șoptesc:

— E de prisos.

— Știi că era cât pe-aci să te cureți, da?

La asta n-am mai zis nimic; am înghițit doar în sec.

— Nu te pedepsesc. Cred că ai făcut-o fiindcă o iubești pe mama Iluș, ceea ce e un lucru frumos. Dar dacă ne-am fi curățat cu toții, datorită iubirii tale?

Doar aici, la această ultimă frază, a ridicat tonul.

Am tăcut amândoi. Ce-aș fi putut răspunde?

Când am ridicat ochii, tata a descifrat în privirea mea hotărârea de a cântări, de-acum încolo, fiecare gest al meu.

M-a mângâiat pe cap.

— De acum înainte nu mai vorbim de asta. Când ai venit cu noi, ai vrut să te socotim bărbat, așa că trebuie să te porți ca un bărbat adevărat. Să nu crezi cumva că răspunderea ți-e mai mică fiindcă ai doar paisprezece ani. Ne-am înțeles?

L-am privit, cuminte, în ochi:

— Ne-am înțeles.

Asta am spus-o încet, dar foarte hotărât.

Inginerul Tatár ședea lângă noi și ne privea zâmbind. Apoi a suspinat scurt:

— Tatăl și fiul… vă invidiez.

A luat în mână un fir de iarbă și l-a rupt în bucățele mici.

— Eu n-am avut copii. Voi… sunteți prieteni.

Tata, în loc de răspuns, mi-a pus mâna pe umăr și a dat din cap. Asta a însemnat pentru mine mai mult decât dacă mi-ar fi prins pe piept toate decorațiile din lume.

Mai târziu a apărut și nea Tudor.

— Servus, cumetre. Văd că ți-e bine. Ehei, frățioare, dacă te-ai pricepe la toate atât de bine ca la încurcături…

Mi-a dat o palmă peste ceafă, dar atât de ușor, că era mai mult o mângâiere. Acum eram liniștit. Nici nea Tudor nu e supărat și glumește.

— Știi tu ce noroc ai avut? Și, pe deasupra, i-am făcut să asude nițel. Păi, mi-am adus aminte de râpa Dracului. Eu am colindat mult prin locurile alea. Ce nu știu alții, eu cunosc. De pildă, coborâșul acela. Să tot fie vreo trei ani de când am gonit o pisică sălbatică; voiam s-o prind vie și ne-am încurcat pe aici, printre stânci. S-a târât în jos, în râpa Dracului, și eu după ea. Așa am ajuns la capul prăpastiei, la peșteră. Acolo însă m-am minunat cum pisica – care până acum căuta să fugă, să scape – se întoarce deodată spre

mine, își întinde ghearele, strănută, dar mai degrabă se lasă prinsă decât să intre în peșteră.

„Ei drăcia dracului! Ce fel de peșteră e asta? A vreunui animal mare, de se sperie așa de rău pisica sălbatică?” mă gândeam eu după ce prinsesem pisica.

Apoi, mi-am încărcat arma și am intrat în peșteră. Am simțit numaidecât mirosul de sulf și am înțeles că sălbătăciunea a preferat lupta în locul morții sigure.

Asta trebuie să fie deci o peșteră sulfuroasă.

L-am întrerupt nerăbdător:

— Înțeleg totul, nea Tudore, afară de un singur lucru, și anume: cum am scăpat noi, dacă vaporii ei sunt atât de ucigători?

— E destul de simplu.

— Și dacă noi am suportat vaporii ăia ucigători, de ce nu i-au suportat SS-iștii?

— I-ar fi suportat ei dacă ar fi fost nițel mai înalți.

Am rămas cu gura căscată.

— Mai înalți?

Inginerul Tatár a dat din cap.

— Păi nu înțelegi? Gazul ce se strecoară prin crăpături se depune la fundul peșterii, o umple până la înălțimea obișnuită a unui om; pe când Tudor e cu un cap mai înalt. Nu te supăra, prietene Tudor, că te-am întrerupt fără să fi văzut măcar peștera. Dar așa trebuie să fie. După război o să dea năvală străinii încoa’ și au să vadă multe minuni.

— În pădurea mea? se răsti pădurarul, mai în glumă, mai în serios. Ca să cânte turiștii în locul păsărilor și să arunce hârtii și coji de pâine peste tot, până și în râpa Dracului? Lehamite de așa ceva! Mai bine îl înec pe domnul inginer în gazul sulfuros!

Au râs cu toții: și nea Tudor, și tata.

Începuse să se facă lumină și în capul meu.

— Și torța, de aia…

— Păi sigur că de aia. E simplu: am ținut-o exact la înălțimea capului, fiindcă culoarea flăcării arăta gazul, iar vârful ei pâlpâind, aerul. De asta s-au curățat câinii, de aia n-au putut veni după noi urmăritorii.

— Dar dacă vreunul dintre ei ar fi fost de doi metri ca nea Tudor…

— Ar fi putut înainta la fel de bine prin peșteră. Nu e mare lucru și n-are rost atâta vorbărie.

— Acum înțeleg și eu de ce a trebuit să călăresc în spinarea lui nea Tudor: ca să fiu și eu de doi metri. Dacă mi-ar fi spus-o de la început, nu m-aș fi împotrivit atâta.

— În sfârșit, te-ai lămurit, a zâmbit nea Tudor. Dar crezi că atunci era vreme de explicații? Atunci era nevoie de fapte.

— Așa e, a încheiat discuția inginerul Tatár. Vorbele sunt moartea faptelor. Hai să trecem la masă.

A fost o vorbă de aur. Ne-am aranjat fiecare la locul lui, dar eu nu puteam să mă liniștesc. L-am descusut mai departe pe nea Tudor.

— Acum să-mi mai spuneți un singur lucru: cum am ajuns aici, la tata.

— Ei, o nimica toată.

Inginerul Tatár până acum se îndeletnicise cu focul, noua lui invenție. Fiindcă el e un om din ăia a căror minte nu se odihnește nicio clipă: se gândește mereu la ceva nou; cred că și noaptea, în vis, născocește câte ceva. Acum a făcut un dispozitiv pentru oprirea fumului și nu mai e nevoie să-l împrăștiem cu mâna ca să nu ne dea de gol. Cât s-a schimbat și el! Zilele petrecute în aer liber i-au priit. Poate că e nițel mai slab, dar ochelarii îi strălucesc mai veseli ca înainte.

Vine și ne aduce mâncarea – tocană de ciuperci – și-i spune lui nea Tudor:

— Știu că n-ai făcut mare lucru, totuși trebuie să povestești lui Lați în ce chip ați reușit să ieșiți din peșteră.

Nea Tudor dă din mână.

— A, nu-i mare scofală: peștera n-are una, ci două ieșiri. Asta-i totul. Deci nu e peșteră, ci un tunel în care gazul se adună pe panta cea mai joasă.

Dar inginerul Tatár nu cedează.

— Bine, bine, povestește mai întâi cum și-a pierdut Lați cunoștința.

— Păi… atunci a fost cu adevărat o mică încurcătură. Dumnealui mi-a alunecat din cârcă și n-aveam încotro: a trebuit să mă aplec după el. Dar parcă a fost un făcut că și pe mine m-a apucat atunci tusea și, dracu' să-l ia de gaz, am înghițit de vreo două ori din el. Din cauza asta am amețit și eu un pic. Asta a fost tot.

Lui Tatár Kálmán se vede că-i place rolul de judecător de instrucție, fiindcă întreabă mai departe:

— Ai amețit într-adevăr. Și apoi ce-ai făcut?

Nea Tudor ridică din umăr:

— Eu? Nimic; am ieșit din peșteră.

Dar acum inginerul Tatár ia cuvântul singur.

— Ascultă, Laţi! Pe prietenul Tudor să-l priveşti ca pe salvatorul tău; el te-a luat din nou în cârcă şi cu riscul de a se sufoca, te-a scos afară din peşteră. Nu ştiu dacă s-ar mai fi găsit vreun om să facă acest lucru. Acolo am dat de voi, cu taică-tău. Amândoi eraţi fără cunoştinţă.

Dar el a făcut un semn de nepăsare:

— Ce mare grozăvie! Oricine în locul meu ar fi făcut la fel.

Pot fi, într-adevăr, mândru că sunt laolaltă cu astfel de oameni. Cât oi trăi n-am să-l uit şi poate o să vină vremea să fac şi eu ceva pentru el.

Şi de ce n-ar veni? Doar şi din mine poate ieşi un om mare. Am să fiu un savant renumit, sau un inventator, aşa cum e inginerul Tatár. El a descoperit oţelul-diamant şi eu am să descopăr oţelul-briliant, care o să fie atât de tare, că o să taie nu numai sticla, dar şi oţelul-diamant. Din când în când, o să-i fac câte o vizită inginerului Tatár, sau el mie, şi o să ne spunem „colega”. Atunci şi eu am să fiu foarte cunoscut; o să am o casă mare şi frumoasă şi o să-i aduc acolo pe tata, pe Erziske, pe mama Iluş şi pe nea Tudor. Şi o să trăim ca boierii, cu singura deosebire că noi o să şi meritäm acest trai.

Ce-i drept, nu ştiu încă dacă nea Tudor şi tata vor fi dispuşi să trândăvească toată ziua fără să facă ceva. Asta n-o prea cred. Nu sunt oameni să stea cu mâinile în sân. Dar nu-i nimic. O să-i cumpăr tatii o barcă grozavă de cauciuc şi tot felul de unelte de pescuit, care de care mai scumpe, şi o să pescuiască toată ziua şi seara o să vină în laboratorul unde lucrez eu la ultima invenţie şi o să-mi povestească cum şi câţi peşti a prins. Duminicile o să merg şi eu cu el la pescuit.

Dar ce să-i cumpăr mamii Iluş? Când m-am gândit la ea, m-am şi întristat.

Oare ce-o fi făcând? La ce-i foloseşte libertatea? Sigur, plânge toată ziua. Crede că am murit sau poate şi mai rău, fiindcă dacă nu ştii nimic sigur şi-ţi laşi frâu liber imaginaţiei, e prost.

Stăteam acolo întins pe patul moale, aşternut cu iarbă şi muşchi proaspăt. Deasupra mea se apleca o boltă verde şi prin frunziş se strecura, uşor, vântul.

De fapt, era pentru prima oară că mă gândeam; până acum evenimentele m-au târât cu ele, precum un râu o pietricică.

A trecut doar o săptămână – ba nici atât – de când eram în vârful gardului şi mă plângeam de plictiseală.

Dar îmi pare cu adevărat rău că atunci, în după-amiaza aceea, am sărit de pe gard drept în fața inginerului Tatár?

Nu, nu-mi pare rău. Dacă ar fi s-o iau de la început, aș face la fel și cred că și tata gândește tot așa.

A doua zi m-am trezit dintr-un somn adânc, fără de vise. M-am simțit foarte vioi. Să fi fost eu bolnav, cu febră? Acum mă simt sănătos tun, parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Dar nu-i chiar așa: aici, înăuntru mai ales, s-au petrecut multe.

N-am să uit palmele alea cât oi trăi. Eram doar un copil până acum. Mintea-mi era numai la joacă, dar acum nu mai poate nimeni să spună: „Ei, ești un copil, nu știi încă ce-i viața."

Nu trebuie să se șteargă urma palmei aceleia… De atunci am învățat mai multe decât într-un an întreg.

Lângă mine, într-o rână, dormea tata. A fost de strajă toată noaptea și acum e nea Tudor la rând.

Ce bine e când ai în jur numai oameni care te iubesc…

Între timp, m-am sculat. Vezi, nu mai am amețeală… Strașnică doctorie a fost fiertura lui nea Tudor, cu toate că era amară ca fierea. El însă spune că nu doctoria m-a vindecat, ci tinerețea mea.

Dar principalul e că mă simt ager ca un arc. Acum nea Tudor e de pază. Pe inginerul Tatár nu-l pot întrebuința la așa ceva din cauza vederii sale slabe. În schimb, el nu rămâne dator cu nimic. El e bucătarul. După cum singur spune, nu știe să mestece numai oțelul, ci și mămăliga.

E drept că tata îi răspunde de fiecare dată: „de mestecat o mesteci, domnule inginer, dar un singur lucru e rău: că mămăliga e mai tare ca oțelul-diamant".

Desigur, astea sunt glume. Inginerul gătește foarte bine, pe deasupra meșterește tot timpul câte ceva și mereu inventează. Dacă nu e fier, lucrează din lemn. A și născocit tot felul de gropi pentru copt, frigări speciale și acum se gândește să caute lut și să facă niște vase.

Asta mi-a spus-o aseară și m-a întrebat dacă vreau să-l ajut. Bineînțeles, îl ajut cu plăcere.

Deocamdată doarme și el.

Cel mai bun lucru e să-l caut pe nea Tudor la locul de pândă. M-aș fi dus și eu de ieri, dar mă reținea încă slăbiciunea. Știu încotro trebuie s-o iau. Valea, aici, e închisă de o stâncă. O stâncă ciudată, conică, care se frânge

într-o parte. Tocmai deasupra ei se înalță un fag imens. Cum s-o fi cățărat pe locul ăsta sterp un asemenea copac uriaș?

Merg încet, căci nu vreau să-i trezesc pe cei ce dorm. Vai, ce interesant! De aproape se vede cum rădăcinile copacului, groase cât brațul, au prins ca într-o plasă stâncă, sfredelind-o și pătrunzând în ea, ca și cum copacul ar vrea să sugrume piatra.

Ăsta e turnul nostru de pază și sunt nevoit să recunosc că e mai abitir ca cetatea Căpățânilor de acasă.

Mă uit în sus. Frunzișul se încrețește încet în bătaia vântului. Îl caut pe nea Tudor, dar nu-i dau de urmă. Deci s-a ascuns bine, să nu-l vadă toată lumea.

Demult, cândva, strămoșii noștri pândeau la fel din vârful copacilor pe turcii și tătarii care se năpusteau asupra satelor și orașelor pașnice. Câte ne-a povestit despre asta la școală domnul profesor Gönczy… Vedeam aievea înaintea ochilor țăranii care pândeau din vârful copacilor și de jur-împrejur fumul satelor care ardeau.

Niciodată n-aș fi crezut că s-ar mai putea repeta așa ceva în vremurile noastre… Și acum, iată! În țara noastră, pe pământul nostru, trebuie să ne ascundem de cotropitori. Ba nu! ăștia sunt mai răi și ca tătarii, și ca turcii.

Între timp, am ajuns în dosul stâncii. Am zăbovit doar o secundă, am apucat craca de jos și m-am aburcat pe ea.

Am ajuns la frunziș. Se vedea bine prin țesătura crengilor: aproape de vârful copacului era ceva întunecat, ca un cuib mare de pasăre. Numai că pasărea asta mare trebuie să fie nea Tudor. Să fiu afurisit dacă nu e el.

Nu strig; mi-ar sta bine să-l strig pe cel care face de pază? O iau mai bine repede, în sus. Simt urmele bolii, totuși îmi pot mișca brațele și picioarele. N-am umblat eu degeaba cu Balló Zoli pe crengile din cetatea Căpățânilor; sunt antrenat la urcatul în copaci.

Hei, dacă Zoli ar fi aici… cum i-ar plăcea viața asta și zău c-ar merita să fie cu noi, că doar s-a lăsat bătut măr de dragul inginerului Tatár…

Din când în când mă opream, mă așezam pe o cracă mai groasă, îmbrățișam trunchiul pomului și mă odihneam. Zău că e ceva nemaipomenit copacul! I-au crescut crengile atât de des, că pășești în sus ca pe o scară. Dar tot mai bine te poți cățăra pe fag și pe părul sălbatic.

Și nu înțeleg de ce nu s-a introdus până acum la jocurile olimpice cățăratul… Ar trebui propus. M-aș înscrie și eu la probele astea.

În sfârșit, am ajuns sub nea Tudor. Ședea pe o cracă groasă și pe una ceva mai jos își sprijinea picioarele.

— Bună dimineața, nene Tudor! Pot să viu și eu?

— Asta trebuia să mă întrebi ceva mai înainte, a răspuns, dar am simțit din vocea lui că nu se supărase că-l deranjez. Mi-a făcut semn și m-am tras lângă el.

Minunat loc de pază, zău! Pesemne tata și nea Tudor rupseseră câteva crengi mai mici și în felul ăsta aveau o vedere bună în trei părți. M-am ridicat în picioare pe cracă și m-am aplecat înainte, ca să pot observa mai bine.

Nea Tudor însă m-a tras înapoi, lângă el.

— Iarăși nu te astâmperi, frățioare! și mi-a ciocănit capul cu arătătorul. Cine e bolnav, să stea în pat.

— Iar cine-i sănătos, să se urce lângă nea Tudor, în turnul de pază, am râs eu.

Turnul de pază e, bineînțeles, copacul ăsta.

— Ei bine măi, paznicule – a râs și el – nu-mi pasă, uite-te împrejur, dar vezi să nu amețești.

Nu știu ce și-o fi închipuit despre mine nea Tudor, dar eu m-am cățărat în atâția copaci, că n-am atâtea fire de păr în cap. M-am supus însă, ca să nu mă gonească.

Și de văzut erau destule!

Stânca, împreună cu turnul nostru de pază, se ridica din desișul pădurii Tâlharilor ca o insulă din mare.

Abia acum vedeam cât e de întinsă pădurea asta. Din dreapta, din spatele nostru, aud zgomotul cascadei din râpa Dracului, parc-ar țâșni din zidul unei cetăți uriașe. Păi, cetatea asta e cu adevărat de necucerit; nea Tudor a ales bine ascunzătoarea tatii și a inginerului. Aici nu trebuia să te temi că te ia cineva prin surprindere, pe la spate. Zidul de stâncă se ridică aproape vertical și are o singură crăpătură pe unde râul și-a tăiat drumul și fierbând, alb de spumă, se prăbușește în adânc. Mai aleargă o bucată furios, apoi se potolește, se vâră sub copaci, cotește în arc larg spre stânga și nu se oprește până la picioarele malului de piatră care e ultima prelungire a râpei Dracului. Bineînțeles, ăsta e un fel de a vorbi, fiindcă pârâul nu se oprește nici acolo, și nici mai departe, ci… dar las’ c-o să vă povestesc mai târziu ce se întâmplă cu pârâul.

Dincolo de el se vede o bucată de mal surpat.

— Vezi, acum, de ce-am ales tocmai locul ăsta? arăta în jur nea Tudor. Aici nu ne poate surprinde nimeni. Din spate, pe zidul acela vertical de optzeci de metri, nu coboară viu niciun om, iar în față, dincolo de râu, e malul acela golaș. Pe acolo pot veni cu greu, dar în niciun caz neobservați.

A trebuit să recunosc că totul era ales cu socoteală.

Deocamdată nu s-a ivit niciun pericol. Pădurea liniștită își trăia viața ei de toate zilele.

Ascultam fluieratul păsărilor și priveam frunzele ce tremurau în bătaia soarelui cu lumini aurii.

În rând cu noi, doar la douăzeci-douăzeci și cinci de metri, un corb plutea cu aripile desfăcute, vâslind încoace și încolo printre curenții de aer. Și cum priveam eu așa pădurea asta nesfârșită, deodată am înțeles de ce voia nea Tudor să-și petreacă toată viața aici, în pădure. Și, într-adevăr, nimic nu-i mai frumos, afară de viața de marinar, sau de aviator. Poate numai ca descoperitor sau scafandru de larg, fiindcă ăsta e lucrul cel mai emoționant. Să te lupți cu caracatițe de opt-zece metri și cu rechini, să înfigi cuțitul în ei.

Acolo nervi să ai!

Mi-am închipuit cum mă lupt cu trei rechini deodată. În mână am o lance din oțel-diamant original. Apa e numai sânge în jurul meu și atunci… atunci apare jos tata.

Din nou uitasem de mine. M-am regăsit în vârful turnului de pază, unde nu sunt rechini. Aici e nea Tudor și jos, tata, care vine să-i ia locul.

Tata s-a urcat, nea Tudor s-a dat jos.

Mai târziu, l-am zărit pe nea Tudor pe malul râului. S-a uitat un timp împrejur și când a socotit că nu e niciun pericol, a trecut prin apă, s-a urcat pe malul surpat, a mers o bucată peste un teren ceva mai jos, unde se revarsă apele, apoi l-a înghițit pădurea de dincolo.

Știam că plecase în cercetare.

Eu am rămas sus, cu tata. Am văzut că e din nou în toane rele. Se gândea la mama. Când m-oi face mare, am să-l rog să-mi povestească despre ea cât mai mult. Atâta aș dori să-și împartă cu mine tristețea care l-a cuprins pe toată viața… Cine să fie alături de el dacă nu fiul lui? N-a spus el singur că noi suntem prieteni?

Tare bine era sus, în pom; parcă zburam. Vântul îmi scălda fața. Aș fi privit fără să mă satur marea de frunziș ce se legăna în valuri în bătaia vântului și aș fi ascultat mereu murmurul cascadei.

— Ce bine te simți în liniștea asta, îi mărturiseam tatii.

— Să nu te încrezi în ea. SS-iștii n-au renunțat să pună laba pe Tatár Kálmán.

— Da' de unde, nici eu nu cred, mă apăram, deși până atunci nici eu nu știu ce mă făcea să cred că am scăpat pentru totdeauna de urmăritori.

— E frumos desișul, continuă tata. Dar în el se poate ascunde dușmanul.

— Și nea Tudor a plecat în cercetare.

— Nu, s-a dus la păcurar după brânză.

Un timp am cercetat amândoi malul râului, dar după aceea tata m-a trimis jos, să mă odihnesc.

— Dacă te simți în putere, după masă stai tu de pază.

Dacă n-aș fi fost în vârful pomului, aș fi sărit în sus de bucurie. În sfârșit, pot să fac și eu ceva.

— Dar să nu cumva să visezi! mi-a spus la plecare tata și eu am coborât, din observator.

Jos mi-am umplut burta cu bucatele inginerului Tatár. Ca să spun drept, nici nu știu ce-a fost. El i-a zis tocană de munte. Era făcută din mămăligă, ciuperci, brânză, slănină și încă ceva. Mie mi-a plăcut mult și i-am și spus-o inginerului Tatár. De ce să nu-i faci cuiva o plăcere dacă se poate?

Am dormit câtăva vreme și m-am dus să-l schimb pe tata. Toată după-amiaza nu s-a întâmplat nimic, doar pe la ora 6 au venit căprioarele la apă. S-au adăpat, apoi au dispărut din nou. Erau atât de delicate, parcă ar fi fost sculptate dintr-un lemn foarte ușor. Nu, eu nu i-am putut înțelege niciodată pe vânători: cum pot împușca ei creaturi atât de gingașe? Ele sunt făcute să le admiri, să te minunezi de fuga lor, fiindcă gonesc cu atâta ușurință, de parc-ar avea aripi! O clipă, doar, și nu le mai vezi.

Se întunecase aproape de tot, când a apărut nea Tudor pe malul celălalt. A trecut dincoace și s-a strecurat printre copaci. Mai târziu am auzit un fluierat la piciorul copacului. Să-mi părăsesc locul de paza? Am ezitat un pic, dar m-am gândit apoi: de ce nu? Pe întunericul ăsta tot nu se mai vedea nimic. N-avea niciun rost să stau acolo. Amorțisem de-a binelea de atâta stat pe loc. Îmi obosiseră și ochii. Totuși am coborât vesel. Muream de curiozitate să aflu ce vești adusese nea Tudor.

*

Când am sosit eu, nea Tudor ședea sub cortul de frunze și mânca. După ce a terminat, a luat căldarea plină cu apă și n-a lăsat-o de la gură până n-a băut și ultima picătură. Apoi s-a întins pe patul de mușchi. Dintr-un buzunar

a scos o tabacheră și după ce și-a răsucit o țigară și a aprins-o, a început să vorbească:

— Mă întrebați pe mine unde am umblat? În primul rând m-am dus acasă. Am avut atâta minte să-i dau târcoale pe departe. Sau, mai bine zis, ca să spun adevărul, m-am ascuns în dosul stâncii de pe coasta ce se înalță în apropierea casei. Era liniște cum nu e nici în cimitir. Dar nu-mi plăcea ceva. Ce anume? Nu știam nici eu, deși nu se mișca nimic. Geamurile, ușile deschise. Ar fi oare cu putință să fi plecat SS-iștii de aici? Am așteptat o țârâ, apoi încă odată pe atâta; dar nu se mișca nimic. Ei, atunci n-am ce face – mă gândeam – să aștept mai departe. Și am așteptat, ca atunci când pândești mistrețul. Apoi m-am gândit la ceva.

A fumat țigara până la capăt, de era să-și ardă buzele. Abia atunci a aruncat-o.

— La ce m-am gândit? La nimic altceva, decât că am luat o piatră și am zvârlit-o drept pe acoperișul casei. A răbufnit ca o lovitură de tun. Dar neamțul a și sărit din casă. O fi crezut că au venit rușii! Grozav își mai holba ochii în toate părțile și era gata-gata să găurească aerul cu împușcăturile. Mie nu-mi trebuia mai mult: m-am ascuns ca iepurele în brazdă. SS-istul meu stătea în ușă și nu-și putea da seama ce să fi fost acea: împușcătură sau explozie? Până la urmă, s-a întors în casă.

— E-n regulă, cumetre, m-am gândit și am început să mă retrag. Deci au pus pază în casa mea.

Păi, n-aveți decât…

Am luat-o prin pădure. Am umblat pe niște cărări, pe care, afară de mine, nu le cunoaște decât mistrețul și căprioara. Așa am ajuns la Doroftei, păcurarul.

Hei, ce mare-i și pe-acolo sărăcia! Altădată, pe vremea asta, i se încovoiau polițele de atâta brânză și burdufe. Acum? De goale ce sunt! Gospodarii cu oi au trebuit să dea totul la armată. Oile s-au împuținat, nici miei nu prea mai sunt. Ce o să fie la anu' și mai pe urmă, nu-și poate nimeni închipui. S-a și tras la față săracul Doroftei. O umbră de om, atât a mai rămas din el. Și cum știa să cânte din fluier… Mai frumos nu s-a pomenit. Dar acum n-ar sufla în el nici de frică. Stă doar. Fiindcă fluierul așa e el, că nu poți cânta decât din inimă!

— Și ce zice? l-a întrebat tata. Văd c-ai adus brânză.

— Da, s-a mai găsit un pic. Mie mi-ar da Doroftei tot ce are… Și dacă le trebuie, acelora care…

— Doar nu i-ai spus ceva despre domnul inginer? se încruntă tata.

— Tocmai eu… îl privi nea Tudor țintă pe tata. Și parc-ar mai fi vrut să spună ceva, dar și-a ridicat brusc capul.

S-a sculat în capul oaselor și a rămas așa, drept, făcându-ne semn să tăcem. A tras cu urechea o bucată, apoi încordarea a cedat.

— Nimic – a spus – au venit porcii jos, la apă.

Dar cum de-a fost în stare să audă, cu tot ropotul cascadei, guițatul și tropăitul porcilor, zău că nu pot să spun. Când l-am descusut, a răspuns doar atât:

— Îi aud.

Ce n-aș da să am și eu auzul tot atât de ascuțit. Și m-am hotărât să mă antrenez metodic, să trag cu urechea atâta timp până când am să aud și zborul unei muște. Așa ceva folosește nu numai în pădurea Tâlharilor, ci și la școală. Din penultima bancă, Zoli suflă încet lecția la latină, iar eu de la tablă o spun ca pe apă. Domnul profesor Harko se miră și băieții se crucesc! Păi sigur, fiindcă ei nu aud șoaptele lui Baló Zoli. Iar Zoli nu mă dă de gol, e un băiat de treabă, merită să-l învăț și pe el cum să-și ascută auzul. Pe urmă o să stăm așa de vorbă și n-o să ne înțeleagă nimeni, cel mult nea Tudor. Dar asta nu face nimic, pe el îl primim între noi ca pe al treilea. O să fie ceva grozav.

Deocamdată însă eram destul de departe de toate astea. Acum povestea nea Tudor:

— Și să vă spun ce-i mai important. Era acolo, la taica Doroftei, un tăietor de lemne. Până acum nu-l văzusem; abia în ultima vreme s-a abătut pe aici, dar e un flăcău așa cum îmi trebuie mie. Un om sărac ca ăsta, și pe deasupra hoinar, știe totdeauna multe. Lui, dacă nu cască ochii, îi ghiorăie mațele.

— Cine-i omul acela?

— E de la poalele Carpaților. Zic: nu demult trebuie să fi venit încoace. E un om din ăia care umblă mereu cu capul în pământ, parcă ar căra în spinare tot necazul lumii.

— Și pe urmă? îl tot împingea tata la vorbă pe nea Tudor, care fără să ia aminte la nerăbdarea lui, vorbea liniștit mai departe:

— Se jelea, de-i curgeau lacrimile. Sunt mii de ăștia, pe care soarta mereu îi lovește. Săracul!… L-au luat într-o bună zi și l-au aruncat aici.

— Păi cum se poate?

— Foarte bine, că firma la care lucra are păduri și pe aici. Nu i-au spus decât atât: strângeți lucrurile de trebuință și du-te în Ardeal. Și familia – femeia și copiii – au rămas pe loc. Acum umblă prin pădure și mai fură lemne; din asta trăiește, că leafa merge acasă, dar nici asta nu ajunge familiei. M-a rugat ca pe Dumnezeu să-l las să ia niște lemne. I-am spus: ia, frate, e mare pădurea; doar de jandarmi să te ferești, să nu te prindă. Eu nu-ți fac nimic, eu am rupt-o cu statul. Zicea taica Doroftei că-i a treia zi de când i se plânge. E rusnac. Ăștia îi urăsc pe hitleriști ca pe păcatele lor.

— Îl lauzi de parc-ar fi fată de măritat.

— Îl laud, da! Ne folosește mult acest om. Frumos, pe șart, am aflat totul de la el. În sate e pază nemțească cu jandarmi. El de-abia s-a putut strecura.

— Vezi, asta-i o informație serioasă, l-a întrerupt tata.

— Zice că jandarmii și SS-iștii umblă cu câinii prin pădure de dimineață până seara.

— Știe multe rusnacul ăsta al dumitale.

— Știe cine nu-și astupă urechile și nu-și închide ochii. A mai spus el și altele.

— Ai prins o adevărată „limbă” – cum spun soldații.

— A mai povestit că nemții și jandarmii răspândesc în toate satele zvonul că în păduri s-ar ascunde tâlhari, dar nimeni nu crede, ba oamenii spun că în pădure se ascund soldați fugiți și partizani sovietici și că acum se organizează regimente roșii care au tunuri și tancuri și că or să atace în curând; atunci nu va mai rămâne nici picior de neamț. Acum oamenii se sfătuiesc, adică cine nu vrea să plece pe front – și cine dracul o fi vrând? — se sfătuiesc mereu dacă n-ar trebui să se alăture și ei partizanilor. Zilele astea au venit din nou o serie de ordine de chemare.

— Și ce se aude de pe front?

— Despre asta nu se știe nimic, doar că sunt lupte mari în Moldova și Bucovina.

Inginerul Tatár, care-l ascultase până acum destul de indiferent pe nea Tudor, s-a înveselit deodată.

— Asta înseamnă că nu mai ține mult.

Apoi a ridicat mâna.

— Dar trebuie să fim foarte prevăzători! Omul acesta al dumitale cred că e de treabă, sincer, dar pare a fi cam limbut. Poate că la întoarcere se apucă să povestească ce a vorbit cu dumneata și cu Doroftei.

— I-atât de necăjit de viața asta, că n-ar spune nimic chiar dacă l-ar tăia. M-am înțeles cu el să-i dăm bani ca să ne aducă alimente, deși e destul de greu, fiindcă, în cea mai mare parte, s-au rechiziționat; dar a spus că face el rost de undeva și o să ne aducă și vești; poate s-o găsi și un ziar.

Inginerul Tatár și-a încruntat sprâncenele.

— Dumneata ai fixat o nouă întâlnire cu tăietorul ăla de lemne? Asta-i o mare greșeală. Oricum, e un străin! Domnule Györbiró, nu-i asta și părerea dumitale?

— Nu mă înțelege greșit. Nu vreau să văd în fiecare tufiș o stafie. Dacă spui dumneata, sunt dispus să creadă fără înconjur că rusnacul e om de treabă, cinstit. Dar poate scăpa o vorbă pe undeva și SS-iștilor și jandarmilor li-i de ajuns atâta ca să se năpustească din nou asupra noastră. Nu putem fi niciodată destul de grijulii.

— Am să-l instruiesc eu, îl liniști nea Tudor. Dacă începe cineva să-l descoasă, el să spună că-i aduce alimente lui moș Doroftei. M-am gândit eu la toate.

Tata aproba tăcut.

— Vedeți, continuă Tatár, e cam ciudat ceea ce spun și doar eu v-am băgat în toate încurcăturile astea.

— Despre asta să nu mai vorbim, l-a întrerupt tata.

— Ba da, să vorbim. Dacă eu nu veneam aici, dumneavoastră v-ați fi continuat viața în liniște. Acum… nu știu dacă scăpăm vii. Vedeți, patrulează… și cine știe câte or mai fi pregătind. Să nu vă supărați dacă vă spun că nu vă puteți face o idee de câte sunt în stare ăștia. Au jefuit, au pustiit toată Europa și acum, când sunt încolțiți, sunt și mai periculoși. Se pare că au mare nevoie de oțelul meu dacă mobilizează atâtea formațiuni militare numai ca să mă aresteze pe mine.

Stătea lângă focul ce abia mai pâlpâia, cu brațele încrucișate pe piept, dus pe gânduri. Apoi a dat furios din cap.

— Dar n-au să-l capete.

Mai târziu s-a sculat și tata de la locul lui, și-a luat scurta pe umeri și a plecat. Știam că se duce să facă de pază. Noaptea se făcea la cotul pârâului.

Iar noi am acoperit jeraticul cu cenușă și ne-am culcat.

VÂNĂTORUL CĂZUT ÎN CAPCANĂ

M-am trezit la un cârâit curios de pasăre. Deasupra capului meu, pe o cracă, era o pasăre care scotea un sunet ca un ceas deșteptător foarte puternic.

Întâi m-am sculat eu, dar pasărea – mi-e rușine, dar nici până azi nu știu ce pasăre a fost, deși am avut întotdeauna „excelent” la științe naturale – pasărea părea a fi nemulțumită de rezultat, fiindcă a zburat o cracă mai sus și nu s-a liniștit până când nu s-a trezit și tata, și domnul inginer. Când a văzut că se freacă și ei la ochi și cască, a mai cârâit odată tare și-a desfăcut aripile și sfrrr… s-a înfipt în văzduh.

A urmat o milogeală de cel puțin zece minute, până când tata mi-a dat voie să merg și eu cu nea Tudor. Tare mult doream să-l cunosc pe taica Doroftei și mai ales pe rusnacul acela, noul prieten a lui nea Tudor.

— Nu-mi pasă – s-a învoit până la urmă tata – dar atâta-ți spun: să nu-ți doarmă mintea în cap. Dacă faci iar vreo prostie…

N-a încheiat fraza, dar eu am înțeles unde bate el.

Aș fi putut să-i răspund că se întâmplă să se poticnească și calul cel mai bun, sau că făgăduiesc că o să am grijă, dar mai bine am tăcut. Pe față însă mi se putea citi jignirea de care mă simțeam cuprins. Ce dracu’, doar nu mai sunt copil! Dacă am știut să mă păzesc până acum, am să mă feresc eu și de acum încolo.

Dar cum nu puteam spune toate astea, am încuviințat doar din cap și m-am dus cu nea Tudor.

În loc de vorbe, mai bine să le arăt cum știu eu să mă port. Faptele să vorbească!

Am trecut pârâul, ne-am cățărat pe malul celălalt, apoi ne-am pierdut printre copaci.

Pe taica Doroftei nu l-am găsit la stână. Dar de lângă colibă se putea vedea bine că e sus, pe coastă, sub un brad. Se proptea în ciomag și a întors capul spre noi când am ajuns lângă el. Era un moșneag înalt, slab, cu cămașă și izmene fumurii, care fluturau în vânt. Zeghea i-atârna pe umeri, iar pe cap avea o căciulă neagră, țuguiată. Nasul, ca ciocul unei păsări de pradă; doar ochii îi trădau adevărata fire, fiindcă străluceau prietenoși către noi.

Câți ani să fi avut? Fața-i era neagră, tăbăcită, crețurile abia se vedeau pe ea, dar mustața alb-gălbuie și spicul alb al bărbiei îi trădau vârsta. Prin câte

o fi trecut și moș Doroftei!

— A plecat…

După „bine ați venit”, aceasta a fost prima vorbă.

— Rusnacul. După ce ai plecat tu, Tudore, a mai trebăluit vreo oră, apoi și-a luat securea și s-a dus.

— Hm…

Doar atât a răspuns nea Tudor, dar am văzut că nu-i plăcea deloc ce auzise.

— Îți trimite vorbă că azi ți-aduce alimentele. Așteaptă-l. Vine dinspre Surpătură. A spus: cu cât mai repede, cu atât mai bine.

S-au privit amândoi ca unii care-și pun gândurile la încercare.

— Apoi…? a întrebat nea Tudor.

Bătrânul Doroftei a mormăit un timp ca pentru sine.

— Te-ai putea duce înaintea lui… N-ar strica…

Și-a ridicat ciomagul vechi, lustruit.

— Nu poate să vină decât dinspre partea asta. Pe acolo, prin tăieturi. Dar poți să-l vezi de departe. Mâncați, beți ceva?

— Lasă, moșule. Când ne-om întoarce. Dumneata n-ai observat nimic la el?

— Până ieri, nu. Dar ieri se grăbea tare.

— Atunci să ne grăbim și noi. Sau nu. Tu, Lați, rămâi aici, la taica Doroftei.

— Nea Tudore…

Privirile mele îl implorau atâta, că n-a avut tăria să mă lase acolo.

— Ești mai rău ca cerșetorii, s-a răstit la mine, dar a primit să merg cu el.

Acum am înțeles totul. Îl pândim pe tăietorul ăla de lemne. Și tocmai dintr-o afacere ca asta să lipsesc eu?!

Nea Tudor se oprea din când în când și asculta. Atunci, îmi ciuleam și eu urechile; să plesnesc de atâta încordare, dar n-auzeam nimic neobișnuit și nici nea Tudor, fiindcă după fiecare oprire plecam mai departe. Drumul a durat destul de mult, să tot fi mers vreo jumătate de oră, când ne-am oprit la marginea unui luminiș. Era atât de rotund peticul ăsta de iarbă, ca tras cu compasul. Iarba crescuse înaltă, frumoasă, în ea se aplecau multe flori albastre și galbene, aerul era plin de zumzetul albinelor sălbatice. Sau astea or fi albinele bunicului care au venit până aici, în pădurea Tâlharilor, ca să culeagă știri? Zburați, plutiți până acasă, albinelor, și spuneți-i bunicului că n-am pățit nimic, suntem bine.

Era foarte cald și zumzetul neîntrerupt al albinelor și gângăniilor, precum și legănatul ierbii, încetul cu încetul, m-au adormit. De-abia îmi mai țineam capul de greu ce-mi era. M-am gândit să-mi proptesc fruntea în palmă, dar cum am pus-o pe braț, am și adormit. Am visat ceva, dar nu-mi aduc bine aminte ce. Se făcea că o albină uriașă se lăsa în jos, eu mă urcam pe spinarea ei și elicea albinei pornea. Cine dracu' a mai auzit de asemenea tâmpenii? Doar în vis se poate ca o albină să zboare cu elice… Avionul-albină a funcționat foarte bine și într-un minut am ajuns la mama Iluș, care mi s-a aruncat de gât cu fața scăldată în lacrimi.

Însă tocmai atunci nea Tudor mi-a tras un ghiont.

— Sforăi, frățioare, de s-au speriat până și mistreții, și urșii.

Am vrut să răspund că după câte știu eu în pădurea Tâlharilor nu sunt urși, dar între timp îmi trecuse mahmureala și mă simțeam înviorat. Mi-am ridicat capul și m-am uitat în jur. Soarele era în spatele nostru, de unde am dedus că dormisem vreo câteva ore; căldura devenise mai apăsătoare și parcă dogoreau și ierburile.

Am vrut să spun ceva, dar nea Tudor mi-a făcut semn să tac și a arătat spre partea cealaltă. N-am înțeles nimic, n-am văzut nimic. M-am frecat la ochi, ca să alung definitiv somnul.

În partea cealaltă a pajiștei, doar la vreo sută de metri de noi, s-a desfăcut încet tufișul și a apărut capul unui om. De departe nu se vedea bine, dar părea cam bătrân.

O vreme s-a uitat în dreapta și în stânga și eu mi-am adus aminte de o vulpe pe care o pândisem odinioară. Aia tot așa își scosese botul și, după ce se asigurase că nu-i niciun pericol, plecase mai departe la vânătoare de căprioare. Bineînțeles, cumătra vulpe habar n-avea că noi suntem acolo, după cum nici acest om nu bănuia că e urmărit de doi vânători încercați, nea Tudor și cu mine. Când a socotit el că e complet singur, s-a mai uitat odată în jur și a ieșit din tufiș. Îmbrăcămintea era destul de zdrențuită și umbla aplecat de mijloc, fiindcă ducea un sac în spinare. Era un fel de rucsac improvizat, un sac vechi de cânepă legat cu sfoară și bine îndesat. M-am uitat la nea Tudor, m-a înțeles și a dat din cap. Deci, ăsta e omul lui de ieri. Am vrut să mă urnesc, dar nea Tudor m-a apucat de mână. L-a lăsat pe omul cu sacul cel greu să treacă de noi vreo cinci-șase pași. Îi auzeam și răsuflarea, atât de aproape trecuse de noi.

— Ia-te după el – îmi șopti, când omul cu sacul se depărtase la vreo treizeci-patruzeci de metri.

Asta era tocmai ceea ce doream. M-am furișat din copac în copac, l-am urmărit ca o umbră. Deși nu era chiar atât de simplu, fiindcă cel cu sacul, din când în când, se uita înapoi pe neașteptate și dacă nu m-aș fi lipit la timp de câte un trunchi, sau nu m-aș fi trântit printre ferigi, m-ar fi văzut precis.

Eram însă curios să aflu ce face nea Tudor. De câte ori puteam, mă tot uitam înapoi, nea Tudor mă urmărea pe mine. N-am înțeles ce rost au toate astea. Dar nu m-am neliniștit și nu mi-am pus întrebări. Dacă nea Tudor vrea așa, atunci așa trebuie să fie, căci știe el mai bine de ce.

O bună bucată de vreme ne-am furișat așa, unul pe urmele celuilalt, până când m-am trezit cu nea Tudor lângă mine. Mi-a spus în șoaptă ce am să fac, apoi mi-a făcut semn să rămân în urmă și, grăbind pașii, s-a apropiat de omul acela. Nu se mai ascundea, ieșise de-a dreptul pe cărare. Omul cu sacul, când s-a întors iar, l-a văzut și s-a oprit numaidecât.

Eu, după sfatul lui nea Tudor, m-am retras la vreo douăzeci-douăzeci și cinci de pași; îi pândeam dintr-un tufiș și totodată supravegheam în jur. Înțelegerea era să fac semn imediat ce observ ceva suspect.

Eram destul de departe și trebuia să fiu atent la atâtea lucruri în același timp, că n-am putut prinde niciun cuvânt din vorbele lor. Am văzut că și-au scuturat mâna prietenește și nea Tudor îl servea pe celălalt cu tutun.

Tare aș fi vrut să fiu și eu acolo! Desigur că era vorba de ceva interesant, dar înțelegerea e sfântă; are dreptate tata când spune că omul abia atunci începe să fie cu adevărat om, când știe să se stăpânească.

Păi atunci, eu – zău că nu spun ca să mă laud – sunt cineva încă de pe acum.

Grozav mă rodea curiozitatea, dar nu m-am mișcat. Îi observam doar cu coada ochiului.

Stăteau sub un fag, fumau și vorbeau. Eu mă uitam în timpul ăsta în toate părțile și ciuleam urechile; dar n-am zărit nimic.

Mai târziu au plecat și mergeau din ce în ce mai repede, așa că eu de-abia mă mai puteam ține după ei. S-au oprit apoi lângă un fir de apă și străinul a lăsat jos sacul din spate. Am văzut că nea Tudor se întoarce și face un fel de semn din cap, ca să fiu liniștit.

Asta, bineînțeles, nu voia să spună că nu mai trebuie să fiu cu ochii-n patru și să observ. Mi-am înțeles rolul: trebuia să-l previn pe nea Tudor de orice surpriză neașteptată.

Am pornit, deci, în vârful picioarelor, furișându-mă din copac în copac, să caut un loc bun de observat. În curând l-am și găsit. Într-adevăr, nu poți

să pândești mai bine decât din vârful unui pom.

Am văzut cum vorbesc amândoi cu gesturi largi, iar la urmă își dau mâna. Omul cu sacul a luat-o spre mine, dar fără sac, fiindcă rămăsese la nea Tudor. Tăietorul de lemne a trecut pe sub copacul meu și eu am așteptat până s-a depărtat. Am alunecat apoi repede jos și… după el. Și acum mergea tot aplecat, dar nu mai privea în jur, ci mergea cu pași repezi pe drumul pe care venise. După sfatul lui nea Tudor, trebuia să-l urmăresc cel puțin un kilometru. Oare ce o fi în sacul pe care l-a lăsat? O fi adus zahăr? Deși aveam miere de pădure, tare mi-ar mai fi priit un pic de zahăr adevărat.

Totul era în ordine, tăietorul de lemne înainta cu pași repezi și nu s-a întors măcar o singură dată să se uite înapoi. Era o jucărie să te ții pe urma lui…

Eram gata să mă întorc, când deodată am auzit cum cântă cucul în fața mea. Tace, apoi începe iarăși și de data asta se arată atât de harnic, de parc-ar promite ani cu nemiluita.

Cu-cu!… Cu-cu!…

Mă apropii mai mult și văd că omul cu sacul dusese palmele la gură, strigând cu-cu. Și răspunsul vine de undeva, dintre copaci. Acest al doilea glas e ca un tril de privighetoare. Asta e și mai suspect. M-am furișat câțiva pași mai aproape.

Cântec de cuc… tril de privighetoare…

Printre pomi licărește o uniformă albastru-cenușie. Uniformă nemțească! Mă uit mai bine… nu m-am înșelat. Unu… doi… trei… patru… nu-i mai număr câți sunt.

Primul meu gând e s-o iau la fugă repede, să-l înștiințez pe nea Tudor. Dar mă răzgândesc. Rece, judecat, cu mintea clară; nu m-a învățat tata așa?

Acum pot să arăt dacă mă pricep să mă strecor fără zgomot, nevăzut. Toate acestea le gândesc lipit de un copac. Mă desprind de el și mă las în genunchi, după o tufă. Încet, ca pisica ce pornește după pradă, mă târăsc și eu. M-am întins pe burtă, înaintea mea ferigile sunt dese. Ăsta e un obstacol. Frunzele mari, ca niște evantaiuri, se înclină și se leagănă la orice atingere. Ce să fac? Mă târăsc spre dreapta, deși de aici nu văd decât pieziș locul unde stau hitleriștii.

N-a troznit nicio cracă, n-a foșnit nicio frunză și totuși ei sunt aici. Acolo, sprijinit de un copac, tăietorul nostru de lemne, nemernicul, își tot șterge

fruntea. În fața lui stă un ofițer german. Vorbesc înfundat, întrerupându-se unul pe altul. Din păcate, nu înțeleg nimic.

Hei, tot ar fi fost bine să fi învățat nemțeasca aia! Acum le-aș fi putut afla planurile! Nu degeaba ne-a spus domnul profesor că o să ne prindă bine odată și limba germană. Dar n-aș fi crezut că chiar atât de curând.

Din tot ce-au vorbit, n-am înțeles decât ce-am văzut. Și anume că tăietorul de lemne – îl numesc tot așa, deși știu acum că nu e decât un spion deghizat – arăta mereu cu mâna în direcția noastră.

Aha, îi trimite încoa' pe nemți. Atunci nu e vreme de pierdut. Mă întorc și mă strecor cu cât mai puțin zgomot, iar când am ajuns ceva mai departe, alerg, alerg și nu mă mai menajez. Știu că acum totul depinde de graba noastră.

Alerg în jos, pe o coastă destul de lină, crengile uscate și frunzișul de anul trecut scârțâie și trosnește sub picioarele mele. Alerg cât pot până unde a stat de vorbă nea Tudor cu omul cu sacul. Mă opresc și mă uit în jur. Dinspre coastă, din spatele meu, aud tropot de pași. M-au descoperit și se iau după mine? Fug mai departe. Deodată îl zăresc pe nea Tudor, care merge agale, cu sacul în spinare.

— Nemții! îi strig și în aceeași clipă gloanțele au și început să șuiere. Unul se înfige în trunchiul copacului la numai un lat de palmă deasupra capului meu și mi-aruncă așchii în ochi.

Trag bine nemernicii!

Nea Tudor aruncă sacul și o ia la goană. Eu după el. Dar nu alergăm la întâmplare, ci în zig-zag, ca vulpea când vrea să încurce câinii ce o urmăresc. Apărem ba ici, ba colo, schimbând mereu direcția.

De doi ani încoace eu sunt cel mai bun alergător din cursul inferior al liceului; acum profit mult de iuțeala picioarelor mele. Din fericire, pădurea e destul de deasă, așa că nu sunt prea multe șanse să ne nimerească. Îl ajung din urmă pe nea Tudor și-i arăt direcția din care vin SS-iștii.

— Tăietorul ăla de lemne… — am gâfâit eu – e omul lor. Le-a făcut semn. Făcea ca cucu. Am văzut cum stăteau de vorbă.

Nea Tudor dă automatul jos de pe umăr, se sprijină de un copac, respiră adânc, dar trebuie să mai aștepte; îi tremură mâna de atâta alergătură. Ochește, apoi trage două focuri în pata cenușiu-albăstrie ce licărește printre copaci.

Se aude un vaiet. A nimerit!

Alergăm mai departe.

— Fugi acasă – strigă nea Tudor. Spune-i lui tat-tu să strângă bagajele și să mă aștepțați. Îi aranjez eu p-ăștia; pe urmă viu să vă iau. Dacă se întâmplă ceva, retrageți-vă în josul pârâului. Ai înțeles, Lați?

Am alergat mai departe printre împușcături.

— Să nu vă depărtați de pârâu sub niciun motiv…

Ar mai fi vrut să spună ceva, dar începuse o răpăială ca în iad. Șuierau gloanțele în jurul nostru. Aș fi vrut să rămân acolo, că știam ce pericol groaznic înfruntă; dar te poți împotrivi lui nea Tudor?

Îmi face semn s-o iau spre dreapta. Acolo, pădurea e mai deasă, mai întunecoasă. Odată înfundat într-însa, nu mai mă scot nemții nici în ziua judecății de apoi. El înaintează spre stânga și în răstimpuri mai trage câte un foc. La fiecare foc al lui răspunde o adevărată rafală. Din fericire, însă, nu-l văd și trag la nimereală. Alerg cât mă țin picioarele și, din când în când, mă opresc și ascult. Împușcăturile se aud din ce în ce mai răzlețe, mai îndepărtate. Se pare că lui nea Tudor i-a reușit planul și i-a încurcat. Fug din toate puterile. Nu vreau să mă gândesc ce o să se întâmple cu el. În primul rând trebuie să-mi duc la bun sfârșit misiunea.

Ajung la pârâu; nu se mai aud împușcăturile, îmi dau drumul în jos, pe malul prăpăstios. Nu mai aleg unde e apa mai mică, ci trec prin ea, ies la malul celălalt și o iau din nou la goană. Simt cum mi se îngreuiază picioarele, îmi tremură mușchii, iar inima-mi bate, parc-ar vrea să iasă din piept. Degeaba, tot mai sunt nițel slăbit după boală, altminteri n-aș simți atât fleacul ăsta de alergătură.

Dar acum nu mai e vorba dacă pot sau nu… Acum trebuie! Iar despre „trebuie” se zice că e boier mare. Dar după ce ies dintre copaci și mă opresc lângă cortul de frunziș al taberii noastre, în fața tatii și a inginerului Tatár, durează pe puțin o jumătate de minut, până-mi găsesc răsuflarea. Deocamdată dau numai din mâini, sorbind aerul.

Amândoi sar în picioare și mă-mboldesc să-i dau zor, să vorbesc odată. După față și după felul în care am picat între ei simt că ceva nu e bine.

În sfârșit, mi se ușurează plămânii atât cât să pot geme deodată:

— Repede, să fugim… vin…

Nu neg, am exagerat puțin, dar când ești atât de agitat cum eram eu, nu poți să vorbești altminteri.

— Unde vin? Și Tudor? se încruntă tata. Se pare că nu e dispus să accepte situația asta.

— Acum îi atrage în altă parte, ca să nu vină încoace. A spus să strângem totul… să fim gata să ne mutăm mai încolo…

Atunci să fi văzut împachetat la iuțeală! N-a durat nici zece minute, da' de unde zece? nici cinci și îndesasem deja în sac tot ce aveam. Tata a netezit groapa în care făceam focul și a desfăcut cortul nostru de frunziș.

Eu am stat în timpul acesta întins, cu ochii închiși pe jumătate și asta, zău, nu ca să arăt cât de mult și cât de tare alergasem. Eram cu adevărat obosit, căci de-abia mă sculasem după boală.

Tata și inginerul nu și-au pierdut deloc cumpătul. Tatár s-a mai uitat odată în jur, apoi a zis:

— Suntem gata.

Tata s-a trântit jos, lângă sac. Inginerul și-a aprins o țigară.

Și toți trei tăceam.

Toate cele întâmplate cu nea Tudor ne-au fost povestite de către el ceva mai târziu, dar pentru o mai bună înțelegere a celor petrecute, am să vi le spun chiar acum. Iată ce ne-a povestit el:

„Am mai așteptat până când am socotit că Lați trebuie să fie la cel puțin 50 de metri; apoi am tras un foc, pe urmă încă unul și după aceea am cotit în unghi ascuțit spre dreapta și, tot arătându-mi cămașa albă printre tufe, am început o manevră nu tocmai ușoară, în scopul de a face detașamentul de vânători de partizani să greșească drumul.

Am tras, apoi am fugit spre dreapta câțiva pași, de acolo am tras din nou la intervale atât de scurte, încât adversarii mei puteau crede că trag doi inși. M-am strecurat din copac în copac repede și totuși fără zgomot, nu m-am oprit nicio clipă și când toți dușmanii erau atenți spre dreapta, trăgeam o salvă scurtă din stânga.

În felul acesta i-am zăpăcit. SS-iștii, care la început atacau fără nicio teamă, erau acum la pământ și trăgeau de acolo, de jos, asupra mea. S-a desfășurat o adevărată bătălie. Eu râdeam mulțumit în sinea mea: „Păi tocmai asta am și vrut!" Primul lucru mi-a reușit: Lați a câștigat un avans bun, iar eu i-am făcut pe dușmani să se culce la pământ.

Furișându-mă din tufă în tufă, am mai tras trei focuri, după care am început retragerea. Era și timpul, fiindcă din două părți mă și înconjuraseră țintașii SS-iști. Și ăia își cunoșteau meseria, nu glumă. Era destul să apară pentru o singură clipă cămașa mea printre tufe și numaidecât piuiau gloanțele în jurul meu.

De acum încolo m-am ferit mai mult, dar uneori trebuia totuși să mă arăt.

M-am prefăcut că sunt rănit, am scos un strigăt, am șchiopătat. Asta i-a făcut pe hitleriști să se agite: au sărit pe rând în picioare și au început să dea năvală. Dar câteva focuri i-a făcut să-și bage mințile în cap.

Veneau exact acolo unde voiam eu, spre valea Hăitașilor. Puteau să mai fie la vreo 4-500 metri, când am căutat o cale de ieșire și acum alergam din toate puterile spre valea Hăitașilor.

Hitleriștii, care nu bănuiau nimic, mă urmăreau în ritmul obișnuit și n-au grăbit pasul decât atunci când au observat că dispărusem din fața ochilor.

— Pas alergător! auzeam cum ordona comandantul detașamentului, împingându-și mereu oamenii din urmă, cu toate că el, împreună cu agentul deghizat în tăietor de lemne, rămăsese în centrul grupului.

În timpul acesta, eu ajunsesem în valea Hăitașilor. Aceasta era de fapt o căldare cu fundul larg, cu ascunzișuri în zig-zag, înconjurată de stânci, aproape de netrecut. Fără a zăbovi o clipă, fugeam în lungul căldării, spre capătul celălalt al văii, care se strâmta, și când am ajuns acolo, m-am ascuns după o stâncă. Mi-am examinat arma și am pus-o alături apoi mi-am odihnit mâinile între genunchi ca să le treacă tremurul și oboseala.

Câteva clipe a fost liniște, apoi pe creasta dâmbului de dincolo a apărut, prevăzătoare, o cască nemțească; după ea a doua, apoi a treia.

Din nou a urmat o pauză, cât ai respira odată, apoi cei trei SS-iști s-au ridicat în picioare și cu automatul în poziție de tragere au luat-o în jos, la vale.

Unul a făcut un semn înapoi, după care au apărut și ceilalți, pe rând. Erau 14, în total.

Zâmbeau mulțumiți.

Ședeam liniștit, fără să mă mișc, ca unul care nu acordă nicio atenție adversarilor. Apoi deodată am ridicat arma și am tras.

Am socotit bine: comandantul a scos un strigăt și grupul întreg a luat-o la goană spre câmpul neted. Nu-i mai despărțeau decât 50-60 de metri de mine, când cel din frunte a strigat și a căzut. Apoi imediat al doilea, al treilea… N-a trecut nicio jumătate de minut și tot grupul urmăritorilor tropăia, plin de apă și noroi până la genunchi, în mijlocul câmpului… Fiindcă câmpul acela verde, frumos, nu era altceva decât un periculos smârc de munte. Era înțesat cu tot felul de plante de apă; pe ici, pe colo doar lucea oglinda unui lac subțire. Sub pășunea frumoasă, însă, pândea o mlaștină de zece coți. Și cu cât tropăiau și se mișcau mai tare, cu atât se afundau mai mult.

Era o plăcere să vezi cum caută să iasă țopăind, din mlaștină, temuții vânători de partizani și cum se afundă tot mai adânc.

Am început să-i număr, să văd dacă sunt toți.

Am ridicat arma și am ochit. Spionul s-a întors, ca trăsnit, spre mine, când prima împușcătură a împroșcat în sus noroiul plin de mătasea broaștei.

N-a mai avut însă timp să se ferească, fiindcă prima împușcătură a fost urmată de a doua.

Hitleriștii au pornit pe loc un foc năprasnic, dar s-au domolit curând, fiindcă după fiecare împușcătură se afundau tot mai mult în smârc. Între timp, aplecat din șale, m-am furișat printre stânci și m-am dus fără să mai întorc capul înapoi".

Și astfel, trecând prin desiș, a venit de-a dreptul spre noi.

Tata, care observa de sus, din copac, s-a dat jos.

— Vine Tudor, a spus liniștit.

Am luat bagajele și ne-am dus înaintea lui, până la pârău.

Pădurarul pășea agale de-a lungul malului surpat, parcă s-ar fi aflat la plimbare. Nu se cunoștea la el nici oboseala, nici emoțiile.

A povestit pe scurt ce s-a întâmplat, apoi a pornit fără nicio clipă de odihnă.

Nea Tudor nu ne-a îngăduit să ne oprim nici măcar atât cât să răsuflăm odată.

— Când om fi trecut de toate astea, atunci o să ne odihnim de dimineață până seara… sau poate mai târziu, în mormânt.

Și a izbucnit în râs.

Înainte mergea tata, cu rucsacul peticit. În urma lui inginerul, tot cu un sac în spinare, iar în mâna dreaptă cu servieta, pentru care se dădea toată această bătălie. Eu, cu nea Tudor, la urmă. Tata mutase majoritatea lucrurilor lui nea Tudor în sacul său.

Am străbătut pădurea nesupărați de nimeni. Cascada rămăsese în urma noastră, nu se mai auzea decât ca un murmur ușor. Pădurea s-a liniștit din nou. Dar ce s-o fi ascunzând în tăcerea ei? Mergem grăbiți, în marș forțat, de-a lungul apei.

Pe lângă noi, pârăul aleargă mut, întunecat, în albia îngustă. E o apă cu totul neobișnuită, nu e ca celelalte pâraie de munte, care aleargă sărind din piatră în piatră, fierbând și făcând zgomot. Pârăul acesta, ca și cum și-ar fi lăsat tot elanul tineresc la cascadă, curge liniștit, uleios, printre copaci.

Deodată valea se lărgește; în fața noastră se întinde un luminiș. Nea Tudor zăbovește o clipă, gândindu-se că poate ar fi mai bine să rămânem printre copaci, dar pe urmă ne face semn că putem merge, că nu e niciun pericol. Ajunsesem în mijlocul pajiștei, când deodată inginerul Tatár strigă:

— Ascundeți-vă! Repede!

Nu pricep nimic, dar totuși mă trântesc la pământ. După un timp cât o bătaie de inimă, îmi dau seama pentru ce: se aude un zgomot de motor care se accentuează.

Avion!

Bâzâie deja deasupra noastră. Întorc cu grijă capul într-o parte. Văd pe aripi crucea încârligată. Avionul trece pe deasupra, noi sărim în picioare și alergăm spre copaci. Aproape ajunsesem când s-a auzit un alt motor și un al doilea avion trecu pe deasupra noastră. Acesta coborâse jos, de tot.

Ne-au observat? Poate că bănuiesc ceva, fiindcă se întoarce și ne dă ocol cel puțin zece minute.

„Mai repede! Mai repede!” – ne încurajăm unul pe altul, cu toate că alergăm deja pe sub copacii cu umbra deasă.

Ne apropiem tot mai mult de stânca aceea uriașă care ține kilometri întregi: parc-ar fi zidul unei cetăți. Pârâul, ca și cum nu i-ar păsa de obstacol, în loc să cotească cuminte la o parte, se îndreaptă înfipt spre ea. Și noi ne ținem după el.

Acum mergem foarte atenți prin pădure. Atenți și totuși grăbiți. Inginerul Tatár a schițat situația.

— E aproape sigur că au trimis avioanele Storch împotriva noastră. Aceste mașini, cu mers încet, sunt periculoase, fiindcă văd totul, tocmai datorită încetinelii lor. Dacă au radio – și de ce n-ar avea? – atunci comandamentul german știe deja unde suntem ascunși.

— Numai că până or ajunge ei aici, noi o să fim departe – l-a întrerupt nea Tudor.

Acum mergea el în frunte și, deși de-a lungul pârâului, ne ducea pe drumuri neumblate.

Auzeam din depărtare zbârnâitul încet al avioanelor. Când din fața noastră, când din dreapta, când din stânga se auzea țăcănitul lor, ca al unei mașini de cusut stricate. Desigur, după cum suflă vântul.

De ce nu vin spre noi? Să nu ne fi observat?

La asta ne gândeam toți cu înfrigurare și, între timp, pe urma lui nea Tudor, am răzbătut pe malul plin cu tufișuri.

Deodată însă nea Tudor s-a oprit.

— Fum – a spus pe un ton curios și a ridicat capul în sus.

Am observat și eu că în aer se simte un miros de fum abia simțit.

Tata a făcut un semn și eu am început să mă cațăr pe trunchiul unui fag, având grijă să nu se clatine crengile. Am ajuns sus și am privit în jur. Era un spectacol înspăimântător.

— Fum – am spus încet. Oriunde te uiți, fum!

Dincolo de marea verde a frunzișului, pe o rază de un kilometru jumătate, izbucnise dintre copaci un fum gros, murdar. Și după cum îl bătea vântul, zidul de fum se clătina, când încoace, când încolo, se împrăștia, apoi se aduna din nou.

De-abia mai puteam zări zidul de stâncă din cauza fumului; doar din direcția din care venisem se arăta un drum liber, lat de câteva sute de metri.

În timpul acesta, nea Tudor, care se urcase lângă mine, cercetă câteva secunde, apoi mă strânse de braț:

— Hai!

Nu știu dacă era numai o părere, însă aș fi jurat că glasul îi tremura de emoție.

A sărit din copac și a zis doar atât:

— Au aprins pădurea. De jur-împrejur.

— Dar încolo… — am arătat eu în direcția unde era încă liberă calea.

— Se vede că au lăsat tocmai acest drum, fiindcă ar vrea să mergem noi pe-acolo – m-a întrerupt inginerul Tatár, care ascultase și el ceea ce spusese nea Tudor.

Un pic de îngrijorare se vedea și pe fața lui.

— Pesemne că avioanele au folosit bombe incendiare.

— Vor să ne afume ca pe șobolani. Ai, Tudore? Nu ne putem băga în capcană.

Nea Tudor a stat un timp cu capul în piept, apoi ne-a privit și ne-a făcut semn:

— Veniți.

Și a pornit din nou în lungul pârâului, drept în fum.

Fumul se îndesa din ce în ce. În jurul picioarelor ni se încolăceau șerpi de fum, se înălțau în sus, ni se așterneau pe piept, ne înțepau ochii. Fumul acesta ucigător, care ustura, ne smulgea plămânii. Iar noi înaintam, împleticindu-ne, prin fumul tot mai des.

În față mergea nea Tudor, eu după el, apoi inginerul Tatár și tata la urmă.

Curând am auzit crengile trosnind și pârâind. Ne apropiam de vatra focului.

Și dogoarea se accentuase. Simțeam cum mi se usucă gâtul și de văzut, nu vedeam nimic din cauza lacrimilor ce-mi curgeau fără întrerupere.

Nea Tudor s-a întors spre noi:

— Legați-vă o cârpă pe față și cu toții în pârău.

Nu-mi mai amintesc, decât ca prin vis, ce a urmat după aceea. Apa înghețată mă înjunghia până la oase, totuși mă liniștea.

Am pornit încet pe malul apei. Pârâul cotește dintr-odată și se îndreaptă exact spre stâncă. Din ambele părți se apleacă peste apă copaci cu frunzișul des…

Focul rămăsese mult în urmă. Umblam printre ferigi dese, înalte de un metru. Pământul era moale. Singura floare care se putea vedea era plăpânda „nu mă uita” – măruntă dar atât de numeroasă, că ai fi putut culege un coș întreg.

— Mergem încolo? repeta mirat inginerul Tatár. Unde?

— Uite acolo, drept înainte… – arăta nea Tudor spre punctul unde pârâul se ascundea sub stânci și pietre.

Înspre noi se căsca o gură strâmtă de peșteră. Aceasta să fie oare noul nostru adăpost? Calc vesel. Asta-mi place la nea Tudor, că știe unde sunt locurile bune. Ne apropiem tot mai mult de locul unde gura peșterii înghite bolborosind, cu un vâjâit încet, apa pârâului.

Mă uit înapoi: jumătate din cer e acoperit de fum. Pe urma noastră domnii SS-iști or să scormonească prin scrum.

Nu mai suntem nici la zece pași de intrare, când nea Tudor se trântește deodată pe burtă și rămâne așa. Ne face semn cu mâna să ne trântim și noi și să nu vorbească nimeni.

Ne-am culcat și noi în iarbă și ferigi. În dreapta noastră, pe coasta dealului, apar SS-iștii. Deocamdată am rămas neobservați. Ne ascundem lângă mal. Ei se sfătuiesc în șoaptă.

Trebuie să ajungem în peșteră cu orice preț. Ne despart numai câțiva pași; poate reușim să ne strecurăm. Cei trei SS-iști pot coborî oricând spre pârău și atunci s-a sfârșit cu noi.

Primul se târăște în peșteră tata, după el eu, apoi inginerul. În timpul acesta, nea Tudor îi pândește pe cei trei SS-iști cu automatul gata să tragă.

Unul din ei și-aprinde o țigară, râd, se cunoaște că habar n-au cât de aproape de ei suntem noi. Acum pornește și nea Tudor, se târăște ca o

umbră. Cinci, patru, încă trei pași…

A reușit!

Toți respirăm mai ușurați. Ne mai târâm odată până la gura peșterii, în întunericul rece, umed, și-i pândim pe cei trei soldați. Unul din ei își aruncă țigara, potrivește cureaua mitralierii, apoi o ia în jos, exact în direcția unde, cu câteva minute mai înainte, eram ascunși noi. Coboară în jos, cu pași liniștiți, fără grijă. De unde să știe că din întuneric îl pândesc patru perechi de ochi? Deodată se oprește.

A observat ceva? Da; se apleacă, privește ceva pe pământ. Urmele noastre.

Aud alături de mine cum zăngăne automatul în mâna lui nea Tudor. Hitleristul se uită spre peșteră, apoi dispare. S-a ascuns printre ferigi.

Nea Tudor a strivit în dinți o înjurătură, apoi și-a șters fruntea plină de nădușeală.

— Afurisiții! Ne-au găsit urmele.

Nici de data asta însă nu și-a pierdut curajul.

— Haideți! Acolo înăuntru, pe întuneric, n-o să mai fie nici ei atât de tari – a zis nea Tudor.

Am pornit.

Spre norocul nostru, lanterna lui nea Tudor, cu lumină puternică, e la noi. Tatár o aprinde, își leagă servieta de gât și după el intrăm și noi în apă. Ne-am suflecat pantalonii, dar fără prea mult folos, pentru că apa e mult mai adâncă. Tatii îi vine până la brâu, iar pe mine aproape mă acoperă. Dar pagubă-n ciuperci!

După nea Tudor, inginerul Tatár, în spatele lui eu și, la urmă de tot, tata. Asta e ordinea și în felul acesta înaintăm pe firul apei înăuntrul peșterii. Curentul nu e prea puternic, așa că ne putem ține fără mare caznă. Cu picioarele dibuim albia pârâului.

Deasupra capului, la distanță de un braț doar, se boltește tavanul peșterii.

E răcoare ca într-o pivniță foarte adâncă; de afară mai pătrunde vuietul, care se stinge însă pe măsură ce înaintăm.

Inginerul Tatár umblă cu băgare de seamă prin apă, ridicând lanterna în sus. Luminează în jur pereții, care picură, negri de umezeală. În urma noastră nu se mai vede intrarea peșterii și lumina a slăbit de tot. Curând va fi întuneric beznă.

Ce vor aduce ceasurile care urmează? Unde vom ajunge? Răzbim sau pierim? Nu îndrăzneam să ne gândim atunci la astea.

Deodată însă nea Tudor strigă:

— Stați! Eu rămân aici să vă apăr din spate. Dacă vin după noi… îi opresc eu. Hai, porniți. Dar aveți grijă, mergeți mereu de-a lungul pârâului.

Niciunul din noi nu s-a mișcat.

— Hai, plecați odată! O să ajungeți la un lac. Dincolo de el se află ieșirea. Nu vă fie frică, vin după voi. O să ne întâlnim afară.

TAINA PEȘTERII ALBASTRE

Galeria peșterii se lățea și se adâncea treptat. Apa scădea până la genunchi, până la gleznă, iar deasupra capetelor noastre arcadele se bolteau tot mai înalte. Înaintam prin acest tunel, care se deschidea în fața noastră ca o pâlnie.

Lumina gălbuie a lămpii se resfrângea pe peretele de piatră umedă. Pârâul curgea fără zgomot, negru, în albia lui tot mai lată; treptat s-a rupt în vinișoare despărțite de blocuri de piatră, mari, proeminente, pe care eroziunea apei le rotunjise.

Inginerul Tatár, în apă până la glezne, s-a oprit o secundă și a ridicat lanterna mai sus. Asta nu mai era peșteră, ci o sală largă, spațioasă. La lumina sărăcăcioasă a lanternei nu puteam vedea decât ca prin ceață, contururile abia se deslușeau.

Prin peșteră a tunat pocnetul unei împușcături. Ecoul i-a răspuns însutit, adâncit, și a durat mult până ce s-a stins. Se vedea că e înapoiat de sute și sute de pereți, stânci și scobituri ale peșterii.

— Trebuie să fie o peșteră uriașă – a spus inginerul Tatár și din nou a ridicat lanterna sus, deasupra capului. N-a văzut el mai nimic, dar acum nici nu era timp de privit.

Am pornit mai departe și în curând am ajuns pe o porțiune de teren acoperită cu pietriș și nisip! Apa secase sub picioare și mergeam mult mai ușor.

Era liniște. Primul foc nu a fost urmat de vreun al doilea.

Mergeam pe dibuite în lungul pârâului subteran. Drumul era acum destul de comod, călcam pe un pietriș rotunjit, care acoperea în strat gros malul pârâului subteran. Mă gândeam mereu ce s-o fi întâmplat cu nea Tudor. Ce a însemnat împușcătura aceea singură? L-au nimerit? O fi murit sau apără eroic intrarea în peșteră? Curios, dar în clipa aceea mi-am adus aminte de Leonida, eroul de la Termopile. Era atât de departe istoria lui de mine… departe în acea lume veche… Și uite că nea Tudor acționează acum la fel ca Leonida: ne apără pe noi cu trupul și viața lui. M-aș fi întors să-i ajut, să stau alături de el în luptă. Dar tata venea în urma mea și știam că n-o să mă lase.

Poate că nici nea Tudor nu s-ar fi bucurat de mine…

Ne poticneam cu toții, dar înaintam mereu.

Inginerul, care mergea în față, a strigat odată și în glasul lui vibra o emoție atât de sinceră și puternică, încât am simțit cum îmi trece un fel de curent electric prin vine.

Ceea ce provocase acea emoție era o lumină cenușie, mică de tot… așa ca un foarte palid revărsat de zori, când întunericul îmbracă încă totul, dar undeva, într-un colț al cerului, începe să se lumineze.

— Acolo, acolo! a strigat Tatár Kálmán și a arătat spre lumina palidă.

Ce putea să fie? Ieșirea? Dâra aceea albă de lumină să însemne oare libertatea noastră?

Am grăbit pasul, deși terenul se accidentase din nou. Peștera s-a îngustat și ea și a trebuit să intrăm din nou în apa care se scurgea pe niște scări înalte de un lat de palmă.

În ghioluri apa era adâncă, uneori trecea mult de genunchi: și asta ne îngreuia destul de mult înaintarea.

Dar acum, lumina aceea ce se strecura din depărtare ne dădea putere și chiar dacă ne clănțăneau dinții nu ne preocupam totuși prea mult de betelile noastre. Principalul era să ajungem la dâra aceea de lumină. Acolo o să fim liberi. Dar nea Tudor? Ce s-o fi întâmplat cu el?

Oricât ne-am fi zorit, din când în când trebuia totuși să ne oprim ca să mai răsuflăm. Digurile acelea, ghiolurile mărunte, în care apa curgea încet, ne obosiseră de-a binelea. La unul din aceste popasuri, inginerul a trecut tatii lanterna, care a reparat ceva la ea. Apoi a vrut să i-o dea înapoi, dar între timp o ridicase în sus fără să vrea.

— Ia privește, Lați! Domnule inginer!… a zis tata atrăgându-ne atenția și luminând cu lanterna împrejur.

Tavanul boltit al peșterii era acoperit cu o ornamentație de piatră; deasupra capetelor noastre era ca o perdea fină de dantelă, împletită din piatră albă ca zăpada.

— Stalactite… – a rostit inginerul cu admirație și a luat lanterna din mâna tatii. Priviți ce splendide sunt! a strigat încântat. Într-adevăr, cu fiecare pas, descopeream noi minuni! Într-un colț, stăteau coloane de patru-cinci metri, strânse una lângă alta, ca o pădure subterană împietrită; apoi urmau, cu sutele, fluiere de orgă.

Ce bine ar fi fost să ne oprim, să privim totul pe îndelete, și nu numai așa, în fuga luminii aruncate peste ele.

— Haide, haide, ce vă tot opriți! Nu te mai opri, Lați. Mișcați-vă, mișcați-vă mai repede!

Așa ne gonea tata.

Am mers mai departe. Pata de lumină se făcea din ce în ce mai puternică. Am stins lanterna și acum vedeam limpede că în fața noastră, la doar 150-200 metri, panta pe care mergeam sfârșea într-o gaură de peșteră luminoasă. Trebuia să mai parcurgem acei 150-200 metri și urma să aflăm totul. Lumina, soarele însemna pentru noi lumea de afară, libertatea. Scăpăm de urmăritorii noștri! Nea Tudor se lupta de unul singur cu ei, iar noi, mistuiți ca un pârău subteran, apărem pe neașteptate undeva. Dar unde? O să vedem numaidecât, puțină răbdare.

Ultima bucată de drum a trebuit s-o facem cățărându-ne printre pietroaie sfărâmate, aruncate claie peste grămadă. La fiecare pas se porneau avalanșe de pietre și e de mirare că nu și-a rupt niciunul din noi vreun picior. Cu numai 8-10 pași înaintea ieșirii, care – vedeam bine – se scălda în lumina aurie a soarelui, ne-am poticnit.

Oh! Cât de mult doream lumina! Nu știu câte ceasuri am petrecut în tunelul umed, rece, printre stalactitele acelea minunate, dar simțeam că ne săturasem pentru totdeauna de întuneric.

Am făcut ultimii pași alergând. Apoi ne-am oprit la gura peșterii și respirația ni s-a oprit…

Stăteam în fundul unei căldări imense, cu un diametru cam de 1 kilometru și care se înălța treptat, în circumferință, întocmai ca sălile de circ. Peste noi se apleca un tavan de piatră, care se închidea treptat, iar atunci când atingea punctul cel mai înalt și trebuia să se unească în vârf, se întrerupea brusc și ne îngăduia să vedem cerul. Prin deschizătură se zăreau rotindu-se păsări; dacă am văzut bine, erau porumbei de stâncă. Aceștia, după cum am aflat mai târziu, își fac cu sutele și cu miile cuibul în pereții peșterii.

Podeaua acestei hale uriașe era un lac cristalin în a cărui apă se reflecta întreaga încăpere.

Și totul juca într-o lumină albăstruie, eterică, de nedescris. Lumina, filtrată, îmbiba apa, împăienjenea pietrele și cu albastrul ei ușor ca aburul transforma peștera într-o adevărată feerie.

Care era cauza acestei culori ciudate, nu ne-am putut explica nici mai târziu, deși inginerul Tatár, cât a rămas acolo, a făcut diferite ipoteze. Părea mai veridic că albastrul întins al cerului trăgea cu ochiul prin deschizătura plafonului, se oglindea în apa lacului și răsfrângerea razelor de lumină împrumuta această culoare și pietrei, și apei.

Culoarea aceasta se revărsa și asupra noastră, bineînțeles.

După ce ne-am săturat de privit și ne-am uitat unul la altul, ne-a înghețat admirația pe buze. Eu unul m-am speriat de-a binelea când i-am văzut pe tata și pe inginer. În lumina aceea albastră, păreau că stau în pragul morții. Buzele le erau verzi, iar culoarea pielii – cenușie ștearsă. Din privirile lor am citit însă că nici eu nu le făceam o impresie mai bună.

În clipa aceea am auzit o bubuitură asurzitoare, urmată de un scrâșnet prelung.

Era un zgomot ciudat; parc-ar fi icnit muntele. Cu toții trăgeam cu urechea. Se auzea un duduit surd. Poate că trag cu tunurile pe undeva…

— Lați, tu rămâi aici! mi-a strigat tata și a luat-o la fugă, împreună cu Tatár, spre intrare. Dar eu după ei. Lumina lămpii alerga înaintea noastră ca o pată galbenă. Tatii și lui Tatár nu le mai păsa dacă vin și eu după ei. Ciudat, aveam impresia că aerul e plin de praf: parcă n-aș trage aer în piept, ci miliarde și miliarde de firicele de praf.

Ne poticneam printre stalactite. Am început să tușesc; tușea și tata, și inginerul.

Deodată s-au oprit. Tata a strigat ceva și s-a lăsat în genunchi…

Nea Tudor zăcea acolo, jos, pe jumătate acoperit cu pietre și pământ surpat. Zăcea pe spate, cu ochii închiși și cu brațele desfăcute.

Tata a luminat cu lanterna în jur. Tunetul peșterii dispăruse. Drumul era barat de stânci, pietriș și pământ scurs.

— O avalanșă de pământ – a spus Tatár încet. Toți trei eram acum în genunchi lângă nea Tudor și-l scoteam de sub dărâmături.

În jurul nostru se răspândea un fum înecăcios. Aruncam repede pietrele la o parte, dar de sus ne curgea nisipul în cap.

Se părea că surparea nu luase încă sfârșit și măruntaiele muntelui mai alunecau și se mai aranjau.

— În sfârșit! Mai e stânca asta… Izbutim s-o ridicăm. Așa, nea Tudor e scos acum.

Tata și Tatár, care au schimbat până acum doar cuvinte fără legătură, îl ridică cu o grijă de mamă; eu duc rucsacul. Pornim spre ieșire.

Pentru o clipă luminez tavanul peșterii. Sus, spânzură un bloc de piatră; pare că abia se mai ține. Nu mă pot stăpâni, iuțesc pasul.

Așa… în sfârșit am ieșit din galerie și ne aflăm din nou pe malul lacului din peștera albastră…

Dinăuntru se aude un nou icnit. Poate că tocmai acum s-a dărâmat stânca sub care am stat acum câteva minute. Mă trece un fior.

Și SS-iștii? Trebuie să fie pe undeva, dincolo de surpătură… sau poate dedesubt. Ne desparte un munte întreg.

Ei, minunat… dacă… nea Tudor n-are nimic serios.

Alerg spre marginea lacului. Tata și inginerul Tatár au îngenuncheat lângă nea Tudor. O dâră subțire de sânge i se prelinge din colțul gurii. De-abia respiră. Îmi strecor mâna lângă inimă, care din fericire bate liniștită, puternică.

Inginerul Tatár udă fruntea rănitului. Asta-i face bine. Nea Tudor deschide încet ochii. O clipă privirea i se odihnește asupra mea, apoi cuprinde întreaga peșteră albastră. Suspină încet și i se închid din nou ochii.

Adunăm toate hainele de prisos și i le facem așternut…

Inginerul rămâne lângă el, iar eu, împreună cu tata, pornim să căutăm ieșirea.

Cum a spus nea Tudor, când a rămas acolo, în prima peșteră, ca să ne acopere retragerea: „de partea cealaltă”?

La malul celălalt al lacului ajungem numaidecât. Dar ori încotro ne uităm, nu zărim nicăieri ieșirea. Tata clatină neliniștit din cap.

— Nu înțeleg deloc. Tudor e omul care dacă spune: „este ieșire”, atuncea trebuie să fie pe undeva, pe aici.

Se întunecă treptat, se lasă o brumă peste lac și căutarea nu-și mai are rost. Adunăm toate crăcile uscate pe care le găsim la repezeală și le ducem acolo unde zace nea Tudor.

— Ei? întreabă scurt Tatár.

— Deocamdată nimic. Vom vedea mâine.

Numai că pe mine mă macină îndoiala. Poate că am greșit drumul, poate că ar fi trebuit s-o luăm în altă parte…

Și dacă nu există ieșire? Dacă s-a înșelat nea Tudor?

Dar după împușcăturile acelea, după emoțiile și pericolul prin care am trecut, liniștea ne prieste acum. Peștera asta enormă, uscată, promite să fie un adăpost bun. Situația s-a schimbat.

Da, dar dacă ne-o fi și închisoare? Îl privesc pe nea Tudor care zace țeapăn la câțiva pași de foc. Noi am scăpat, dar o fi trebuind oare ca el să-și dea viața pentru noi?

— Deci, deocamdată, rămânem aici – a vorbit în sfârșit tata. Tudor cunoaște pesemne acest loc, de aceea ne-a îndrumat încoace. Iar după de-ale

mâncării, putem pleca oricând de aici.

S-a mai uitat încă odată împrejur.

— E o ascunzătoare cum nu se mai află. Apoi a adăugat: Bineînțeles, presupunând că găsim a doua ieșire.

Am tăcut toți trei.

Unde e ieșirea și unde s-o căutăm, la astea doar nea Tudor ne-ar fi putut da răspunsul. El, care zace aici, luptând cu suferința, poate chiar cu moartea.

După multe ore de încordare, ne-a cuprins o oboseală și o foame deznădăjduită. Simțeam o dorință nebună să ne trântim acolo, jos, și să ne odihnim.

Tata, însă, nici gând: nu ne-a lăsat să ne odihnim nicio clipă. A întețit focul, apoi a scos lucrurile ude leoarcă. Ne-am învelit cu păturile uscate doar pe jumătate și ne-am încălzit lângă focul dătător de viață, fiindcă eram amorțiți de frig.

Numai cine a avut norocul să se poată așeza lângă foc după ce a stat în frig și umezeală ceasuri întregi, poate să spună ce mare plăcere înseamnă acest lucru.

Bineînțeles, în câteva minute ne-a cuprins somnul și m-am trezit abia la lumina dimineții.

Îmi revenisem complet. Foamea ce mă chinuia dovedea că suportasem fără urmări încercările din subterană.

Tata și inginerul se treziseră mai dinainte. Inginerul trebăluia în jurul lui nea Tudor, iar tata întinsese pe stâncă tot ce ne mai rămăsese din provizii. Alimentele noastre făceau o impresie jalnică. Mălaiul se udase și se făcuse ca un fel de pap, iar sarea se topise și se adunase într-un singur bulgăre. Doar conservele erau ca și mai-nainte.

Tata a deschis o cutie cu carne de un kilogram și am mâncat-o cu poftă până la ultima bucățică. Din păcate, numai noi trei, căci nea Tudor nu se mișca nici acum.

Oare ce s-o fi întâmplat cu el?

— Vreo plagă internă – a spus Tatár Kálmán, îngrijorat. Și-n acest caz…

M-am uitat cu teamă la el. Inginerul a reluat:

…în acest caz totul depinde de cât de repede îl putem duce la un medic. Cu toate că s-ar putea ca mișcarea să-i facă și mai rău. Un lucru însă e sigur. Hemoragia s-a oprit și parcă și respirația i-ar fi mai bună.

Nu, nu trebuie să te gândești numaidecât la ce e mai rău! Nea Tudor e voinic, e clădit din fier; ba nu, dintr-un adevărat oțel-diamant, așa că are să se vindece sigur.

După ce-am mâncat, ne-am îmbrăcat repede. M-am întins de mi-au pârâit oasele și am ajutat tatii să strângă alimentele. Apoi am avut o scurtă consfătuire.

— Propun – a spus inginerul – să cercetăm întreaga peșteră albastră. Deschizătura de sus, de unde vine lumina, e inaccesibilă. Așa că, Tudor, probabil, o fi pomenit despre altă ieșire. Ieri n-am reușit, dar să încercăm azi din nou.

— Bine – încuviință tata – dar până atunci Lați s-ar putea apuca să facă rost de ceva mâncare. Bolnavul are nevoie de carne proaspătă.

A întins mâna spre cuiburile porumbeilor de stâncă și eu am sărit numaidecât în picioare.

Asta, da! Asta e o treabă pentru mine! Una mai bună n-ar fi putut născoci tata. Odată, Gergely Feri a prădat un cuib și „din motive științifice”, după cum spunea, a vopsit puii ca pe papagali. Pentru asta ne-am certat furcă atunci; eu am spus că asta înseamnă să chinuiești animalele și că-i urăsc, îi disprețuiesc pe cei care jecmănesc cuiburile păsărilor. El mi-a promis o palmă, dar eu nu m-am mulțumit cu promisiunea, ci i-am și dat-o pe loc, din care cauză ne-am luat la bătaie atât de furioși, de ne-a dat la amândoi sângele pe nas.

Între timp, puii bălțați zburaseră. Mama lor cred că era cât pe-aici să înnebunească văzându-i, fiindcă toată ziua s-a rotit desperată în jurul cuibului.

Mai curând Gergely Feri, împreună cu toți hoții ăștia de cuiburi, ar trebui tăvăliți prin vopsele, nu puii…

Dar acum e vorba de altceva. Asta e vânătoare și acum eu sunt vânătorul întregii noastre expediții.

Drumul spre cuiburile porumbeilor de pe stâncă era destul de anevoios, dar nu chiar atât de periculos. Multe pietre și stânci cu forme ciudate își întindeau colții pe coasta ce devenea din ce în ce mai abruptă, încât n-a fost nevoie decât de puțină atenție și, cățărându-mă de la una la alta, am izbutit să ajung sus. Afară se întunecase, iar locul unde tata stabilise tabăra era demult învăluit în umbră; eu însă mă săltăm tot mai sus, aflându-mă încă în plină lumină.

Era o senzație minunată să privești în jos, spre adâncuri, spre lacul cu oglinda nemișcată, sau să te uiți spre cer, unde înotau nori albi, mărunți, încât era cât p-aci să uit de misiunea mea.

M-a trezit la realitate fâlfâitul des al aripilor. Porumbeii se agitau cu sutele în jurul meu, se depărtau, apoi se roteau iarăși deasupra capului, ca să se depărteze din nou.

Hm… ce s-ar întâmpla dacă am prinde porumbei mulți, mulți de tot – nu zece sau douăzeci, ci cu sutele – și am pune fiecăruia câte un ham? Asta s-ar putea face: am sfâșia rucsacurile și hainele, am împleti din ceva un coș în care ne-am instala și am da drumul porumbeilor să zboare. Iar ei… ne-ar înălța! De vreme ce caii putere sunt în stare să pună în mișcare o mașină sau un avion, de ce n-ar fi mișcată nava noastră aeriană de „porumbei putere”?… Numai că nu știu de câți porumbei ar fi nevoie! Câți porumbei putere fac un cal putere? Asta ar trebui calculat. Nu știu dacă pot cere așa ceva inginerului… Oare i-aș putea spune planul meu?

Grozav ar fi dacă ar apărea deodată, în văzduh aeronava noastră… Porumbeii ar face-o să zboare ca vântul. Desigur, n-am putea să ne luăm la întrecere cu avioanele adevărate, totuși ar fi ceva senzațional.

În timp ce gândurile îmi umblau la „aeronavă”, prindeam de zor porumbei. Deocamdată pentru cratiță și nu pentru aeronavă, dar cred că lor le era tot una, fiindcă se împotriveau, zbătându-se teribil.

Dar n-aveam încotro… ori ei, ori noi… Eu însă am dijmuit bine de tot cuiburile ascunse prin crăpăturile stâncilor și traista, luată cu mine, s-a umplut repede cu ouă mărunte de porumbel.

M-am întors cu o pradă onorabilă: o traistă întreagă cu ouă și patru porumbei.

Jos l-am găsit numai pe Tatár Kálmán, care nu degeaba e inventator și inginer: se descurcase și acum de minune. Dăduse câțiva bolovani la o parte, cărase nisip din malul lacului și făcuse un culcuș moale.

M-a condus câțiva pași mai încolo, unde, din pietre netede, construise o vatră de toată frumusețea.

— De fiert și fript am adus, dar aș vrea să știu dacă o să avem lemne destule – mă îngrijeam eu.

Inginerul zâmbea.

— S-or mai fi găsind…

Și mi-l arătă pe tata care se apropia cu o legătură mare de crăci uscate. Atunci am observat că malul de dincolo al lacului era închis, în chip de

baraj, cu crăci și alte lemne, aduse, desigur, de curentul apei.

Tata se gândea și acum la viitor.

Deoarece benzina din brichetă se evaporă repede, o să facem de pază la foc cu schimbul. Crăci uscate se găseau destule pe malul lacului, cu astea deci nu trebuia să facem economie. Focul trebuie păzit permanent, fiindcă nu trebuie să se stingă.

Bravo! Era aproape la fel ca la sălbatici. Păcat că pentru a aprinde focul nu trebuia să frecăm două lemne. Asta ar fi fost de-a dreptul original!

Cei patru porumbei au fost fripți la flacăra crengilor ce pârâiau, iar ouăle noastre jumări ar fi avut un gust destul de bun, dacă tata ar fi fost mai puțin zgârcit cu sarea.

— Atâta avem, nu mai mult – și a băgat la loc, în sac, drobul de sare. Cu chibzuială o să ne ajungă multă vreme.

Avea dreptate, nu puteam zice nimic; și afară de asta, mâncarea caldă ne prindea și așa bine. Ne-am apucat apoi să explorăm sistematic locul. Am examinat metru cu metru pătrat peretele peșterii, urcându-ne în sus până la înălțimi accesibile; nicăieri însă nu se arăta vreo deschizătură care să fi putut fi socotită drept ieșire.

Ne-am cățărat mult în sus și-n jos, mâinile și picioarele ne erau pline de sânge – zadarnic. Ne-am întors în tabără istoviți.

Rănitul a gemut de câteva ori și obrajii îi erau parcă puțin mai îmbujorați.

Ce loc e și peștera asta albastră! Ca un palat fermecat de zâne; dar noi, ca și cum am fi stat sub un blestem, nu puteam merge în nicio direcție.

Între timp, se făcuse întuneric. Lacul și stâncile s-au înnegrit treptat, încât nu mai vedeam decât oglinda apei ce lucea neagră, în timp ce sus, pe cer, tremurau câteva stele orfane. Mai târziu a răsărit luna; întâi doar razele ei palide scăldau bolta de stânci, dar curând a apărut și talerul lunii și palatul nostru de piatră a fost inundat de raze argintii, care alunecau apoi pe oglinda apei… Cufundați într-o admirație mută, priveam lumina minunată, palidă și uneori ni se părea că auzim chiar și sunetele unei muzici diafane… Poate că fecioarele lunii din poveste coboară spre noi – căci unde s-ar mai putea găsi, oare, o sală de dans la fel ca asta?

Da, veneau… coborau rotindu-se, învârtindu-se pe câte o rază de lună hoinară… sau poate părul plutea în vârtejuri după ele? Oh, de-aș putea descrie rochia, acel nimic strălucitor, fața lor albă ca spuma, strălucirea ochilor…

Prin aer plutea o corabie de argint cu pânzele umflate, ce se lăsa tot mai jos… Acum se legăna pe apa lacului. Dar ciudat, nici un singur val, cât de mic, nu se încrețea pe luciul apei spintecată de vârful ridicat, ca un melc în spirală, al corăbiei.

Îngenuncheasem ascuns după o stâncă și mă uitam cu ochii larg deschiși cum se dă în lături intrarea, brodată cu fire minunate, a cortului de pe bordul corăbiei și cum prin ea iese o zână în veșminte de diamant. Cine ar putea fi decât regina lunii? Zânele se îndreaptă spre ea, dansând în cerc vesel, o înconjoară cu adânci plecăciuni, apoi regina face un semn și din fundul cortului apare un pitic.

Cât de mic este! Își scoate mitra din cap și se închină în fața reginei lunii. Regina face iar un semn și piticul începe să se umfle ca un balon. Dar asta mi se pare atât de caraghios, că trebuie să-mi bag pumnii în gură ca să nu izbucnesc în hohote de râs. Asta ar mai lipsi acum! Piticul scoate un pai și începe să tragă aerul cu ajutorul lui. La fiecare înghițitură crește cu un lat de palmă, nu numai în înălțime, ci și în lățime. În curând e cât regina de înalt, dar piticul nu se mulțumește cu atât și se umflă mai departe. E rotund ca o minge și transparent de tot. Acum pare că s-a mulțumit cu mărimea lui, fiindcă fața i se lățește într-un zâmbet larg. Își ia avânt, sare în sus de pe corabie și plutește în aer mai ușor ca un fluture. Zânele încep acum un dans strengăresc și-l mângâie ispititor pe omulețul-balon, palid, transparent, care se lasă încet pe apă. Dar de-abia a atins-o și sare îndărăt. Când atinge din nou apa, se răzgândește, nu se mai înalță sărind, ci-și trage capul între umeri și începe să se învârtească, să se dea de-a rostogolul. În câteva clipe numai, se rostogolește în jurul lacului, dar se pare că abia și-a luat un mic avânt, fiindcă gonește din ce în ce mai tare; apa sare în lături, spumegând, și fecioarele lunii se ridică în sus, cu un țipăt speriat. Omulețul-balon însă se aruncă după ele; între timp mai trage aer de vreo două ori, încât acum e mai mare și decât corabia lunii. E cât p-aci să le ajungă, când regina lunii ridică o baghetă de argint și toți înmărmuresc. Mai face un semn și piticul balon începe să se zbârcească: scoate, fluierând, aerul pe gură, pielea i se încrețește; nu mai e decât de vreo două ori cât zânele, când regina face iar un semn și piticul scoate de undeva, din buzunarele hainelor sale bălțate, un dop, pe care și-l bagă în gură. Fluieratul se oprește numaidecât și piticul nu se mai zbârcește. Se închină apoi din nou, grațios ca un maestru de dans și sare pe mal. O ia drept spre coloanele de stalactite, scoate un ciocănel și începe să lovească, în aceeași clipă piatra răsună mai frumos ca un clopot și

se colorează în roșu aprins. Între timp, piticul sare mai departe și lovește a doua coloană, care se colorează în albastru și sună ca și clopoțelul de la gâtul mielușeilor. Se aude un sunet de orgă, apoi un cântec încet de vioară, de trompetă, pe când piticul dansează în lungul coloanelor de stalactite cu ciocănelul în mână. Strălucește în mii de culori minunatul palat de stânci și sala de dans cu oglinzi…

Iar zânele… oh, zânele, în frunte cu regina lunii, se leagănă, învârtindu-se într-un dans amețitor. Ținându-se de mână, se rotesc într-un lanț lung, doar la câțiva metri departe de mine. În frunte zboară, plutește regina. Cine e zâna aceea mică și dulce, cârnă, din spatele ei? Mi-e atât de cunoscută… Aa… e Erzsike, surioara mea! Dar cum a ajuns ea aici, printre zâne?

Nu mă gândesc mai departe, ci sar de după stânca unde m-ascunsesem până acum și strig:

— Erzsi, Erzsike!

În aceeași clipă, orga de stalactite amuțește, luminile se sting, zânele și corabia lunii se înalță, au și dispărut în depărtare, iar eu mă trezesc pe culcușul meu și privesc somnoros apa întunecată și stâncile tăcute.

Astfel de năzbâtii visezi dacă privești prea mult lumina lunii.

N-a mai rămas din tot visul decât un pic de dor amar. Surioară, Erzsike dragă, ce faci tu oare? Plângi mult după noi? Nu te necăji… îți mulțumesc că m-ai vizitat în vis.

VREI SĂ SPUI CEVA

Dacă am fi văzut azi pentru prima dată palatul nostru de stânci, nu l-am fi numit peștera albastră. Deschizătura de sus parcă s-ar fi îngustat peste noapte; prin ea ne privea un cer plumburiu și în mijlocul lacului, inelele ce se lărgeau mereu, cercurile ce-și întretăiau valurile trădau că afară plouă.

Și înăuntru, acum, totul era cenușiu și șters.

Tatár Kálmán își examina într-una haina de doc udă leoarcă și îngrozitor de murdară. Și ce albă și bine călcată fusese odinioară… Câte zile au trecut de atunci? Uneori mi se pare un șir întreg de ani!

Când a avut loc întâlnirea noastră? Dacă socotesc bine, acum vreo două săptămâni. Și de atunci câte s-au întâmplat… Aproape că nu le mai pot înșira… Parcă ne-ar fi smuls un râu sălbatic și ne-ar fi târât printre stânci.

Tocmai puneam lemne pe foc, când am simțit privirea cuiva ațintită asupra mea. Era nea Tudor. Am sărit lângă el. Privirea lui era limpede și liniștită.

— Nene Tudore… Ți-e mai bine? Nu-i așa că ți-e mai bine?

M-a privit un timp, apoi buzele au început să i se miște, fără glas. Desigur că ar vrea să-mi spună ceva, dar eu nu înțeleg. M-am aplecat mai aproape de el, aproape de tot, dar nici așa n-am putut deslușI ce voia să-mi spună. Se resemnase parcă și el, fiindcă a închis ochii și s-a cufundat din nou în neantul lui.

— Tată, domnule inginer! Repede! Nea Tudor vrea ceva. Ne aplecarăm toți trei deasupra bolnavului. Priveam chipul supt, palid. Ce s-a ales din acest uriaș, din acest om minunat… Șeaua nasului se distingea clar pe fața galbenă ca ceara. Ochii erau adânciți în orbite, ce semănau cu două gropi negre.

Am îngenuncheat alături; oricare din noi și-ar fi dat viața pentru el.

Deodată, însă, bolnavul a deschis iarăși pleoapele, a privit numai spre tata și buzele au început să i se miște din nou. Am văzut pe chipul tatii o durere ascunsă, când aplecându-se deasupra bolnavului l-a întrebat rar, ca și cum ar fi vorbit cu un copil mic:

— Vrei să spui ceva?

Buzele bolnavului s-au mișcat pentru a doua oară și degetele au început să scormonească pământul nisipos.

— Cu mișcarea degetelor vrei să spui „da”?

Degetele s-au mișcat din nou. Deci „da”.

— E important ceea ce vrei să spui?

Un nou tremur al mâinilor. Deci, important.

— Nu putem aștepta până te faci mai bine?

Mâna lui nea Tudor nu s-a mișcat. Deci, nu. Vrea prin urmare să ne comunice ceva urgent.

— Te doare ceva?

Mâna nu s-a mișcat.

— Ai vrea să mănânci?

Mâna nu s-a clintit nici acum. Începusem să bănuim.

— Vrei să vorbești despre scăparea noastră?

Toate cinci degete au început să scormonească. Deci, da. Acest om minunat era îngrijorat și acum de soarta noastră, de viitorul nostru. Dar se citea un efort mare în privirea bolnavului.

— Are peștera ieșire?

Răspunsul a sosit numaidecât: da, are.

— Pe malul celălalt al lacului?

Tresăritul degetelor însemna că da.

— Am căutat ieșirea și n-am găsit-o. E posibil?

Unul din degete s-a mișcat: da. Deci, e posibil.

Am văzut pe fruntea brobonată a lui Tatár Kálmán că se gândește, încordându-și toate puterile.

Există ieșire și totuși e posibil ca noi să n-o găsim? Cum vine asta?

Nea Tudor a închis brusc ochii și trupul i s-a liniștit aproape văzând cu ochii. Până atunci parcă-l ținuse la suprafața conștiinței o forță puternică, supraomenească. A tușit odată încet. Apoi a început să tușească din ce în ce mai tare, până când tusea lui a început să semene a lătrat. Corpul i se zbătea. A urmat apoi o hemoragie îngrozitoare. După acces, nea Tudor zăcea palid, cu ochii închiși.

Poate că nu există o senzație mai insuportabilă decât aceea pe care ți-o dă conștiința neputinței. Stăteam acolo, lângă el; am fi făcut totul pentru el – și nu puteam face nimic.

N-am mâncat și nu ne-am mișcat de lângă bolnav; zvârleam doar câte o cracă pe foc. Să mâncăm… dar cine mai avea chef de mâncare? Tata sau Tatár, din când în când, schimbau compresele de pe pieptul lui nea Tudor. Pe pieptul său uriaș nu se vedea nicio zgârietură, nicio vânătaie… și totuși am simțit că înăuntru se stricase ceva pentru totdeauna.

Am stat lângă el amărâți, ceasuri în șir. A sosit seara. Bolnavul părea să se mai fi liniștit; chiar și răsuflarea îi devenise aproape regulată.

M-am apropiat de tata. Dacă nu era el aici, mi-aș fi pierdut demult curajul. Dar el, fără să rostească un cuvânt, îmi insufla mereu putere. Și de această putere aveam nevoie. Nu numai eu – ci și toți ceilalți.

Noaptea, nea Tudor a avut o nouă hemoragie. A început o tuse care nu se mai oprea; parcă se împiedica motorul unei mașini aflate pe ducă. Ascultam îngroziți cum se accentua.

Nu și-a mai revenit. Eu am ațipit spre ziuă. Când m-am trezit, am văzut pe tata îngenuncheat lângă nea Tudor; alături de el, sta inginerul Tatár, cu capul plecat.

N-a mai fost nevoie să întreb nimic; totul era scris pe fețele lor. Am dat fuga lângă ei; m-am prăbușit și am început să plâng, prima dată după atâta vreme.

L-am îngropat acolo, în peștera albastră. Se odihnește sus, pe o bancă de stâncă. La prânz, soarele bate zilnic pe ea. E singurul vizitator al celui ce se odihnește de veci printre stâncile și apele tăcute. I-am săpat mormântul cu mâinile noastre și am rostogolit peste el o stâncă grea.

Mormântul n-are inscripție, dar nici nu e nevoie de ea. Cât vom trăi noi, inscripția va rămâne săpată în inimile noastre. Nimeni n-a rostit vreo cuvântare. Cine ar fi putut să găsească cuvintele potrivite pentru durerea noastră? Dacă a existat vreodată un om care să fie în același timp și oțel, și diamant, apoi acela a fost el, nea Tudor Lungu.

Doar inginerul Tatár i-a cântat cântecul de îngropăciune al haiducilor. A răsunat psalmul cu iz străvechi.

„Moarte unde ți-e acul…?”

Cu capetele plecate am cântat și noi împreună cu el.

CA PE O INSULĂ PUSTIE…

Zăceam în nisip și priveam în gol. Nu-mi mai păsa de nimic. El a murit și noi am rămas aici.

E cu putință?

Tata a răbdat un timp, dar după aceea a venit lângă mine.

— Tudor, până în ultima clipă a vieții, și-a muncit capul ca să ne arate drumul ieșirii. Sus, Lați! Să facem așa cum ar fi făcut el în locul nostru: hai să căutăm ieșirea. Gândește-te că noi trebuie să salvăm, pentru omenire, oțelul-diamant. Nu merită să lupți pentru asta?

Auzi vorbă: dacă merită?

Dacă ar mai trăi, tocmai el ar fi acela care mi-ar porunci: „Curaj, frățioare! Așa ai învățat de la mine? Să te bocești ca babele? Unu, doi, sari!”

Îmi venea să zâmbesc când mă gândeam: da, așa era el, scumpul meu nea Tudor!

Împreună cu ei, am pornit repede de-a lungul malului apei, până la zăgazul făcut din gunoi și crengi. Plecasem să adunăm găteje.

— Dacă vrem să trăim, atunci, în primul rând trebuie să avem foc – a spus inginerul Tatár.

Am muncit deci vârtos, deși nu era prea plăcut să calci peste crengile putrede, cărate de apă și din când în când să te mai și afunzi până la genunchi în putregaiul jilav. Spre norocul nostru, apa nu era prea adâncă, iar cea mai mare parte din crengi se uscaseră, așa că nu trebuia să ducem grija focului. Am strâns o grămadă mare și am cărat-o cu noi.

Apoi am cercetat peștera de jur-împrejur, de repetate ori.

Speranța încă mai trăia în noi; poate ne-am înșelat, n-om fi observat bine ieri și după vreo stâncă, în vreun ungher, există totuși ieșirea.

Adunam crengi, dar privirile pipăiau bucată cu bucată zidul de stâncă: zadarnic. Lăsând la o parte deschizătura bolții, pe care, bineînțeles, nu se putea conta, n-am găsit nici o altă cale, afară de aceea pe care venisem aici. Pe aceea însă o barase surpătura.

Am mâncat ceva și atunci inginerul ne-a făcut următoarea propunere:

— M-am gândit dacă n-ar fi bine să ne întoarcem în tunel și să cercetăm dacă nu este cumva vreo deschizătură care să ducă afară. Când îl scoteam pe săracul Tudor, parc-am văzut ceva. Poate că tocmai aceea este ieșirea despre care vorbea el.

— Bine, să mergem – s-a hotărât tata.

Părerea inginerului era însă alta.

— Nu. Mergem cu rândul. Trebuie să ne gândim că dacă se întâmplă vreo nenorocire, e nevoie să rămână cineva care să poată da ajutor. Azi merg eu, iar dumneata mâine.

— Dar eu? m-am băgat în vorbă.

— Tu vii când vrei și când nu te simți prea obosit.

Eu obosit? N-am fost obosit niciodată în viața mea, cu atât mai puțin când e vorba de o chestiune atât de grozavă. De aur sunt toate cuvintele inginerului Tatár! Ei merg cu rândul și eu în fiecare zi. S-ar putea spune că eu voi fi stâlpul întregii cercetări a peșterii.

Am sărit în picioare și am început să mă pregătesc.

Am mers pe drumul cunoscut. Am trecut peste bolovani mari, dar acum mult mai ușor, căci n-aveam niciun fel de bagaj, afară de câte un ciomag în mână, iar inginerul Tatár o lanternă, în plus.

Din când în când ne opream și trăgeam cu urechea. Dar era o liniște neclintită. Am luminat tavanul. Nimic nu arăta c-ar trebui să ne temem de o nouă surpare a galeriei. Crăpăturile amenințătoare de ieri, stâncile ce spânzurau amenințătoare se închiseseră la loc. Nu, aici nu e niciun pericol. Important e numai să găsim gangul acela lateral. Și pe acela n-a trebuit să-l căutăm prea mult.

L-am dibuit curând. Prin el curgea un pârău cu apă puțină și care, numai după o sută de metri, începea să se îngusteze. Am mai făcut câțiva metri aplecați de mijloc, dar mai departe nu se putea pătrunde decât târâș. Apoi ne-am împotmolit.

Am încercat să luminăm în față, dar spărtura dintre pietre se strâmta mereu.

— Încerci? a întrebat inginerul. Bineînțeles, dacă ai chef Se poate ca după câțiva metri tunelul să se lărgească din nou.

Cum să n-am chef! Poate că găsesc tocmai eu ieșirea… Am pus lampa la o distanță de un braț în fața mea, apoi m-am târât după ea. Între timp, mi-a trecut prin cap: ce-ar fi dacă s-ar întâmpla să fiu blocat între două stânci, sau să alunece vreuna din ele…

Am gonit aceste gânduri lașe. Cine cercetează peșteri, să nu se sperie! Și vânătorul știe că-l poate sfâșia leul și totuși pleacă în Africa!

Dar oricât eram eu de hotărât, odată tot a trebuit să mă opresc; spărtura se strâmtase atâta, că nici mijlocul meu subțire nu mai putea să treacă prin ea.

A început „marche-arrière-ul”. Despre o întoarcere cu fața înainte nici nu putea fi vorba. Dar nimeni n-are ochi în spate. Pipăiam drumul cu piciorul și pot spune că asudasem. O clipă am simțit că s-a întâmplat ceva, că nu mai există ieșire, fiindcă oriunde pipăiam cu piciorul, dădeam numai de piatră. Începusem să-mi pierd capul de tot. Senzații asemănătoare trebuie să aibă numai minerii pe care îi îngroapă pământul. M-a îmbărbătat strigătul inginerului Tatár. Sigur, căutasem în direcție falsă ieșirea. Curând spărtura s-a lățit și dacă nu mă puteam răsuci, în schimb îmi puteam întoarce capul îndărăt, astfel că târâșul înapoi a mers mult mai ușor.

Încă cinci minute și, deși cu palmele pline de sânge și picioarele julite, stăteam din nou lângă inginerul Tatár și eram foarte fericit că scăpasem teafăr. Burta mi se udase leoarcă, iar pe spate îmi curgea nădușala șiroaie.

Ne-am odihnit câteva clipe și am ascultat până la capăt dojana inginerului Tatár: mă certa că mă aventurasem prea mult în galerie. Am plecat apoi mai departe și am ajuns la locul cu stalactite. Nu ne mai săturam privind atâtea lucruri noi și interesante, nevăzute încă de mine. Mărturisesc că uitasem complet țelul cu care venisem în peșteră.

Înaintam încet. A trebuit să ne oprim din nou; ajunsesem la o stalactită nespus de minunată… Dar nu știu dacă o pot numi stalactită… Era mai degrabă o perdea neobișnuit de subțire.

— Uite, eu țin lampa în spatele ei și prin ea se zărește lumina – arăta inginerul Tatár, care uitase și el, cu totul, de sine, pierdut în admirație. Dar nu știu cine ar fi putut trece nesimțitor pe lângă ele. Inginerul făcea impresia c-ar avea temperatură. De fapt, așa și era: îl apucase febra cercetărilor. Scoțând tot felul de exclamații, trecea, făcându-și drum, de la o formație de stalactite la alta, găsindu-le care mai de care mai frumoase. Tot perdeaua asta rămânea însă cea mai minunată.

— Da asta cum s-o fi format? mă interesai eu.

— Dacă apa ajunge în peșteră printr-o boltă sau crăpătură oblică, nu picură imediat, ci se scurge în lungul crăpăturii. Așa se formează stinghia de stalactită, și dacă aceasta se dezvoltă mai departe, cu timpul se transformă în perdea.

Desigur că eu aș fi ascultat oricât explicațiile inginerului, dar acum mă zorea el.

— Haidem, Lați! O să ne bește lească taică-tu că nu suntem buni de nicio ispravă.

Nu mă speriam eu de această amenințare, dar ce era să fac? Până la urmă a trebuit să mă despart de perdeaua aceea de stalactite. Chiar dacă n-am făcut nicio ispravă, am văzut măcar ceva frumos. Mă cuprinsese entuziasmul.

Mai târziu, după bacalaureat, am să mă fac naturalist și am să cercetez peșterile. Cred că nu există în toată lumea lucruri mai interesante decât peșterile. Am să cutreier toate peșterile vestite din lume și am să descopăr și eu altele. Prima peșteră descoperită de mine am s-o numesc după nea Tudor, iar a doua după tata.

Dar nici pe Tatár Kálmán nu-l pot lăsa la o parte. Merită și el o peșteră. Eu am să fiu modest: numele meu n-am să-l dau nici unei peșteri. Dar nici n-o să fie nevoie. Am să fiu eu destul de vestit și așa.

Aici însă mi-am întrerupt, vrând-nevrând, visarea. Ajunsesem la surpătură. Tatár Kálmán a început să cerceteze metodic. Întâi a examinat tavanul peșterii, apoi – după ce a constatat că nu trebuie să ne temem, cel puțin deocamdată, de o nouă surpare – s-a apropiat de surpătură. Eu am mers tot timpul alături de el. Încet, am luminat, bucățică cu bucățică, crăpătura aceea pe unde înainte se întindea tunelul, dar acum era plină cu pietriș și nisip.

În sfârșit, inginerul Tatár a spus:

— Păi, Lați băiete, aici n-avem ce căuta. Dacă vrem să scăpăm, trebuie să căutăm în altă parte, căci acest tunel s-a închis așa de bine, ca și cum n-ar fi existat niciodată. Dar cum s-o fi petrecut oare? Din păcate, noi nu putem decât să bănuim. Probabil că săracul Tudor s-a angajat într-un schimb de focuri cu urmăritorii, după care a urmat explozia… În aparență, explozia s-a datorat unei grenade de mână – sau poate unei întregi legături de grenade – iar forța exploziei a smuls stâncile din locul lor provocând astfel surparea. Ce s-a mai întâmplat apoi, nu vom putea ști sigur niciodată. Cert e însă că Tudor s-a purtat ca un adevărat erou, sacrificându-și viața pentru noi.

N-aș putea spune că m-am întors prea vesel în tabăra noastră de pe malul lacului.

SE PUN BAZELE UNUI PLAN MARE

Se întunecase când am ajuns. Am aţâţat focul, apoi am privit toţi trei, nemişcaţi, flăcările care dansau.

Ieri mai era aici şi nea Tudor cu noi.

Tata a primit vestea în aparenţă fără să se sinchisească; dar şi noi ne străduiam să înfăţişăm cu indiferenţă cele constatate. Cred însă că pe toţi trei ne stăpânea un fel de groază.

Am încercat să ne facem de lucru, ca să nu ne trădăm zbuciumul.

Ce o fi vrut oare să ne aducă la cunoştinţă nea Tudor? Care să fie taina peşterii noastre?

Vedeam aievea în faţa ochilor buzelor lui ce se mişcau mute, ochii care-i ardeau. Dacă ar fi putut să vorbească…

M-am ghemuit tot mai mult, apoi am început să moţăi. Tata şi inginerul Tatár discutau încet. Poate că, noaptea aceea, nici nu s-au culcat.

— Te invidiez, de multe ori, pentru acest calm al dumitale. Vezi, eu sunt nervos, prea nervos. Ştiu bine că nu se cade, încerc să mă stăpânesc… dar moartea lui Tudor m-a pus la grea încercare.

Asta a spus inginerul Tatár. Nu vorbea continuu, ci cu pauze mici, fumând. Tata n-a răspuns un timp, apoi a ridicat din umeri.

— Nu face să te neliniştești pentru orice.

— Nu-ţi tremură o trăsătură, nici din ţigară nu tragi mai nervos – deşi… ai avea şi dumneata destule motive să fii zdruncinat.

Am început să fiu din ce în ce mai atent. Tata încuviinţa cu o seriozitate neclintită.

— Aş avea. Dar desperarea nu ne ajută.

— Dar ce ne ajută?

Tata a mai stat puţin pe gânduri şi a scormonit cu un beţigaş focul.

— Nu ştiu, dar trebuie să facem o încercare. Peştera albastră… hm… sună poetic…

— Numai că acum ne e temniţă şi s-ar putea să ne fie şi mormânt. Asta ai vrut să spui. Nu-i aşa?

— Da – a răspuns tata cu glasul stins. Adineauri liniştea mea te-a impresionat. E un lucru ciudat, domnule inginer, dar fiindcă veni vorba, fie că mă crezi sau nu, eu sunt o fire foarte nervoasă, dar înghit în mine. Dacă ai bănui ce zace de multe ori în mine… Tudor mi-a fost prieten, poate mai aproape ca un frate. Să mai spun ce fel de om era? Mi-aduc aminte, am

făcut milităria împreună. Odată, un legionar a aţâţat vreo şase recruţi ca să mă bată, că sunt boanghen. Au băut, s-au băgat în mine; îi împingea rachiul. Atunci s-a apropiat Tudor. S-au rupt scaunele, au trosnit mesele şi în cinci minute toţi erau afară, în zăpadă. „Măi Dimoftache – aşa-l chema pe legionar – să nu te mai prind, că te zdrobesc”. Dimoftache şi-a cerut chiar în ziua aceea mutarea la alt detaşament, deşi avea un protector printre ofiţeri. Astfel de om era Tudor. Totdeauna gata de luptă pentru dreptate. Şi acum a murit. Niciodată nu l-am putut răsplăti…

Tata a oftat adânc.

— Crede-mă, aşa e firea mea, proastă: înăbuş în mine toate pornirile. Mai bine mă mistui eu, mă frământ… Nu mi s-a clintit nicio trăsătură – aşa ai zis? Dar când îl privesc pe Laţi…

A tăcut şi şi-a lăsat capul în piept.

Ceva a trosnit în inima mea. Aşadar, din cauza mea se zbuciumă tata! Aş fi vrut să sar în picioare şi să alerg în braţele lui, dar ceva, nici eu nu ştiu ce, m-a reţinut.

Tata a răsuflat adânc, a ridicat capul din nou şi l-a privit pe inginerul Tatár. Pe faţă i se oglindea o durere amară.

— Laţi… copilul acesta… Să ştiu că zace aici în capcana asta şi poate nu mai e nicio scăpare de aici… Dar nu… nu vreau să mă gândesc la asta… şi totuşi mereu îmi apare înainte… Şi eu am fost acela care l-am adus cu noi.

Inginerul a ridicat mâna:

— Nu puteai face altceva mai înţelept… Dar dacă eu n-aş fi ajuns la dumneavoastră, aţi fi trăit şi acum liniştiţi… Ăsta-i adevărul…

— Nu-i vorba acum despre cine-i vinovat. Niciunul din noi. Un om cinstit nu putea face altfel.

Inginerul Tatár l-a întrerupt:

— Cinste?! Şi din cauza cinstei aţi intrat în belea până în gât! Trebuia să te gândeşti mai bine, înainte de a te pune cu nişte duşmani ca ăştia.

Tata a clătinat din cap.

— Dacă trebuie să primeşti lupta, nu te mai gândeşti la forţa inamicului. Să fi răbdat ca să te răpească pe dumneata? De altfel, dumneata, domnule inginer, vorbeşti de parc-ai fi în afara acestei afaceri! Parcă dumneata nu ai fi putut să alegi ceva mai uşor? Semnai contractul, te duceai în Germania, băgai la bancă franci elveţieni. Domnul inginer însă a preferat să-şi rişte viaţa. Tot pentru cinste. Aşa că n-avem ce ne reproşa.

Tatár îşi aşeza nervos părul cu degetele.

— Bine, bine. Important e totuși să găsim calea ieșirii de aici. Bineînțeles, dacă o fi existând.

— Trebuie să existe! spuse tata. Chiar dacă ar fi să scobim stânca cu unghiile și tot o să ieșim – și-a ridicat glasul. Să pierim aici? Să piară aici oțelul-diamant? Ieri l-am îmbărbătat pe Lați. Dar ce spuneam atunci, era gândit serios.

— Am căzut într-o capcană îngrozitoare – a intervenit din nou Tatár, obosit.

Tata n-a răspuns și nici inginerul Tatár n-a mai spus nimic.

Scumpul meu tată! Cât se zbuciumă pentru mine… Deși e în joc și viața lui, se gândește numai la mine.

M-am sculat fără zgomot din culcușul meu, m-am dus la tata și l-am luat de gât. Nu s-a mișcat; mi-a aruncat doar o privire, apoi încet m-a luat de mijloc. Am rămas așa multă vreme. Am simțit bătaia liniștită, calmă, a inimii lui.

Focul se stingea. Cu greu am putut să deslușesc în umbră silueta inginerului Tatár.

După mult timp tata a murmurat încet, cu glas adânc:

— Ai auzit… hm… ce-am vorbit?

— Am auzit.

M-a împins puțin și m-a întors cu fața la el. Nu știu ce o fi văzut în întuneric pe fața mea, dar m-a mângâiat ușor pe cap.

— E bine, Lați. Cine nu-și pierde curajul, câștigă totul. Vom scăpa.

Am ridicat capul sus.

— N-am crezut nicio clipă altminteri. Eu nu sunt laș…

Inginerul zâmbea ciudat – oare trist? – cuvintele însă spuneau cu totul altceva.

— Ești un băiat dârz, Lați. Pentru asta, după război ai să primești de la mine ceva foarte frumos. Ce-ai vrea?

N-a fost nevoie să mă gândesc prea mult.

— Să mă luați cu dumneavoastră acolo, unde se va fabrica oțelul-diamant.

Inginerul Tatár a întins mâna.

— Bine! îți promit.

Am dat mâna.

— Dar și pe tata – am adăugat.

— Dacă vine, cu dragă inimă.

Tata zâmbea.

— Om vedea…

În clipa aceea nu-mi mai păsa că suntem prizonieri, că ne țin închiși stâncile și cred că nici ei nu se gândeau la asta. Toți trei vedeam în închipuire uzina aceea splendidă, în care vom umbla îmbrăcați în halate bleumarin, în jurul cuptoarelor. Din coșuri iese fum gros, în rotocoale, iar în cuptor fierbe bolborosind oțelul-diamant.

Sigur, așa va fi!

A doua zi am continuat cercetările. Am cutreierat, nu știu pentru a câta oară, peștera, am ciocănit stâncile. Degeaba.

Și cu încăpățânare am luat-o de la început. Că doar trebuie să fie pe aici! Nea Tudor a spus: există ieșire, se poate găsi.

Pe toți trei ne apăsa taina ei. Trebuie s-o dezlegăm, de ea depinde viața noastră.

La prânz însă ne-am întors obosiți la locul de odihnă. Ne-am așezat tăcuți lângă foc și tata a spus:

— Nimic. Nu există ieșire.

Nu-l văzusem încă atât de desperat.

Am tăcut toți.

Păi… despre asta nici nu prea era de vorbit.

Dacă am fi fost naufragiați pe undeva, prin mările sudului, departe de continent, nu puteam fi mai departe de lume ca aici. Nici chiar pe o insulă pustie. Acolo măcar am putea spera să dea peste noi vreun vas din acelea care s-au abătut din calea lor. Dar aici? Cine s-ar putea gândi că, în inima munților, undeva printre stânci, trăiesc oameni? M-am apropiat de tata, ale cărui mâini zăceau nemișcate pe genunchi. Privea înainte, undeva, spre fundul lacului.

Mă gândeam în urmă: noaptea trecută, tata și inginerul Tatár n-au mai încercat să ascundă de mine situația noastră desperată.

Suntem bărbați, privim drept în față primejdia.

— Tată – am șoptit (că nu era nevoie să audă toată lumea) – noi totuși n-o să ne lăsăm, nu-i așa?

El a ridicat capul și ochii îi străluceau neobișnuit. A răspuns încet de tot:

— Nu, nu, băiețașul meu.

Și atunci, fulgerător, mi-a venit o idee.

M-am retras pe malul apei, să mă gândesc încă odată cu de-amănuntul. O găseam din ce în ce mai grozavă ideea aia.

Da. Acum știu precis că asta o să ne ajute. O să-i scutur puțin. Așteptam cu nerăbdare să se întunece.

Când s-a înnoptat bine, așa, pe la miezul nopții, când tata și Tatár dormeau duși, m-am apucat să-mi pun planul în aplicare. Inginerul avea un carnet de notițe. Am rupt de acolo o foaie, apoi cu litere de tipar, ca să nu mi se recunoască scrisul, am scris textul următor:

NU DESPERAȚI!
ȘTIU TOT DESPRE VOI ȘI VĂ SALVEZ LA TIMP!

Apoi am iscălit, dar cu litere mai groase:

STĂPÂNUL MUNȚILOR.

Cine e Stăpânul munților? Hm, n-au decât să-și bată capul. Desigur, e un om misterios, care vede tot, știe tot și pătrunde peste tot. Un mare savant, care, decepționat de lume, s-a retras aici, în peșterile pădurii Tâlharilor și și-a instalat aici laboratorul! Sau ceva asemănător. Și are raze, care pătrund prin stânci și nu-i scapă nicio mișcare.

Adică așa ar fi dacă ar exista cu adevărat. Domnul inginer Tatár însă sigur o să creadă asta despre Stăpânul munților.

M-am culcat, chipurile să dorm, foarte mulțumit, dar mai înainte am pus biletul în vârful unei crenguțe și am înfipt-o în haina lui Tatár Kálmán, care dormea. M-am trezit când tata și inginerul examinau hârtia. N-am zis nimic, m-am prefăcut că nu știu nimic. Tata mi-a întins-o, spunându-mi:

— Ai văzut-o?

Cred că am făcut o mutră de om surprins. Am scos un strigăt, apoi am dus o mână la piept.

— Stăpânul munților! Un fel de căpitan Nemo!

Tata și Tatár au schimbat o privire, apoi au început s-o examineze cu o căutătură ciudată.

Oare n-o fi bănuind cumva că eu sunt Stăpânul munților?

STĂPÂNUL MUNȚILOR

Se prea poate să ne fie mormânt peștera albastră, dar un lucru e sigur, că puțini au avut parte de un mormânt atât de plăcut și prietenos.

Inginerul Tatár ridicase o adevărată colibă din crăcile de pe malul lacului, iar tata așternuse iarbă pe stânca fierbinte, bătută de soare, și acolo ne făcusem culcușul. Un fum liniștit se înălța din focul nostru.

Am plecat la vânătoare; așa cel puțin numeam eu cățăratul după porumbei.

Și cum era de așteptat, această vânătoare se solda cu rezultate tot mai slabe, pe zi ce trecea. La început, porumbeii erau atât de blânzi, că zburau aproape drept în mâna mea. Acum, însă, de cum mă simțeau apropiindu-mă, își luau zborul și uneori treceau ceasuri întregi până când puteam să fac rost de ceva de ale mâncării.

Ba se întâmpla să mă întorc și cu traista goală și fierbând de furie.

N-aș putea spune în a câta zi de când eram în peșteră s-a întâmplat asta; dar am început să observ că inginerul Tatár se poartă din ce în ce mai curios. Era stăpânit de un singur gând și, nemișcat, privea multă vreme în aceeași direcție; dacă vorbeam cu el nu m-auzea.

L-am privit mai bine. Cearcăne negre îi umbreau ochii. Urmele nopților nedormite.

Odată însă, ca unul care s-a hotărât la ceva, și-a luat servieta și s-a retras pe malul celălalt al lacului. Noi îl urmăream de departe. A scos din geantă dosarul cu acte, cu scoarța din pânză neagră, despre care știam, fiindcă ni-l arătase odată, că ascunde descrierea fabricației oțelului-diamant. A dezlegat cu o iuțeală neobișnuită șireturile și a început să răsfoiască prin acte.

Ce o fi vrând?

Curând am aflat. Tatár a început să scrie, s-a uitat apoi din nou înainte, s-a concentrat, apoi iarăși a scris ceva. După câteva ceasuri a început să se liniștească, i-a revenit dispoziția. Când îl întrebam, nu se mai uita întâi lung la noi, ci răspundea liniștit, ba uneori chiar vesel.

Era seară; ședeam în jurul focului slab și simțeam că povara zidurilor grele de stâncă ne apasă inimile. În această atmosferă a vorbit inginerul Tatár.

— Prieteni! Știți că această servietă păstrează rezultatul întregii mele activități, procedeul de fabricație al oțelului-diamant. V-am spus că datele și

metodele referitoare la etapa cea mai importantă, hotărâtoare a procedeului le-am păstrat până acum în memoria mea, ca nu cumva să mi le fure cineva.

Da, despre asta știam cu toții. M-am apropiat de el. Și Tatár a continuat:

— După multă chibzuială și zbucium, am hotărât că a sosit momentul să aștern pe hârtie tot ce știu.

Lumina palidă a lunii și astrele ce tremurau tăcute erau singurele vești din lumea de afară. Tatár Kálmán s-o fi gândit și el la același lucru, fiindcă prin deschizătura strâmtă a peșterii a privit multă vreme stelele cerului catifelat. Apoi din nou a început să vorbească și cuvintele creșteau mereu; nu mai rămăsese în el nici umbră de nehotărâre.

— N-are rost să ne mințim. Situația noastră devine din oră în oră tot mai deznădăjduită. Cât timp vom mai găsi alimente? O săptămână, două? Și după asta?

— Nu trebuie să desperăm – a mormăit tata liniștit.

— Mă înțelegi greșit, prietene Györbiró. N-am desperat. E vorba despre altceva. Noi putem pieri, dar oțelul-diamant nu trebuie să piară.

M-a fascinat chipul, glasul, întregul lui fel de a se purta. E mai tare el decât propriul său oțel-diamant? Vorbește despre pieirea noastră, ca despre o problemă de geometrie.

— Am descris deci întregul mers al procesului de fabricație, contând pe posibilitatea că o să dea cineva, cu vremea, de această peșteră…

M-am înfiorat.

„Cu vremea”… Am înțeles acum. „Cu vremea”… asta înseamnă: după moartea noastră. Ce fel de moarte o să avem? O moarte chinuită, de înfometați, sau… Din nou m-am înfiorat și m-am tras mai aproape de tata. Am închis ochii și am văzut atât de vie imaginea înfricoșătoare: peștera albastră, lacul liniștit și pe malul lui împrăștiate oase albe și câteva cranii rânjind. Degeaba am închis ochii; viziunea nu s-a spulberat. M-au readus la realitate cuvintele inginerului Tatár care parcă ar fi dat un răspuns zbuciumului meu.

— Oricum ar fi, trebuie să ne comportăm demni de faptul că suntem ființe gânditoare, oameni. De data asta să ne gândim la omenire, nu la noi. Eu s-ar putea să nu mai apuc să-mi văd în lucru oțelul-diamant, strunjit în mașini, prelucrat în unelte. Dar măcar s-o vadă alții. Dacă cineva va da vreodată de această peșteră să găsească aici și descrierea oțelului-diamant. Aceasta să fie amintirea noastră pentru lume. Am scris pe scurt și cine am fost și cum am ajuns aici. Bineînțeles, s-ar putea ca până să dea de ele,

oțelul-diamant să fie demult depășit, și la vederea lor să zâmbească ca în fața unor vechituri. Și toate astea pentru că știința înaintează astăzi cu o viteză amețitoare. Dar asta nu importă. Noi trebuie să facem tot ce trebuie. Este datoria noastră. Nu e așa?

— Sunt cu totul de acord – a răspuns tata pe un ton la fel de grav. Dar trebuie să ne gândim că actele ar putea fi alterate de vreme. Peștera albastră e un loc destul de umed.

Până la urmă am socotit că cea mai potrivită e desaga pescărească a tatii, care a trecut prin multe furtuni și este căptușită cu mușama. Am învelit dosarul în desagă, iar desaga, la rândul ei, am împachetat-o strâns în scurta zdrențuită a lui nea Tudor, făcută din foaie de cort.

Apoi ne-am dus la culcare.

Eram puțin abătut. Se pare că prima mea scrisoare n-a avut efectul dorit. Iar eu, care speram că…

Oricum, să nu te dai bătut. Am așteptat până au adormit ei, după care am scris o a doua scrisoare ca din partea Stăpânului munților. Scrisoarea suna astfel:

ÎNCEP ACȚIUNEA ÎN VEDEREA ELIBERĂRII VOASTRE!

Mă gândeam că ar mai fi nevoie de ceva tainic, dar dătător de speranțe. Am găsit!

ULTRAMAGNETOSCOPUL A FOST PUS ÎN FUNCȚIUNE!!!
STĂPÂNUL MUNȚILOR

În felul ăsta vor putea vedea că e vorba de un lucru grozav de tot. Domnul inginer o să ghicească ce e ultramagnetoscopul ăla. În orice caz, sună bine și se potrivește cu Stăpânul munților. Acest bilet l-am plasat, pentru variație, pe pieptul tatii. Or să creadă că în timp ce noi dormeam, s-a deschis în zidul de stâncă o ușă secretă și prin ea a pășit, în cap cu un coif strălucitor de aluminiu și îmbrăcat cu un halat alb de medic, Stăpânul munților. Ne-a privit o clipă cu dragoste, apoi a pus biletul pe pieptul tatii.

E plăcut să știi că cineva veghează asupra ta și pregătește calea ce duce spre libertate.

A doua zi dimineață m-am trezit iar târziu.

— Măi Lați! a spus tata. – Ai auzit vreodată vorbindu-se despre…

A aruncat o privire pe scrisoarea Stăpânului munților.

— …despre ultramagnetoscop?

— Ultra… ce?! m-am mirat. E ceva de mâncat sau de băut?

— Fiindcă aș dori și eu să-l cunosc. Și ar fi foarte drăguț din partea ta dacă ni l-ai prezenta pe Stăpânul munților. Vrei să ne faci serviciul ăsta?

Am ridicat din umeri, dar simțeam că roșesc.

— Eu nu știu nimic!

Inginerul Tatár mi-a tras un bobârnac în cap.

— Ei bine, măi, dacă ai chef, n-ai decât să te joci tu singur de-a Stăpânul munților…

În ocazii de astea, răspunsul cel mai potrivit e tăcerea disprețuitoare. Așa am făcut și eu.

Al dracului să fiu și tot n-am să mărturisesc – până la moarte! — că eu am ticluit scrisorile cu pricina.

„Să mă joc…” Păi ei își închipuie că eu am scris doar așa, în joacă, scrisorile alea? Și-or fi închipuind că mie îmi arde numai de joacă și nu mă gândesc la nimic altceva? Păi să fiu eu al dracului dacă n-am să le arăt cine sunt eu! Eu am să-i scap de aici. Își bat joc de mine, dar o să vadă că eu sunt Stăpânul munților.

M-am așezat pe piatră și nu m-am mai uitat la ei; îmi băteam capul numai cu planurile mele.

În timpul acesta, ei înălțaseră pe o terasă mică din peșteră, care promitea să rămână uscată, o grămadă de pietre. Deasupra au așezat o placă de piatră destul de solidă, peste care au pus dosarul ce provocase atâtea încurcături și care prețuia mai mult decât o comoară. La urmă, l-au acoperit cu o piatră și mai mare. Toată această construcție avea o formă atât de ciudată, încât era imposibil să n-o vadă oricine ar fi intrat în peșteră.

Tata și Tatár nu s-au mulțumit însă numai cu atât. Alături de grămada de pietre, ce ascundea actele, au cioplit în zid cu ajutorul baghetei de oțel-diamant o săgeată de aproape 2 metri, care arăta spre dosar.

Timp aveam mai mult decât ne trebuia, așa că din lemnele adunate pe malul lacului am făcut un fel de torțe. Deși fumegau mult și nu prea luminau, totuși era mai bine decât fără ele.

Cu aceste făclii am încercat din nou să pătrundem până la surpătură. Nici nu știu bine pentru ce. Dar cine se îneacă, se agață și de un pai. Numai că aici nici paie de care să ne prindem nu erau. Între timp, se mai produsese o surpătură, așa că acum nu mai era accesibil nici locul acesta.

La lumina clătinată a torțelor, am văzut că tavanul peșterii se deschisese din nou și un bloc imens atârna deasupra capetelor noastre. N-am îndrăznit nici măcar să șoptim, ca nu cumva un singur cuvânt, rostit mai tare, să dezlănțuie o nouă avalanșă. În clipa aceea ne-am simțit mai mici și mai neputincioși ca niciodată în viața noastră. De urnit din loc vreo stâncă, nici nu putea fi vorba. Stăteam în fața surpăturii și priveam disperați.

— Mă supără mult că acum a secat și apa râușorului – a spus inginerul după ce ne-am întors la adăpost. Această galerie, împreună cu întregul sistem al peșterii, nu e altceva, în realitate, decât albia pâraielor subterane. Dacă seacă apa, aceasta înseamnă că pârâul și-a găsit altă cale. E probabil că s-a produs vreo surpătură mai mare.

— Dar cum au putut doar câteva grenade de mână să producă atâtea modificări? Nu înțeleg deloc! dădea tata din cap.

— Ar putea fi mai multe cauze – explică inginerul. De multe ori doar greutatea unei singure pietricele e singura care mai ține echilibrul și e suficient să scoți pietricica, pentru ca totul să se năruie. Aceasta e una din posibilități. Cealaltă, mai verosimilă e că unul din urmăritori avea asupra lui o cantitate mai mare de exploziv, pe care l-a aprins grenada de mână. În orice caz, au mutat cu totul din loc interiorul muntelui, deci, nu putem spera nici măcar ca apa să-și croiască, în câteva zile, alt drum. Nu, aici zău că n-are rost să încercăm.

Tata l-a privit cu ochii lui curați, serioși și apoi a zis calm:

— Bine. Atunci o să căutăm în altă parte.

Ne apăsa liniștea; priveam când la unul, când la altul.

— Dacă aș putea măcar să vă salvez cu prețul vieții mele! a izbucnit inginerul, nervos. Blestematul acela de oțel-diamant e pricina tuturor năpastelor. Din cauza mea trebuie să pierim cu toții. Din cauza mea a pierit Tudor și acum o să pieriți și voi. Dacă aș fi știut asta mai dinainte, aș fi plecat în Germania! Zău că da!

După felul cum i-a răspuns tata, simțeam că e foarte pornit.

— Ia ascultă, domnule inginer! Mai bine să pierim noi toți trei! Și ceea ce-ți spun nu e un lucru de nimic, e doar și fiul meu printre noi. Dar repet: mai bine să pierim noi, decât să omoare proiectilele din oțelul-diamant ale hitleriștilor zeci și sute de mii de oameni.

Săracul Tatár Kálmán! N-a zis nimic; și-a sprijinit doar fruntea în palme. Într-un anumit sens, cred că nimeni în locul lui nu s-ar fi putut simți mai împăcat cu situația în care ne găseam.

Ce să facem deci? Să nu mai încercăm nimic? Să stăm așa cu mâinile-n sân și să ne pregătim de moarte?

Tata a nimicit numaidecât asemenea gânduri. Să muncim! Să muncim! repeta mereu și a venit cu o nouă propunere. Planul era prea îndrăzneț, dar trebuia încercat.

— Să ne cățărăm pe punctul cel mai înalt al peretelui.

Inginerul a ridicat capul. Am bănuit că el, veșnic cu tot felul de planuri în minte, și începuse să combine.

— Acolo, pe locul acela, o să desprindem stânca și o să scobim un fel de terasă mică. În același timp, de jos începem să săpăm în piatră niște scări care să ducă până acolo. Când acestea vor fi gata și terasa destul de largă încât să ne putem mișca în voie pe ea, vom începe a doua parte a acțiunii.

Eram curioși amândoi să aflăm ce va urma. Deocamdată nu ne puteam închipui ce o fi născocit tata. El, fără să acorde atenție întrebărilor noastre, a continuat în felul următor:

— Apoi, sfâșiem toate lucrurile de îmbrăcăminte ce ne sunt de prisos și împletim o funie.

L-am privit năucit. Ce să facem cu o funie lungă? Tatár însă s-a lămurit repede și l-a întrerupt:

— Înțeleg. De capătul funiei legăm vergeaua de oțel-diamant și încercăm s-o zvârlim afară prin deschizătura bolții. Dacă terenul e acoperit cu mărăciniș, atunci… ar putea reuși. Dacă funia, împreună cu vergeaua de oțel-diamant, i-ar agăța… Asta-i, nu-l așa?

Am început să chiui. Iată la câte poate folosi oțelul-diamant.

Fără o clipă de răgaz, ne-am apucat de lucru. În primul rând am cercetat locul, pentru a stabili unde vom face „stația de aruncare”. După o scurtă discuție ne-am înțeles ca eu și tata să ne cățărăm în lungul unei fel de crăpături până acolo, sus, unde zidul începe să se boltească.

— Ei, prietene – mi-a făcut tata cu ochiul – acum să ne arăți dacă tu ești într-adevăr Stăpânul munților. Ia scoate magnetoscopul acela.

N-am răspuns la această sâcâială, mulțumindu-mă să strâng din buze. Râdeți voi de mine acum, dar până la urmă vom vedea noi care pe care. Deocamdată, e drept, nici eu nu știam în ce fel o s-o scot la capăt.

Tata și-a scos hainele de pe el și a început să se cațere. Nu odată am crezut că se prăbușește. Dar după câteva clipe de odihnă se sălta tot mai sus și după zece-cincisprezece minute a atins punctul fixat. Acolo a scos din sân vergeaua de oțel și a început să cioplească zidul, ținându-se cu o mână. Noi

stăteam dedesubt. Deodată a scos un strigăt și în clipa următoare un bloc mare de piatră s-a rostogolit până în lac, făcând o baltă în jur.

Am avut noroc! Se făcuse o adâncitură mare în perete. Ne-am cățărat și noi după el și am început să săpăm treptele. Deși noi nu aveam o daltă din oțel-diamant, eram însă doi, așa că avansam destul de repede. După două zile de muncă, terasa și locul de aruncare erau gata.

În seara aceea ne-am culcat foarte tulburați.

Mâine… numai gândul acesta era în capul nostru. Mâine dimineață încercăm să aruncăm ancora în lumea liberă, cum spunea inginerul Tatár.

Cel mai tulburat eram însă tot eu. Pe când ciopleam în stâncă, s-a desprins deodată un bolovan și a luat-o la vale de sub mâna mea. În locul lui a apărut o crăpătură. Cu toate că nu era o intrare promițătoare, totuși era ceva, nu se putea nega. Și cine știe unde o fi ducând deschizătura aceea! Dacă acum nu pot să răspund, în curând am să știu. Și-au bătut joc de Stăpânul munților, nu l-au luat în serios? Ce-ar fi dacă tocmai eu am să găsesc ieșirea? Ba poate că am și găsit-o. Asta m-a făcut să fiu atât de agitat, că de-abia mă puteam stăpâni.

Am așteptat ca tata și inginerul să adoarmă. Ca să fiu mai sigur, mă ciupeam din când în când de braț, reușind astfel să fiu treaz. Când mi-am dat seama, după felul cum răsuflau, că au adormit, am pus mâna pe una din torțe și, luând cu mine o cracă încinsă, m-am furișat afară din adăpostul nostru. Când am ajuns destul de departe, am aprins facla și la lumina ei m-am cățărat sus. N-am găsit crăpătura dintr-odată. Întunericul acesta care se clătina în lumina faclei făcea ca totul să pară atât de ciudat… La lumina focului din tabăra noastră, lacul strălucea și stâncile mai degrabă se bănuiau decât puteau fi văzute.

Până la urmă am dat de ce căutam. Dar parcă se mutase mai încolo crăpătura. Pe întuneric, totul pare schimbat. Am tras încet un chiot în crăpătură, ca să văd dacă e destul de adâncă. Ecoul s-a repetat după câtva timp. Cu greu am fixat torța și am scos vergeaua de oțel-diamant. Asta a fost cel mai greu de șterpelit, fiindcă inginerul Tatár o păzea ca pe ochii lui din cap. Totuși am găsit-o, după ce a adormit, și acum mă puteam folosi de ea. Deschizătura era atât de strâmtă, încât nici capul nu-mi intra bine. Speram însă să se mai lărgească în interior.

Încet, deci, ca să nu fac zgomot, am început să cioplesc. Mergea destul de ușor. Calcarul se fărâmița supus, sub loviturile oțelului-diamant. Nu știu câte ore să fi lucrat când, în sfârșit, s-a lărgit atât cât să mă pot strecura prin

ea. Am împins torța înainte și am pătruns înăuntru. A mers destul de greu, mai ales că galeria începuse să coboare după câțiva metri, și deodată iar s-a strâmtat.

Acum am huhuit tare de tot. De dincolo de închizătură vocea mi s-a întors din plin. Deci nu e tocmai rău; am să trec și de acest obstacol. Acum, însă, eram atât de istovit, că abia mai puteam ține dalta în mână.

Dar n-are niciun rost să mă obosesc mai mult. E și mâine zi. O să-i elibereze cu o zi mai târziu Stăpânul munților.

M-am târât afară. Am pus o piatră în fața intrării, ca să nu mi-o descopere; am strâns sfărâmăturile de piatră și m-am întors la adăpostul nostru cu facla stinsă. Din fericire, ei dormeau liniștiți. Cred că n-au trecut două minute și am adormit și eu tun.

Dimineața – mai e nevoie să spun – nu mă mai puteam trezi: pur și simplu nu mi se deschideau ochii.

— Leneșule, puturosule… – bombănea prietenos inginerul Tatár. N-am mai pomenit așa ceva. Trezește-te, Lați! Începem experiența. Ce o fi cu copilul ăsta?

Toate astea le auzeam ca prin somn.

— Să încercăm cu magnetoscopul.

Asta a avut efect. Mi-am adunat toate puterile și am sărit în picioare. M-am spălat repede în lac și m-am mai înviorat; am luat câteva îmbucături și am pornit cu frânghia pe umăr.

Frânghia noastră nu prea era arătoasă, dar promitea să fie rezistentă. Și la urma urmei, asta era principalul. Am împletit la ea o zi întreagă, de dimineață până seara. Întâi am răsucit zdrențele subțiri, apoi le-am împletit în două, cum e coada lui Erzsike, și din trei cozi de astea am împletit una singură. La capătul ei, tata a legat cu un nod marinăresc vergeaua de oțel.

A încercat să-i îndoaie cele două capete, dar inginerul Tatár râdea.

— Nu le îndoi dumneata cât e lumea.

Și, într-adevăr, vergeaua de oțel se îndrepta mereu, de parc-ar fi avut pe dracu’ în ea.

A râs și tata.

— Ai dreptate. Sunt atât de distrat, că uitasem cu totul…

A mai legat o piatră, cât pumnul de mare, la capătul frânghiei, ca să aibă o greutate mai bună. Apoi am luat frânghia strânsă colac – să tot fi avut vreo cincizeci de metri și mai bine – și ne-am cățărat până sus, la locul de aruncare. Noi am rămas ceva mai jos; pe terasa aceea mică s-a urcat doar

tata singur. A luat în mâna stângă colacul frânghiei și a început să învârtească deasupra capului capătul cu vergeaua de oțel. Vergeaua vâjâia tot mai tare, urla; când tata și-a înfipt picioarele în stâncă, frânghia i-a zburat, șuierând, din mână.

Am urmărit încordați drumul frânghiei; dar speranțele ni s-au topit foarte repede. Vergeaua a atins cu un clinchet bolta cam la un metru și jumătate de deschizătură, apoi a căzut. Nimeni n-a spus nimic, nici măcar nu ne-am privit. A durat vreo zece minute până am tras-o din nou în sus. Tata și-a schimbat poziția. A urmat o nouă încercare. De data asta a mers ceva mai bine, dar tot n-a putut să arunce ancora de oțel afară, prin ieșirea ademenitoare, albastră, a libertății.

A treia, a patra oară… Treaba s-a dovedit a fi mult mai grea decât credeam noi.

Pe la prânz, în sfârșit, după încercări de mai multe ceasuri în șir, am izbucnit deodată în urale când capătul frânghiei a zburat afară și a dispărut din ochii noștri. Se agață sau cade iar?

Am auzit clar cum se izbește de stâncă… ne-am reținut răsuflarea… acum…

Tata ținea în mână capătul frânghiei și se apleca înainte, parcă s-ar fi pregătit să sară. Apoi s-a întors încet spre noi și a dat din cap. Asta însemna că dispozitivul nostru se agățase de ceva.

Minute întregi nu s-a mișcat niciunul din noi. Tata a început să tragă de frânghie din ce în ce mai tare, dar nu ceda. Să se fi agățat? Am reușit să „ancorăm în lumea din afară?” E posibil ca chiar azi să se cațere cineva sus și de acolo mai sus, afară, printre stâncile, copacii și ierburile libere? La acest gând inima mi s-a umplut de bucurie, dar și îndoiala se trezea iarăși. Am să simt din nou vântul mângâindu-mi fața…

Dar să fiu sincer: un piculeț eram totuși supărat. Ar fi fost cu totul altceva dacă-i eliberam eu. Dar n-am vrut să mă mai gândesc la asemenea prostii de copil.

Inginerul Tatár s-a urcat pe terasă lângă tata; după ei și eu. Tata ținea și acum capătul de frânghie, ca pe un fulg gata să zboare.

— Trage! a spus Tatár.

Acum…! Frânghia împletită din zdrențe s-a întins încet… încet.

Ține? A ținut!

Ne-am uitat unul la altul și privirile ne străluceau de bucurie.

— Mai tare! a rostit inginerul. Trebuie doar să încercăm serios dacă va suporta greutatea unui om.

Eu am să cer ca să fiu primul care să se cațere. Tata, chiar așa slăbit, tot mai cântărește vreo 60-70 kilograme. Pe când eu… de-abia am trecut de 40. Bineînțeles că eu trebuie să fiu primul! Mă și vedeam sus – am fost al treilea din toată clasa la urcatul pe frânghie – plutind acolo, între stânci, cer liber și lac. Tot eu am să fiu eliberatorul!

Frânghia se întindea acum ca o coardă. A pus și tata mâna.

Un pârâit – se prăvălesc pietre de sus, frânghia se rostogolește și ea. Toți priveam fix la ancora de oțel care căzuse, plescăind, în lac.

Totul se sfârșise! Gata!

S-a rupt: piatra, sau mărăcinișul de care se agățase n-a ținut.

Bine că în clipa aceea nu ne-a văzut nimeni.

Tata s-a recules primul; s-a aplecat și a ridicat frânghia, pe care Tatár o scăpase din mână. A ridicat-o și a început s-o strângă cu mișcări largi.

— Ei, ce e? s-a răstit la noi vesel. Ce s-a întâmplat? Vi s-au înecat corăbiile? Fiindcă n-a reușit de prima dată? S-ar putea să fie nevoie să încercăm o săptămână, poate două.

Presupunând, bineînțeles – am adăugat în sinea mea – că nu intervin eu cu ce e al meu. S-ar putea ca începând chiar de mâine să le vorbesc așa:

— Dacă vi s-a făcut poftă cumva să părăsiți peștera albastră, fiți amabili și mă urmați!

O să se uite la mine ca la o arătare. Eu însă n-am să fiu stingherit deloc; dimpotrivă, am să duc torța… am să mă strecor… și ei după mine…

Când o să fiu afară, am să întreb:

— Ei, cine e Stăpânul munților?

Toată după amiaza au continuat cercetările, dar n-am mai reușit decât o singură dată să azvârlim prin deschizătură „ancora”. Din păcate, n-a ținut bine nici acum. S-a repetat exact același lucru ca și prima oară. Cu singura deosebire că pe niciunul nu ne-a mai cuprins desperarea.

N-a reușit acum? O să reușească mâine!

Mi-era atât de somn, încât am crezut c-o să adorm acolo, pe loc, de-a-npicioarele. L-am rugat pe tata să mă lase să mă duc la culcare.

— Mă doare capul îngrozitor.

Mă și durea, dar de somn. Cum am ajuns la adăpost, am și adormit. M-am trezit doar la cină.

Tata s-a liniștit când a văzut cu ce poftă mănânc. Apoi am mai dormit un pic. Hotărâsem să mă trezesc la miezul nopții și să continui săpatul la drumul meu secret. Din păcate, omul nu e ceas deșteptător și nici mama Iluș nu era aici, ca să mă scoale din pat cu de-a sila.

Spre ziuă, m-a trezit un tunet îndepărtat. Ceilalți se sculaseră deja și examinau bucățica de cer ce privea la noi prin deschizătura din înaltul bolții de stâncă. Pe cer fulgerau lumini albe, gălbui, într-o succesiune deasă, unele după altele. Fulgera.

Tunetul, aici, în peștera albastră, se auzea ca un mormăit îndepărtat, parc-ar fi fost glasul furios al pământului. Apoi deodată s-a auzit un sâsâit; începuse să plouă.

Desigur că mai sunt și azi mulți dintre cei care-și mai amintesc de potopul care, în august 1944, a pustiit regiunea noastră. Pe noi nu ne-a atins nicio picătură, dar prin deschizătura de sus ruperea de nori se revărsa ca o cascadă.

Se lumina de ziuă, cu toate că, din cauza ploii, domnea încă întunericul.

Lacul, curat și liniștit până atunci, fierbea spumegând din cauza apei murdare, cu gunoaie, ce cădea în el ca un potop.

— Acum totul e clar – spuse inginerul Tatár, întristat. Asta însă, din păcate, nu înseamnă pentru noi prea mult bine. Peștera asta a noastră s-a surpat cândva și deasupra capetelor noastre se află o căldare cu o deschizătură neobișnuit de largă, care înghite apa. Se pare că ea adună toate șuvoaiele de pe un teren întins și de aceea apa năvălește în cantitate atât de mare în lac. Asta face ca orice altă încercare cu ancora să fie inutilă. Terenul acestor căldări e afânat, așa că va trebui să încercăm altceva.

Acum însă nu era vreme de discuție. În clipa de față ne amenința un pericol mai apropiat.

— Nivelul apei crește. Dacă ploaia mai continuă așa o jumătate de oră, o să trebuiască să înotăm— spuse Tatár.

După ce a privit un timp lacul acoperit de crengi, gunoaie și spumă, a propus să ne mutăm mai sus. Am părăsit cu inimă grea adăpostul nostru, dar n-aveam încotro. Inginerul avea dreptate. Din cauza apei ce-și ridica nivelul tot mai repede, ne-am cărat lucrurile și puținele noastre provizii pe un mic refugiu aflat cu vreo cinci-șase metri mai sus. Furtuna nu se oprise și prin deschizătura de sus apa se revărsa într-un șuvoi din ce în ce mai murdar și mai gros, încât peștera se întunecase de tot, ca noaptea.

Nivelul apei se ridica într-una. Era gata-gata să atingă și noul adăpost. Trebuia să ne mutăm din nou mai sus. Sub noi, lacul, care cu o zi în urmă era încă frumos, blând și albastru, se răzvrătea murdar, amenințând să ne înghită.

Până la urmă, însă, s-a adeverit vechiul adevăr, și anume că nu e ploaie care să nu se oprească odată. Și acum s-a întâmplat tot așa. Lacul s-a mai zbătut puțin, apoi s-a liniștit încet, încet.

Inginerul Tatár ședea pe marginea adăpostului, își ținea genunchii cu mâinile și privea țintă nivelul apei. Mai târziu, i-a aruncat tatii o vorbă și o vreme s-au sfătuit împreună. M-am zgâit și eu la oglinda apei, dar în afară de gunoi, de crengi și de smocurile de iarbă aduse de curentul apei, n-am găsit nimic interesant.

Oare ce-or fi văzut ăștia de se uită așa? Curând am aflat și asta. Adică am întrebat.

— Hm… — a răspuns inginerul Tatár și-l mai văd și azi în fața mea cu ochii strânși, mici. Ascultă, Lați, nu-i exclus ca potopul să fie salvarea noastră.

Trebuie să fi căscat ochii ca un prost, fiindcă a izbucnit în râs.

— Da. Privește mișcarea apei. Ce vezi pe suprafața ei?

— Gunoi.

— Da, dar în ce direcție se mișcă gunoiul de pe suprafața apei? Totul într-o singură direcție. Într-acolo, unde s-au strâns grămadă iarba și crăcile putrede. Oare ce să însemne asta?

Începusem să bănuiesc, dar nu l-am întrerupt.

— Ce atrage încolo, aproape într-un singur punct, gunoaiele? Curentul apei. Lacul vrea să scape din patul lui de piatră și iată că fiecare picătură de apă tinde într-o singură direcție, spre punctul cel mai de jos. De ce? Fiindcă acolo lacul trebuie să aibă o scurgere. Poate că se prelinge doar, fiindcă s-a înnămolit, dar tot e o scurgere. Dacă noi găsim această scurgere și o curățăm, lacul scade și e foarte posibil ca de-a lungul lui să putem ieși și noi. Înțelegi la ce mă gândesc?

Deci, dacă ieri am încercat să scăpăm prin aer, acum o să încercăm pe sub pământ, adică pe sub apă.

Adică, ia stai – la mijloc mai e doar noaptea asta. O să mai aibă și Györbiró Lați câteva cuvinte de spus. Și pe când apa o să scadă, noi o să fim departe. Bineînțeles, dacă reușesc să sap drumul acela secret.

Și de ce n-aș reuși? Norocul ajută pe cei curajoși.

Și de data asta totul a mers bine. Am reușit să șterpelesc oțelul-diamant și echipat cu această daltă minunată, m-am cățărat sus, la ieșirea mea secretă. Am dat piatra la o parte, m-am băgat în deschizătură ca la mine acasă și am ajuns repede la locul unde ea se îngusta. Să fi lucrat de zor vreo zece, cincisprezece minute, înghițind numai praf de var, când am simțit deodată că piatra pe care o cioplisem până atunci cedează. Am mai împins-o puțin, dar am alunecat și eu cu ea. Facla a căzut și s-a stins, iar eu degeaba căutam să mă țin: m-am prăbușit în jos.

M-am prăbușit – e poate o expresie prea tare. Dar eu, în clipa aceea, am simțit că mă prăvălesc, deși probabil am alunecat cu o viteză destul de mică. Nu mi-am pierdut cunoștința nicio clipă, nici prezența de spirit. În cele din urmă am reușit să mă proptesc cu piciorul de o piatră. În timpul alunecatului mi s-a julit pielea din palmă și de pe genunchi. Mă ardea, dar am constatat că restul corpului e teafăr. Am așteptat o clipă, ca să mă reculeg mai bine. Apoi am început să pipăi; dar oriunde căutam să apuc ceva, peste tot mâna dădea de pietre. M-am aplecat crezând că poate o să găsesc continuarea galeriei.

Niciun rezultat.

Am încercat să mă cațăr. N-a mers. Pur și simplu n-aveam de ce să mă apuc. Dacă aș fi avut măcar o unealtă oarecare, dar, spre nenorocirea mea, pierdusem dalta de oțel. Poate că s-a agățat de ceva în timpul căderii. Am încercat de vreo zece ori să mă proptesc de peretele gropii și de tot atâtea ori am căzut.

De fapt, abia acum începuse să mă cuprindă un fel de neliniște. Stau aici, în fundul unei galerii oblice, al unui puț… Și deodată m-a cuprins groaza. Ce o să se întâmple cu mine? Nu de alta, dar nu știe nimeni că sunt aici. Ei o să mă caute, desigur, dar o să dea oare peste intrarea asta secretă? Dacă aș striga… atunci poate… Însă ei dorm acum… E întuneric… Trebuie să-mi păstrez puterile, ca atunci când va fi timpul, să pot da semnalul.

M-am lăsat jos, în fundul gropii, să mă odihnesc, să mă liniștesc. Am pus mâna pe inima ce-mi bătea nebună, dar n-a vrut cu niciun chip să se liniștească.

Dacă ar trăi nea Tudor… el m-ar găsi cu siguranță.

M-am rușinat însă. N-am încredere în tata? Parcă el nu face totul pentru fiul său? Totul? Ba și mai mult decât atât!

Apoi, încetul cu încetul, m-am potolit. O să mă găsească, o să mă elibereze. Odată ajuns aici cu gândurile, am început să trag cu urechea. Un

zgomot cu totul neobișnuit mi-a izbit auzul. Era un vuiet, un mormăit, nici eu nu știu bine cum să-l numesc. Venea de undeva, de sub picioarele mele, dintre stânci. Am ascultat cu atenție, am ciocănit stânca, dar n-am descoperit nimic. M-am așezat la loc și am căutat să mă odihnesc, în măsura în care acest lucru era posibil într-un loc atât de strâmt.

Am stat așa câtva timp. Dar când m-am recules o lumină, palidă de tot, ce de-abia se zărea, s-a strecurat până la mine.

Deci, se luminează de ziuă.

Desigur că ei mă caută acum. Oare o să-i aud? Dar ei pe mine?

Deocamdată era liniște. Muțenia asta m-a speriat. Dacă nu se aud până aici zgomotele de afară? M-a cuprins panica, strângându-mi inima ca într-un clește… Aici va trebui să mă prăpădesc, în această temniță strâmtă de piatră, îngropat de viu. Am început să răcnesc cât mă țineau plămânii.

Am răcnit și, între timp – nu neg – îmi curgeau lacrimile șiroaie.

Am tăcut apoi. Niciun răspuns, doar sub picioarele mele se auzea mereu vuietul și mormăitul acela ciudat. Am așteptat câteva minute, apoi am început să trag din nou chiote.

Niciun răspuns.

M-am odihnit puțin, apoi iar am mai tras un chiot. Simțeam însă că am să răgușesc; spaima îmi uscase gâtlejul… Oh, dacă aș fi putut să beau măcar o singură înghițitură de apă…

Cât timp să fi trecut, nu știu, dar mie. Mi s-a părut enorm de mult până când, deodată, am auzit strigăte de afară. Glasul scump și drag al tatii venea până la mine:

— Laț‌iii!… Laț‌iii!

— Sunt aici! Sunt aici!

Strigam și râdeam.

— Ehei… unde ești, Laț‌i? Ne auzi?

— Da! Da!

Glasul lor era șters și nu auzeam decât frânturi, dar frânturile astea făcuseră din nou legătura cu viața. Restul a mers destul de ușor. Au dat de galeria secretă și tata s-a strecurat legat de mijloc cu o frânghie.

— Ești aici?

— Aici.

— Așteaptă… Las frânghia în jos până la tine.

Hei, cu câtă putere am apucat capătul acela de frânghie!

Mai strâns ca un clește.

— N-ai pățit nimic? Nu ți-ai rupt mâna, piciorul?

— Nu mai am nimic acum – am răspuns râzând printre lacrimi.

Tata s-a retras, apoi au început să tragă încet de frânghie.

Să încerc să descriu clipa când m-am văzut din nou afară și am zărit chipul drag al tatii, pe inginerul Tatár, lacul? I-am îmbrățișat pe amândoi și ei pe mine.

Abia când am ajuns din nou la adăpost, după ce am mâncat și am băut, am început să povestesc cum a fost.

În zori, au descoperit dispariția mea. Întâi au crezut că le joc vreo festă, apoi m-au căutat prin galeria surpată. În timpul acela am strigat eu după ei din fundul puțului. În sfârșit, când se întorceau cu totul îngroziți și disperați, deodată mi-au auzit glasul din depărtare. A mai durat vreo jumătate de oră până au descoperit de unde vine glasul, dar după aceea totul a mers destul de simplu.

Mult mai târziu, spre seară, le-am spus ce vuiet ciudat am auzit acolo, în fundul puțului.

Inginerul Tatár a devenit foarte atent, a început să-mi pună întrebări, m-a descusut din fir în păr. N-am înțeles ce vrea, dar am răspuns cât mai exact.

— Dă-mi, te rog, dalta de oțel-diamant – a spus și a întins mâna. De asta n-ai avut voie să te atingi.

Parcă mi s-ar fi scurs tot sângele din vine și mi-ar fi trăsnit în creier. Oțelul-diamant! Îl pierdusem, îmi căzuse din mână când m-am prăvălit în puț.

Se pare că fața mea spunea totul, fiindcă inginerul Tatár se și ridicase. Niciodată nu l-am văzut atât de pornit.

— Poate vrei să spui că n-o mai ai?

Am plecat ochii în jos. S-a apropiat de mine și m-a scuturat de umeri.

— Vorbește!

— Când am alunecat… atunci… mi-a scăpat… am bâlbâit eu, cuprins de rușine, dar Tatár Kálmán nu mă mai asculta. A sărit în sus, a apucat o torță și a luat-o îndărăt, spre galeria secretă.

Eu cu tata după el. Tata n-a scos niciun cuvânt, dar simțeam că l-a supărat chestia asta.

Parcă pe mine nu mă supărase?

Între timp, inginerul intrase în galerie. I-am văzut fălcile clătinându-se încoace și încolo. Fiindcă nu încăpea în același timp decât un singur om în

galerie, eu și tata rămăsesem afară.

În sfârșit, Tatár a scos un strigăt. Am răsuflat ușurat. Acel strigăt nu putea însemna decât un singur lucru. Într-adevăr, după câteva minute, Tatár Kálmán a ieșit afară și în mână strângea vergeaua de oțel-diamant, ca pe o comoară. De altfel și era. Îi radia fața de bucurie, când am pornit înapoi, spre adăpost. Fața îi radia, totuși a mai durat o vreme până când mi-a vorbit, și mărturisesc că a și avut de ce să fie supărat.

A doua zi dimineața Tatár a coborât în puț, legat de mijloc cu o frânghie. Să tot fi rămas o jumătate de oră jos, când ne-a făcut semn și l-am tras în sus. Fața îi trăda mulțumirea.

— Puțul se înfundă, nu se continuă, dar asta nu e nimic. Nu sunt profet, însă am impresia că am găsit ieșirea de sub apă. Vuietul acela e al apei care se scurge printr-o pâlnie subterană. Lați – acum nu mai sunt supărat pe el – a găsit ieșirea!

Tata n-a spus nimic; și-a tras doar șapca mai pe ceafă, iar eu m-am apropiat de Tatár, care a continuat:

— Vuietul acela e al apei. Din volumul și adâncimea sunetului, deduc că golul e destul de încăpător.

A tăcut o clipă, apoi ne-a privit vesel.

— Atât de încăpător, că pe lângă apă poate că ne-om strecura și noi.

N-am mai putut și am izbucnit:

— Ura! Ura! Am scăpat!

Dar Tatár m-a potolit pe loc.

— Așteaptă oleacă. Mai trebuie să găsim și locul pe unde se scurge nămolul ăsta, că apă nu poate fi prea multă. Trebuie să-l curățăm…

Dar mie nu-mi mai păsa de asta. Ieșim afară! Scăpăm! Ei, nu-i chiar un prost fără pereche Stăpânul munților.

SCAFANDRII SUB PĂMÂNT

Inginerul Tatár s-a apucat numaidecât să-și dovedească teoria pe care o expusese la repezeală. A calculat în metri, după vuietul subteran, pe unde trebuie să fie scurgerea. A înfipt un lemn cam pe la mijlocul zăgazului format din crăci și gunoaie. Acum, apa lacului se curăța repede. Parte din resturile care mai musteau la suprafață le-am pescuit noi pentru foc, iar celelalte s-au adunat în porțiunea unde bănuiam că e scurgerea.

Seara mi-am zis în gând:

— Cine e Stăpânul munților, să nu se teamă de apă. Mâine dimineață caut scurgerea. Mă pricep la alde astea, am făcut destul pe scafandrul în râu.

Apoi am clipit spre cer:

— Să nu plouă mâine și aranjăm o baie mică. Vii cu mine, tată?

A doua zi, prin deschizătura bolții de stânci, ne zâmbea un cer albastru minunat. Afară trebuie că era o căldură de adevărat sfârșit de august și apa lacului, din nou limpede ca cristalul, se oglindea în toată albăstrimea ei. Peștera se învăluise iarăși în lumina cea vrăjită, albastră, scăpărătoare, pe care o avea când am văzut-o prima dată.

Am îmbucat câte ceva și am luat-o în jos, spre mal. Ne-am dezbrăcat și tata s-a oprit o clipă pe stânca ce se ridica deasupra malului, apoi s-a aruncat, cu un salt frumos, drept în apă. Imediat după el am intrat și eu. Suflam, strănutând, și băteam apă în jurul meu, fiindcă simțeam că mă pișcă, de rece ce era. Dar și așa era o plăcere să plutești în apă. Ne-am zbenguit o bucată bună, apoi am început să înotăm spre zăgazul format tocmai în partea cealaltă a lacului.

Tata înota bine, dar puțin cam lăbărțat, ca la țară. Înota cu mișcări sigure, eu însă am ajuns cu o lungime de corp înaintea lui la zăgaz. În întrecere, ne încălzisem și eram bine dispuși. Acum urma ca tata să-și arate cunoștințele lui de scafandru. Figura asta o făceam și noi pe acasă, scoțând de pe fundul râului câte o pietricică aruncată; dar tata se mișca mai bine ca mine sub apă. După controlul inginerului Tatár, putea rămâne sub apă un minut întreg. Tatár Kálmán însuși ar fi fost un bun scafandru, dar, din păcate, fără ochelari, nu vedea nimic. Pe locul al treilea urmam eu, cu 50 de secunde, ceea ce nu e o performanță prea rea.

Am declarat cu o mândrie justificată:

— Noi suntem primii scafandri subterani din lume.

Și ăsta era adevărul, fiindcă lacul peșterii albastre se întindea sub pământ.

Acela dintre noi care nu făcea pe scafandrul trăgea pe mal crengile scoase din zăgaz. Am desfăcut și am aruncat astfel la o parte crengile și iarba putredă. În acest loc, apa era de 5-6 metri, dar peste tot am găsit numai crăci încâlcite și nămol. Și totuși pe aici, pe undeva, se strecoară apa prin acest filtru de adunături… Așa calculase inginerul Tatár și așa trebuie să fie. Da, dar tocmai asta nu știm: unde!

Am muncit până târziu seara și ne-am întors la noul adăpost înțepeniți de frig și frânți de oboseală. Am sorbit cu lăcomie o ciorbă fierbinte, apoi am pus pe noi tot ce aveam mai călduros.

A doua zi dimineața ne-am băgat în apă mai puțin bine dispuși. Nu ne mai întreceam și nici nu mai calculam cine stă mai mult sub apă. Fiecare își vedea de treabă fără a scoate o vorbă. Am muncit cu foc toată ziua, dar când ne-am oprit seara târziu, am constatat că nu făcusem mare brânză. Ne-am încălzit lângă foc. Poate că ar fi fost mai bine să încercăm din nou cu frânghia și cu ancora de oțel-diamant. Tata și inginerul Tatár însă stăruiau că cea mai bună soluție e să curățăm galeria de sub apă. Cine știe dacă o fi existând aici vreo ieșire? Cred că o clipă, două, ne-am gândit toți trei la acest lucru fără să-l pomenim.

În sinea noastră toți ne gândeam că până să desfacem tot zăgazul, ar putea să treacă săptămâni întregi.

Săptămâni?

Dar vom rezista noi oare până atunci?

A SUTA ÎNCERCARE

În discuții ulterioare au recunoscut și tata și inginerul că nu odată s-au gândit: „De ce să ne mai chinuim, când totul e degeaba?”

Cu voce tare, însă, ne încurajam tot timpul unul pe altul.

Tatár Kálmán, de exemplu, când vedea că mă așez jos, obosit, spunea, în timp ce trăgea de o cracă plină de nămol:

— Hei, Lați, Lați! Aș vrea să știu ce s-ar fi întâmplat dacă tot așa aș fi pierdut speranța și atunci când experimentam oțelul-diamant? De o sută de ori nu ne-a reușit turnarea și totuși ne-am apucat și a suta una oară.

Tata îl aproba:

— E foarte adevărat. Hai să credem că asta e cea de-a suta doua încercare.

Îmbărbătări încoace, îmbărbătări încolo, nu se poate tăgădui că desfăceam zăgazul în silă; totuși tata avea dreptate că e mai bine să faci ceva, chiar dacă nu cu folos imediat, decât să aștepți pieirea stând pe loc.

Tatár Kálmán, ciudat, dar se comporta ca unul care visează treaz. Știam că asta înseamnă că-și muncește capul cu ceva. Își întorcea privirea tot mereu spre locul din peretele stâncii unde se odihnea nea Tudor.

A înțepenit apoi deodată, ca unul pe care l-a lovit trăsnetul; fruntea i s-a încrețit, buzele i se mișcau. Și întorcându-se brusc:

— Grenadele, grenadele… — strigă, înăbușindu-se. N-a mai rămas vreuna?

— Grenadele? l-a privit tata mirat. Le-am băgat într-o gaură, ca să nu pățim ceva. Mai sunt șapte, dacă-mi aduc bine aminte.

— Am găsit! Asta-i tot! Grenade de mână! a strigat, ca scos din minți, inginerul.

Fața îi zvâcnea atât de sălbatic, încât fără să vrem, ne-am dat un pas înapoi.

— Simplu ca oul lui Columb. Facem să explodeze mizeria asta de zăgaz. În șapte grenade de mână e atâta explozibil, că pot să arunc în aer și un munte.

Exagera, desigur, o știa și el tot atât de bine ca noi. Dar n-avea importanță acum. Am făcut drumul înapoi, până la adăpost, în fugă. Tata a cotrobăit în ascunzătoare, după grenade.

Apoi cei șapte cilindri de fier, terminați cu cozi de lemn, erau întinși în fața noastră. Șapte cilindri de fier, în care era ascunsă, gata să sară, o moarte

fulgerătoare.

Tatár Kálmán a privit mulțumit un timp, apoi a declarat:

— Bravo! Am să le descarc!

Nu-l mai recunoșteai pe omul istovit, care din când în când era gata să-și piardă speranța. Era din nou vechiul Tatár Kálmán, descoperitorul oțelului-diamant, plin de încredere și putere de acțiune.

Dar să descarci o grenadă de mână nu-i o afacere tocmai lipsită de primejdie. Cine se angajează? Înainte de a ne fi putut hotărî, Tatár Kálmán le-a ridicat pe toate șapte cu o mișcare rapidă.

— Desigur, eu… în definitiv sunt inginer. Le descarc și legat la ochi.

A lăsat șase din ele la o sută de pași înapoi și doar pe a șaptea a luat-o cu el. Am înțeles. S-a gândit că dacă-i explodează, să rămână măcar celelalte.

S-a instalat jos, lângă zăgaz, și a meșterit un timp. Din locul unde ne aflam noi nu puteam observa totul. Am văzut doar cum se apleca deasupra grenadei și ne făcea impresia unui chirurg care execută o operație grea. A ridicat apoi capul și ne-a făcut semn, vesel.

A reușit. S-a ridicat și s-a întors la celelalte grenade. Aici a pus ceva jos și a luat o altă grenadă. De șase ori s-a dus și tot de atâtea ori s-a întors și noi de sus, din adăpost, îi urmăream, încordați, fiecare mișcare. Când ne-a făcut pentru a șaptea oară semn și s-a ridicat zâmbind, am izbucnit în urale, și am alergat să-l îmbrățișăm.

Tata și-a șters fruntea.

— Demult n-am mai tras o spaimă ca asta!

Scumpul meu tată… Odată îi e și lui frică în viață și atunci pentru altul.

După aceea, Tatár Kálmán s-a apucat numaidecât să pregătească fitilele.

Stabilisem precis unde este scurgerea apei și în locul acela am săpat o groapă adâncă în zăgaz. Am băgat în ea cu grijă conținutul exploziv a patru grenade de mână și l-am astupat bine cu nisip. De acolo până la marginea zăgazului se întindea un fitil răsucit dintr-o cămașă sfâșiată. Tata se agita să aprindă el fitilul, dar inginerul Tatár nu cunoștea împotrivire.

— Asta n-o fac decât eu singur.

Ne-am retras sus, pe terasă, și de acolo ne uitam la el cum se lasă jos pe vine, aprinde fitilul și o ia la fugă spre noi. Mai târziu, însă, s-a oprit și s-a întors înapoi. Fitilul ardea prost; a fumegat un timp și apoi s-a stins.

În cele din urmă, am mai găsit pe fundul lămpii un pic de ulei, cu care am muiat fâșia de pânză răsucită, făcând-o să ardă cu flacără. Inginerul n-a mai

avut decât exact atâta timp cât să ajungă până sus, la noi, căci în aceeași clipă s-a și produs explozia.

Din zăgaz s-a înălțat o flacără ascuțită, urmată de un tunet surd. Zăgazul s-a prăvălit în lac. Pe locul exploziei se putea vedea cu ușurință apa bolborosind.

— S-a despotmolit! a strigat inginerul și a luat-o la fugă.

Noi după el.

De lucru, aveam destul. Cu amândouă mâinile, cu bețe, cu ce apucam, descurcam scurgerea lacului.

Era exact acolo unde crezusem noi. Inginerul Tatár nu se înșelase nici de data asta. Ne-am lăsat de lucru abia după ce s-a întunecat. Până a doua zi dimineață, nivelul lacului scăzuse cu câțiva metri. A reapărut și primul nostru adăpost. Ba apa scăzuse sub nivelul inițial. Din ceas în ceas măsurăm cum scade. În medie, scăderea nivelului era de 20 cm pe oră.

Pe la unsprezece dimineața, însă, s-a oprit scurgerea. Am așteptat până la prânz și apa crescuse cu doi centimetri.

— Undeva, sub nivelul apei, trebuie să fie un izvor care alimentează lacul – a spus Tatár îngrijorat.

Examina nervos nivelul însemnat pe marginea unei pietre. Apa creștea.

— Prieteni – a spus atunci Tatár. Prima explozie a reușit. Nivelul lacului a scăzut cu mai mulți metri. Dar după cum vedeți, s-a astupat din nou. Trebuie deci să-l mai aruncăm odată în aer. Vă atrag însă atenția asupra unui lucru: aceste trei grenade de mână sunt ultima noastră posibilitate. Dacă nu ne putem croi drum nici acum, înseamnă că ne pierdem ultima noastră șansă. Nu vreau să hotărăsc de unul singur. Trebuie să hotărâm împreună, întrebuințăm ultima rezervă de explozibil sau o păstrăm pentru mai târziu? Eu sunt pentru o explozie imediată.

Și a ridicat mâna. Am votat amândoi alături de el.

Acum a început o muncă complicată. Tata lucra băgat până la bărbie în nămol și lemn putred, ca să sape gropi pentru explozibil. Inginerul Tatár cobora mereu lângă el și, sfătuindu-se împreună, măsurau apa. Se murdăriseră în așa hal, de ți-era silă să te uiți la ei.

— Acum e bine! a spus Tatár Kálmán.

Am așezat explozivul…

Ne priveam stingheriți. Dacă nu reușește… dar trebuie să reușească.

— Haidem – a spus tata și glasul nu-i tremura.

Ne-am urcat pe terasă. Tatár a mai meșterit acolo un timp, apoi a luat-o și el la fugă.

De data asta nu s-a mai ridicat nicio flacără, s-a auzit doar un trosnet surd. Apoi nimic. Am rămas nemișcați pe stâncă. Inginerul Tatár avea obrazul palid. Și-a șters fruntea, apoi primul a pornit spre locul exploziei. Doar când ne-am apropiat de zăgazul distrus, am văzut că lacul se zvârcolește. Într-un punct anumit, apa făcea vârtejuri mari.

Inginerul Tatár a privit un timp pâlnia de apă, apoi s-a întors spre noi. În privire îi juca un zâmbet de mulțumire.

— Am reușit! Am scos dopul de nămol.

Eu am și fugit la stânca nivelmetru. Tata inginerul se întorseseră demult la adăpost și eu tot mai ședeam acolo și strigam din timp în timp:

— Din nou patru centimetri!

Apa scădea într-un ritm regulat, dar nu prea repede. A doua zi, la prânz, a apărut o gaură neagră de peșteră. Am holbat ochii spre ea. Deschizătura asta neagră însemna poate libertatea. Inginerul Tatár s-a adresat tatii zâmbind:

— Dragul meu prieten, cea de-a suta doua încercare a reușit!

ÎN DRUM SPRE LUMINĂ

Dacă am dormit în noaptea aceea? Nici cât ai clipi!

Toți trei eram ca niște copii. Nu se luminase bine de ziuă și noi eram la gura peșterii, uitându-ne la apa care se scurgea afară. La prânz, când soarele pătrundea vertical în închisoarea noastră de stânci, am adunat puținele lucruri pe care le mai aveam. Din crăci și iarbă uscată ne-am răsucit niște torțe; apoi am mâncat pe săturate, fiindcă nu puteam ști cât o să dureze drumul subteran. Eram nervoși cu toții, dar mestecam fără grabă carnea de porumbel, de care începuse să ni se cam acrească. Când am terminat și cu asta și eram gata de drum, ne-am dus la mormântul lui nea Tudor.

Multă vreme am stat muți în jurul maldărului de bolovani; niciunul din noi n-a putut să scoată o vorbă. Ceva îmi sugruma gâtul. M-am întors, ca să nu mi se vadă lacrimile. Am văzut că și tata își ștergea ochii. A vorbit, și glasul îi tremura. Nu s-a putut stăpâni; cel care zăcea în mormântul săpat în stâncă era prietenul lui cel mai bun, salvatorul nostru.

— În amintirea lui, să-i zicem de-acum înainte peșterii albastre, peștera lui Tudor.

Toți deodată, într-un singur glas, am spus: „Așa să fie”.

De la mormântul lui nea Tudor ne-am dus la piramida de piatră sub care se ascundea lucrarea privind oțelul-diamant. Cu multă grijă și trudă am dat-o la o parte. Inginerul și-a atârnat de gât sacul impermeabil, apoi am coborât tăcuți, unul câte unul, la malul apei și ne-am oprit la intrarea tunelului care ducea afară. Apa se scurgea cu vârtejuri liniștite. Ne-am mai întors odată și ne-am luat rămas bun cu privirea de la minunata peșteră a lui Tudor, care ne fusese și temniță, și adăpost în același timp și pe care, în sfârșit, trebuia s-o părăsim cu un doliu atât de amarnic în inimă.

Am aprins torțele și ne-am pregătit de drum. În frunte tata, apoi eu. În urma mea venea inginerul Tatár. Tata a intrat în apă și eu l-am urmat fără șovăire; lui îi trecea apa de genunchi, iar mie îmi venea până la brâu. Frământam nămolul, în care intrasem până mai sus de gleznă. Din cauza gazelor de fermentație care umpluseră peștera, flacăra torțelor slăbea, iar noi abia mai puteam răsufla. Așa am făcut primii douăzeci de metri. Cum va fi oare mai departe?

Tata însă înainta prin apă fără să-i pese. Am ridicat în sus facla. Lumina s-a răsfrânt pe niște pereți care luceau, negri ca smoala. Din când în când se desprindea câte o bucată de nămol de pe tavan și cădea cu un plescăit

molcom în apă. Galeria era strâmtă și joasă. Tata a trebuit să se aplece de mijloc.

Să fi mers noi vreo cincizeci-șaizeci de metri, când în fața noastră se ivi un nou obstacol. Cu totul pe neașteptate, galeria începuse să coboare, făcând totodată să se accelereze și curentul apei. Curând deveni atât de puternic, încât nu mă mai puteam ține în picioare decât cu prețul unor eforturi dintre cele mai mari.

Dacă asta mai continuă așa…

— Stai! am auzit din față strigătul tatei.

— Stai! am transmis și eu lui Tatár.

Acum era la mare preț frânghia din cârpă împletită, amintirea primei noastre tentative de evadare. Tata s-a legat peste mijloc cu ea, apoi mi-a trecut-o mie; eu am făcut la fel și am dat mai departe frânghia. În felul acesta alcătuisem un lanț viu. E adevărat că așa nu puteam înainta decât cu mult mai încet, dar în schimb eram mai puțin expuși să fim târâți de curent.

Apa însă se adâncise.

— Trebuie să înot, tată – am strigat și mi-am făcut vânt. Până acum umblasem numai în vârful picioarelor, dar apa tot îmi venea până la gât.

În mâna stângă strângeam torța care sfârâia; în tot acest timp încercam să mă mențin în mijlocul apei, înotând pe o parte. Sacul din spinare, însă, mă trăgea în jos. N-aveam de ales: i-am dat drumul, ca să mă ușurez. La urma urmei, ce era în el? Câteva vase vechi și niște haine zdrențuite. Îmi părea rău de sac, dar n-aș fi putut s-o mai duc mult cu el în spate.

Pe cât puteam să-mi dau seama, tunelul se lărgea acum, transformându-se într-un adevărat lac subteran, din care ieșeau, pe ici pe colo, colțuri de stânci. Am înotat spre cel mai apropiat și ne-am agățat de el.

După câteva minute de odihnă, tata ne-a zis așa:

— Eu am să înot înainte, ca să caut ieșirea. Până atunci să stați aici. Să nu cumva să încerci iarăși să faci pe eroul, Lați.

În loc de răspuns, am închinat facla. Tata și-a făcut vânt de pe stâncă. Am privit tăcuți în urma lui cum se depărta mereu cu bătăi energice de brațe. Când a ajuns mai departe, am putut vedea, la lumina torței lui, că ne găsim într-o subterană cu coloane, iar stâncile ce ieșeau din apă nu erau altceva decât picioarele acestor coloane. În jocul farurilor ar fi alcătuit o priveliște minunată, dar așa, la lumina câtorva facle fumegânde, făceau o impresie mai mult înfricoșătoare.

Torța apărea sau dispărea după coloane, ca o lumină rătăcitoare. Apoi deodată s-a oprit, ca țintuită de perete. Eu aveam ochi destul de buni, dar Tatár Kálmán se holba și clipea nedumerit. Ca prin sită vedeam cum tata își fixează facla de peretele stâncii și începe să se cațere în sus.

Ce o fi găsit oare?

Tremuram de nerăbdare să aflu cât mai repede.

— Înot după el…

În loc de răspuns, Tatár m-a apucat de ceafă și m-a ținut pe loc.

A trecut un timp până să apară tata din nou.

— Io-ho… Hooo… se auzea gâlgâind ecoul până la noi.

Aș fi jurat că-n glasul lui sună izbânda, bucuria, satisfacția. Am sărit în picioare și am strigat:

— Io-ho-hooo… tatăăă!

Mi-am rotit torța deasupra capului, descriind un cerc de foc; de dincolo a apărut același inel de foc.

— Desigur că tata a găsit o ieșire – am strigat eu, fericit.

— Vedem noi acuși – repeta mereu Tatár Kálmán, dar în glasul lui răzbătea speranța.

Ehei, dacă aș avea acum o barcă cu motor, cât ai clipi din ochi aș fi la tata și aș afla totul. De altfel, n-ar fi rău dacă aș putea trece în zig-zag cu barca cu motor prin această sală cu coloane. Aici s-ar putea vedea cine știe să manevreze bine cârma!

Barcă cu motor… ce fel de barcă cu motor? Dacă ar fi aici o barcă cu motor, asta ar însemna că noi am și scăpat deja. Iar dacă am scăpat, asta ar însemna că n-am mai fi aici.

M-am oprit: mi se încurcaseră gândurile de tot. Dar ce, e de mirare? Îmi clănțăneau dinții de emoție și înțepenisem de frig.

O cadă, frumoasă, albă, plină cu apă fierbinte… Dar de ce e nevoie de cadă și apă fierbinte? O cameră bună și încălzită de un foc care să încingă ușa sobii… și noi să stăm în jurul unei mese acoperite cu o față albă ca zăpada, în timp ce mama Iluș ne aduce o tavă cu friptură din care ies aburi.

Oh, dragă mamă Iluș… oh, friptură…

Strângeam stânca cu mâna și tremuram stând până la brâu într-o apă neagră ca smoala. Cred că nu eram în toate mințile, căci – oricât de caraghios ar părea – eu tot la friptură mă gândeam!

Între timp, tata începuse să înoate spre noi. Torța lui lumina tot mai strălucitor, tot mai aproape. Nouă ni se părea că e mult mai luminoasă chiar

și decât steaua speranței.

Ceea ce și era.

A sosit! S-a agățat de mal, a răsuflat de câteva ori, apoi ne-a spus că a găsit o peșteră uscată. Pare că duce departe. Aceste câteva cuvinte ni s-au părut dumnezeești.

Fără să așteptăm comanda, ne-am făcut vânt de pe stâncă și am înotat în urma lui. Am ajuns la malul lacului. Era și timpul, că nu mai aveam niciun pic de putere. Nu știu care dintre ei – tata sau inginerul Tatár – m-a ajutat să ies la mal și mi-a frecat vârtos trupul înțepenit. Spinarea mi-o simțeam ca un sloi de gheață, dar acum cel puțin puteam să mișc mâinile și picioarele, așa că am pornit, împleticindu-mă, în sus.

Cine era înainte și cine în urmă, nu mai știu. Dacă am ajuns cu puterile mele până la gura peșterii, sau m-a ajutat cineva, iar nu mai știu.

Sus, pe pământul nisipos al peșterii, am putut, în sfârșit, să ne întindem și să ne odihnim și noi; dacă am adormit, nici asta nu mai știu. Mai târziu însă am simțit, încetul cu încetul, cum îmi revin puterile. Apoi am deschis ochii; tata ședea lângă mine și îmi freca brațele și regiunea inimii.

— Nu-i nimic, Lați – i-am auzit glasul, în care se ascundea atâta blândețe…

M-am ridicat în capul oaselor.

— Putem pleca, dacă ceilalți sunt gata…

Mi s-a făcut rușine. Ceilalți, adică inginerul Tatár, ședea acolo și, pe cât puteam vedea la lumina faclei, nu mă aștepta decât pe mine ca să putem pleca mai departe.

Ca să-mi ascund zăpăceala, m-am sculat repede și am aprins torța.

Am coborât printr-o galerie strâmtă de stânci. Ce senzație de neuitat am avut când am simțit sub picioare pământul tare, solid.

Dar apa tot nu ne părăsise. După o bucată de timp, ne-a ieșit din nou în cale, deoarece galeria, după o coborâre lentă, ducea din nou la apă. Aici, însă, era numai un fir ce ne ajungea doar până la gleznă. Restul se împrăștiase pe undeva, pe sub pământ.

Deodată, Tatár, care era în frunte, a scos un strigăt și a luat-o la goană, făcând semne cu facla. Împleticindu-ne, dar strigând în gura mare, eu și cu tata ne-am luat după el.

La capătul galeriei, de după o cotitură, am zărit o dâră de lumină. Deschizătura era strâmtă. Eu singur am putut trece și încă destul de greu;

ceilalți, abia după o jumătate de oră s-au putut strecura și ei afară, unul după altul.

În fața ochilor se întindea o vale lină, acoperită de mesteceni tineri. Se însera și deasupra păduricii pluteau valuri palide de ceață. Nouă ni s-a părut că altă iarbă mai verde ca asta n-ar putea să existe, iar cerul n-ar putea fi mai albastru. Ne-am trântit jos, pe pajiște, și am început să râdem și să chiuim, ca cei care după vreme îndelungată au reușit să scape din temniță.

În ziua aceea n-am mers mai departe. Am aprins un foc mic într-un loc mai ferit și, fără să ne pese de ziua de mâine – că doar acum eram liberi și în curând urma să ajungem printre oameni, printre frați – am consumat, ușurateci, toate rezervele noastre de alimente.

Ultimul dumicat l-am mestecat mașinal, pe jumătate ațipiți; apoi am adormit.

Soarele se ridicase de-a binelea, când ne-am trezit și noi. Am început să ne întindem, de ne trosneau oasele.

De fapt, abia acum ne-am uitat mai bine unul la altul. Eu mai arătam cum arătam, dar ceilalți… Cu bărbile încurcate și mustățile zbârlite, tata și inginerul Tatár păreau de nerecunoscut.

Ne-am spălat în pârău și am pornit mai departe. Acum, tata era în frunte și eu pășeam lângă el. Trebuia să fim atenți, fiindcă în orice clipă puteam da peste dușman.

Undeva, în depărtare, răsuna o secure. Nu știu de ce, dar loviturile securii m-au făcut să mă gândesc la un tăietor de lemne cu barbă mare și prietenos, ca-n povești. Mă înșelasem: tăietorul de lemne nu purta nici barbă și nu era nici prietenos. Când ne-a zărit, era gata s-o ia la fugă, cu toate că nu apărusem decât eu și tata.

Cred că n-a luat-o la goană numai fiindcă, de mirare, i-au prins picioarele rădăcini. Asta a fost spre norocul nostru. Chiar dacă nu i-am putut explica cine suntem – căci treaba asta ar fi fost nițel cam încurcată și ne-ar fi luat prea mult timp – am reușit în schimb să-l facem să înțeleagă măcar atât că, în ciuda aparenței noastre, suntem oameni pașnici și plini de intenții bune. Când tăietorul de lemne – cu toate că încă mai strângea cu putere securea în mână – s-a mai liniștit oarecum, tata l-a întrebat fără răgaz:

— Ei, și… nemții? Nu cumva sunt pe aici, prin apropiere?

Tăietorul de lemne s-a zgâit la noi ca la niște stafii.

— Nemții? Pe ce lume trăiți dumneavoastră? N-ați auzit c-au intrat rușii?

Acum era rândul nostru să ne mirăm.

— Nemții? a continuat tăietorul de lemne. Păi dracu' știe pe unde or mai fi ei acum! De aici, de la noi, au șters-o de vreo săptămână.

Tata s-a răsucit încet, pe loc, și apoi a luat-o la goană spre tufișul în care se ascunsese Tatár.

În curând, mărșăluiam în grup strâns spre oraș.

Cântam în gura mare. Eu mergeam la mijloc și țineam în mână o crenguță verde, ca un steag el victoriei.

Observații

[←1]
Versuri din poezia „Cei doi aprozi ai lui Szondi” de Arany Ianos.

[←2]
Fir-ar să fie.

[←3]
Ce? Ieși de-aici!

[←4]
Vă rog, vă rog… Mingea… Dați-mi…

[←5]
Ce? Blestematule!